



**Sosyal Bilimler
Enstitüsü**

T.C.

**MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RADYO TELEVİZYON BİLİM DALI**

**İSRAİL VE ARAP MEDYASININ, ARAP İSRAİL UZLAŞMASINA DAİR
KAMUOYU OLUŞTURMA ÇABALARI:
(BAE, SUDAN TV VE KANAL 12 ÖRNEKLERİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSLAM MARADWI

İSTANBUL, 2021

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RADYO TELEVİZYON BİLİM DALI

**İSRAİL VE ARAP MEDYASININ, ARAP İSRAİL UZLAŞMASINA DAİR
KAMUOYU OLUŞTURMA ÇABALARI:
(BAE, SUDAN TV VE KANAL 12 ÖRNEKLERİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSLAM MARADWI

Danışman: PROF. DR. YUSUF DEVRAN

İSTANBUL, 2021

ÖZET

70 yılı aşkın bir süredir İsrail'in Filistin topraklarını işgali devam etmesine ve Araplar ile İsrail işgali arasındaki Filistin-Arap sorununa çözüm bulunamamasına rağmen, son zamanlarda bazı Arap ülkeleri İsrail ile barış ve normalleşme anlaşmaları imzalamıştır. İşgal ile sözde barışa ve normalleşmeye yönelen İsrail ve Arap medyası, kamuoyunu yönlendirmek ve işgalin varlığını reddetmek veya barış fikrini kabul etme konusundaki kanaat ve fikirleri değiştirmek adına devletin ideolojik aygıtlarından biri olarak çalışmaktadır.

Çalışmanın temel iddiası, ilgili haber metinlerinde İsrail'in Filistin'deki işgal politikalarını görmezden geldiği ve bölge sorununun bu uzlaşma anlaşmasıyla çözülebileceğini iddia etmesidir. Buna göre İsrail'in 1948'den beri uyguladığı etnik temizliği, Filistinlilerin evlerinden zorla göç ettirilmesini ve Filistin topraklarının tamamını işgal etme girişimlerini görmezden gelmektedir.

Bu bağlamda söz konusu çalışma, İsrail ve Arap medyasının dünyadaki ve Ortadoğu'daki Arap kamuoyunu bölgedeki İsrail işgalini kabul ettirmeye yönelik oynadığı rolü tartışmaktadır. Sözü edilen iki ülkenin medyası, işgalin saldırgan yüzünü değiştirip kitleleri, İsrail'in, Batı demokrasisinin bir vahası olduğuna ve her alanda büyük ve güçlü bir devlet olduğu için güvenliğini korumaya çalışan bir barış devleti olduğuna ikna etmeye çalışmaktadır. Bu aşamada medyanın, davranışı etkileyen kültür ve inançları değiştirmek için çalışmak üzere kamuoyuna yöneltilen diplomatik çalışmaya paralel hareket ettiği söylenebilir.

Çalışmada İsrail, BAE ve Sudan'dan birer TV kanalı amaçlı örneklem olarak seçilmiştir. Bu TV kanalları şunlardır: BAE TV, Sudan TV, İsrail Kanalı 12. Bu kanallarda 2020 yılında İsrail ile BAE ve Sudan devletleri arasında uzlaşma anlaşmasını imzalandığı tarihlerde 15 gün öncesinden başlanarak imza tarihinden 15 gün sonrasına kadarki günlerde yayınlanan haberlerin söylemleri çözümlenmektedir.

Çalışmada Theun van Dijk'in geliştirdiği söylem çözümleme tekniği mikro düzeyde uygulanacaktır. Ayrıca bu söylemlerin retorik boyutu ve haber metinlerindeki görseller üzerinde durulmaktadır. Böylece haberlerde verilmeye çalışılan ideolojik mesaj, niyet, güç ilişkisi, ikna çabası ve anlam ortaya konularak ilgili ülke kamuoylarının nasıl ikna edilmeye çalışıldığı üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Arap-İsrail ilişkiler, Normalleştirme, İsrail medyası, Barış Anlaşması

ABSTRACT

Israeli and Arab Media's Efforts to Raise Public Opinion on Arab-Israeli Reconciliation: (Examples of UAE, Sudan TV and Channel 12)

Although the Israeli occupation of the Palestinian territories has continued for more than 70 years and there is no solution to the Arab- Palestinian conflict between the Arab and The Israeli occupation, Some Arab countries have recently signed peace and normalization agreements with Israel. The Israeli and Arab media, which are moving towards the so- called peace and normalization with the occupation, act as one of the ideological devices of the state in order to direct public opinion and reject the existence of the occupation or change opinions and ideas about the idea about accepting the idea of peace.

The study main claim is that in relevant news texts, the Israeli occupation policies in Palestine are ignored and claim that claim that the problem of the region can be resolved with this reconciliation agreement. It ignores the ethnic cleansing practiced by Israel since 1984 the forced displacement of Palestinians from their homes and attempts to occupy the entire Palestinian lands.

This study seeks to define the frameworks and dimensions of the mental image formed by the media in relation to changing hostile relations with Israel, and to highlight the extent to which the media discourse at this stage controls self and awareness and influences it in order to direct public behavior towards the goal (acceptance of peace). In the study, One TV Channel from Israel, UAE AND Sudan were selected as a sample for this purpose. These Channels are: BAE TV, Sudan TV and Israeli Chanel 12. The news published in these channels was analyzed in the specific period between 15 days before the signing of the reconciliation agreement between Israel, The UAE and Sudan which took place in 2020 and 15 fifteen days after the date of signing.

In this study, the discourse analysis technique developed by Theon Van Dyck will be applied at the minimum level. In addition, the rhetorical dimension of these discourses and visuals are emphasized in news texts. Thus, it focuses on how to try to persuade the public opinion of the country in question by revealing the ideological message, intent, power relationship, efforts of persuading and meaning which is trying to give the news.

Keywords

Arab-Israeli relations, Normalization, Israeli media, Peace agreement.



ÖNSÖZ

Kamuoyu, iletişim kanallarının ve süreçlerinin varlığının kaçınılmaz bir sonucu olarak herhangi bir toplumda belirginleşir. Görüşün yönle olan ilişkisine gelince, bireylerin tutumları algıladıkları bilgilere göre şekillenmektedir. Bireylerin herhangi bir anlaşma türü hakkında bilgisi yoksa, bu tür bir olaya karşıt veya destekleyici bir tutum sergilemeleri beklenmez. Buradan itibaren iletişim araçlarının rolü bireyde bir eğilim oluşumunu içeren gerekli bilgi ve olguları yayınlamaya başlar. Bu iletişim aracı gazete, dergi, radyo veya televizyon olabilir. Bireyin tutumu ise referans grubunun eğilimlerine göre şekillenir; Bu nedenle, devletin kamuoyu oluşturmanın resmi ve gayri resmi araçları üzerindeki kontrolü nedeniyle, siyasi güçlerin kamuoyunu etkileme yeteneği büyük ve etkilidir. Hükümetler, kamuoyunun davranışını etkilemeye, onu özümsemeye veya savaş, ekonomik ya da sosyal kriz durumlarında politikasına katılmak için hükümet görüşüne dahil etmeye çalışarak insanları belirli bir konuya veya projeye çekmek için medyayı kullanmaya başvurmaktadır. Bu medya araçları vasıtasıyla hükümetler, siyasi propaganda kullanarak politikalarını haklı çıkarmaya çalışırlar.

Bu tez, Arap ülkeleri ile İsrail arasında barış anlaşmalarının imzalanmasına ilişkin Arap ve İsrail medyasının, Emirates TV, Sudan ve İsrail Kanalı 12 haber bültenlerinde, göstergebilimsel ve retorik söylemi inceleyerek kamuoyunu şekillendirme çabalarını incelemeyi amaçlamaktadır.

Bu tezi gün ışığına çıkaran; Değerli Danışmanım Prof. Dr. Yusuf DEVRAN'a, Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'na (YTB), Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo ve Televizyon Bölümü'nde görev yapan Öğretim Üyelerine, Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne ve bu tezin redaksiyonundaki yardımcı olanlar; Ramazan BAHÇİ ve Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonu (UDEP) kuruluşuna teşekkür ederim.

Bu çalışmayı aileme ve İstanbul'da 2019 yılında hayatını kaybeden Filistinli gazeteci Muhammed DAOUD'un ruhuna ithaf ediyorum.

Islam Maradwi

İstanbul 2021

İÇİNDEKİLER

ÖZ	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR.....	vii
GİRİŞ.....	1
I. BÖLÜM: KAMUOYU KAVRAMI, ÖNEMİ VE KAMUOYUNA DAİR TEORİK YAKLAŞIMLAR.....	8
1.1.Kamuoyunun Tanımı.....	8
1.2.Kamuoyunun Tarihi.....	14
1.3.Kamuoyunun Önemi ve İşlevleri.....	17
1.4.Kamuoyunun Oluşumunu Açıklayan Teorik Yaklaşımlar.....	24
1.4.1. Psikolojik Yaklaşımlar.....	24
1.4.2. Sosyolojik Yaklaşımlar.....	25
1.4.3. Algı ve Kanaat Oluşumu.....	30
II. BÖLÜM: MEDYA VE KAMUOYU.....	33
2.1. Medyanın Bireyler Üzerine Etkisine Dair Teorik Yaklaşımlar.....	33
2.1.1. Şıngıa Teorisi.....	33
2.1.2. İki Aşamalı Etki Teorisi.....	33
2.1.3. Sınırlı Etki Teorisi.....	34
2.1.4. Birikimli Etki Teorisi (Gerbner).....	35
2.1.5. Aktif İzleyici Yaklaşımı.....	36
2.2. Medyanın Kamuoyu Oluşumuna Etkisi.....	37
2.2.1. Medyanın Gündem Oluşturma İşlevi.....	37
2.2.1.1.Framing News (Haberlerin Çerçevenmesi).....	38
2.2.1.2.Priming News (Haberlerin Öne Çıkartılması).....	39
2.2.1.3.Eşikbekçiliği.....	39
2.3. Haber Söylemi ve Kamuoyu Açısından Önemi.....	40
2.3.1. Söylem ve İdeoloji.....	40
2.3.2. Söylem ve Niyet.....	44
2.3.3. Söylem ve Güç İlişkisi.....	46
2.3.4. Haber Söylemi ve İkna.....	47
2.3.5. Haberlerde Kullanılan Görsellerin İkna Açısından Önemi.....	48
III BÖLÜM: ORTADOĞU'DA İSRAİL DEVLETİNİN KURULUŞU VE ARAP OÜLKELERİYLE İLİŞKİLERİ.....	52
3.1. İsrail'in Kuruluşu.....	52
3.2. İsrail 70 Yılı Aşkın Süredir Filistin'de Uyguladığı Politikalar.....	55
3.3. İsrail-Arap İlişkilerinin Tarihsel Süreci.....	59

3.4. Araplar (BAE; SUDAN) ve İsrail Arasında İmzalanan Barış Antlaşmaları ve Normalleşme Süreci.....	62
--	----

IV. BÖLÜM: İSRAİL VE ARAP MEDYASININ, ARAP İSRAİL UZLAUZLAŞMASINA DAİR KAMUOYU OLUŞTURMA ÇABALARI.....70

4.1. Kanal 12'nin Arap İsrail Uzlaşmasına Dair Haberlerinin Analizi..	70
4.1.1. Haberlerin Konuları ve Başlıkları.....	70
4.1.2 Haberlerde Kullanılan Söylemler.....	78
4.1.3. Haberlerde Kullanılan Retoriksel Unsurlar.....	80
4.1.4. Haberlerde Yer Alan Görsellerin Anlamı.....	85
4.2. BAE TV'nin Arap İsrail Uzlaşmasına Dair Haberlerinin Analizi...	93
4.2.1. Haberlerin Konuları ve Başlıkları.....	93
4.2.2 Haberlerde Kullanılan Söylemler.....	101
4.2.3. Haberlerde Kullanılan Retoriksel Unsurlar.....	103
4.2.4. Haberlerde Yer Alan Görsellerin Anlamı.....	109
4.3. Sudan TV'nin Arap İsrail Uzlaşmasına Dair Haberlerinin Analizi.....	116
4.3.1. Haberlerin Konuları ve Başlıkları.....	116
4.3.2 Haberlerde Kullanılan Söylemler.....	123
4.3.3. Haberlerde Kullanılan Retoriksel Unsurlar.....	126
4.3.4. Haberlerde Yer Alan Görsellerin Anlamı.....	131
SONUÇ.....	133
EKLER	138
KAYNAKÇA.....	140

KISALTMALAR

BAE: Birleşik Arap Emirlikleri

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

CNN: The Cable News Network

IŞİD: Irak ve Şam İslam Devleti

CIA: Merkezî İstihbarat Teşkilatı

BND: Federal Almanya Cumhuriyeti dış istihbarat servisi (Bundesnachrichtendienst)

MOSSAD: İsrail İstihbarat ve Özel Görevler Enstitüsü

SVR: Rusya Dış İstihbarat Servisi

MIT: Millî İstihbarat Teşkilatı

EAPC: Eilat-Ashkelon Pipeline Company

FKÖ: Filistin Kurtuluş Örgütü

JVL: Jewish Virtual Library

MAB: Mağrip Arap Birli

GİRİŞ

1948 yılında kurulan İsrail devleti yetmiş yılı aşkın süredir aşama aşama Filistin topraklarını işgal etmektedir. Bu nedenle bölgede zaman zaman savaşlar olmuş ve çatışmalar yaşanmıştır. Ne yazık ki İsrail ile Filistin arasında değişik zamanlarda anlaşmalar yapılmasına rağmen İsrail tarafı sözünü tutmamış ve Birleşmiş Milletlerin aldığı kararlara da uymamıştır. İsrail adım adım Filistin topraklarını işgal ederken aynı zamanda bazı Arap ülkelerle de anlaşmalar imzalayıp bu ülke kamuoylarında mevcut durumu kabullendirmeye çalışmaktadır. Böylece Arap ülkeleriyle iyi ilişkiler tahsis edip idealindeki bütün planları Arap kamuoyları itiraz etmeden ve karşı çıkmadan gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Ne yazık ki bazı Arap ülkelerinin İsrail'le bu tür anlaşmalar yapmaları Filistin meselesini daha da çıkmaza sokmakta ve Filistin halkının haklı mücadelesine zarar vermektedir. İşte bu çalışma İsrail ile BAE ve Sudan'ın imzaladığı anlaşmanın medyada nasıl yer aldığını araştırarak bu ülke kamuoylarının nasıl bir haber dili ve söylemi ile inşa edilmeye çalışıldığını ele alacaktır.

Filistin'in işgali ve topraklarında bir Yahudi devletinin kurulmasından bu yana İsrail'in amacı her zaman varlığını garanti altına alan bir kamuoyu oluşturmak olmuştur. İsrail'in bu kamuoyu ile iletişim kurabilmesi için öncelikle bireylerin bilincinde olması gerekir. İsrail, 1950'de Hindistan ile imzaladığı barış anlaşmasında olduğu gibi, kültürel ve ticari alışverişi, siyasi ve askeri işbirliğini içermeyen yasal tanıma istemez. İsrail'in dış politikasının ilk maddesi, İsrail'in varlığını ve Orta Doğu bölgesindeki ülkelerin İsrail'e olan ihtiyacını savunmak için kamuoyunda temsil edilen gücü kazanmaktır. İsraili diplomat ve İşgal Dışişleri Bakanı Laba Eban, 1965'te İsrail Knesset'te yaptığı bir konuşmada: "**Arap-İsrail ihtilafının bütün meselesi, ne daha fazla ne de eksik, İsrail'in varoluşu etrafında dönüyor.**" ifadelerini aktarmıştır. Bu nedenle İsrail, bu amaca halk arasında en güçlü ve yaygın imkanlarla ulaşma gereğini düşündü. Bu arada Siyonizmin "ruhani babası" Theodore Herzl'in bir gazeteci olduğunu unutmamalıyız. Herzl, görevlerini, insan ilişkilerine dayanan "Taraftar kazanma politikası" olarak adlandırılabilir bir yöntem kullanarak yerine getirdi. Aynı zamanda, hitap ettiği bireylerin doğasının yanı sıra siyasi, ekonomik ve sosyal koşulların, anlaşmazlığın koşullarının, yakınlaşma noktalarının ve ülkelerin birbirleriyle ilişkilerinin incelenmesi ile karakterize edilen bir politika izlemiştir. Bu, kendilerine yöneltilecek hedeflerin ilkelerini belirlemektir. Bu bağlamda, ekonomik olarak tükenmiş ve terörizm listesinde yer alan bir Afrika ülkesine (örneğin Sudan) yönelik medyanın işleviyle, farklı

ekonomik düzey, siyasi durum ve sosyal yapıya sahip Körfez ülkelerine yönelik medyanın işlevi aynı olmayacaktır.

Medya ve iletişim bilimlerindeki son analitik ve eleştirel araştırmalar, medyanın artık gerçek bilgileri sunmak yerine bilinçaltı yönetimine ve duygulara dayalı haberleri sunduğunu göstermektedir. Bu çalışmada medyanın, ikna becerisine dayalı olarak bireyleri amaca göre belirli bir davranışı uygulamaya yönlendirmek için araçlar, aşamalar ve hedefler içeren planlı, kasıtlı ve tutarlı araçlar, yöntemler ve metodolojiler kullandığı varsayılmaktadır. Bilim adamları ve filozoflar binlerce yıldır insan davranışını açıklamaya ve aynı konuya farklı yanıtların verilmesinin nedenlerini bulmaya çalışmaktadırlar. Soru aynı olsa da, cevaplar büyük bir kültürel, dini ve metodolojik farklılığı ifade etmektedir. Bu da "insan bilişsel sistemi" olarak adlandırılmaktadır. Algı, bir kısım kaynaklarda "Dış dünyamızdaki soyut/somut nesnelere ilişkin olarak aldığımız duyumsal (sensible) bilgiyi (information) algılama" olarak tanımlanırken (İnceoğlu, 2010: 68), söz konusu kavram bazen de "duyumları yorumlama, onları anlamlı hale getirme süreci" olarak tanımlanmaktadır (Morgan 1981: 265).

Çalışmanın temel iddiası sözkonusu haber metinlerinde İsrail'in Filistin'deki işgal politikalarını görmezden geldiği, bu uzlaşma anlaşmasıyla bölgedeki sorunun çözülebileceğini ileri sürdüğü şeklindedir. Dolayısıyla Filistinlerin evlerinden zorla çıkartılarak evlerine el konulmasını, Kudüs'ün İsrail tarafından tamamen zorla işgal edilme girişimini, Filistinlilerin topraklarının işgal edilmesini ve Filistinlilerin haklı mücadelesini görmezden gelmektedir. Çalışmada bu temel iddia ile ilintili olarak şu sorulara cevap aranacaktır:

1. Çalışma evreni içerisinde yer alan TV kanalları konuya dair yayınladıkları haberlerin konuları ve ana mesajları nelerdir?
2. Haberlerde kullanılan başlıklar nelerdir?
3. Haberlerde ne gibi söylemler kullanılmaktadır?
4. Haber söylemlerinin ikna edici olması için haber metinlerinde ne gibi retoriksel unsurlar kullanılmaktadır?
5. Haberlerde kullanılan görsellerle ifade edilmeye çalışılan mesaj nedir?
6. Haberlerde arka plan bilgiye yer verilerek İsrail tarafının Filistinlilerin topraklarının işgal ettiği belirtilmekte midir?
7. Haberlerde Filistinlilerin zorla evlerinden çıkarılarak İsraili yerleşimcilere verildiği yer almakta mıdır?

8. Haberlerde uzman görüşüne başvurulmakta mıdır? Bu uzmanlar kimlerdir?
9. Bu TV'lerde kullanılan haberlerin kaynakları kimlerdir?
10. Haberlerde sebep sonuç ilişkisi nasıl kurulmaktadır?
11. Haberlerde kullanılan sözcüklerin seçimi ne anlam ifade etmekte ve ne gibi sözcükler tercih edilmektedir?
12. Haberlerdeki cümle yapıları nasıldır, bu anlamda farklı TV kanalları haber söylemleri arasında fark var mıdır?

Bu ve benzeri soruların cevaplarının alınacağı çalışmada İsrail, BAE ve Sudan'dan birer TV kanalı amaçlı örneklem olarak seçilmiştir. Bu TV kanalları şunlardır: BAE TV, Sudan TV, İsrail Kanalı 12. Bu kanallarda İsrail ile BAE ve Sudan devletleri arasında uzlaşma anlaşmasını imzalandığı tarihlerde 15 gün öncesinden başlanarak imza tarihinden 15 gün sonrasına kadarki günlerde yayınlanan haberlerin söylemleri çözümlenecektir.

Çalışmada Theun van Dijk'in geliştirdiği söylem çözümleme tekniği mikro düzey bağlamında söylem çözümlemesi yapacağız. haber başlıklarında ve hatta haberlerde mikro düzeyde en azından sözcük ve cümle düzeyinde söylem çözümlemesi yapmamız gerekir.

Bu çalışma dört bölümden oluşacaktır. Birinci bölümde kamuoyu kavramı, önemi ve kamuoyuna dair teorik yaklaşımlar ele alınacaktır. İkinci bölümde medya ve kamuoyu konusu üzerinde durulacak ve bu bağlamda, medyanın bireyler üzerine etkisine dair teorik yaklaşımlar, medyanın kamuoyu oluşumuna etkisi ve medyanın gündem oluşturma işlevi konuları üzerinde durulacaktır. Yine bu bölümde ele haber söylemi ve kamuoyu açısından önemi farklı yönleriyle irdelenecektir. Üçüncü bölümde ortadoğu'da İsrail devletinin kuruluşu ve Arap ülkeleriyle ilişkileri üzerinde durulacak ve İsrail'in Kuruluşu, İsrail 70 yılı aşkın süredir Filistin'de uyguladığı politikalar, İsrail-Arap ilişkilerinin tarihsel süreci ve Araplar (BAE; SUDAN) ve İsrail arasında imzalanan barış antlaşmaları ve normalleşme süreci kapsamlı olarak açıklanacaktır. Dördüncü bölümde ise İsrail ve Arap medyasının, Arap İsrail uzlaşmasına dair kamuoyu oluşturma çabaları örneklerle değerlendirilecektir.

Bu çalışmanın İsrail'in bölge ülkelerin kamuoylarını ikna ederek Filistin karşısında bölge ülkelerinden destek alma stratejilerini ve politikalarını ortaya çıkarma açısından son derece yararlı olacağı değerlendirilmektedir. Haberlerde kullanılan söylemlerin bu niyetleri oraya koyabileceği değerlendirilmektedir. Öte yandan ilgili

kamuoylarını ikna etmek için haberlerdeki eksik veya görmezden gelinen bilgilerin neler olduğu tespit edilerek ilgililerin dikkatinin çekilebileceği umulmaktadır.

Bu çalışmanın sonuçları özellikle Filistin'in haklarını savunan tarafların İsrail'in nasıl bir dil kullanarak bilinçli biçimde Arap kamuoyunu ikna etmeye çalıştığını anlayarak ona göre kendi argümanlarını oluşturmalarına ve karşı bir söylemde bulunmalarına imkan tanıyabileceği değerlendirilmektedir.

Araştırmalar

Çeşitli konularda kamuoyu oluşturma konusunu tartışan birçok çalışma yapılmıştır. Ancak yeni Arap-İsrail barış antlaşmaları konusunda kamuoyu oluşumundan çalışmalar söz edilmediğine işaret etmektedir.

- 1- "Amerikan büyükelçiliğinin CNN ve El-Cezire haber kanalları aracılığıyla Tel Aviv'den Kudüs'e nakledilmesi konusunun göstergebilimsel bir incelemesi"; Bu çalışma, CNN ve El-Cezire'de sunulan görüntünün çeşitli sembolik çağrışımlarını, filmin metin mesajının semiyolojik uygulaması aracılığıyla incelemiştir. Çalışma, ana haber bültenlerinde yayınlanan röportaj ve raporları kapsamaktadır. Çalışma, medya muamelesinin gerçekliğini inceleyerek ve analiz ederek, televizyon görüntüsünün medya devriminin aşamalarının zirvesi haline geldiğini ve uydu televizyon ekranlarından aktarılan görüntünün, özellikle haberlerin, haberler ve medya nedeniyle artık gerçeği aktarmadığını, daha ziyade, bu kanalları işleten tarafların çıkarlarına neyin hizmet ettiğine ve kamu politikası için neyin başarıya ulaştığına göre uyarlandığını sonucuna varmaktadır. Bu araştırmaya göre, haber endüstrisinden sorumlu olanlar, belirli bir ideolojiye hizmet etmek için görüntü kalitesi açısından değil, bileşenleri, yakalama açısı ve semboller nazarından en iyi çekimleri seçerek editör salonlarında çalışmaktadır.
- 2- James Hertog ve Douglas Mcleod'un Minneapolis'te 1986'dan 1988'e kadar yaşanan huzursuzluk ve gösterilerin haber kapsamı üzerine yaptığı, müteaddit seviye analiz kullanarak çalışması. Bu çalışma, haber bültenlerinde gösterileri çeşitli taraflar arasında tartışılması gereken anlaşmazlıklar olarak ele aldığından, medyanın anlaşmazlık ve ihtilaf çerçevesi olan bir haber çerçevesini vurguladığı sonucuna varmıştır. Nitel analizde temsil edilen bu çalışmanın metodolojisi, tartışmanın ortaya çıktığı konularla ilgili haber içeriğine

derinlemesine bir nitel analiz yaklaşımının önemini gösteren, haber kapsamındaki farklılıkları vurgulamaktadır.

- 3- "Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Giriş Sürecinde Gazetelerin Kamuoyu Oluşturma İşlevinin Haber Söylemlerine Yansıması"; Bu tez, farklı görüşleri temsil eden gazetelerin Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılım süreci hakkında kamuoyunu nasıl şekillendirdiğini ve bunu başarmak için hangi retorik stratejilerin kullanıldığını açıklamaya çalışmaktadır. Tezin teorik kısmında; Medya ve kamuoyu ilişkisi ile ilgili teoriler arasında gündem belirleme teorisi, çerçeveleme teorisi, etik teoriler ve söylem teorileri tartışılmaktadır. Araştırmanın kapsamı, 17 Aralık 2004 ve 3 Ekim 2005 tarihlerinde gerçekleşen tam üyelik müzakerelerinin haberleriyle sınırlıdır. Örneğin sağ ve liberal basını temsil ettiğine inanılan Zaman, Cumhuriyet ve Hürriyet gazeteleri seçilmiştir. Bu çalışma, üç gazetenin farklı yayın politikalarının, kamuoyunun oluşumu sırasında editörlük politikasına uygun stratejiler kullandığını varsaymaktadır. Bu nedenle, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyeliğine ilişkin gazetelerde temsil edilen farklı görüşler kamuoyunu şekillendirmek için kullanılacaktır. Bu çalışma aşağıdaki sonuçlarla sona ermektedir:

- Haber metninde hâkim toplumsal anlamların nasıl yerleştiğini, bilginin nasıl üretildiğini ve bu bilginin konusunun nerede olduğunu söylem analizi ile ortaya çıkarmanın önemi.
- Habere söylem olarak bakmak ve analiz etmek, haberi hazırlandığı süreçlerden ve toplumsal yapı içinde oluşan güç / iktidar ilişkilerinden ayırmadan incelemektir.
- Haberlerde kullanılan başlıklar, kelime seçimi, gramer, tutarlılık ve cümle dizilerinden oluşan nedensellik, tematik yapı ve birbiri ardına oluşturulan görsel malzeme incelenir.

- 4- "Fransız gazetesi Le Monde'un 1991'den 1996'ya kadar Arap-İsrail barış sorunundaki gelişmelerle ilgili stratejisi"; Çalışma, gazetecilik muamelesini, muhabirin kamuoyu imajını şekillendirmedeki rolünü ve Fransız Le Monde gazetesinin 1990'larda Araplar ve İsrail arasındaki barış sürecine ilişkin algılarını belirleyerek gazete, bireysel (muhabir) ve toplumsal değişkenlerin barış sürecinin işleyişindeki etkisini ve sunduğu Arap imajı üzerindeki etkilerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Çalışma, Le Monde ve Fransız dış politikasının barış sürecine ilişkin algılarını karşılaştırmak için karşılaştırmalı yöntemi

kullandı ve Fransız gazetelerinin ve gazetecilerinin Arap dünyasına ilişkin algıları hakkında bilgi toplamak için kullanılan vaka çalışması yöntemi ve anket yöntemini kullanmıştır. Çalışma, Le Monde gazetesinin barışı savunduğu ve yirminci yüzyıldaki en uzun çatışmaya son verdiği göz önünde bulundurularak büyük ölçüde desteklediği, Gazete, nadiren Kudüs meselesine odaklanırken, yerleşim yerleri ve mülteciler gibi bazı konular için önceliklerle konuyla ilgili çeşitli hususları da ele aldığı sonucuna varmaktadır.

- 5- CNN'in haber programlarında TV dili (1999): Bu çalışma, içinde yaşadığımız bilgi çağının başında haber ağları için bir model olarak kabul edilen CNN'in kullandığı televizyon dilini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Çalışma, CNN'in tutumları ile kullandığı dil arasında güçlü bir korelasyon olduğu hipotezinin geçerliliğini ortaya koymaktadır.
- 6- “Çerçeveleme Kuramı Bağlamında Kamuoyu Oluşturma: Amerikan Medyasında Körfez Savaşı”; Bu çalışma, Körfez Savaşı hakkında kamuoyunu şekillendirmek için Time ve Newsweek dergilerindeki haberlerin nasıl çerçevelenip sunulduğunu incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, seçilen dergilerden toplanan veriler değerlendirildi ve Van Dijk'in Eleştirel Analiz Çerçevesine göre analiz edildi. Çalışma iki bölümden oluşur; İlk bölüm, çalışmanın teorik ve kavramsal çerçevesini temsil eder; İçinde kamuoyu, medyanın oluşumundaki rolü, kitle iletişim teorileri, medyanın işlevleri, medyanın sosyal etkileri, çerçeveleme teorisi ve stratejik iletişim kavramı tartışıldı. Araştırmanın analiz bölümünü oluşturan ikinci bölümünde Van Dijk'in eleştirel söylem analizi yöntemine ilişkin teorik bilgiler sunulup, 6 Ağustos 1990- 1 Nisan 1991 tarihleri arasında Time ve Newsweek'ten 80 haber seçilip eleştirel söylem analizi yöntemi kullanılarak incelenmektedir. Sonuç bölümünde çalışma, medya araçlarının halkın tutum ve fikirlerini egemen ideolojilerle aynı çizgide yönlendirdiği ve paralel bir kamuoyu oluşturmak için pozitiflik yarattığı sonucuna varmıştır. Söz konusu 80 haberin tematik analizi sonuçlarına göre Time ve Newsweek dergilerinin manşetlerinde merak uyandıran ilginç ve duygusal ifadeler kullandığı görülmektedir.
- 7- “Aşırılıkçı örgütlerin basın söyleminde görüntünün semiyotikliği: Roland Barthes yaklaşımına göre “Dabek” dergisindeki görsel mesajların bir örneğinin analitik bir incelemesi”; “İŞİD” örgütünün medya makinesini etki alanını ve nüfuzunu ve entelektüel kontrolünü genişletmek için kullanması bağlamında,

görüntüyü bir yandan terör ve sindirme teorisini pazarlamak için, diğer yandan ise radikal gençliğin sempatisini kazanmak amacıyla kullandır. Bunun ışığında belirtilen çalışma, bu imgenin görsel bir söylem olarak taşıdığı altta yatan anlamları ve örtük çağrışımları ortaya çıkarmak için IŞİD tarafından çıkarılan Dabek dergisinde yayınlanan görüntülerin bir analizini sunmaktadır. Çalışma, görüntü konuşmasını analiz etmede bir yaklaşım olarak göstergebilime dayanıyordu. Semiyolojik yaklaşımın ışığında, bu çalışmada iki temel seviyeye dayanan Roland Barthes yöntemi kullanıldı ve bunlar; görüntünün dolaysız veya yüzeysel anlamının amaçlandığı belirli düzey ve mesajın gerçek anlamının amaçlandığı örtük düzey, yani derin, gizli anlamdır. Çalışma süresince “Dabek” dergisinde yayınlanan görüntülerin semiyolojik analizi, bu resimlerin örgütün “IŞİD” in özenle seçilmiş görüntülerde iletmeye çalıştığı bir dizi örtük mesaj taşıdığını ortaya çıkardı. Bu mesajlardan en önemlisi, Arap ve Batılı askeri kurumların örgütü mağlup etme kabiliyetinin şüpheye düşürmesi, Zihinleri örgütlenme ve "Hilafet Devleti" denen şeye göç etme fikrini kabul etmeye hazırlamıştır. Çalışma döneminde dergide kullanılan imgelerin semiyotik çağrışımı, örgütün alıcıya “Hilafet Devletinin” istikrarlı, güvenli ve yaşamak için uygun bir ülke olduğunu önerme arzusunu ortaya koymaktadır. Çalışma ayrıca, Dabek dergisinin hem organizasyonun unsurlarını hem de kurbanları organizasyonun vizyonuna ve alıcı üzerinde belirli ve amaçlanan bir izlenim yaratma arzusuna hizmet edecek şekilde sergilemek için fotoğraf çekimlerinin açılarını seçmedeki keskinliğini göstermektedir.

I. BÖLÜM: KAMUOYU KAVRAMI, ÖNEMİ VE KAMUOYUNA DAİR TEORİK YAKLAŞIMLAR

1.1. Kamuoyunun Tanımı

“Kamu” ve “oy” kelimelerinin birleşimiyle oluşturulan kamuoyu kelimesi, Latince “publicus” ve “opinion” kelimelerinden üretilen “public opinion”un Türkçedeki karşılığı olarak kullanılmaktadır (Girgin, 2000:107). Türk Dil Kurumu’nun çıkarmış olduğu sözlükte kamuoyu, “bir konuyla ilgili halkın genel düşüncesi, halk oyu” şeklinde ifade edilmektedir (Yavuz & Kaynar, 2015:185). Eski dilde “efkârı umumiye”, “umum efkârı”, “amme efkârı” sözcükleri ile karşılanan kamuoyu, toplumun bütününe yayılmış kanaatlerden oluşabileceği gibi, küçük bir grubun kanaatlerinden de oluşabilir (Dinçkol, 2006:50). Kamu, genel kullanım içerisinde bilindiği üzere, "özel"in karşıtı anlamını taşımıştır. Antik Yunan döneminde ortak kullanıma açık "koine" ve bireylere ait anlamında "oikos" sözcükleriyle anlatılmıştır (Dağtaş, 1998 ve Bektaş, 1996). Kamu terimi genel olarak, belli sorun ve olaylar üzerinde kolektif tutumlara ya da kanaatlere sahip mesafeli/temaslı grup anlamında kullanılmaktadır (Abadan, 1987: 146.) Kamu, az sayıda katılımı ve özel konularda oluşabileceği gibi bazen de toplumun geneline ilgilendiren konularda geniş katılımı oluşabilir (Atabek, 2013: 94). Kamu sözcüğünün giderek siyasal bir kimlik kazanımına dönük gelişimi özellikle İngiltere’de ağırlık kazanmıştır. "kamu" sözcüğü Bektaş'a göre "umumi; herkese ait, yani hususi olmayan alem; halk, amme" anlamındadır (Bektaş, 1996:80). Kamuoyu kavramını oluşturan İngilizcedeki ikinci kelime olan “opinion” (oy) ise düşünce, kanaat, fikir anlamlarına gelmekte olup “tartışmalı bir konuda seçilecek yolu belirleyebilmek için ileri sürülen görüş” anlamındadır. Bir topluluğun belli bir sorun karşısında benimsemiş olduğu güçlü kanaatler anlamına gelebilecek olan “oy”, iki temel öğeyi bünyesinde barındırır. Birincisi, akıl yürütme yoluyla varılan fikir, ikincisi ise deneysel veya geleneksel etkiler ve yollardan ulaşılan tutum (Zümrüt, 1997 :16).

Arapçadaki anlamı ise "fikir, görüş, düşünce"dir ve Arapça sözlüklerde iki anlamı vardır; bunlardan ilki "gözle görmek", ikincisi "bilgi ve bilim" (Sumaisem, 1992 :226). Arap dili, kamuoyu kavramını dil hazinesinde fikir birliği, bağlılık ve şura açısından ifade eder (Razi, 1982: 226-228).

Kur'an-ı Kerim'de "Görüş" ve ondan türetilen kelimelerden 327 ayette bahsedilir, örnek olarak, Enfal Suresi'nin: ﴿ **Ben** ¹ وقال إني بريء منكم إني أرى مالا ترون﴾ **sizden uzağım0. Çünkü ben sizin görmediğinizi görüyorum**" mealindeki ayet verilebilir. Yani, bilmediğinizi biliyorum ve sizin düşünemediğinizi düşünüyorum. Buradaki görüş, bir kişinin inandığı ve ondan bir fikir aldığı şeydir.

Kamuoyu, içerikleri farklı olsalar bile buna benzer diğer kavramlara yaklaşıyor, örneğin: kalabalık, halk, kitleler. Bu kavramlar, kamuoyu kavramının tanımlanmasına katkıda bulunmuştur. Bakış açılarını kamuoyu kavramını tanımlamaya yaklaştırmak için bu kavramları ve bunların kamuoyuyla ilişkisini detaylandıracağım. "Grup" kelimesi, eski yüzdesi ile günlük dilde en çok kullanılan kelimelerden biri haline gelmiştir. Bu nedenle, bir şekilde kullanımın doğası ve kullanım amacı ile ilgili geniş bir kavram haline getirildi. Ancak bu özellikte ortak olan şey, bu dayanışmanın gücüne veya zayıflığına bakılmaksızın, yapı ve büyüklük bakımından çeşitlilik ile karakterize edilen ve insan sayısına ve dayanışmasına dayanan sosyal grupları içermesidir.

Chicago Okulu üyelerinden Herbert Blumer (1939); içinde izleyicinin modern toplumların koşulları tarafından mümkün hale getirilen yeni bir bütünlük formu olarak örneklendirilebilen açık bir çerçeve ortaya koymuştur. Bu fenomene 'kitle' demiştir ve bunu - başta; grup, kalabalık ve halk olmak üzere- daha eski sosyal formlardan ayırmıştır (akt. McQuail, 1997:6). Küçük grupta bütün üyeler, belirli sosyal ve fiziki sınırlar dahilinde birbirlerini tanır ve etkileşime girerler. Ortak üyeliklerinin farkındadırlar ve de benzer değerleri paylaşırlar. Grup ilişkilerinin yapısı açıktır ve zaman içerisinde devam etmektedir. Kalabalık, sınırlı olmasına rağmen daha geniş bir birimdir. Geçicidir ve nadiren aynı kompozisyonla yeniden kurulur. Paylaşılan bir kimlik duygusuna ve haleti ruhiyeye sahip olabilir fakat temel olarak değişken ve mantıksızdır; dürtüye dayanarak hareket eder. Kitle ise, modern, endüstriyel, kentsel toplumların yeni koşullarının, özellikle de çapının büyüklüğü, anonimliği ve köksüzlüğünün bir ürünü olarak görülmektedir. Genellikle, birbirinin ismini bilmeyen fakat kendi dikkatleriyle, kendi kişisel çevre veya kontrollerinin dışındaki bazı ilgilerde birleşen, alakasız bireylerin çok geniş bir yekunudur. Böyle bir kitle konsepti, ticari gazetelere veya sinemaya çekilen izleyicilerin bazı temel özelliklerini yakalamış gibi görünmektedir. Kitle geniştir ve büyüktür ama oldukça savruttur (İlhan, 2010: 52-53). Blumer, dört tür kalabalık arasında ayırım yapar: gündelik, düzenli, aktif ve etkileyici.

¹ Kur'an-ı Kerim. Enfal Suresi. Ayet: 48.

Gündelik bir kalabalık, bireylerin belirli bir olayı izlemek için yarattıkları şeydir. Düzenli bir kalabalık, bir film veya futbol maçı izleyicisinde bulduğumuz kalabalıktır. Aktif bir kalabalık, bir talebin karşılanması veya belirli bir ihtiyacın karşılanmasını talep eden yoğun ve duygusal bir davranışla karakterize edilen gösterilerde veya kitlesel seferberlikte gördüğümüz şeydir. Etkileyici bir kalabalık ise, eğilimlerini ve görüşlerini yaymak için ifade araçlarından birini kullanan ve kitlelerin davranışlarına yansıyan kalabalıktır. Kalabalıktaki birey de kendini unuttur ve duygularıyla kolektif telkine döner ve çevresindeki atmosferle etkileşime girer ve sözde kolektif akıl veya kitle zihni oluşur (McPhail, 1989:57).

Gustave Le Bon, kitleyi ‘basit ve alelade manasıyla, milliyetleri, meslekleri, cinsiyetleri ve kendilerini bir araya toplayan tesadüf her ne olursa olsun, rastgele bir fertler topluluğu’ olarak tanımlar. Le Bon’un bu yaklaşımına göre kitle, düzene karşı bir tehdittir. Kitle ancak “uyurgezer, hipnotize olmuş, halüsinasyon içinde, birbirinden etkilenen, çabuk tepki gösteren, saf ve mantıksız bir varlık” olarak tasavvur edilir. Le-Bon 1895’te yazdığı “Kitle Psikolojisi” kitabında bu görüşleri savunur (Adıgüzel, 2010: 56). Topluluğun kitle haline gelebilmesi için, kolektif kimlik şarttır. Kolektif kimlikte, bilinçli bireysel kişilik kaybolur ve hisler, düşünceler belli bir yönde ilerler (Çali, 2006:41). Bir de “Toplumsal Yığınlar” olarak da ifade edilen “kalabalıklar” vardır. Kalabalıklara örnek olarak; durakta otobüs bekleyenler, metro ile bir yerden başka bir yere gidenler, bir mağazadan alışveriş edenler ve toplantı- gösteri yürüyüşü protesto gibi kolektif özgürlüklere katılanlar verilebilir (Öztürk, 2001:79). Bazı duygular ve düşünceler ancak, kalabalık- yığın anlamındaki kitlelerde belirir ve hareket alanına çıkar (Le Bon, 2001:29).

Bir görüşe göre, en ilkel devirlerde dahi “kamuoyu”ndan söz edilebilir. Kamuoyu kavramı, 18. yüzyıla kadar kesin bir tanıma kavuşmamakla birlikte, bazı görüşlere göre ilkel dönemlerde dahi üzerinde durulan bir konu olmuştur. Tarde’a göre, bütün dönemlerde, hatta en barbar dönemlerde bile, halk efkârı yani kamuoyu bu günkü şekil ve anlamından farklı olmakla beraber mevcuttu (Dinçkol, 2006:51). Tam kelime karşılığı olarak kamuoyu (L’opinion publique) kavramı 1774 yılında ilk kez Rousseau tarafından kullanılmıştır (Noelle-Neumann, 1998:102). Rousseau’ya göre tek bir kamuoyu tanımı çıkmıştır. Bu tanım da: "Kamuoyu bir tür yasadır ve aracı 'Prens' örneğinde olduğu gibi, sadece belirli durumlarda uygulanabilen sansürdür"(Noelle-Neumann, 1998:104). Kavramı o zamana kadar yapılan değerlendirmelerden oldukça farklı bir biçimde ele alan Rousseau’ya göre, “en genel irade olan kamuoyu, aynı

zamanda en doğru ve adil olandı” (Aslan 1962: 67). Bu terim, on sekizinci yüzyılda Fransız Devrimi sırasında, bu çağın kitle toplumunun siyasi karar alma sürecine katılımının somutlaşmış hali olarak kabul edildiğinde gelişti. Fransız devriminden hemen önce Maliye Bakanı olan Jacques Necker, yönetiminde kamuoyunun rolünü tanıyan ve ifade eden ilk yöneticisi olarak bilinmektedir. Necker'e göre: "Toplumsal yaşama egemen olan zihniyet, saygınlık ve övülmeye karşı gösterilen rağbet, Fransa'da kalburüstü kişilerin, huzuruna çıkmakla mükellef oldukları bir mahkemeyi ihdas etmektedir. Bu mahkemeye Necker, kamuoyu adını vermektedir (Demir, 2006: 18).

On dokuzuncu yüzyılda sanayi devriminin yükselişi, bilimsel buluşların gelişmesi ve kitle iletişim araçlarının ortaya çıkmasıyla, özellikle II.Dünya Savaşı'ndan sonra radyo, televizyon ve sinemanın ortaya çıkmasıyla birlikte kamuoyu edebiyatı daha çok zafer kazandı. Modern çağda, özellikle savaşlar ve krizler sırasında kamu politikasıyla ilişkisi nedeniyle kamuoyu kavramı artmıştır ve bu kavramın gelişmesine katkıda bulunan olaylar arasında: Birinci ve ikinci dünya savaşları, Rusya'da Bolşevik devrimi (1917) ve barışın korunması için ilk uluslararası örgütün (Milletler Cemiyeti) kurulması yirminci yüzyılın ilk yarısı, on dokuzuncu ve yirminci yüzyılların küresel ekonomik krizleri, Birleşmiş Milletler'in kurulması ve II.Dünya Savaşı'ndan sonra Uluslararası Güvenlik Konseyi'nin kurulması ve yirminci yüzyılın ortalarında Doğu ve Batı kutupları arasındaki çatışmanın doğal bir sonucu olarak Bağlantısızlar Hareketi'nin ortaya çıkışı.

Ait oldukları farklı okullar nedeniyle sosyologlar arasında mutabık kalınmış kesin bir kamuoyu tanımı yoktur. Ayrıca, kamuoyu için nihai bir kavram bulmanın zorluğu, sosyologların, psikologların ve siyaset bilimcilerinin her birinin kamuoyunu diğerinden farklı olabilecek ancak biliminin temelleri, aksiyomları ve öncülleriyle uyumlu bir şekilde tanımlamaları gerçeğinden kaynaklanmaktadır.

Politika bilimlerine göre kamuoyu, devletin yasama, yürütme ve yargı organlarının davranış biçimini belirleyen ya da kanaat önderleri tarafından belirlenen norm olarak ifade edilmektedir (Ertaş, 2000:1). Siyasal sürecin karar verme aşamasındaki katkısı açısından yaklaşıldığında kamuoyunun dağılımını ya da yönünü sayılara döken araştırmalar bir değer ifade eder (Sezer, 1972:3).

Leonard W. Doob'a göre kamuoyu "bir toplumsal grup içerisinde yer alanların belirli bir olay karşısında gösterdikleri ortak tutumlardır". (Bektaş, 1996: 54). İngiliz düşünür James Bryce, kamuoyunu ifade ederek Doube ile bir dereceye kadar aynı fikirdedir. Bryce kamuoyunu basitçe ortalama insanın yapılan ve söylenenleri görmesi

ve duyması sonucunda zihninde oluşan düşünceleri ifade etmesi olarak ifade etmiştir (Bryce, 1981:3).

Floyd Allport, kamuoyunu, büyük bir grup insanın bir konuda gördükleri hakkında kendi inisiyatifleriyle veya belirli bir vakayı, belirli bir kişiyi veya kamusal öneme sahip bir öneriyi destekleyen veya muhalefet eden bir ifade olarak kendilerine yöneltilen bir davet temelinde yayınlanan bir ifade olarak tanımlar (Baltà, 2009:138). Kamuoyu kavramına ilgi gösteren toplumbilimcilerin ve sosyal psikologların kavramı, davranış düzeyinde irdeleyen Allport'un, aşağıda ana çizgileri verilen sınırlar içerisinde yorumladığı bilinmektedir. Buna göre (Zümrüt, 1937: 16):

1. Durum ya da sorun bireylerin çoğu için önemli olmalıdır.
2. Kamuoyundaki, sorun karşısındaki davranışı bireyler ortaya koymaktadır
3. Eyleme dönüşecek biçimde bilinen durum, ya da sorun davranış olmalıdır.
4. Kamuoyu, amacı kabul veya reddetme yönünde gelişir, buna bağlı olarak da eylemi ya da eyleme hazırlığı gerektirir.
5. Kamuoyu, sürekli ve geçici, nitelikler taşıyan kapsam içerir.
6. Bireylerin içindeki oylar anlatılır, ya da anlatıma hazır olarak bekler.
7. Kamuoyunda yapılan her davranış, başka bireylerin de aynı tepkiyi göstereceği kanısıyla yapılır.

William Albig'e gelince, Public Opinion adlı kitabında kamuoyunu çeşitli gerekçelerle tanımlıyor (Albig, 1956 :7):

1. Kamuoyu, herhangi bir gruptaki bireylerin düşüncelerinin, bir grupta tartışılan belirli bir konuya yönelik etkileşim sürecinden kaynaklanan görüştür.
2. Kamuoyu, aralarında dönen konuların kitlelerinin gruplarının ifadesidir.
3. Kamuoyu, belirli bir sorunla ilgili olarak gruba hakim olan ve çoğunluğun fikrini ifade eden eğilimler bütünüdür.

Yukarıdakilere dayanarak, Albig bakış açısından kamuoyu, bireyler ve küçük gruplar arasındaki tartışmalarla oluşturulur ve gruplar arasındaki tartışma ve etkileşim, toplumda hakim olan çoğunluğun ortak bir görüşüne ulaşmak için bir ön şarttır ve iletişim araçlarıyla çıkarılabilir. Albig, Herbert Blumer'in kamuoyunu tanımlama görüşüne katılıyor. Blummer kamuyu "karşılaştıkları bir sorunun üstesinden nasıl geleceklerine ilişkin farklı fikirlere sahip olan ve sorunun çözüm yolları üzerine tartışan insan grubu" biçiminde tanımlamaktadır. Bir grubu kamu biçiminde tanımlamak için kimi koşulları arayan Blummer, şu gereklilikleri sıralamaktadır (Polat, 2010 :56):

1. Bu grup içindeki kişiler, bir sorunla karşılaşmış olmalıdırlar.
2. Bu sorunun çözümü hakkında farklı görüşlere sahip olmalıdırlar.
3. Soruna çözüm bulabilmek için birbirleri ile tartışmaya girişmelidirler.

John Stuart Mill, 1806-1873 yılları arasında yaşamış önemli ve bir o kadar da etkili bir 19.yüzyıl filozofudur. Londra’da doğan Mill, emprist bir filozoftur. Devlet memurluğu, parlamento üyeliği görevlerinde bulunmuş, ayrıca politik ekonomist olarak da kabul göreceği birçok alana önemli katkıları olmuştur (Ümütlü, 2014:7). John Mill'e göre, kamuoyu toplumun veya baskın kesimin istediği şeydir ((Bedir, 1998:36). Mill, kalabalık toplumlarda katılımcı demokrasinin yaşanamayacağını belirtmiş olsa da demokratik yönetimlerde, bireylerin siyasete katılımında cüzi bir artış olsa dahi büyük farklılıklar yaratacağını iddia etmiştir (Pınarcı, 2013:113). Amerikan Ansiklopedisi'nde ise, kamuoyundan şu anlamda bahsedilir: "Bir grup bireyin belirli bir konudaki görüşleri, tutumları ve inançları, bir grup (yani kamu) aracılığıyla ifade edilir. Özel bir görüş, genel ifadesi dışında bir kamuoyu olarak kabul edilmez" (Encyclopedia America, 1979:757).

Öte yandan, Arap medyası ve kamuoyu uzmanından birtakım da, kamuoyu kavramını tanımlamaya çalışmaktadır. Bu tanımlar, oradaki siyasi sistemlerin doğasından etkilenen Arap bölgesindeki uygarlık ve siyasal gerçeklikten başlatıldı. Kamuoyu, Arap Felsefi Ansiklopedisi'nde, bir veya birkaç sosyal grubun sosyal hayatın olayları veya fenomenlerine ilişkin tutumlarını ifade eden belirli bir fikir ve kavram grubu olarak tanımlanmıştır. Muhtar El-Tohamy yeni bir kamuoyu tanımı sunarak bunu belli bir dönemde halkın bilinçli çoğunluğu arasında ihtilaf ve tartışmanın hüküm sürdüğü ve bu çoğunluğun çıkarlarını veya temel insani değerlerini doğrudan etkileyen bir veya daha fazla konuyla ilgili hüküm süren görüş olarak tanımladı (El-Tohamy, 1979:21). Bu tanımda El-Tohamy, bilinci çoğunluk ile, özellikle de siyasi farkındalıkla birleştirir. Tanımındaki doğruluk özelliklerinden biri olan zamansal boyutu da belirterek, kitlelerin görüşleri arasındaki tartışma ve çelişkinin kamuoyunun oluşmasında araç olduğunu vurguladı. Ancak bu tanımı iki kusurda eleştiriyorum: Birincisi; İnsanların çoğunluğu veya büyük çoğunluğu genellikle bilinçsizdir ve farkındalık olsa bile, geçici durumsal farkındalıktır. İkincisi; El-Tohamy kültürel, sosyal ve maddi değerleri göz ardı ederek insani değerlere odaklanmıştır.

Kamuoyunun farklı tanımlarına rağmen, bunlarda bir dizi ortak noktaya varabiliriz:

- 1- Kamuoyu, bir kişinin tartışmalı bir konuyu isteğe bağlı ele aldığı bir pozisyonudur.
- 2- Görünür olmak, kamuoyunun şartı onu ifade etmektir.
- 3- Kamuoyu, sahada uygulanan fikirlerle sonuçlanır.
- 4- Kamuoyu, konunun içeriğini etkileyen iç ve dış etkilerden kaynaklanmaktadır.
- 5- Kamuoyu, toplumdaki birçok grup ve birey arasındaki karşılıklı iletişim sürecinin sosyal bir ürünüdür.

Aslında, kamuoyu kavramı, çeşitli alanlardan kaynaklanan karmaşık ve iç içe geçmiş bir terimdir. Kamuoyu tanımlarından farklı açılardan bahsettikten sonra, bir kamuoyu tanımını şu şekilde formüle edebiliriz: "Destekçiler ve muhalifler de dahil olmak üzere genel halktan bir grubun fikir teması ve fikir etkileşiminin olduğu iletişimsel bir ortamda anlaşmazlık ve kamu yararı konularında görüşlerinin etkileşiminin sonucudur."

1.2. Kamuoyunun Tarihi

Kamuoyu kavramı eski çağlardan beri Mezopotamya, Nil ve Yunanistan medeniyetlerinde kentlerin ortaya çıkmasıyla bilinmektedir. O zamanlar bu medeniyetler, kamuoyuna hükümdarın iradesine uygun bir hedefe yönlendirmek için açık bir farkındalık, anlayış ve vizyon göstermiştir. Firavunun tanrılaştırılması, rahiplerin saygısı ve piramitlerin ve tapınakların inşası, otoritelerin etkisini güçlendirmek için kamuoyunu yönlendirmenin seçkin metotlarıydı.

Eski Yunan uygarlığının ortaya çıkışına kadar devlet işlerinin yürütülmesine kapalı siyaset esası hakim olmuştur. Bu nedenle Mısır, Babil, Asur, Hitit devletlerinde siyasi iktidar ilahi vahiy yoluyla sadece yarı tanrılaştırılmış kişilere intikal etmekte, dolayısıyla siyasi iktidar mutlak bir tekele tabi tutulmaktadır. Geniş halk yığınlarına itaatkar, pasif bir tutum takınmaktan başka hiçbir pay düşmemektedir (Ertas, 2000:11). Bir düşünceye göre de, Eski Yunan'da kamuoyu'nun bir başka oluşum yeri "tiyatro" idi. Euripides trajedileri ve Aristofanes komedileri yurttaşların site işlerine ilgisini uyandırıyor, artırıyor. Aristofanes'in yazdığı komediler demokrasinin ve siyasal önderlerin eleştirine dayanıyordu. Bir yazarın ifadesi ile "***o, gerçekte, halkın liderlerine ve kendisine gülmesi için cesaretlendirmek ve bu yolla yurttaş eğitimine katkıda bulunmakla görevlendirilmişti.***" (Dinçkol, 2006:52). Roma'da ise forum, Antik Yunandaki agora gibi kamusal yaşamın sürdüğü bir alan olarak görülmektedir. Büyük bir imparatorluğun merkezi olarak Roma, kuvvetli bir haberleşme ve ulaştırma şebekesi kurarak, çeşitli dinlere, kültürlere, siyasal sistemlere ulaşıp onlardan haber

alabilmektedir. Öte yandan Senato görüşmelerinin tutanaklar da halka bu forumlarda açıklanmaktadır (Sezer, 1972:16). Roma'da söylenen “Vox Populi, Vox Dei” yani “Halkın sesi, Hakkın sesidir” sözü de, halkın düşüncelerine yani kamuoyuna verilen önemi ortaya koymaktadır (Dinçkol, 2006:53). Romalı hukukçular iktidarın kaynağının halkta olduğunu ve devlet şeflerinin iktidar ve yetkilerinin vekaleten kendilerine verildiğini ileri sürmüşler, böylece halkın arzu ve iradesini her şeyin kaynağı olarak görmüşlerdir (Dinçkol, 2006:54). Avrupa'da matbaanın icadıyla beraber düşüncenin geniş kesimlere yayılma imkanı bulması, ayrıca reform hareketleri sonucunda kilisenin etkisinin giderek zayıflaması, sanat ve bilimin öneminin artması, kamuoyunun oluşumunda etkili olmuştur (Demir, 2006: 17).

Ortaçağ'a gelindiğindeyse dünyevi iktidara üstünlük iddia eden kilisenin yanı sıra, feodalite, sosyal, siyasi, ekonomik ve hukuki düzeni belirlemiştir. Zaten senyörler karşısında kendilerini güçsüz bulan krallar, kiliseden yardım beklemişler, bu yüzden de ortaçağda feodalite kilisenin gücünün artmasına yol açmıştır. Böyle bir ortamda rasyonel bilgiyi, dogmatik kilise hukukundan ayırmak mümkün değildir. Aynı ortam kamuoyunun gelişimini sağlayacak koşulların oluşmasına da engeldir. Ortaçağ hukuk düşüncesi, genellikle kaynağı ilahi olan bir doğal hukukun mevcudiyetine dayanmaktadır. Devletin fonksiyonları da bu doğal hukuk kurallarına bağlıdır. Ortaçağ dönemi boyunca bir yandan senyörün diğer yandan da kilisenin baskısı altında yaşayan bireylerin özgür kanaatler oluşturması mümkün değildir. Bu dönemde eski çağların “siyasal insan”ı, “inanılan insan”a dönüşmüştür. Ortaçağda Hristiyanlığın etkisiyle erdeme, siyasal katılımı değil tanrısal iradeye itaatle ulaşılabileceği görüşü egemendir (Pehlivanlı, 2014:17).

Mevcut anlamıyla kamuoyu terimi, on sekizinci yüzyılın sonunda kitlelerin toplumda etkili bir güç olarak ortaya çıkmasıyla birlikte kullanılmıştır. Kamuoyunun eski tartışmaları, kamuoyunun siyasetçilerin ve padişahların davranışları üzerindeki etkisinin kapsamının bilinci dışında, modern tartışmalardan farklı değildi (Abdülkadir, 1989:12). On sekizinci yüzyılın ortalarında, kamuoyunun önemi ve etkinliği Fransız (Jean-Jacques Rousseau) ve (Necker) yazılarında somutlaştırılmış ve açıkça görülmüştür. Rousseau, otoriter rejimler için kamuoyunun önemini ve gücünü kabul etti ve kamuoyuna yakın bir terim olan kamu yönetimini ilk kullanan politikacılardan birisi olmuştur. Fransa Maliye Bakanı Jacques Necker, Rönesans döneminde Fransa'daki salonların toplum özgürlüğünü korumada ve teşvik etmede etkili kamuoyu

oluşturmadaki rolüne atıfta bulunarak, kamuoyunun devletin idaresi ve politikasındaki önemini vurgulayan ilk kişiydi (Bedir, 1998:43-44).

19. yüzyıl başlarında (Grundlinien der Philosophie des Rechts) “Hukuk Felsefesinin Prensipleri” adlı eserinde kamuoyu konusundaki yorumlarını açıklayan Hegel’e göre; “Stand (sınıf) meclislerinin fonksiyonu genel menfaate yalnız kendiliğinden değil, aynı zamanda kendisi-için mevcudiyet kazandırmak, yani subjektif evrensel özgürlük unsurunu, kamu bilincini, kitleye has özel kanıların, özel düşüncelerin ampirik evrenselliği olarak mevcut kılmaktır” (Hegel, 1991:243). 19. yüzyılın ikinci çeyreğinin başlamasıyla birlikte, kamuoyu fikri siyaset teorisindeki rolünü üstlendi. Sosyologlar bu konuda, özellikle kamuoyunun yeteneği ve bu alandaki yetkinlik düzeyi ya da uygunluğu hakkındaki şüpheler konusunda iki gruba ayrıldı.

20. yüzyılda, Walter Lippmann'ın çalışmaları, kamuoyunun ne olduğunu tanımlamaya büyük önem verdi. Bu çerçevede, bireyin dünyayı ona bakarak hızlı bir şekilde anlayamayacağını ve bunun yerine bireyin yaşadığı dünyanın bilinçlilik ve gelişim aşamalarıyla anlayabileceğini vurguladı. Ona göre, bireylerin kendilerini çevreleyen politik ve sosyal çevreye ilişkin anlayışları, genellikle bireyin içinde yaşadığı dünyanın gelişim evreleri aracılığıyla edinilen bu anlayışlar hakkında zihinlerinde depolanan önceki algı ve görüşlerden kaynaklanmaktadır. Bu görüş ve algıların toplamı, çeşitli medya ve baskı gruplarının etkisi altında olan kamuoyunu şekillendirir (Daami, 2016:52). Kamuoyunun modern öğretisini oluşturanlardan Walter Lippmann düşünceleri ile George Santayana'yı da etkilemiştir. Her iki düşünür de demokrasilerde kamuoyunun sınırlayıcı gücü üzerinde durmuşlar ancak, ülkeyi yöneten entelektüel elitin kamuoyundan etkilenmesi konusunda şüpheli davranmışlardır. Ayrıca, sıradan insanların kamusal yaşama ilişkin anahtar sorunlar üzerinde doğru yargılarda bulunamayacağını savunmuşlardır (Garcia, 2006:183). 20. yüzyılın üçüncü on yılı, "Tnnies", "Norman Angell" ve "Walter Lippmann" tarafından pek çok biçim alan ve genel kamuoyu teorisinde temel yazıların yer aldığı modern kamuoyu araştırmalarının gerçek başlangıcıdır.

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesini izleyen dönemde televizyonun yeni bir iletişim aracı olarak tanıtılması, kamuoyu araştırmaları ve bireysel ve sosyal davranışların etkilerinin araştırılması üzerinde aktif etki yarattı. İletişim ve bilgi alanındaki teknolojik devrime büyük katkıların yanı sıra, televizyonun getirdiği çıktılardan biri, dünyanın farklı halkları arasındaki iletişim sürecini kolaylaştırmak

ve görüşlerini ortak ilgi alanlarına yönlendirmektir. Nitekim kamuoyu araştırma ve çalışmalarına yeni ve önemli boyutlar eklenmiştir.

1.3. Kamuoyunun Önemi ve İşlevleri

Toplumsal bir fenomen olarak kamuoyu, toplumsal değerleri, ahlakı ve normları desteklediği ve onlardan ayrılmayı reddettiği için pek çok önemli işlevi yerine getirir, çünkü bunlar, herhangi bir şekilde ihlal edilmesinin önlenmesi için temel erdemleri ve sütunları temsil eder. Öte yandan kamuoyu, hareket meşruiyetiyle nitelendirildiğinde destek sağladığından, hareket ve kararlar kamu çıkarlarıyla çeliştiğinde moderatör ve değiştirici olarak çalıştığından, siyasi sistemin hareketi için bir kılavuz görevi görür. Kamuoyu işlevleri şu şekilde ifade edilebilir:

1- Toplumsal denetim:

Toplumsal kontrol konusu, bilim adamları ve düşünürler tarafından ele alınan en önemli konulardan biridir. Eğitim, siyaset, sosyoloji ve psikoloji bilim adamları, toplumların organizasyonu ve içindeki bireylerin yaşamları ile olan yakın ilişkisi nedeniyle buna dikkat etmişlerdir. Toplumsal denetim konusu hala karışıklıktan ve belirsizlikten çok muzdariptir ve bu öncelikle bilim adamlarının sosyal kontrol kavramının tanımlanması konusundaki farklılıklarından ve bunun net ve spesifik bir tanımı üzerinde anlaşamamalarından kaynaklanmaktadır. Dahası, teorik ve pratik temelleri ve alanları göz önüne alındığında, boyutlarını ve işlevlerini belirlemeye müdahale eden birçok içerik ve kavramı içeren bir süreç olarak sosyal kontrol alanı ve sınırları konusunda hemfikir değiller (Faqih, 2012:25-35). Davranış ve otoriteyi düzenleyen sistem ve kurallar konusuna atıflar birçok eski kitapta yer alır. Antik Yunan filozofları, hukuk, din, gelenek veya etik gibi diğer terimleri kullanarak sosyal kontrol konusunu tanımladılar (Rashdan, 1999:393). Ancak Toplumsal denetim kavramının ilk öncüsü, "Mukaddime" adlı kitabında daha açık ve spesifik bir şekilde atıfta bulunan Arap bilim adamı İbn Haldun'dur ve bunu şu sözleriyle ifade etmiştir (Hassanein, 1974:201):

" İnsanların buluşması gereklidir ve toplantıda ona dönecek bir hükümdar veya yönetici olmalı ve onların hükmü, ya ödül ve cezaya inanarak kendisine teslim olmalarını gerektiren, Tanrı'nın koyduğu bir yasaya ya da onların çıkarlarını bildikten sonra yöneticiden beklediklerine yönlendirilmesini gerektiren bir zihinsel politikaya dayanmaktadır. Birincisi bu dünyada ve ahirette, ikincisi ise sadece bu dünyada yararlanır". (İbn Haldun, 1377).

Mukaddime'de İbn Haldun bunu görüyor (Hatip, 1995:530):

"İnsanın sosyal davranışını kontrol etmek için bir otoriteye ihtiyacı var ve kentleşmenin, güdüleri etkin kılmak ve tesisleri korumak için ilgili tarafların ve otoritenin müdahalesine ihtiyacı var. Bu amaca ulaşan kontrol araçları: din, hukuk, genel ahlak, gelenek ve göreneklerdir." (İbn Haldun, 1377)

Disiplin sosyal bir gerekliliktir:

İbn Haldun da Mukaddime'sinde *"İnsan doğası gereği sosyaldır"* diyor. Yalnız yaşayamaz ve güç, güvenlik ve sükunet kazandığı ve iyi ve saygın bir yaşama ulaşmaya başkalarıyla birlikte katkıda bulunduğu bir gruba ait olmalıdır. İnsan toplulukları, aile topluluğu ile başladı, ardından ulusal toplum haline gelene kadar kabile toplumuna, köy toplumuna ve şehir toplumuna dönüştü. Topluluklar, kanıtlarını aşağıdaki unsurlara dayandırır (Shatara, 1995:24):

- Toplum üyelerinin inandığı ve ulaşmak istedikleri amaç ve hedefleri temsil ettiği etik değerler.
- Grubun değerlerini, faaliyetlerinde ve davranışlarında bağlı olduğu kurallara, yasalara ve geleneklere dönüştürmek ve onları ihlal edenleri cezalandırmakla suçlu sayarlar.

Her grupta, bireylerin aradıkları hedeflere ulaşmak için koşullarını düzenlemek ve düşüncelerini ve duygularını ifade etmek için dahil oldukları bir dizi eylem, uygulama, prosedür ve yöntem vardır. Ve bu eylemler grubun hissini sabitlediğinde ve bireylerin zihninde yerleştiğinde, toplumun istikrarının dayandığı sosyal organizasyona götüren farklı sistemleri oluşturan bağlayıcı kurallar haline gelirler (Sebei, 2014:24).

Bilim adamı Herbert Spencer, toplumu tüm yönleri, özellikleri, bileşenleri ve işlevleri bakımından canlı bedene benzeyen organik bir varlık olarak kabul eder. Ona göre toplum aynı zamanda organik organizmaların evrimi gibi gelişir. Nasıl organik vücut, vücudu veya organik yapıyı canlı tutmak için her biri diğer organların işlevleriyle etkileşime giren belirli bir işlevi olan bir grup organı içeren bir yapıya sahipse; Aynı şekilde bir toplum, siyasi, ekonomik ve aile sistemi gibi bir grup sistemi içeren bir bina veya genel bir yapıdır ve her sistem, toplumun üyelerinin ihtiyaçlarını karşılama çerçevesinde belirli bir işlevi yerine getirir (Michael, 1980:217) Sosyal kontrol yöntemleri farklı toplumlarda ve farklı zamanlarda ve yerlerde önemi bakımından farklılık gösterir. Popüler yöntemler bazı toplumlarda birinci sınıf bir

yöntem olabilir ve hukuk ikinci sırada yer alır ve bunun tersi de olabilir. Gibbs, sosyal kontrol biçimlerinin ve türlerinin çokluğunun ve bunların bir toplumdaki diğerine ve bir çağdan diğerine değişmesinin sosyolojide belirsiz bir konu oluşturduğuna ve bu çeşitli sosyal kontrol fenomenlerinin, onun uygun ve spesifik bir tanımını vermeyi zorlaştırdığına işaret ediyor (Gibbs, 1981:78). Bundan dolayı, bilim adamları bu yöntemler için bir terim tanımlama ve sınıflandırmada farklılık gösterirler. Ross bunları "sosyal kontrol araçları" olarak adlandırıp aşağıdaki gibi düzenlenmiş on beş aracı ayırt etmiştir (McMahon,1998:31):



Şekil (1): Ross'a göre sosyal kontrol araçları

Sonuçta, kamuoyu, sosyal kriterleri, ahlaki değerleri, gelenekleri veya hukuku ihlal eden ve hükümet organlarını, sosyal kurumları ve siyasi oluşumları destekleyen davranışlar üzerine derhal karar veren büyük bir güç olarak kabul edilir. Tüm bu kurum ve kuruluşlar kamuoyunun görüşünü almaya çalışır.

2- Sosyal Seferberlik:

Toplumsal seferberlik yeni bir olgu değil, eski çağlardan beri siyasette, ekonomide ve sosyolojide halkın desteğini harekete geçirmek için kullanılıyordu, ancak seferberlik felsefesi son dönemde büyük gelişmelere tanık oldu. Burada seferberlik, kamuoyunu bir dönüşüm kabul etmeye veya bir yasa ya da değişiklik yapmaya hazırlamak anlamına gelir (Hallaq, 2020:33). Bu seferberlik, değişimi kabul etme

sürecinin başarısı açısından önemli olduğundan ve kamuoyunun destek alması için harekete geçirilememesi karar vericiye beklenmedik sonuçlara yol açabilmekte, bu da kamuda hoşnutsuzluk ve ret yaratabilir ve kamu idaresi ile halk arasındaki karşılıklı güveni azaltabilir.

Sosyal seferberlik kampanyalarının planlanması: Toplumsal seferberliğin başarılı olması için, doğru bir şekilde planlanması ve sıkı bir medya planıyla yürütülmesi gerekir. Oysa medya kampanyası, belirli hedeflere ulaşmak amacıyla belirli bir sürede uygulanması dikkatle planlanan bir dizi medya faaliyetidir. Buna göre kampanya esnek ve sürekli olmalı, yoğunluğunun veya yaygınlığının derecesine bakılmaksızın uygulama süresi kısa olmamalıdır. Bu, fikirlerin değiştirilmesinin genellikle yeni fikirleri ve uygulamaları benimseyerek veya eskileri bırakarak davranışı değiştirmeyi amaçladığı gerçeğine dayanmaktadır ve bu, yalnızca uzun bir süre ve sürekli medya çalışması boyunca gerçekleşen karmaşık bir süreçtir. Seferberlik, harekete geçirme ve hazırlık, canlı radyo veya televizyon talk showları, makaleler, seminerler, konferanslar ve düşünce forumları aracılığıyla olmaktadır (Hallaq, 2020:34-35). Bu bağlamda, toplumsal seferberliği, toplumun tüm sektörlerinde istenen hedeflere ulaşmak için pozitif katılım için seferber edilmesi ve harekete geçirilmesi olarak tanımlayabiliriz. Sosyal seferberlik, resmi görevliler, kanaat önderleri, yerel liderler, vatandaş kitleleri, kadınlar ve erkekler ve hatta okullarındaki çocuklar dahil toplumun tüm kesimlerini kapsamalıdır.

3- Kamuoyunun ekonomik işlevi:

Hükümetlerde ve şirketlerde iktisadi karar vericiler tarafından benimsenmesi için kamuoyunun görüşünün bilinmesine önem verildiğinden günümüzde kamuoyunun ekonomik konulara yönelik tutumları büyük önem kazanmıştır. Bu nedenle, birden fazla ölçüm yöntemiyle, kamuoyunun ekonomi ve kalkınma politikalarına yönelik eğilimlerini önceden bilmek için referandum ve anketler yapılır, ekonomik yaşamın bir gücü olduğu için sonuçları, politikalar ve projeler için gelecek planlarının çizilmesi açısından önemlidir. hareketinin kaynağı ve özü olan belirli bir enerji ve kuvveti içeren bireylerin ve grupların davranışlarının bir ifadesidir. Hareket genel ve popülerse, sistemlerin gelişiminin ve sorunlarının dayandığı muazzam enerjiyi gösterir; Zira kamuoyu belirli bir konuya yönelik popüler etkileşimin derecesinden, bu etkileşimin derinliğinden, sosyal bağlılık derecesinden, bu konuya yönelik çıkarların homojenliğinden, kamuoyu arasındaki

iletişim kanallarının etkinliğinden ve canlılığından, medyanın etkisinin kapsamından ve onların fikirlerini benimseme konusundaki inançtan kaynaklanmaktadır. Günümüzde rejimler ve ekonomik şirketler, olayların gidişatı ve karar alma süreçleri üzerindeki etkisi göz ardı edilemeyecek bir güç olduğundan, siyasi, ekonomik ve sosyal karar alma üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkisi nedeniyle kamuoyunu ölçmek için araştırma merkezleri oluşturmaya büyük önem vermektedir. Dolayısıyla, hükümet düzeyinde ekonomik karar alıcı, kolektif katılım yöntemini benimsemelidir, çünkü tüm kararlar kitleleri doğrudan etkiler. Ekonomik karar, topluma sunulan ekonomik kaynakların en iyi şekilde yönetilme ve kullanılma yollarını seçmektir, çünkü herhangi bir devletin ekonomik kaynakları, otoritenin hakkı değil, bireylerin, halkın ve toplumun hakkıdır. Halkın iktidara seçilmesi, bu kaynakları toplum yararına kullanmak için ona gerekli güveni vermeye dayanır ve bu kararlar bireyleri ve toplumu diğerlerinden daha fazla ilgilendirir, dolayısıyla bireylerin karar alma sürecine katılmaları gereklidir. Katılımları aşağıdakiler dahil çeşitli şekillerde gerçekleşir (Hallaq, 2020:36):

- Karar alma sürecinin seçilmiş temsilcileri içermesi.
- Karar vericinin karar alırken, özellikle stratejik kararlarda referandum yöntemine dayanması.
- Halkın görüşlerine güvenerek, vatandaşların ekonomik, siyasi karar veya kanuna ilişkin görüşleri hakkında temel bilgi sağlayan uygun görüş anketleri oluşturması.

4- Kamuoyunun siyasi işlevi:

kamuoyu, karar vericilerin kanun yapma, çıkarma veya iptal etme, anlaşma yapma vb. Konularda ne yaptığını yansıtan ve gösteren bir ayna olduğundan, karar vericilerin siyasi davranışlarına güçlü ve doğrudan bir tepki oluşturduğundan, önemli bir odak ve ağırlık merkezidir ve politikacılar ve yönetici sınıf tarafından benzersiz bir ilgiye sahiptir. Bu yüzden, kamuoyu iktidardaki varlıklarına meşruiyet kazandırmak, onları mümkün olan en uzun süre içinde tutmak ve yeniden seçilmek için büyük bir fırsata sahip olmak amacıyla sürekli olarak kamuoyunun kendileri ve siyasi davranışları üzerinde iyi bir izlenim oluşturmaya çalışan her düzeydeki politikacıların ilgi odağıdır.

Siyasi varoluşta etkili güçlerden biri olarak kamuoyunun rolü, aşağıdaki uygulamaların niteliği belirlenerek temsil edilir (Hallaq, 2020:39):

- **Siyasi kararları etkilemesi:** Halkın otoritesi anlamına gelen demokrasi ilkesini benimsendiği bu yüzden de ülkelerdeki önemli kararların kamuoyuna dayandığı varsayılmaktadır.
- Seçimlere etkisi: Seçim süreçleri, siyasi liderlerin seçilmesine ve iktidarın kamuoyunun çizdiği ve kabul ettiği sınırlar içinde kullanılmasına olanak tanır.
- **Devlet planlarının başarısı:** Kamuoyu, kapsamlı kalkınmada devletin planlarının başarısı üzerinde çalışır ve aynı zamanda kendisini direktiflerine ikna edemezse onu başarısızlığa uğratma rolünü de oynar. Bu nedenle, başarısı büyük ölçüde kendisiyle mutabık ve ortaklık içinde olan kamuoyu oluşturmaya bağlı olduğundan, devlet insanları bu planların geliştirilmesine ve uygulanmasına katılmaya davet eder.
- **Dış politikanın özelliklerinin tanımlanması:** Kamuoyu, hükümete baskı yaparak veya devletin diğer ülkelerle ilişkileriyle ilgili aldığı kararlarda destekleyerek bu alanda büyük bir role sahiptir.
- **Siyasal modernleşme:** Demek ki, kurumsal yapının ve sosyal değişim hareketinin yarattığı yeni gelenekleri barındırabilecek gerekli mekanizmanın geliştirilmesi yoluyla siyasi gelişme.
- **Yasaların çıkarılması ve onaylanması:** Yetkililer yeni yasalar çıkardıklarında, bu yasalar grubu meşgul eden bir konu olarak yerini alır ve etrafında destek ya da muhalefet oluşturan kamuoyu oluşur, bu nedenle yasaların çıkarılması için akıllarını onlar için hazırlayarak ve kamuoyunun yararlılıklarının ve gerçek amacının farkına varmasını sağlamaya çalışmak gerekir. Örneğin, 1977'de Mısır'da olduğu gibi, hükümetin fiyatları artırmaya karar vermesi ve daha sonra kamuoyunun reddinin bir sonucu olarak fiyatları düşürmeye zorlanması, halkın yasaları iptal etme fikrinin gücünü teyit ediyor.

Yazar Russell J. Dalton, "Batı Demokrasilerinde Siyasi Vatandaşın Rolü: Amerika Birleşik Devletleri, Büyük Britanya, Batı Almanya ve Fransa'da Kamuoyu ve Siyasi Partiler" başlıklı bir çalışmada, siyasal alanda kamuoyunun işlevinden şu şekilde bahsetmiştir:

"Devletin politikasını ve yönelimlerini, ister iç ister dış olsun, etkilemek için, kamuoyu rolünü oynar, eğilimlerini ve isteklerini gösterir. Ayrıca, mevcut hükümet sistemi ve iktidardaki siyasi yapı hakkındaki görüşlerini bir dizi yöntemle ifade eder. Bunların başında, barışçıl protestolar ve halk ve parti toplantıları yoluyla olduğu"

kadar, her türden ve seviyedeki seçimlerdir. Bu rolü, yasama otoritesindeki halk temsilcileri üzerindeki baskı ve etkisinin yanı sıra, kamuoyunu örgütleme, eğitime ve destekleme, yönelimlerini ve isteklerini karar vericilere iletme görevini üstlenen birçok sivil kurumla temas ve karşılıklı bağlantı yoluyla da yerine getirmektedir'' (Dalton, 1995:54).

5- Kamuoyunun karar alma sürecine etkisi:

Kamuoyunun karar alma sürecindeki işlevi, etkisi kriz günlerinde ve olağan dışı koşullarda normal günlerdeki diğerlerinden farklılık gösterdiğinden, bir sistemden diğerine farklılık gösterir. Bu nedenle, her durumun kendisiyle uyumlu uygun bir etkisi vardır (Hallaq, 2020: 37- 38).

- Demokratik sistemlerin bir dizi fırsat sağlamaya ve bireyin ve toplumun politika oluşturma ve karar alma sürecine katılabileceği en fazla sayıda alanı açmaya istekli olduğu görülür. Bunun yanında, sistemler özgür kamuoyunu oluşturulması için uygun bir ortam sağlamaya çalışırlar ve bu sayede açık ve özgür tartışmalarda ve çeşitli yollarla, medya, seminerler, halk toplantıları veya kamuoyu yoklamaları yoluyla kamuoyuna yardımcı olmaya çalışırlar, böylece karar vericileri kamuoyunu dinlemeye çağırır ve fikirlerini etkileşime hazır hale getirir.
- Karşı tarafta olan, en dar sınırlar, yanıt veya katılımın olmadığı diktatörlük rejimlerinde bu sistemler, destekleyici bir kamuoyu oluşturmak ve kamuoyunda karar alıcıların konumunu etkilemeyecek gerçek dışı bir imaj oluşturmak amacıyla gerçekleri çarpıtmayı ve tahrif etmeyi amaçlayan iletişim propagandası araçlarını kullanır.

Yukarıdakilere dayanarak, bir sistemden diğerine farklılık gösterse de, otoriteler (karar alıcı) ile kamuoyu arasında bir etkileşim süreci olduğu ve bu sürecin iki yönü olduğu anlaşılmaktadır:

- 1- Otoritenin, sivil toplum kuruluşlarına ait iletişim araçlarıyla etkileme çabasının yanı sıra, kitleler ve medya ile iletişim araçlarına sahip propaganda yoluyla kamuoyu üzerindeki etkisi.
- 2- Kamuoyunun otorite üzerindeki etkisi, hükümetin uyguladığı ekonomi politikalarını etkilemekte, ancak bu etki mevcut siyasi sistemin niteliğine göre ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Kamuoyu ayrıca, partiler, danışmanlar, kanaat önderleri ve çeşitli baskı araçları vasıtalarıyla doğrudan

veya dolaylı olarak hükümetlerde karar vermekten sorumlu olanları etkileyerek karar verme sürecini etkiler.

1.4. Kamuoyunun Oluşumunu Açıklayan Teorik Yaklaşımlar

1.4.1. Psikolojik Yaklaşımlar

Bireyin ve toplumun psikolojik dinamikleri etrafında döner bir fenomen olarak kamuoyu, karar vericiler, insanların tutum ve davranışlarında hızlı ve anında değişiklik meydana getirmek için psikolojik değişkenleri hedefler. Psikologlar Richard Beatty ve John Cassibo, entelektüel ve entelektüel olmayan yöntemleri merkezi ve çevresel olarak adlandırdılar. Merkezi yöntem durumunda, mesaj alıcısı, sağladığı tüm mantığı ve kanıtları dikkatlice analiz ederek mesajı düşünür. Terminal yönteminde, mesajın alıcısı mesajın içeriğini düşünmek için çok az zaman harcar ve zihin ani bir karar verir ve alıcıya evet veya hayır demesini söyler, genellikle bu ani kararlar duygudan alınır ve alıcı basit işaretlere, jestlere veya sembolere güvenir (Bek, 2014:54). Aile gibi birincil gruplarda oluşan psikolojik eğilimler, kişiliğin özünü oluşturan radikal, içsel eğilimlerdir. İkincil gruplarda oluşan eğilimlere gelince - siyasi partiler, kulüpler, sendikalar vb. gibi, bunlar yüzeysel veya marjinal eğilimler olarak adlandırılan eğilimleri oluşturur. Birincisinin, gazetecinin veya propagandacının becerisine bakılmaksızın değiştirilmesi zordur. İkincisinin, gazetecinin arzuladığı ve enerji çabalarının onu etkilemeye çalıştığı umuttur.

Belki de kamuoyunun psikolojisini tartışan en önemli ve diyalektik eser, 1895'te yayınlanan Gustave Le Bon'un kitabıdır. Antikliğine, temel fikirlerinin çoğu için zamanın ve sosyolojinin aşkınlığına, özellikle de kitlelerin eylemlerine egemen olan "ırkın" etkisine rağmen, sosyal psikolojinin ortaya çıkışı ile bağlantısı açısından hala değerli bir edebi eserdir. Le Bon, binlerce ayrı bireyin herhangi bir anda bazı şiddetli duyguların veya büyük bir ulusal olayın etkisi altında psikolojik bir izleyici niteliği kazanabileceği "psikolojik kalabalık" terimini tanımladı. Oysa kamusal alanda belirli bir amacı olmadan toplanan bin kişi psikolojik bir kalabalık oluşturmuyor. Kalabalığın psikolojik özelliklerinden bahsederken, tüm grup duygu ve düşüncelerinin tek bir yöne yönlendirilebileceğini söyleyen Le Bon, bunu "kitlelerin zihinsel birliğinin psikolojik yasası" şeklinde adlandırmıştır (Le Bon, 1991:54). Kitlelerin psikolojik özelliklerinin çoğu bazı izole bireylerde mevcuttur, ancak yalnızca gruplarda veya toplantılarda bulabileceğimiz özellikler vardır. Bunu keşfetmek için önce modern psikolojinin şu gözlemini hatırlamalıyız: Bilinçdışı fenomenler sadece organik veya fizyolojik yaşamda değil, aynı zamanda zihnin çalışma biçiminde ve zihnin

mekanizmasında da belirleyici bir rol oynar. Kitlelerin özelliklerinin ortaya çıkışını kontrol eden birkaç neden vardır: Birincisi, kalabalığın bireysel kısmının, yalnızca toplanan sayı aracılığıyla ezici bir güç duygusu edinmesidir. Bireyleri caydıran sorumluluk duygusu olduğu için böyle bir toplantıda tamamen ortadan kalkar. İkinci nedene gelince, o da zihinsel bulaşıcılıktır. Toplumda, her duygu ve her eylemin, bireyin kolektif çıkar uğruna kişisel çıkarını çok kolay bir şekilde feda etmesi ve bu onun doğasına aykırı bir kapasite olması ve ancak kalabalığın bir parçası haline gelmesi durumunda sahip olabileceği ölçüde doğası gereği bulaşıcı olduğunu görürüz. Halkın toplam psikolojik faktörlerine dayanarak, kamuoyunun şu temel özellikleri çıkarılabilir(LeBon, 2001:60):

- Bilinçli kişiliğin solması.
- Bilinçsiz kişiliğin egemenliği.
- Duygu ve düşüncelerin kışkırtılması ve bulaşmasıyla herkes aynı çizgiye yönlendirilir.
- Teşvik edilen fikirleri doğrudan eyleme ve uygulamaya dönüştürme eğilimi.

Bu şekilde, daha sonra topluluk algısını yönetme bölümünde incelenecek olan, kamuoyuna rehberlik etmek için propaganda kullanma yöntemini anlayabiliriz.

1.4.2. Sosyolojik Yaklaşımlar

Geçmişte, din, bir diğer ifadeyle, dini ideoloji, kitlelerin büyük hareketlere katılmaları için bir ajitasyon ve seferberlikti, örneğin Haçlı Seferleri ya da Emevi devletini deviren Abbasi propagandası vb. Ancak modern çağlarda Avrupa laik olduktan sonra, siyasi ideoloji bu görevi yerine getirirken dini ideolojilerin yerini aldı. Protestanlar ve Katolikler arasındaki önceki din savaşlarının yerine, sosyalist ve liberal partiler arasında laik savaşlar yaşandı. Bahsi geçen konuda, araştırmacı B. Edelman şunları söylemiştir: **"Siyaset, aynı psikolojik özellikleri ödünç alarak dinin yerini aldı. Diğer bir deyişle, siyaset seküler bir din haline geldi ve dinde olduğu gibi insanlar da kendi benlik algılarının kölesi oldu"** (Edelman, 1981:7).

Partizan yaşam, doğru bir siyasal yaşamın bir gereği olarak görülmekte, özgürlüğün hakim olduğu bir ortamda parti yaşamı, siyasal sistem için sağlıklı bir olgu olarak kabul edilmektedir. Demokrasi değerlerinin mezhep mirası ve kişisel sadakatlerle karıştığı, ifade özgürlüğünün hakim olmadığı bir ortamda partizan yaşam, kamuoyunun parçalanmasına ve demokratik rekabetin hizipsel çıkarlar tarafından

kontrol edilen çatışmalara dönüşmesine yol açar. George Burdeau, siyasi partiyi şöyle tanımlıyor: *"Bazı siyasi fikirlere inanan ve mümkün olan en fazla sayıda vatandaşı etraflarında toplayarak ve iktidara ulaşmaya veya en azından iktidar otoritesinin kararlarını çalışan her insan topluluğu"*(Burdeau, 1968:141). Profesör François Borella her siyasi partide bulunması gereken üç unsuru şöyle sıralar:

- Taleplerini ifade edebilen organize bir bireyler grubudur.
- Hükümet politikasını etkileyen bir grup önermenin varlığı.
- İktidarı kontrol etmeyi ve kullanmayı amaçlayan bir faaliyet yürütmesi.

Demokratik sistemlerde iktidara gelmek ancak halktan net destek alınmasıyla sağlanabilir. Bundan dolayı, siyasi partiler, kitleler arasında siyasi farkındalığı geliştirmek ve artırmak, kamuoyu eğilimlerini incelemek ve bunlarla yüzleşmek için uygun politikalar formüle etmek, politikalarını açıklamak için medyayı kullanmak ve kamuoyunu formüle etmeye ve partinin çıkarlarına uygun bir yönde yönlendirmeye çalışarak kamuoyunu etkilemeye çalışır (Abed, 2006:45). Diktatörlük kuralına sahip üçüncü dünya ülkelerinde ise, siyasi partiler, sosyal kontrolün uygulanmasında ve yönetici otoritenin ideolojisinin ve değerlerinin oluşturulmasında otoriter araçlardan biri haline gelir (Rashti, 1975:128).

"Kültürel mirasını incelersek, bir kişinin doğumundan önce özellikle benimseyeceği fikir veya görüş türlerini belirlemek bilimsel olarak ve birkaç spesifik varsayım ile mümkündür"(Dollard, 1985:14-15). Böylelikle, kültürel ve uygarlık faktörleri trendlerin şekillenmesinde rol oynar ve ardından kamuoyunun oluşmasına katkıda bulunur, bireyin içinde büyüdüğü ve içinde yaşadığı faktörler, yoğunluk seviyeleri bir toplumdan diğerine farklılık gösterse de, gelenek ve göreneklerine saygı duymasını empoze eder, bir toplumdaki medeniyet gelişiminin derecesi, bireylerin davranışlarına belirli bir metodoloji dayattığından ve onların düşünce tarzlarına yansıdığından, ancak geleneksel ve gelişen toplumlarda, gelenek ve görenekler grup için daha kısıtlayıcıdır ve onları görmezden gelmek ve onlara saygı duymamak zordur.

Kültürel çalışmalar (cultural studies), medya ve iletişim çalışmaları, edebiyat eleştirisi ve film çalışmaları, sosyoloji, psikoloji, antropoloji, tarih, siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler gibi çok farklı sosyal ve insani bilim disiplinlerinde kültürü her yönüyle araştıran "disiplinler arası" bir alandır. Kültüre sadece yüksek sanat ürünlerini değil, gündelik hayatı da kapsayan "anlam üretme pratikleri" açısından yaklaşılır. Kültürü, insanlığın "en ileri ve en üstün" ürünleri biçimi olarak gören dar ve seçkin yaklaşımın ötesine geçilir ve bütün kültürel ürünleri ve alışkanlıklar, gelenekler ve

gündelik hayat düzeyindeki bütün kültürel pratikleri kapsayacak biçimde geniş bir çerçeveye oturtulur (Adıgüzel, 2010:171-172). Kültürel çalışmalar ve akademik iletişim alanındaki ünlü kültür ve edebiyat teorisyeni Raymond Williams, sosyal hayatın ve kavramların oluşumunu getiren tarihsel süreci, özellikle modernliği dikkate aldı ve kültür teorisinin şecerelerini incelemeye çalıştı. Ona göre tarihsel kaymalar "kültür" teriminin bugünkü üç kullanımına belli belirsiz yansıtılır (Smith, 2005):

- Bir bireyin, grup ya da toplumun entelektüel, ruhsal ve estetik gelişimini ifade etmek.
- Bir dizi entelektüel ve sanatsal faaliyeti ve bunların ürünlerini (film, resim, tiyatro) saptamak. Bu kullanımda kültür, az çok "Güzel Sanatlar" ile eşanlamlıdır; bu nedenle, "Kültür Bakanlığı"ndan söz edebiliyoruz.
- Bir insanın, grubun ya da toplumun yaşam biçiminin tümünü, faaliyetlerini, inançlarını ve göreneklerini belirtmek.

Kamu diplomasisi çalışmalarında kullanılan araçlar içinde sayılabilecek bir diğer unsur da kültürdür. Kültür, çok sayıda insana erişme yeteneğine sahiptir ve bu durum onu kamu diplomasisi açısından uygun bir ortam haline getirmektedir. Geniş bir tanıma sahip olan kültür, hem geleneksel hem de çağdaş sanatla, daha geniş bağlamda popüler kültürle de etkileşim içindedir. Ülkelerin kültürel değerlerini tanıtmaya ve bu değerler üzerinden yabancı toplumları etkileme çabası barışçıl ve etkili bir yöntem olabilir. Kültürün, geniş içerik ve kapsamıyla kamu diplomasisi açısından değerlendirilmesinde, dil, din, sanat ve popüler kültür öğeleri, sportif etkinlikler gibi konular öne çıkan başlıca araçlardır. Kamu diplomasisi için yapılan kültürel çalışmalar ayrıca kültür diplomasisi olarak da anılabilmektedir. Kültür aracının kamu diplomasisi açısından tanımına "kültür diplomasisi" tanımı üzerinden örnek verilebilir (Tüysüz, 2019:32).

Eğitim kurumları, fikirleri yeni bir şekilde yeniden formüle etmede, başkalarıyla kişisel temas süreçlerinden bilimsel bilgi ve genel kültür elde etmede ve onları toplumla etkileşimi artırmaya nitelendiren bir bilgi deposu oluşturmada aktif bir rol oynamaktadır (Herbert, 1986:103). Eğitim sistemi, halkın kamusal meselelere olan ilgisini geliştirir ve onları siyasi faaliyetlere katılmaya motive eder ve ardından onlara, etrafındaki fenomeni iyi açıklama ve uygun kararlar alma yeteneği verir. Amerikan siyasetinin bazı araştırmacıları, eğitimin bir eşitlik sorunu olduğunu ve çoğu insanın değerleri ve inançları paylaştığı bir konu olduğunu öne sürerler (Kahn & Kenney, 1999:88). ABD hükümetinin eğitim politikasındaki ilk federal kampanyalardan biri,

fonları eğitim sürecini genişletmek ve desteklemek için eyalet ve yerel okul sistemlerine yönlendiren 1958 Ulusal Savunma Eğitimi Yasası biçimini aldı (McGuinn, 2017:2). ABD'de 1990'larda sözde (siyasi kriterlere dayalı hesap verebilirlik hareketi) başladığında, okul öğrencileri test edildi ve okul performansı değerlendirmeleri oluşturuldu (Hanushek & Raymond,2005:297- 327). Dolayısıyla, vatandaşlar sadece yeni bilgileri kabul etmemeli, aynı zamanda yeni bilgilerin anlamını ve önemini mevcut inançlarına göre yorumlayabilmelidir (Clinton & Grissom, 2012:7). Bu nedenle, entegre bir sistem olarak eğitim kurumları, kamuoyu oluşturma sürecinde etkili bir bağlantı ve önemli bir istasyondur. Modern devlette kamuoyunun bir parçası olarak eğitimin zihinleri şekillendirme ve böylece gelecek nesiller için kamuoyuna rehberlik etmedeki önemi nedeniyle, El-Tohamy Arap düşünürü, devlette eğitimi denetleyen kurumların çokluğuna ve ona yöneltilen ideolojilere karşı uyarıda bulundu. Bu sözde, bir düşünceyi bir toplumun zihninden ve farkındalığından çıkarmak istiyorsanız, yapmanız gereken tek şey, o düşünceyle ilgili her şeyi eğitim müfredatından silmektir, bu da zamanla onun solmasına ve sonra ortadan kaybolmasına neden olmaktadır. Filistin topraklarının işgali ile ilgili her şeyin ve İsrail'in dünyadaki Yahudileri tek bir yerde toplayacak bir devlet kurma fikrinin eğitim kitaplarından çıkarılmasını örnek verebiliriz. İsrail hükümetinin gözetiminde eğitim müfredatının öğretildiği Kudüs kentinde ve Filistin şehirlerinde gerçekte olan budur.

Din, özel ve toplumsal yaşamda en güçlü belirleyicilerinden biridir, birçok kişinin dünya görüşünü belirler (Tüysüz, 2019:34). Aynı zamanda tartışılmaz aksiyom ve en tutarlı kamuoyu ilham kaynağıdır. Dinin etkili rolünün kökleri yüzyıllar öncesine dayanmaktadır. Kilise, birçok halkın yaşamında ve Hristiyanlığın yayıldığı çeşitli ülkelerde, özellikle siyasi, ekonomik ve sosyal konularda ilk rolü oynadığı Avrupa'da etkili olmuştur (Reda & Ammar, 1998:6). Önemli bir yazar, İslam dininin Arapların yaşamları üzerindeki etkisini şöyle anlatıyor:

"Din, sosyal kimliğin temeli olarak akrabalığın ve sadakatın, grubun kanunu olarak geleneğin yerini aldı. Kabilenin şeyhi başkanlığı gönüllülük esasına dayanarak, geri alınabilecek bir rıza temelinde tutarken, Hz. Muhammed (S.A.V.), mutlak dinsel ayrıcalık temelinde iktidarı ele geçirdi, yetki, yönetilen insanlardan değil, Tanrı'dan alınmıştır" ((Bosworth, 1978:232)

Dinin kamuoyu üzerindeki etkisinin örnekleri arasında, adı (Hoda) anlamından bildirmek veya bilgilendirmek fiilinden gelen İsrail gazetesinden (Hamodia: המודיע) bahsedebiliriz. Yalnızca Tevrat'ın üstünlüğünü tanıyan dini gazetelerden biridir.

Gazete, esas olarak köktendinci Yahudi eğitiminin kapsamını genişletme çağrısına dayanmaktadır. Genellikle, Tevrat ve Talmud'un öğretilerine bağlı kalmayı bırakırsa, Rab'bin "Yahudi ulusal yurdu"na karşı öfkesine karşı uyarıda bulunan makaleler içerir. Yani, bu dini medya, toplumun görüşlerini şekillendirmede Tevrat yasasının sınırlarına bağlı kalıyor. Bu gazetenin her sayısının yaklaşık 25 bin nüshasını dağıttığı belirtilmelidir (Anwar, 2010:119-120).

Medyadan kasıt bir sorun veya kamusal mesele hakkında fikir oluşturmak için kamuoyuna bilgi, gerçek ve haber vermektir. Kitle iletişim araçları, kamuoyunu şekillendirmede en büyük rolü oynar. Klasik kamuoyu incelemelerinde ve kitle iletişim araçlarının etkilerini açıklamak amacıyla geliştirilen modellerde, kamuoyu ile kitle iletişim araçları arasında sıkı bir ilişki görülmektedir. Kitle iletişim araçları sistem olarak diğer sistemlerden pek farklı çalışmamaktadır. Nasıl diğer sistemlerin kendi kendilerine has kodları mevcutsa, aynı şekilde kitle iletişim araçlarının da kendilerine has işleyiş kuralları, yani kodu vardır (Gökçe, 1996:169-170). Sözlü, yazılı ve sözsüz olarak sınıflayabileceğimiz iletişim türleri, biçimsel olarak ise bireysel, bireylerarası, grupsal, örgütsel ve kitle iletişimi olarak gruplandırılabilir. İletişim alanının sınırlarının genişlemesi ancak modernleşmenin getirdiği araçlarla mümkün olmuş ve kitle iletişimi ortaya çıkmıştır. Kitle iletişimi sağlayan bu araçların hedef kitle üzerindeki etkileri tartışılmaz iken, bu etkinin boyutları ve medyanın bireysel ve toplumsal işlevleri ise iletişim biliminin üzerinde durduğu önemli konulardan olmaya devam etmektedir (Adıgüzel, 2010:45). Siyasal iletişimlerin, özellikle de kitle iletişim araçlarında sunulanların bireylerin tutumları üzerinde önemli etkileri olabilir ve siyasal kurumlar da halkın tutum ve siyasal davranışlarını etkileyebilir. Bu açıdan 'Kamuoyu tutarlı mıdır' gibi sorular anlamlarını yitirir çünkü belirli bir zamandaki tutum siyasal çevrenin ve seçmenin değişik siyasal iletişimlerle karşılaşmasının bir yansımasıdır (Mılburn, 1998:37).

Gerçek şu ki medyanın, çeşitli konularda haber, görüş ve yorumlar yönünden yayınladıklarıyla kamuoyu üzerinde çok önemli bir etkiye sahiptir. Devlet görevlilerinin, partilerin ve baskı gruplarının görüşleri gazetelerde ve haber bültenlerinin yayın kurullarında belirgindir. Medyanın kamuoyu oluşturmada yaptığı en basit katkı, bilgi sağlamaktır. Kendisini bilgilendirdikten sonra birçok medya kuruluşu bildiği konu hakkında fikir oluşturabilir. Hiç şüphe yok ki her medyanın ikna etme yeteneği vardır, bu da ikna edici misyona ve izleyiciye göre değişir. Medya aracının ne kadar özgün bir karakteri olursa, o kadar ikna edici olacaktır. Ayrıca,

herhangi bir medya kuruluşunun içeriği daha gerçekçi ve canlı hale getirme yeteneği, etkisini artırabilir. Bundan, kamuoyunu etkilemede geleneksel ve yeni araçların önemi ve McLuhan'ın bu konuda söylediklerini anlayabiliriz: McLuhan, bilgiyi iletme yöntemlerinin insan davranışının çeşitliliğine yol açtığını, dolayısıyla mesajı ileten ortam türünün, içeriğinden daha az önemli olduğunu düşünür.

1.4.3. Algı ve Kanaat Oluşumu

Algı yönetimi terimi resmi olarak ilk kez ABD Savunma Bakanlığı içindeki birimlerce kullanılmıştır. Buna göre algı yönetimi: "Dış izleyicilerin duygularını, güdülerini ve amaçlarını etkilemek amacıyla seçilmiş bilgileri yayma faaliyetidir". Her ne kadar ABD bu tanımı dış güçler olarak belirtse de kendi halkı için kullandığı da ileri sürülmektedir. Saydam'a göre ise algı yönetimi; "Yabancı ülkelerdeki hedef kitlenin görüşlerini etkilemek için yapılan aktivitelerin tamamını içermektedir. Çeşitli yolları kullanarak gerçekleri saptırma, gerçeği gizleme ve çarpıtma gibi unsurların bileşkesinden oluşur" (Saydam, 2015:80). Tarihsel süreçler ele alındığında devletlerarası ilişkilerde savaşlar ve askeri güçler kullanılarak, çeşitli propagandalar ve güç gösterileri yapılmış, algılar bu şekilde yönlendirilmiştir (Akkaya, 2019:5).

Psikolojik ve sosyal bilimler alanındaki muazzam gelişme ile "zihin yönetimi" ve "davranış" arasındaki güçlü bağlantı, bunun doğrudan sonucuydu: algısal sistemini manipüle ederek halkın davranışını kontrol etme olasılığı veya zihin mühendisliği olarak adlandırılabilir. Bu bağlamda Arap yazar Ahmed Fahmy, "İzleyici Mühendisliği: Medya Fikirleri ve Davranışları Nasıl Değiştirir?" adlı kitabında açıklıyor ki İzleyicinin algısal haritasına üç stratejiyle yaklaşılabileceğini savunur: Vazifelenendirme, değiştirme ve stereotip oluşturma (Fehmi, 2015:78).

1- Algısal haritanın vazifelenendirilmesi: İzleyicinin algısal haritasını analiz ederek, medya mesajını o haritaya uyacak şekilde formüle etmek, daha etkili olmak ve yüksek düzeyde cevap verebilirlik sağlamak ve böylece alıcının savunma yeteneklerini büyük ölçüde marjinalleştirmek mümkündür. Algısal haritayı mühendislik uğruna kullanmanın en açık örneklerinden biri, geçen yüzyılın ellili yıllarında Arap bölgesinde komünist yayılma tehdidiyle karşı karşıya olan Amerikan propaganda kuruluşları bağlamında, insanları ondan uzaklaştırmak için onu komünizmle ilişkilendiren gerçek bir düşman arıyorlardı. "Siyonizm", komünizmle birleştiğinde istenilen etkiyi elde edecek düşmandır. Bu nedenle, medya mesajları bu bağı vurgulamak ve Siyonist şemadan nefret eden Arap vatandaşının algısını kullanmak için tasarlanmıştır.

2- Algısal Haritanın Değiştirilmesi: Algısal zihin haritasını değiştirmenin en kolay yolu, izleyiciyi gerçeklik algılarını başka bir sahte imgeyle değiştirmeye zorlayan yanlış bilgilerle doldurmaktır. Aslında burada bir halkla ilişkiler uzmanı John Rendon'un 1996 yılında ABD Hava Kuvvetleri Akademisi öğrencilerinin büyük bir toplantısına söylediği şu cümlesini hatırlayabiliriz: *“Ben stratejik bir ulusal güvenlik uzmanı veya askeri taktik uzmanı değilim, iletişim ve halkla ilişkileri kullanan politik bir insanım. Kamu politikası ve dış politika hedeflerine ulaşmak için, gerçekte ben bir bilgi savaşçısıyım ve bir anlayış ve algılama yöneticisiyim”* (Fehmi, 2015:84). Rendon'un görevini "Algı Yöneticisi" olarak tanımlaması, çeşitli süreçler aracılığıyla duygularını, motivasyonlarını ve düşüncelerini etkilemek için seçilmiş bilgi ve göstergeleri halka iletmeyi veya reddetmeyi amaçlayan görevlerini tanımlar. Ümit Özdağ'ın açıkladığı gibi bu operasyonların yolları:

- **Propaganda:** Propaganda bir fikrin, önyargularımızı ve duygularımızı etkileyen imajlar, sloganlar ve sembollerin becerikli bir şekilde kullanılması yoluyla iletilmesidir ki, böylece o çağrıyı dinleyen, o fikri “kendi isteğiyle” kendi fikri gibi benimsesin (Ümit, 2016:22). En genel çerçevede propaganda mevcut görüş, tutum, eylem ve davranışları etkileyen, manipüle eden, kontrol eden, destekleyen, değiştiren, teşvik eden ya da koruyan bir sanat olarak değerlendirilebilir (Mitrovic, 2018:40).
- **Psikolojik Savaş:** Psikolojik savaşın amacı, düşmanın yönetimini zayıflatmak, moralini bozmak, yetkisinin etkinliğini düşürmek ve düşman saflarında şüphe, tatminsizlik ve kafa karışıklığı yaratmaktır. Psikolojik savaş iki önemli aşamaya dayanır: birinci adımı, hasmını ve kendini iyi tanımdır. İkinci adımı, baskı ve ikna yöntemlerini ustaca kullanarak karşı tarafta psikolojik çöküntü uyandırmaktır (Tarhan, 2002:1).
- **Örtülü Operasyon:** Her istihbarat örgütü örtülü operasyon yapar. CIA, Mossad, BND, Rus SVR ve diğer istihbarat örgütleri yurtdışında örtülü operasyon yapmaktadır. Bu operasyonlar mutlaka istihbarat örgütü elemanlarına yaptırılmaz. Bir takım insanları angeje edip araya perdeler koyarak sabotajlar, suikastler yaptırılır. Suikasti yapacak tetikçi kendisini kimin angaje ettiğini bilmez. Yeni yasal düzenleme ile MİT'in yurtdışı operasyon yetkisi Bakanlar Kurulu'nun onayına bağlı olacak. Kamuoyunda Başbakan'ın rastgele operasyon emri vereceği algısı var. Ancak operasyon

teknik ve stratejik bir konudur. MİT, gerekli çalışmayı hazırlar operasyon önerisi sunar, Başbakan veya Bakanlar Kurulu gerekli görürse izin verir.

- **Enformasyon Savaşı:** Enformasyon savaşında kullanılan tekniklerin büyük bölümü basın-yayın organları aracılığı ile yaşama geçirilir. Savaşlarda karmaşık bilgi ihtiyacının en başta bilişim teknolojisinin geliştirilmesinde temel direklerden biri olduğu söylenebilir, buna Amerikan Savunma Bakanlığı'nın bodrum katlarında geliştirilen "İnternet" ve ABD uydularında GPS tabanlı özelliğin başladığı söylenebilir. Büyük bilgi akışı, saha komutanlarına kararlarını anında ve daha yüksek bir doğruluk ve hız düzeyinde alma fırsatı sunarak düşmanlarına muazzam bir avantaj sağlar.

3- Stereotip Oluşturma: Bir kurum kimliğinin sahip olduğu standartlaştırma özelliği; kurum içi hedef kitlelerin de belirli standartlar etrafında bütünleşmesini sağlamaktadır (Taşkiran, 2010:175). Belki de insanlık tarihinde izleyiciyi klişeleştirmekle ilgili en belirgin örnek "Kuzey Kore" modelidir. Devlet aslında vatandaşlar için birleşik bir model üretmeyi hedefliyor, bu nedenle tüm medyayı tamamen kontrol ediyor ve resmi ajans dışında bir haber kaynağı yoktur. Ayrıca, devlet işleri ile ilgili sınırlı bir aralık dışında İnternet'e izin verilmez ve uydu yayıncıları yalnızca Kuzey Kore kanallarını alacak şekilde ayarlanmıştır. Bu medya, kelimenin tam anlamıyla "lidere tapınma" kavramını oluşturur ve ana teması rejimin yüceltilmesi ve Güney Kore'nin yanı sıra Batı ülkelerine yönelik saldırıdır. Bu algısal tekdüzelik, aslında toplum üyeleri için iç ve dış meseleler hakkındaki görüş ve inançlarında görünen yarı birleşik bir modelle sonuçlandı, bu da Kuzey Kore için bir "toplum stereotiplemesi" gerçekleştirdi.

Genellikle stereotip, bir bireyin insanlara ve şeylere ilişkin zihinsel imajının oluşumunda daha sonraki bir aşamadır ve bu zihinsel görüntünün tekrar tekrar yayılmasıyla, bu nihayetinde stereotipin oluşumuna yol açar.

II. BÖLÜM: MEDYA VE KAMUOYU

2.1. Medyanın Bireyler Üzerine Etkisine Dair Teorik Yaklaşımlar

2.1.1. Şırınga Teorisi

Bu teori I. Dünya Savaşı sırasında Harold Laswell tarafından ortaya konmuştur. Medyanın kamuoyu oluşturma ve kitlelerin fikirlerini, irtibat kişinin onları aktarmak istediği hedeften başkasına yönelmesini sağlama yeteneğine sahip olduğuna inanılmaktaydı. O yıllarda radyo kanalıyla iletilen propaganda mesajlarının kitleleri doğrudan etkilediğine ve kitlenin istenilen tepkileri verdiğine inanılıyordu. Bunun sonucunda da kitlesel medya hipodermik iğne ya da mermiye benzetilerek, ulaştığı her kişinin üzerinde doğrudan ve güçlü etki yarattığı düşünülüyordu (Severin & Tankard, 1994:338).

Bu teori, çevresel uyaranlara maruz kalmaktan kaynaklanan deneyimlerden öğrendikleri ve biyolojik ve sinirsel faktörlerin etkisiyle, bunlara otomatik olarak yanıt vermesi bağlamında, bireysel davranışla ilgilenen iletişim teorileri içinde sınıflandırılır. Bu teori, kitle toplumu teorileriyle çakıştı ve davranışın bireysel yönüne odaklandı. Bu teori, kitle iletişim araçlarındaki bireyi, öğrenme yoluyla kendisine yönlendirilen medya mesajlarından otomatik olarak etkilenen yalıtılmış bir birey olarak görmektedir.

Böylece çevresindeki bireylerden veya gruplardan etkilenmez ve tepki süreçleri zihinsel süreçlerin bilgi ve algı üzerindeki etkilerine maruz kalmaz. Lazarsfeld ve Katz da medya ile kitleler arasında hiçbir engel olmadığını söylemişlerdir. Yani medya mesajlarını yayınladığında, halk onu doğrudan almaktadır. Buradan medyanın gücünün sınırsız olduğu bu teorisi ortaya çıkmıştır. Bu modele Whipplerushram'ın “Sihirli Mermi” (Bullet Theory), David Pirlonun “Şırınga” (Hypodermice Needle) veya Melvin Devler'in yazılarında ise “Uyaran ve Tepki” denir.

2.1.2. İki Aşamalı Etki Teorisi

Bu model ilk olarak 1944'te sosyolog Paul Lazarsfeld tarafından tanıtıldı. Model daha sonra 1955'te Elihu Katz ve Lazarsfeld tarafından yayınlandı. İki aşamalı bilgi akışı teorisi, insanların çoğunluğunun bilgiyi aldığını ve kanaat önderlerinin kişisel etkisi yoluyla medyadan doğrudan etkilendiğini belirtir. İki aşamalı akış modeline göre kitle iletişim araçlarından yayınlanan mesajlar kitleyi oluşturan izole edilmiş bireylere doğrudan ulaşabildiği gibi, çoğunlukla öncelikle kanaat önderlerince kod açıklaması ve yorumlaması yapılarak, kanaat önderleri ile ilişki kuran bireylere aktarılmasıyla kamuoyu oluşturulmaktadır (Bayındır, 2017:9).

İki aşamalı model yaklaşımı, çoğu insanın kitle iletişim araçlarından doğrudan etkilenmediğini, bunun yerine fikirlerini kanaat önderlerinin medya mesajlarını yorumlamalarına dayalı olarak oluşturduğunu ileri sürer. Genellikle kanaat önderleri, başlangıçta belirli bir medya içeriğine maruz kalan ve onu kendi fikirlerine ve eski deneyimlerine dayanarak yorumlayan ve daha sonra sadece fikir takipçisi haline gelen genel kamuoyunun fikirlerine nüfuz etmeye başlayan kişilerdir. Medya etkilerini doğrudan dikkate alan hipodermik modelin aksine, iki aşamalı akış modeli, medya ile halk arasında aracı bir faktör, yani seçkinler olduğunu vurgular. Bu teori, teorik hipotezini oluşturmaya yönelik eleştiriye bakılmaksızın medya izleyicisi bireyin izole olmadığını, medya ile iletişimsel davranışını ve kararını etkileyen bir şekilde bir sosyal ilişkiler ağına ait olduğunu kanıtladı. Bu da medya içeriğinin birey üzerindeki etkisini yansıtmaktadır.

2.1.3. Sınırlı Etki Teorisi

Avusturyalı-Amerikalı sosyolog Paul Lazarsfeld, sınırlı etkiler teorisini önerdi. Teori, medyanın bireylerin düşünce ve görüşleri üzerinde yarattığı bir etki olsa bile bu etkinin minimal veya en iyi ihtimalle sınırlı olduğunu belirtmektedir. Sınırlı etkiler teorisi, bir kişinin medya tüketimi sırasında gördüklerini, öğrendiklerini veya düşündüklerini kontrol etme yeteneğine daha fazla güven verdi. Teori ayrıca, medyanın etkisinin doğrudan olmadığını, ancak birbirine bağlı bir aracılık faktörleri ağı aracılığıyla işlediğini varsamaktadır. Bu yaklaşımla, medya tüketici profili de değiştirildi. Birey, toplumun ayrı bir üyesi olmaktan uzak, aktif ve iyi bağlantıları olan bir tüketici olarak kabul edilir. Aynı zamanda neyin tüketileceğini ve neyin kurtulacağını veya reddedileceğini seçmede karar vericidir. Genellikle bir birey, mevcut inançları ve değer sistemleri (esas olarak seçici algı) doğrultusunda seçmektedir (Simonson, 2013:663).

1960 yılında kitle iletişiminin etkilerini ortaya çıkaran Joseph Clapper, medyanın artık bir değişim aracısı olarak görülemeyeceğini, ancak pekiştirici veya destekleyici olarak daha iyi tanımlanabileceğini belirtmektedir. Clapper, bilgi ve algı ilişkilerini ve uyarıcıların yorumlanması ile davranışları yanıt olarak veya başka şekilde yönlendiren eğilimlerin oluşumu arasındaki bağlantıları, alıcıyı medyanın etkisinden koruyan seçici süreçler kavramıyla formüle etmektedir. Bu süreçler şunlardır (Nalçaoğlu, 2010:64);

- **Seçici Maruz Kalma:** Bireyler daha önceki tutum ve inançları ile uyumlu olan mesajlara yönelme ya da bunlara açık olma eğilimindedir. Seçici maruz kalma, kişisel referans çevresinde mevcut olan enformasyonun yabancı ve yeni olana nazaran daha fazla dikkat göstererek, tanıdık ve bildik olanın güveniyle bilişsel uyumsuzluğu ortadan kaldırmakla ilişkilidir.
- **Seçici Algılama:** Bireyler mesajları önceki tutum ve inançlarıyla uyumlu ve onları kapsayan bir biçimde yorumlama eğilimindedir.
- **Seçici Hatırlama:** Seçici hatırlama bireylerin önceki tutum ve inançlarıyla uyumlu ve onları kapsayan mesajları daha iyi ve daha uzun süreli hatırlamasıdır.

Bu üç sürecin bir sonucu olarak, bireyin davranışı ve tepkisi seçici hale gelir ve bu nedenle sınırlı etki teorisi aşağıdaki varsayımlara dayanır:

- 1- Bireyler, sosyal çevrede gelişim evrelerinde edindikleri deneyimler yoluyla oluşan, bilişsel yapılanmanın etkisiyle birbirlerinden farklılık gösterirlerdir.
- 2- İnançlar, görüşler, fikirler, adetler, gelenekler ve toplumsal değerlerle oluşan bu bilişsel yapı, bireyin yargılarını verirken, tutumlarını şekillendirirken ve algılarını yorumlamasında bir referans çerçevesidir.
- 3- Birey bu yapı ile maruz kaldığı fikir veya konular arasındaki farkı veya çelişkiyi hissederse, medyaya maruz kalmayı azaltarak bu çelişkidenden kaçınacaktır.

2.1.4. Birikimli Etki Teorisi (Gerbner)

“Kültürel Göstergeler Projesi” (Cultural Indicators Project) ya da öne çıkan adıyla “Yetiştirme Kuramı”, George Gerbner ve arkadaşları tarafından 1960’ların sonunda başlatılan ve 1970’lerin başında ortaya konan bir sürecin ürünüdür. Kuramın dikkat çekici özelliği, medyanın yalnızca üretim, mesaj ve tüketim boyutlarını değil; medyanın, özelde de televizyonun “bütünsel rolünü” açıklamasında yatmaktadır. Gerbner’e göre, televizyon dünyası oldukça düşük düzeydeki bir objektif gerçekliği sunmaktadır. Çoğunlukla da egemen ideoloji ve değerleri ön plana çıkarmaktadır. Televizyon mesajları haber, eğlence, drama, gibi çeşitli formatlarda hazırlanan programlarla, bireylerin düşünce, tutum, inanç, değer ve davranışlarını etkilemeyi amaçlamaktadır. Kuram, medyanın üretim, mesaj ve tüketim boyutlarını vurgulamakla birlikte televizyonun “bütünsel rolünün” açıklamasına dayanmaktadır. Bu nedenle Gerbner’in kültürel göstergeler kuramı, genel olarak 1940’lara kadar yapılan iletişim araştırmalarının Güçlü Etkiler Dönemi ve 1940’lardan 1960’lara kadar olan Sınırlı

Etkiler Dönemi'nin bütünlüklü bir eleştirisi olarak da düşünülmektedir. Gerbner, kitleler tarafından eş zamanlı olarak seyredilen, paylaşılan değerlerin, önceliklerin neleri kapsadığını veya neleri dışarıda bıraktığını belirlemede kitle iletişim araçlarının üstlendiği işlevin ortaya konmasında saklı olduğunu vurgulamaktadır (Özer, 2004:1-10).

Gerbner'in ortaya koyduğu “kültürel göstergeler ve ekme” kuramı kitle iletişim araçları, özellikle de televizyonun, inançları ve düşünceleri uzun dönemde nasıl etkilediğini konu edinmektedir. Bu kuram temelinde Gerbner, televizyonun düşünceleri etkilemede ve bireyler üzerinde davranış oluşturmada büyük güce sahip olduğunu savunmaktadır (Güngör, 2013:10). Gerbner'e göre televizyonda sunulan mesajlar insanlar üzerinde hemen etki yapmamaktadır. İzleyicinin televizyonda sunulan iletileri hemen alıp yaşam pratiklerine aktarması beklenmez. İzleyiciler televizyondan aldıkları iletileri çevresindeki kişilerle müzakere edebildikleri gibi, televizyonda sunulan iletiye karşı direnç de gösterebilirler. Bu nedenle televizyon iletilerinin kısa dönemde değil uzun dönemde etkili olduğu bilinmektedir. İletiler; haber, eğlence, drama müzik gibi çeşitli formatlarla inançların, düşüncelerin, değerlerin içerisine sızarak tutum ve davranışları etkilemektedir. İletilerin insanların düşüncelerinin ve değerlerinin içine yerleşmesine ve dokularına işlemesine ekme işlemi denilmektedir. Artık iletilerin bireyin tutum ve davranışları üzerinde etkili olmaya başlamasını Gerbner, filizlenme benzetmesi ile açıklamaktadır (Güngör, 2013:111). Gerbner'in kuramının temel varsayımlarının başında televizyonun diğer kitle iletişim araçlarından ayrıştığı yer almaktadır. Gerbner için “Televizyon, hikaye anlatımının merkezinde yer alır. Diziler, reklamlar, haberler ve diğer programlar birbiri ile bağlantılı bir sistem içinde bir araya gelmekte ve mesajlar her eve girmektedir” (Gerbner, 1998: 178).

2.1.6. Aktif İzleyici Yaklaşımı

1960'lı ve özellikle 1970'li yıllarda öncü konumunda olan Amerikan kitle iletişim araştırmaları dikkatini izleyici üzerine kaydırmaya, özellikle Katz, Blumler ve Gurevitch'in 1974 yılındaki çalışmalarıyla, aktif izleyicinin varlığı konusunu araştırmaya başladı (Hardt, 1994:38). Aktif izleyici varsayımı, araştırmacıların bireylerin medyayı kullanma nedenlerini ve bu fenomene yönelik davranışlarını incelemeye olan ilgisine atfedilir.

Aktif izleyici yaklaşımı, iletişim araçlarına maruz kalanların pasif olmadığına yani tüketilen medyanın bilinçli bir şekilde tercih edildiği ve bunların temelinde de izleyicilerin tercihlerinin yer aldığını söylemektedir. Kısaca kullanıcıların kitle iletişim araçlarını kullanmasının özünde gereksinimlerin doyurulması bulunmaktadır (Yetkiner ve Öztürk, 2020:6). Gereksinimler ve güdüler kavramı, bir izler kitle üyesinin ya da kullanıcının psikolojik ve sosyolojik gereksinimlerini doyumak için iletişim araçları arasından aktif seçim yapacağını ileri sürmektedir (Köseoğlu, 2012: 58). Blumler, medyaya maruz kalma anında ortaya çıkabilecek araçlar ve farklı medya mesajları arasındaki seçime ek olarak, kamudaki faaliyet ile kastedilenin medyaya maruz kalmanın ana nedeni olduğuna inanmaktadır. Algı seçici bir algı olduğu için, kişi seçtiğini algılar ve algıladığını seçer. Kişisel ve öznel faktörler ise duyuşsal algının bireysel ve kültürel farklılıklara göre belirlenmesini ve bireylerin kişisel tercihlerinde farklılaşmasını etkilemektedir.

Kullanımlar ve doyumlar modeline göre, izleyiciler aktiftir. İletişim araçlarını gereksinimlerine ve ihtiyaçlarına göre istedikleri gibi seçme ve kullanma özgürlüğüne sahiptir. Dolayısıyla, bu model kapsamında kitleler seçici izleme, seçici okuma ve dinleme yapabilir (Karadağ, 2018:60-61). Bu yaklaşım uyarınca, insanların medyayı çok çeşitli amaçlar için kullandığı ve kitle iletişiminin kullanıcılarının kontrolünde olduğu söylenmektedir. Yani izleyici kendisi için en uygun, kendini en çok doyuran içeriği aramaktadır. Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımını temel alan araştırmaların yönü, araç veya mesajdan izleyiciye kaymıştır. İzleyici etkindir. Yani arayan, seçen ve kendi etkisini kendi yaratan kişi konumuna gelmiştir (Aslan, 2019:49). Kablolu televizyon ile artmaya başlayan seçenekler ile birlikte, izleyicinin de seçim yapma konusunda daha aktif olması söz konusudur. Ayrıca, video kaydedicilerinin kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte, izleyiciler zaman konusunda daha rahat ve esnek seçimler yapabilecek düzeye ulaşmış, istediği programı istediği zaman zarfında izleyebilme rahatına erişmiştir. Ancak gerek televizyonun gerekse diğer geleneksel medya içeriklerinin, bir medya kuruluşu tarafından üretiliyor olması, izleyicilerin özgürlüğünün de bu medya kuruluşları tarafından oluşturulan içerikler arasından seçim yapmak ile sınırlı kalmasına sebep olmuştur (Kılıç ve diğerleri, 2013: 41-67).

2.2. Medyanın Kamuoyu Oluşumuna Etkisi

2.2.1. Medyanın Gündem Oluşturma İşlevi

2.2.1.1. Framing News (Haberlerin Çerçevesi)

Günümüzden başlayarak, özellikle son yirmi yılda, bazı araştırmacılar çerçevesi kitleler olgusuyla ilgilenmeye başladılar. Le Bon'un çalışmasının bir sonucu olarak araştırmacılar, ünlü Fransız sosyolog Jean Baudrillard'ın "Sessiz Çoğunlukların Gölgesinde" adlı kitabında, ardından "Kitlelerin Adamı"nın yazarı Paul Edelman, sonrasında Serge Moscovici "Kitlelerin Çağı" adlı kitabında bu fenomeni incelemekle ilgilenmişlerdir.

Bu kuram, gündem belirleme kuramının bir uzantısı olarak da yorumlanabilir. Önceleme ve çerçeveleme araştırmaları, medyanın kamuoyu üzerindeki etkisinin sadece gündemi belirlemekle sınırlı olmadığını dahası, belirlediği bu gündem çerçevesinde insanların siyasal liderleri değerlendirme ölçütlerini etkilediğini ve sorunlara getirilen çözüm önerilerini önemli ölçüde dayattığını göstermektedir (Özer, 2013: 74). Bateson tarafından 1955'te başlatılan Çerçeveleme Kuramı (framing), Goffman'ın (1974) çalışmalarına çok şey borçludur (Polat,2016:218). Medya çerçevesi daha çok sorunların nasıl sunulduğu ve nasıl rapor edildiği üzerine odaklanmıştır. Dolayısıyla çerçevelemeyi, medya çerçeveleri ve kitle eğilimleri arasındaki etkileşimi içeren dinamik bir süreç olarak tanımlayabiliriz. Bu süreç, hikayenin veya olayın yönlerini vurgulamaya ve medyanın isteklerine göre diğer bölümleri görmezden gelmeye ve yok etmeye dayanır.

Tüm televizyon haberleri sunuluş formatına göre "olaysal" (episodic) veya "konusal" (thematic) olarak sınıflandırılabilir. Tek tek olayları anlatan (episodik) haber çerçevesi, belirli bir durumun incelenmesi veya belirli bir olaya yönelik haberin verilmesi biçiminde olur ve (evsiz insanların kötü durumu, cinayet girişimi, bir yerin bombalanması gibi) kamu olaylarını somut durumlar olarak anlatır. Televizyonda yer alan haber çerçevelerinin incelenmesi asıl olarak iki noktaya dikkati çekmektedir (Polat, 2016: 218-219):

- 1- Haber üretimi süreci.
- 2- Haberlerin sunuluş formatı.

Patrick Champagne, gündem düzenlemesi ile çerçevelemeyi birleştirme sürecinde, Dünyanın Sefaleti "La Misère du Monde" adlı kitabında, medyanın sunduğu imaja, gazetecilerin bizim için neyi görmemiz gerektiğini nasıl tanımladıklarını açıklayan bir bölüm ayırıyor. Yazar, gazetecilerin belirli şeyleri gördükleri ancak diğerlerini görmedikleri için özel "gözlükler" gibi göründüklerinden bahsetmiştir. Ayrıca kendi yöntemlerinde, tercihlerinde ve iş sorumluluklarında da bu görülebilir.

Önce bir seçim sürecinden geçiyorlar ve sonra seçilmiş olanın rekombinasyonundan geçiyorlar (Bourdieu, 1996:51).

2.2.1.2. Priming News (Haberlerin Öne Çıkartılması)

James Watson, gündemi, genellikle önem sırasına göre düzenlenmiş bir dizi konu olarak tanımlamaktadır (Watson, 2006:35). Larose ve Straubhaar, gündem belirlemeyi medyanın izleyiciler için sorunların öne çıkartılması yeteneği olarak tanımlamaktadır (Larose ve Straubhaar, 2000:35). Bu teorideki ana fikir, medyanın haberleri sunma şekli ile bu konuların önem sırası arasında yakın bir ilişki olduğudur. Genel olarak medyanın öncelik sırası ile kamu ilgi alanlarının önceliği arasında pozitif bir ilişki olduğu varsayılmaktadır.

Gündem belirleme kavramının isim babaları Maxwell E. McCombs ve Donald L. Shaw'dır (Yüksel, 2007: 577). Shaw ve McCombs, 1968 yılında gerçekleştirilen ABD başkanlık seçim dönemlerinde, gazete ve televizyonların gündem belirlemede önemli rol oynadıklarını tespit etmişlerdir (Melek,2017:126). Bu teori, kitle iletişim araçlarının temel işlevinin izleyiciye "nasıl düşünmesi" gerektiğini söylemek değil, "ne düşünmesi ve neyi bilmesi ve hissetmesi" gerektiğini söylemek olduğu hipotezine dayanmaktadır. Buna göre medya, haberleri sunuş yoluyla kamuoyunun gündemini belirler. Gazetelerin manşetleri, televizyon ve radyoların bir konuyu ilk haber olarak vermesi, kamuoyunun zihninde "önemli konular" olarak yer etmesine neden olur (Adıgüzel, 2010: 148). Diğer bir deyişle, medya sektöründeki çalışanlar, bizim için haber seçme ve bunun için öncelikler belirlemede rol oynadıklarında, sosyal hayatımızın şekillenmesinde temel bir rol oynarlar. Zira, kitle iletişim araçlarının bireylerin bilgilerindeki değişimi etkileme ve düşüncelerini inşa etme yetenekleri aracılığıyla kitle iletişiminin gündemini belirler

2.2.1.3. Eşikbekçiliği

Bu teori, medya tarafından üretilen içerik üzerinde medya sansürü ilkesine dayanmaktadır. Medyadan sorumlu olanların medya mesajını kontrol edenler olduğunu düşünmektedir. Eşikbekçiliği kavramı, iletişimci, yetkili taraf veya medya mesajını kontrol etmesine izin veren etkileyici ile ilgilidir. Bu da onu medya içeriğini halka iletmede karar verici yapar. Eşikbekçiliği teorisi 1947 yılında Avusturyalı-Amerikalı psikolog Kurt Lewin tarafından ortaya atılmıştır (Bernat, 2018:57). Lewin'in çalışması, haber odasındaki örgütsel ve sosyal kontrol de dahil olmak üzere, eşikbekçisi ile aynı anlama gelen diğer terimleri benimsemiştir.

Bir mesaj kitle iletişim araçlarından bireysel izleyici ya da dinleyiciye geçerken, bu mesaja müdahale eden(ler)e eşik bekçisi denilmektedir. Eşik bekçileri bir mesajın göndericiden alıcıya giderken geçtiği kişiler ya da gruplar olabilir. Eşik bekçisinin ana işlevi bir bireyin aldığı mesajları süzgeçlemektir. Eşik bekçileri belli mesajların geçmesine izin verirken, diğerlerinin geçmesini engeller (Mutlu, 1994:64). Kapı bekçiliğinin temel öncülü seçimdir – bazı şeyler seçilir, diğerleri ise elenir (Akpınar, 2020). Eşik bekçileri, iletişim sürecinin önemli unsurlarından biri olan kaynak konumundadır. Mesajları imal eden gazeteci, gazeteci topluluğu, medya kurumu veya medyanın kendisi kaynak, yani eşik bekçisi rolünü üstlenebilir. Kaynak konumundaki eşik bekçileri hedef kişi, grup veya kitlelere erişerek insanların anlamlı mesajları değiş tokuş etmeleri için öncelikle mesajın taşıyacağı bilgi, fikir, tutum ve duyguyu çalıştığı iletişim kanalıyla gönderilebilecek biçimde kodlarlar. Bu kodlama esnasında eşik bekçilerinin seçtiği anlam sistemleri kelime, resim veya simgelerdir. Belli bir sosyal ve kültürel mutabakata dayanan bu anlam sistemlerinin, iletişim sürecinde özünü ve biçimini koruyabilecek şekilde düzenlenmesi gerekir. Eşik bekçileri bu şekilde bir kodlama yapmadıkları takdirde, iletmek istedikleri bilgi, fikir, tutum ve duygu yerine çok farklı şeylerin algılandığını görecektir (Çebi, 1996:248). Medya içinde yer alan eşik bekçileri genellikle ‘haber editörü’ olarak karşımıza çıkmaktadır.

Haber editörleri hangi olay ya da haberin önemli olduğunu, hangi haberin önce sunulup, nasıl bir tarzda topluma servis edileceğini belirleyen kişiler olarak tanımlanır. Haberin önemi, “halkı bilgilendirmek” olması gerekirken eşik bekçilerinin uyguladığı süzgeç ile haber, bir ideolojiyle dâhil olduğunu siyasi çevrenin propaganda aracı haline gelmektedir (Yolcu, 2020).

2.3. Haber Söylemi ve Kamuoyu Açısından Önemi

2.3.1. Söylem ve İdeoloji

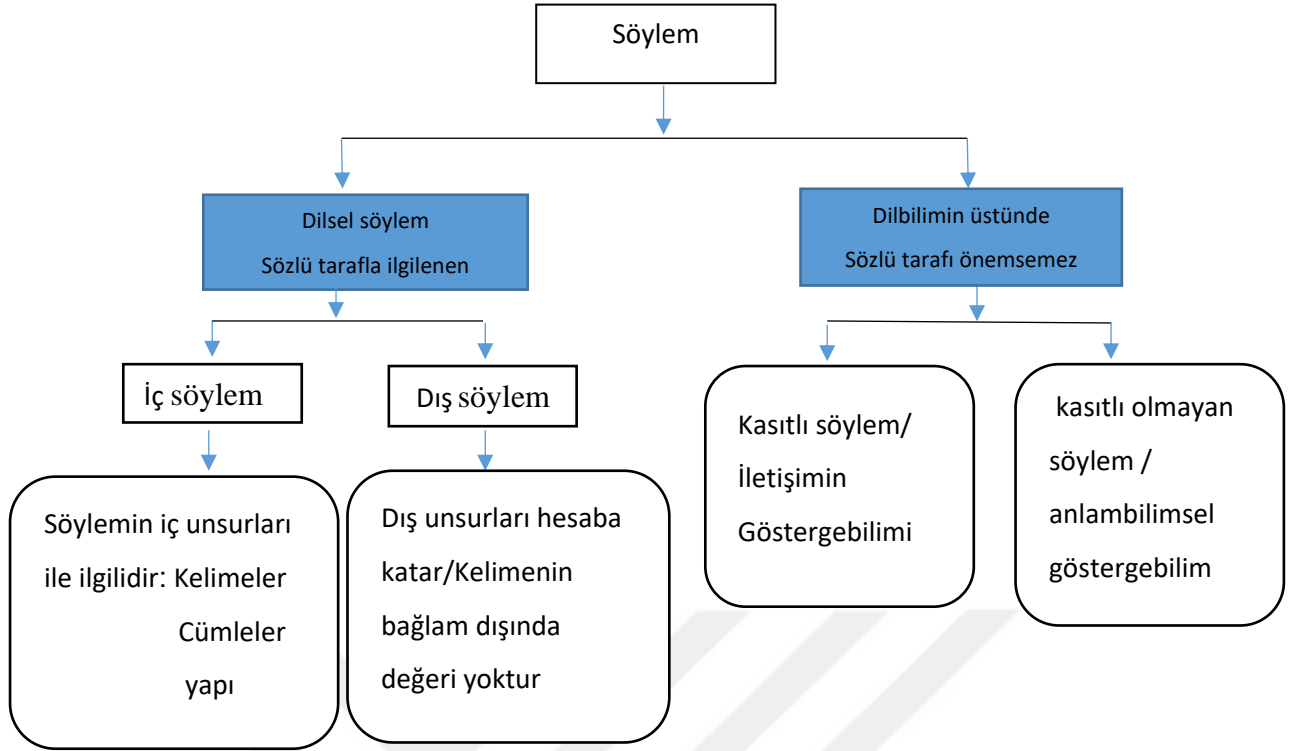
“Metin” ve “söylem” terimleri, aralarında keskin bir ayrım yapılmaksızın, cümle düzeyinin ötesinde dilin yapısı hakkındaki son tartışmalarda kullanılmıştır. Genel olarak, sosyal temeli veya amacı olan tartışmalar "söylem" terimini kullanmaya meyil ederken; dilbilimsel temeli veya amacı olan tartışmalar "metin" terimini kullanma eğilimindedir (Kress,1985:35). Söylem, kullanılan dildir (use in language). Söylem, Marianne Jorgensen ve Louis Philips'in Söylem Analizi "Discourse Analysis as Theory and Method" adlı sözlüğünde, sosyal hayatın çeşitli alanlarından yer kaplarken insanların söylediklerinin izlediği çeşitli kalıplara dayanan dilin

düzenliliğidir (Jorgensen ve Philips, 2008:12). Böylece, söylemi sosyal fenomenlere dayalı olarak insanların ifadelerine bağladılar. Söylem kavramının ele aldığı en önemli göstergelerden birinin, birbiriyle etkileşim halindeki iki taraf arasındaki sözlü diyaloga dayanan konuşma diliyle eşanlı olması bizim için açıktır: Sözü yönelten (gönderen) ve muhatap (alıcı), doğal olarak aralarında etkili bir iletişime yol açar. Bu itibarla anlam, söylemin işlevsel rolüne odaklanmıştır.

Yukarıda bahsettiğimiz, söylemin dilbilimsel tanımıdır. Söylemin deyimisel tanımına gelince, tanımını okulların çokluğuna ve bu terimle ilgilenen yaklaşımlara göre değişir. Bunun neticesi olarak, söylem kavramının panoramik bir bakış açısı iki kısma ayırarak sunmaya çalışacağım:

Birincisi, konuşmanın sözlü yönüyle ilgili bir dilsel söylem ve ayrıca iki bölüme ayrılmıştır. Kelimeler, yapılar, gramer bilimi ve benzeri iç unsurları hesaba katan iç söylemken; bağlam ve etkileşim gibi dış unsurlarını göz önünde bulunan ise dış söylemdir. Sözcük, bu bölümde yalnızca bağlamdaki kullanım pratiği aracılığıyla değerlidir.

İkincisi ise dilbilimin üstünde söylemdir. Göstergebilimin sadece ilgilendiği ve söylemi sözel olmayan unsurlar olarak gördüğü, konuşulan yöne dikkat etmedikleri ve konuşmanın varlığında telaffuza ihtiyaç duymadıkları söylenmemiş bir söylemdir. Onların görüşüne göre şehirler, binalar, insanları gezdirme yolları, yemek yeme, kıyafetleri, politik renkleri vb. hepsi aslında söylemdir. Nitekim, sözlü olmayan bu konuşmalara iki köşeden bakıyorlar. Birincisi, kasıtlı; işaretlerde kasıtlılık gerektiren De Saussure Okulu'nun bir uzantısı olan göstergebilim İletişim Okulu'nun sahipleri tarafından temsil edilmektedir. İkincisi ise, semantik göstergebilim okulunun sahipleri tarafından temsil edilen, sözlü olmayan söylemde kasıtlı olmayı gerektirmeyen ve tüm evreni sinyal ve çağrışım göndermeyi durdurmaya açık bir konuşma olarak gören istenmeyen konuşmalardır. Bu, araştırma sırasında ayrıntılı olarak ele alınacak olan söylemin bütüncül görüşünün bir devamı olan sözler üstü (göstergebilim) söylemin hızlı bir sunumudur.



Şekil (2): Söylem Bölümleri.

Fransız filozof Antoine Destote De Tracy (1784-1836), 1796'da "fikir bilimi" anlamına gelen ideoloji kelimesini icat etmiştir. Bugün ideolojinin kısa ve doğru bir tanımı, "güçlü bir fikirler sistemidir". İdeolojilerin göze çarpan etkileri ve yaratıcılıkları her yerde ve her düzeyde ortaya çıkar. Güçlü fikirler her zaman politik ideolojilerdir. Çünkü kaynağı veya görünümü ne olursa olsun tüm ideoloji, iktidarı içeren sosyal ve mekansal ilişkilerin politik organizasyonunda değişen derecelerde yer alır (Nemeth, 1996:43). İdeoloji, gerçekliği kodlama sistemidir. İdeoloji mesajı üretmek için kullanılan semantik sistem olarak da tanımlanabilir. Semantik anlamda, ideoloji belli bir tür mesaj veya bir sınıfın sosyal söylemi olmayıp mesajların organizasyonlarının birçok düzeyinden biridir. Bu yüzden bilimsel söylemler de dahil, herhangi bir mesajda bulunan bir anlamlandırma düzeyidir. Umberto Eco, ideolojiyi alıcının ait olduğu grubun bilgi evreni olarak tanımlamaktadır. Bilgi evreni iletilmedikçe göstergebilimsel çözümlene onu ele alıp inceleyemez. Bu yüzden bilginin iletililecek bir forma sokulması gerekmektedir. Bilgi sistemi daha sonra gösterge sistemi haline gelir. İdeoloji ise kodlandığı zaman anlaşılabilir (Heck, 1980:110-112)

Bir "fikir", akla gelen her şey ve potansiyel olarak bir ideolojinin bileşeni olan herhangi bir fikirdir. Ancak Tracy'nin 1801'deki ünlü kitabı "İdeolojinin Unsurlarının Planları"ndaki ideoloji icadı, John Locke'un "zihnin doğrudan algılanması konusu"

fikrini veya anlayışını dikkate alarak kartezyen evren bağlamında "fikir" kavramını yeniden formüle etmesine kadar gerçekleşmedi. Samuel Becker ideolojiyi, dünya vizyonumuzu tanımlamamıza ve ona uyum sağlamamıza yardımcı olan birbirine bağlı değer belirleyicilerinden oluşan bir dizi referans olarak tanımlamıştır (Bishr, 2008:12). Stuart Hall, bunu toplumda belirli grupların faaliyet gösterdiği fikirler, dil ve kavramlar gibi zihinsel referanslar olarak tanımlar ve bu grupların toplumsal hareketleri sırasında vizyonlarını etkiler (Bishr, 2008:13). Fransız filozof Althusser de makalesinde (ideoloji ve devletin ideolojik aygıtları) ideolojiyi, konumunu koruma ve kontrolünü sürdürme işlevini yerine getirmek için çeşitli cihazlarda toplumsal mevcudiyeti aracılığıyla yapılandırılmış olarak sunmuştur. O, okulları, aileyi, iletişim araçlarını hatta sendikaları ve siyasi sistemi egemen ideolojinin toplum grupları arasında niteliksel olarak yayılmasını sağlayan devletin ideolojik aygıtının unsurları olarak görüyor (Saeed, 2013:140). Marksizm, ideolojiyi sahte bir bilinç ve bireyin bilinçli ama onu yönlendiren gerçek güçlerden habersizken üstlendiği zihinsel bir süreç olarak görmeye odaklanır. Yaratılışında fikirler, bireyin ve toplumun hareketiyle ilişkilidir ve onların gelişimi sınıfsal bölünme, ekonomik güçler ve üretim ilişkileriyle ilgilidir. Sınıf mücadelesi tüm yasal, dini ve felsefi biçimlerin ideolojik kapsayıcılığının bir yansımasından başka bir şey değildir. Dolayısıyla, maddi üretim araçlarına sahip olan sınıf, aynı zamanda manevi üretim araçlarına da sahiptir.

Her söylemin, dil yapıları içinde oluşturulmuş ideolojik anlamsal boyutları vardır. Bu temelde, metnin ideolojik çağrışımlarıyla konuşmayı ileten söylemsel yapıları arasında bir yarı yaratamayız. Foucault'nun iktidar kavramı, bizi öznelerin oluşumu sürecinde söylemin rolünü yeniden düşünmeye sevk eder. Marksist düşünürler konuşmayı, insanların kendilerine karşı olabilecek fikirlere inanmaya zorlandıkları bir araç olarak görme eğilimindedir. Foucault der ki: "Tarihin bize her zaman öğrettiği gibi söylem, çatışmaları veya hegemonya kalıplarını tercüme eden şey değil, daha çok mücadelenin etrafında ve içinde döndüğü şeydir". Bazıları söylemde bir dizi farklı ideolojiyi içeren daha geniş terimi görürken, diğerleri ideolojilerin bir grup farklı söylem dili aracılığıyla ifade edildiğini görmektedir (Mills, 2004:42). Söylem ve ideoloji arasındaki ilişkiye yaklaşmak için söylemin ideolojik bir aygıt olarak kullanıldığı farklı durumlara bazı örnekler verelim. Söylem ve ideolojiye iyi örneklerden biri, ideolojinin yeni Güney Afrikalı liderler tarafından Başkan Mbeki'nin işaret ettiği "yeniden doğuş" ile ilgili amaçlar için nasıl kullanıldığıdır. Afrika liderinin

temsil ettiği güçlü birlik fikrini vurgulamak için söylemin esnekliğine yatırım yapan Mbeki, "Ben Afrikalıyım" ifadesindeki şahıs zamirini sadece ülkesi Güney Afrika ile değil, bir bütün olarak Afrika kıtası ile olarak ilişkilendirdi.

Rus dilbilimci Volosinov'a göre, bilimsel olsun veya olmasın bilgi dil içerisinde üretilir ve bu dil bizim kendisiyle gerçeği gözlemleyebileceğimiz şeffaf bir araç asla değildir. Bu yüzden bütün dillerin ideolojik, gerçekliğin ise bir ürün olduğu kabul edilir (Hartley, 2002:106). Dil bireylerin bilgi ve düşüncelerini arttırmak için kullanılabilmesi gibi düşüncelerin ve inançların kontrol edilmesi amacıyla da kullanılmaktadır (Jones ve Peccei, 2004: 39).

İdeolojiler dil vasıtasıyla yeniden inşa edilmekte, iletilmekte ve böylece hegemonyanın devamı sağlanmaktadır. Başka bir ifadeyle hegemonya, anlamlar veya bireylerin şeyleri anlamlandırma biçimleri üzerinde kurulduğu için, dil bu süreçte gücün ve iktidarın oluşumunda merkezi konumdadır (Matheson, 2005:6). Bilgi alanlarındaki söylemlerin ve aralarındaki etki ilişkilerinin uyguladığı hegemonya fikrinden yola çıkarak, devlet aygıtının ideolojik araçlar olarak sunulması ve ideolojinin yaşamın ve düşüncenin tüm yönlerini kapsayacak şekilde kapsamlı olarak sunulması ile entelektüel devrime neden olan Fransız filozof Althusser'in fikri üzerinden ideoloji ve söylem arasındaki ilişkinin doğruluğunu merak etmekteyiz. Özellikle dilsel ve dilsel olmayan metinsel oluşumun egemenliği dışında kendini ifade edemeyen söylemler alanında. İdeolojiler dile sadece egemen grupların kullandıkları sözcüklerle yüklenmez. Aynı zamanda bizlerin topluma girebilmek için kullandığımız sözcükler olarak da dile yüklenmektedirler (Matheson, 2005:6). Çünkü belli bir ideolojinin egemen olduğu bir topluma girebilmek için, o egemen ideolojinin etkili olduğu dili kullanmamız gerekmektedir. Böylece egemen ideoloji yeni sözcüklerle yeniden ifade edilerek toplumun bütün bireylerinin dilinde dolaşmakta ve toplumun bütün katmanlarına kadar girebilmektedir. Belli bir konuda sürekli aynı yönde kullanılan söylem, kendisinin işaret ettiği ideolojinin yeniden üretilmesine neden olmaktadır (Devran, 2010: 26-27).

2.3.2. Söylem ve Niyet

Van Dijk, ideolojinin söylem aracılığıyla ortaya konulduğunu ve yeniden üretildiğini ileri sürer. Bu bağlamda söylem çalışmaları; bağlamın, çatışmaların, güç ilişkilerinin ve grupların çözümlenmesini; ötekileştirmeye ilişkin olumlu ve olumsuz görüşlerin belirlenmesini; ön varsayılan ve ima edilen bilgilerin açık hale getirilmesini; kutuplaşmış grupların görüşlerini vurgulayan sözcük seçimi ve sözdizimsel yapının incelenmesini gerektirir (Ülkü'den aktaran Mora, 2008: 19). Bir başka ifadeyle,

söylemin çözümlenmesi sürecinde birçok unsurun göz önünde tutulması gerekir. Öncelikle bağlamın dikkate alınmasının yanı sıra söylemin hangi döneme, hangi kültüre ve hangi sosyal duruma ait olduğunu, ileti sahibinin ilgisini, amacını ve niyetini ortaya koyan içeriksel özellikler dikkate alınmalıdır. Söylemin dilini, dil kullanımının kurallara uygunluğunu, kullanılan bölgesel ya da sosyal diyalektleri, cümle ve sözcük yapısını, söylem davranışlarını, söylemin tema ve amacını içeren gramatik özellikler göz önünde bulundurulmalıdır. Söylemin sahibi ve alıcısının kim oldukları, aralarındaki rol ve statü farkı, söylem sahibinin stratejisi gibi etkileşimsel özellikler incelenmelidir. Yazım ya da ses özellikleri, ifade ediş biçimleri, konuşmacıyı ve muhatabını karakterize eden jest ve mimikler gibi sunum özellikleri ele alınmalıdır. Bütün bunların yanı sıra söylemin yapısı, bu yapının organize biçimi ve stil özelliklerini kapsayan diğer yapısal özellikler de mutlaka dikkate alınmalıdır (Baş ve Akturan, 2008: 34-35).

Haberlerin söylemlerinin çözümlenmesinde özellikle metinlerin sözcüksel boyutu irdelenmektedir. Belli sözcüklerin özellikle tercih edilmesi yazarın niyetinin ve ideolojisinin ne olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Örneğin, “mücadeleci” yerine “hırçın”, “dindar” yerine “dinci”, “terörist” yerine “özgürlük savaşçısı”nın kullanılması gibi. Veyahut bir konunun tarihi ya da tartışmalı olduğunun vurgulanması gibi. Örneğin, “tarihi açılım”, “tartışmalı” veya “sıkıntılı dönem” ifadelerinde olduğu gibi (Devran, 2010: 66).

Söylem analizi, metni sözdizimsel ve semantik sınırların ötesine giderek bir yapı-söküme uğratma ve onu kuran niyetin ne olduğunu anlama çabasıdır. Gee, Michaels ve O’Conner, söylem analizi yöntemlerini metnin oluşumundaki dilbilimsel metaforları araştıran ve daha çok edebi metinlere uygulanan stilistik yöntemler ve söylemi diğer sosyal, bilişsel, siyasal veya kültürel süreçlerle ilişkilendirilerek inceleyen eleştirel yöntemler olarak iki boyutta değerlendirir (Akt: Solak:3). Van Dijk’in formüle ettiği haber söylem çözümlemesi yöntemi; makro ve mikro yapının çözümlenmesi şeklinde tasarlanmış olup metnin içeriğini, retorliğini, semantiğini ve anlatısını kapsamaktadır. Makro yapı çözümlemesinde metnin bölümleri ve paragraflarının söylemleri üzerine odaklanılmakta metnin tematik yapısı ve konusu gibi söylem boyutları ele alınmaktadır. Bu kapsamda, metin içerisinde yer alan sebep sonuç ilişkisine ve detay konulara değinilmekte, metnin ifade etmek istediği şey ortaya konulmaktadır. Mikro yapı bağlamında ise metnin sesleri, sözcükleri, cümle yapıları ve anlamları yani söylem stili ele alınıp aynı konunun farklı bir biçimde nasıl dile

getirildiği üzerinde durulmaktadır. Cümle ve sözcük yapıları aracılığıyla söylemde bulunanın sosyo kültürel düzeyi konusunda çıkarımlar ortaya konulmakta, görsel verilerin ve diğer materyallerin söyleme sağladıkları katkılara yer verilmektedir (Devran, 2010: 64-66).

Haberlerde biz ve ötekinin temsil edilme biçimi haberin ve yazarının ideolojisi hakkında ciddi ölçüde ipucu sağlayabilmektedir. Haberlerin cümle ve sözcük düzeyinde yapılan incelenmesinde biz ve öteki olarak görülen tarafların hangi göstergelerle ve cümlelerle nasıl tanımlandığı haber yazarının ve çalıştığı kurumun niyetini ve ideolojisini göstermesi bakımından önemlidir (Devran, 2010: 126).

2.3.3. Söylem ve Güç İlişkisi

Sosyal ve kuramsal yapılar, kelimelerin anlamlarını değiştirebilme özelliğindedirler. Bu olgu evrensel söylemin oluşmasına izin vermez. İkinci özelliği ise, birbiriyle zıt farklı söylemler vardır. Üçüncü olarak, söylemler arasında karşıtlıklar olabileceği gibi bir hiyerarşi içinde de olabilirler. Söylemler; iktidar biçimi, çatışma ve hiyerarşi olgularıyla ilgilidir. Söylemlerin üretilmesi ve iktidar kullanımı arasındaki kuramsal bağ sebebiyle, söylem analizi için iktidar kavramı önemlidir. Söylem ve iktidar birbiriyle çoğu zaman iç içe bir birliktelik halinde olduğu için, bazı kuramsal tanımlamalarda benzer şeyler olarak ele alındığı görülmektedir (Punch, 2011: 216). Bunun yanı sıra söylemsel pratiklerin iktidarla ilişkisi vardır. Foucault'nun söylem teorisi, bir ikinci unsura daha sahiptir: Bilginin bir güç/iktidar bağlamının olduğunu bir tez olarak ileri sürmektedir. Onun için güç/iktidar-bilgi üçlüsünün, özellikle siyasi bir faktör taşıdığı görülmektedir. Foucault bu sebeple söylem teorisini, dil-yönelimli teorilerden ayrı düşünmemiz gerektiğini vurgular.

Söylem ve güç konusunda şu ifade edilebilir: Politika, medya veya bilim belli bir güç kaynağıdır. Bu nedenle politikacılar, medya çalışanları ve bilim adamları mesleklerinden dolayı kendilerine özgü bir söylemsel güce sahip olurlar. Profesörler akademik söylemleri, hukukçular hukuki söylemleri, öğretmenler eğitimle ilgili söylemleri, gazeteciler medya ile ilgili söylemleri, politikacılar politik söylemleri, işadamları ekonomik söylemleri kontrol edebilirler. Söylemler üzerinde daha çok etkili olabilen güçler, doğal olarak daha güçlü olacaktırlar. İşte eleştirel söylem çözümlemesinin amaçlarından biri de bu kuvvet biçimlerini ortaya çıkarmaktır (Devran, 2010: 28).

Konuşmanın veya metnin kontrolü şu şekilde gerçekleşmektedir: Güçlü olan grubun üyeleri olası söylem türlerini veya konuşma eylemlerini belirleyebilir. Sözelimi, gazetelerde editörler hangi konuların haber yapılacağını, profesörler sınıfta hangi konuların tartışılacağını belirler. Daha az güce sahip olan kişi veya gruplar; bağlam, konuşma ve konular üzerinde etkili olamamaktadır. Bu nedenle güçlü gruplar bu güçlerini istismar ederek söylemleri kontrol etmekte, söylemin konusunu değiştirmektedirler. Öte yandan bireyler olarak zihinlerimiz, eylemlerimizi kontrol etmektedir. Eğer karşımızdakinin zihni, bilgisi ve kanaatleri etkilenebilirse onun eylemleri de etki ve kontrol altına alınabilir. Ayrıca bireylerin zihinleri metin veya bireyler tarafından etkilenebiliyorsa, o zaman söylemin dolaylı olarak da olsa insanların eylemlerini kontrol ettiğini belirtebiliriz. Bu nedenle ikna ve manipülasyon günümüzün önemli konularından biri haline gelmiştir. Bu noktada eleştirel söylem çözümlemesi, bu tür bir gücün nasıl istismar edilerek hakimiyet kurulduğu üzerinde durmakta ve söylemler üzerinde kontrol kurularak, bireylerin inançlarının ve eylemlerinin egemen çıkar grupları lehine nasıl çevrildiği konusuna odaklanmaktadır (Devran, 2010: 28-29).

2.3.4. Haber Söylemi ve İkna

Batıda üç temel sanat kabul görmektedir: Diyalektik, dilbilgisi ve retorik. Diyalektikte amaç, aynı retorikte olduğu gibi muhatapları ikna etmektir. Bunu yaparken çelişkili ifadelerle başvurmak ve karşıtlıkları kullanmak yollarından gidilir. Bu bağlamda retorik sanatıyla aynı amaca hizmet ettiği söylenebilir. Platon'un, diyaloglarında sıklıkla kullandığı "retorik" kavramı, kimi diyaloglarında farklı türden kullanımlarıyla karşımıza çıksa da, en temelde "diyalektiğin" benzeri olarak ikna etme sanatı olarak vurgulanmaktadır. Dilde şekilcilik, tümce içindeki kelimeleri doğru biçimde ve ahenkli sesler üretecek doğrultuda sıralayarak dikkati içerikten uzaklaştırarak stile yakınlaştırmaktır. Retorik söylemde de asli amaç dikkati içerikten uzaklaştırarak stile yaklaştırmak, böylelikle dinleyenleri istenilen şekilde yönlendirmektir (Rüzgar ve Akdemir, 2017: 259).

Aristoteles, retoriği her durumda insanları ikna edebilme araçlarından biri olarak tanımlamıştır ve hiçbir sanatın bu özelliğe sahip olmadığını iddia etmiştir. Aristoteles'e göre retoriğin bir diğer önemli özelliği ise herhangi bir alanda bilgi birikimi gerektirmiyor olmasıdır. Kısacası retorik kullanmak için dahi olmaya gerek yoktur (Rüzgar ve Akdemir, 2017:260). Retorik kavramının anlamı bakımından dili, başkalarını ikna etmek ya da etkilemek için kullanma sanatı; akıl yürütme, tartışma,

inandırma, söz söyleme sanatı ve benzeri kullanımlarının olduğu söylenebilir. Platon da söz konusu diyaloglarında sıklıkla retorik kavramına farklı anlamlar yükleyerek kullanmıştır. Platon'un "Gorgias" diyalogunda Gorgias, retorığı "sanatların kraliçesi" olarak nitelendirmektedir (Rüzgar ve Akdemir, 2017:263).

Bir mesajın ikna edici olabilmesi için ne tür özelliklere sahip olması gerektiği konusu, retorikle ilgilenenlerin öteden beri üzerinde durduğu en önemli konudur. Haber retorığı üzerinde dikkati en çok çeken konulardan biri haberin kurgusu sırasında hem aynı mesajların hem de görüntülerin farklı aralıklarla, izleyicilerin kolayca fark edemeyeceği biçimde tekrar edilmesidir (Devran, 2010: 43). Retorik ayrıca belli sözsel hamleleri ortaya koymaktadır. Yinelemeler ve metaforlar, okurun dikkatini çekmeye yaradığı için ikna etmek amacıyla kullanılmaktadırlar (Rüzgar ve Akdemir, 2017:268). Aynı çerçeve bir buçuk dakikalık haber içerisinde farklı yerlerde birkaç kez kullanılarak izleyicilerin özellikle o noktayı iyice kavraması sağlanabilir. Örneğin, bir polisin işçi dövme sahnesi tekrar tekrar kullanılarak polisin ne derece şiddete meyyal olduğu pekala vurgulanabilir. Hatta kimi durumlarda çerçeve içerisindeki bazı noktalar daire içine alınarak izleyicilerin o noktaya ilgi göstermesi sağlanabilir (Devran, 2010:43).

Medya dilinin bilgilendirici ve dolaysız olarak tanımlanmasına, olayları anlatan ve kamuoyuna gerçekler şeklinde sunmasına rağmen, metafor veya retorikten yoksun değildir. Oysa ki içinde belirttiğinizden daha fazla ipucu ve ilham veren birçok stil bulunmaktadır. Retorik araçların hikâyenin formüle edilmesine yatırılması, bir yandan argümantasyon niteliğine, diğer yandan söylemi çağrışımdan sembolizme aktararak mecaz, metafor, kinaye ve benzetme kullanarak sahneleri etkileme amacına atfedilir ve bu dörtlü, retorik türlerini temsil etmektedir.

2.3.5. Haberlerde Kullanılan Görsellerin İkna Açısından Önemi

Görüntünün göstergebilimini anlama yeteneği, görsel farkındalığın oluşmasına ve görüntünün içerdiği dile aşinalığa katkıda bulunur. Jessica Fishman, diğer görüntü türleri gibi fotoğrafik görüntünün de zengin örtük anlamlara sahip olduğuna inanır.

Ancak görüntünün gücü ve ikna etme yeteneği büyük ölçüde görüntünün kendi sembollerine sahip olduğuna bağlıdır (Fishman, 2001:32). Görüntüler, özellikle parçalanmayı ve yorumlanmayı hak eden çağrışımlarla yüklendikleri için yansıttıkları ve yorumladıkları bir gerçeklik için bir çerçeve olarak kabul edilir. Yorumlama süreci izleyiciye bağlı olduğundan, izleyici karşıt görüşlere sahip olabilir. Buna ek olarak, araştırmacı kamerayı benimsediğinde araştırmasıyla ilgili sahneden gerçeğin yalnızca bir kısmını aktarır. Çünkü film yalnızca kamera kapsama alanında mevcut olanı

vurgulayabilir ve onun dışında gerçekleşen şeyler ve gerçekler ise izleyici için mevcut değildir. Bundan dolayı, bu seçim süreci diğer gerçekleri gizleyebilir ve bu da bizi imgenin ideolojiye tabi olduğunu düşünmeye farz etmeye iter (De Bromhead, 1982:151).

Herhangi bir görsel kompozisyonun işlevleri aşağıdaki görevlerdir:

- 1- Bilgilendirme işlevi.
- 2- Psikolojik fonksiyonu.
- 3- Tipografik yada kayıtlı bir unsur olan görüntünün, şekli ve çıktı yöntemine bakılmaksızın, bir haber bülteni veya gazetenin normal gövdesinin yapımında gazete mektupları, manşetler, virgül, boşluklar ve televizyon haber unsurları (aydınlatma, ses, müzik, vücut hareketleri vb.) ile ilgilidir.
- 4- Estetik değer.
- 5- Gerçekçilik unsurunu eklemek.

Her bir yazılı metnin olduğu gibi görsel metinlerin de retoriksel bir boyutu vardır. Sözelimi, televizyonda yayınlanan bir haberin retorığı incelenirken yazılı metinlerdeki retorik unsurlarının yanı sıra görüntülerin sıralanışı, efektler, görüntü kalitesi, yazım tarzı, renk kalitesi, çerçeve içerisindeki göstergeler arasındaki ilişki, kamera çekim açıları, görüntü içerisinde yer alan kişilerin cinsiyeti, kimliği, eğitim durumu, yaşı ve hangi sınıfı temsil ettikleri, saç ve göz renkleri, cildinin rengi, duruşu, jest ve mimikleri, yüz ifadesi ya da ifade ettiği duygu, vücut dili, giyilen elbiseler, gözlük ve saç tarzı gibi unsurlar da dikkate alınmaktadır (Devran, 2010: 42). Haberin görsel tasarımını yapan editörler haber metnini daha cazip, görünür, dikkat çekici ve kolay okunur kılmak için bir dizi görsel taktikler kullanmaktadır. Bu nedenle metin içerisinde kimi sözcükler büyük puntolarla, kalın, italik veya renkli olarak yazılmaktadır. Kimi önemli sözcükler veya cümleler ise tırnak içerisinde sunulmaktadır. Böylece söz konusu ifadeye okuyucunun dikkatinin daha çok çekilmesi sağlanmaya çalışılmaktadır. Fotoğraflarda ise önemli bulunan nokta çerçeve veya daire içerisine alınmakta veya belli bir bölge büyütülerek yayınlanmaktadır. Görsel imajlarda muhabirler karşıt oldukları kişilerin olumsuz ifadelerini özellikle ekstra yakın plan çekimle verirken, destekledikleri kişilerin olumlu görsellerini vurgulayarak haberine yerleştirmeyi tercih etmektedir (Devran, 2010: 107).

Görüntünün anlamsal içeriği, ikonik ve biçimsel boyuta ait olanı birleştiren bir kombinasyonun sonucudur. Ondan sonra medya imajının mühendisliğinde görme hareketinin rolü gelir. Görüş hareketi, okuyucunun gözünü medya mesajının iyi

iletişimi için gerekli bir sırayla bir unsurdan diğerine taşıdığı için görüntü oluşumundaki en önemli unsurlardan biridir. Karakteri resme koymanın yan anlamları vardır. Örneğin, resmin merkezinde ve genel çekimde bir kişi gördüğümüzde, zayıflık ve yalnızlığı gösterir. Çekim boyutları ve açıları, çekimlerinizin ne anlama geldiğini anlamak açısından önemlidir. Çünkü her çekimin kendi mantığı ve kullanımı vardır. Dahası, göz hareketi ve sinyalleri beynin belirli bölgelerine yanıt verir. Yani, beynin bölümlerindeki işlem bilgisinin sürecini yansıtır veya görselleştirir (Hâşimi, 2006: 70).

Paul Ricoeur, semantik ve göstergebilim arasında, göstergebilimin işaretleri inceleyen bilim olduğunu ve dilin bileşen parçalarına bölünmesine bağlı olduğu için biçimsel bilim olduğunu ayırt eder. Semantik ise, anlam kavramıyla doğrudan ilgilenen cümle bilimidir (Ricoeur, 2003:248). Göstergebilim en yalın “göstergelerin anlamlarıyla ilgilenen bilim dalı” şeklinde tanımlanabilir. Göstergebilimin temel konusu, göstergelerin belli bir sistem içerisinde bir araya getirilerek nasıl anlam inşa edildiğidir (Devran, 2010:30). De Saussure, göstergebilimi dilbilimin farklı alanları aşan bir bilim kolu olarak gördü. Çünkü insan iletişiminin tüm biçimlerini (sembollerin, renklerin, şekillerin, trafiğin) veya başka herhangi bir dili kullanır. Kendisince de işaretler sistemi olarak dil, sadece alfabe değil, diğerine (alıcıya) bir izlenim verdiği için giydiğimiz kıyafetlerdir ve dilsel işaret bir şeyi bir adla ilişkilendirmez fakat daha çok bir kavramı bir resimle bağlandırır. Bu dilbilimsel işareti gördüğümüzde veya duyduğumuzda duyularımızın bize aktardığı algı kastedilmektedir.

Öte yandan, Peirce sembolü (Symbole) inceledi ve onu işaret anlamında kullandı. Ona göre sembolün üç boyutu vardır ve işaret ile nesne arasındaki ilişkiyi içerir ve bir işaret, alıcının zihninde bir anlam uyandıran başka bir şeyi sembolize edecek herhangi bir şeydir. Peirce işareti üç sınıfa ayırdı:

- 1- **Gösterge (İndice):** Tıpkı dumanın ateşin varlığını göstermesi veya şimşek ve gök gürültüsünün fırtınanın gelişini göstermesi gibi, nedensel veya yakınsak bir ilişki ile gösterilenle ilgili bir sinyaldir.
- 2- **İkon (İcone):** Gösterileni temsil eden ve aralarında var olan benzerlikler üzerinden konuyla ilişkisini kuran işarettir. Örneğin, parfüm reklamlarında kadın beden imajının ikonik kullanımı, ikon ile ürün arasındaki benzerliğin anlamını çağrıştırmayı amaçlamaktadır.
- 3- **Kod/ Sembol (Symbole):** Bir X veya trafik işareti gibidir. Sembol, de Saussure'ün dilbilimsel işaretidir.

Simge veya işaretin konusu göstergebilimin temeli ise, medya araçları bir işaret ve sembol seli iletir ve yaratır. Bu sebepten medya söyleminin göstergebilimini incelemeye olan ilgi ortaya çıktı. Resim, ifade ve iletişim aracı olarak içerdiği semboller ve anlambilimle en önemli dilsel işaretlerden birini temsil eder. Gilbert Graugnard, görüntünün bir kişinin veya nesnenin bir optik fenomen tarafından görsel görünümü olduğuna ya tamamen yada kısmen niyetle organize edilmiş bir grup görsel işaret olduğuna inanır (Graugnard ve Hugo, 1983:9). Başka bir deyişle Fanny Des Champs, bir görüntünün bir işaretleme veya ima sistemi olduğunu söylüyor (Deschamps, 2004:21). Bu tanımlardan, görüntünün göstergebilimsel bir kavramla bir işaret veya çoklu alamet temsil ettiği sonucuna varıyoruz.

İmge ve medya metinlerinin göstergebilim araştırmalarının (yani medya söylemi) en önemli başarısının, metinlerin özelliklerini ideolojilerle, güç ilişkileri ve kültürel değerlerle ilişkilendirerek medya metinlerini çözümlemenin sosyal ve kültürel yönlerine yapılan vurgu olduğunu söyleyebiliriz.

III BÖLÜM: ORTADOĞU'DA İSRAİL DEVLETİNİN KURULUŞU VE ARAP ÜLKELERİYLE İLİŞKİLERİ

3.1. İsrail'in Kuruluşu

İsrail'in Filistin topraklarını işgal etmesi ve üzerinde bir İsrail devletinin kurulmasıyla temsil edilen Filistin sorunundaki gelişmeleri anlayabilmek için Filistin'in modern ve çağdaş tarihine bir göz atmak gerekiyor (Osmanlı İmparatorluğu'nun Filistin toprakları üzerindeki hakimiyetinin sona ermesinde temsil edilen, ardından İngiliz Mandası ve Balfour Deklarasyonu'nun hemen akabinde 1948'den günümüze İsrail işgalinin devam edilen dönemdir).

Yunan tarihçi Herodot'un MÖ beşinci yüzyılda yazdığı tedvinde, Bilâdüşşam'ın güneyindeki coğrafi bölgeye referans olarak "Filistin" adının kullanılması için kabul edilen gösterimler arasında yer almaktadır. Bilâdüşşam ve Mezopotamya bölgelerini "Suriye" ve güneyini "Filistin" (Παλαιστίνη) olarak adlandırdı. Filistliler, Deniz Kavimleri ve MÖ 12. yüzyıldan itibaren Filistin bölgesinde en az 500 yıl yaşayan en önde gelen halklardan biriydi (Herodotus, 1920:89). Filistin, Asya'nın batısında yer almaktadır. Filistin, kuzeyde Lübnan, batıda Akdeniz, doğuda Suriye ve Ürdün ve güneyde Mısır Arap Cumhuriyeti ile sınırlanmıştır. Yüzölçümü 27.900 kilometrekare olup, 704 kilometrekarelik bu alandan Hula Gölü ve Tiberya Gölü oluşmakta ve Ölü Deniz'in yarısıdır (Natsheh vd, 1991:9). Filistin, dört asırdır Osmanlı İmparatorluğu'nun devletlerinden biriydi ve devlet yasaları Yahudilerin Filistin'de kalmasını veya topraklarına sahip olmasını hep engelliyordu (Qaddumi, 2004:25). Buna rağmen, İngilizlerin Filistin'de mülk edinme girişimleri, özellikle de Süveyş Kanalı'nda hisse satın alma girişimi de dahil olmak üzere Yahudilerin Filistin'i kontrolünü amaçlayan her projeyi finanse eden ve planlayan zengin Yahudi Rothschild ailesi durmadı (Qaddumi, 2004:28). Filistin'e Yahudi göçünün artmasının bir sonucu olarak, Osmanlı hükümeti bu göçü sınırlayan yasalar çıkardı, ancak Yahudilerin Filistin'i ele geçirme çabaları 1897'de Theodore Herzl başkanlığındaki (Pal) konferansında netleşti ve Filistin Yahudiler için alternatif bir yurt kurulması gerekliliğini talep etmektedir. Osmanlı hükümeti bu adımı sert bir güçle karşısına çıktı, Siyonist hareketi o dönemde kötüye giden devletin ekonomik durumunu istismar etmeye itti. Sursock, Rock ve Hanna gibi Filistin'deki Lübnanlı mal sahibi ailelerinden bazıları 1886'da Yahudilere toprak sattı (Qaddumi, 2004:29). Dolayısıyla bugün Filistinlilerin topraklarını sattığına dair duyduğumuz söylentiler başladı. Nitekim,

Yahudi Ajansı'nın istatistiklerine göre, 1948'de Filistin işgaline kadar, Yahudiler Filistin'deki tüm toprakların% 6,8'inden fazlasına sahip değildir (Al-Natsheh vd, 1991:9).

Birinci Dünya Savaşı ve Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanmasından sonra, San Remo Konferansı, Sevr antlaşması ve Sykes-Picot Anlaşması ile İngiliz Mandası'nın Filistin üzerindeki sınırları çizildi. 1917'de Filistin İngiliz ordusuna düştü ve Filistin şehirleri 1920'de İngiliz Mandası'na girerek Filistin'e Yahudi göçüne izin verdi. İngiltere, 2 Kasım 1917'de Siyonist harekete Balfour Deklarasyonu olarak bilinen bir söz verdi ve bu söz şu şekilde formüle edilmiştir (Christi, 1898:74);

" Saygıdeğer Lord Rothschild, Majestelerinin Hükümeti adına kabineye sunulan ve kabul edilen Yahudi Siyonist isteklerini sempati ile karşılayan müteakip deklarasyonu iletmekten memnuniyet duyuyorum. Majestelerinin Hükümeti, Filistin'de Museviler için bir millî yurt kurulmasını uygun karşılamaktadır ve bu hedefin gerçekleştirilmesini kolaylaştırmak için elinden geleni yapacaktır. Filistin'deki mevcut Musevi olmayan toplumların sivil ve dini haklarına ve başka ülkelerde yaşayan Musevilerin sahip oldukları hak ve politik statülerine zarar verecek hiçbir şeyin yapılmayacağı açıkça anlaşılmalıdır."

Saygılarımla Arthur James Balfour

2 Kasım 1917

"İsrail Devleti" ilanı geçici bir hükümetin kurulmasıyla sonuçlandı, ABD, İsrail geçici hükümetini derhal meşru otorite olarak tanımaktadır (Mektuplaşma, 1948)²; ardından İran Krallığı, Guatemala, İzlanda, Nikaragua, Romanya ve Uruguay. Sovyetler Birliği, İsrail'i 17 Mayıs 1948'de kati olarak tanıyan ilk ülkeydi (Behbehani, 1986:69). Bundan sonra Çekoslovakya, Sırbistan ve Polonya Halk Cumhuriyeti tarafından tanındı (JVL,1998).

ABD, 31 Ocak 1949'da ilk İsrail seçimlerini yaptıktan sonra İsrail'i yasal olarak tanıma statüsünü kesin bir tanıma haline getirdi. İsrail, 15 Mayıs 1948'de, yani kuruluşunun ilanından bir gün sonra Birleşmiş Milletler'e üyelik başvurusunda bulundu, ancak talep Güvenlik Konseyi tarafından alınmadı. İsrail, 1949 baharında başka bir talepte bulundu ve oylamadan sonra (37 kabul, 12 karşı, 9 çekimser kaldı)

² Recognition of the State of Israel, Correspondence between Senator Harry S. Truman and others re: creation of Jewish Army (İsrail Devletinin Tanınması, Senatör Harry S. Truman ve diğerleri Yahudi Ordusu'nun yaratılmasına ilişkin yazışma). Mektuplaşmayı görüntülemek için: <https://bit.ly/3hjKrRz> Erişim tarihi: 28 Ocak 2021

Genel Kurul, 11 Mayıs 1949'da 273 sayılı Kararı İsrail'in "kabul ettiği" açıklamasına dayanarak İsrail'in üyeliğini kabul etti. Birleşmiş Milletler Şartında yer alan yükümlülükler ve taahhütler çekincesiz olarak Birleşmiş Milletler'e üye oldukları günden itibaren uygulayarak ve 29 Kasım 1947'de çıkarılan Meclis kararlarını (Filistin'in bölünme kararı) uygulama taahhüdünde bulunarak) ve 11 Aralık 1948 (Filistinli mültecilerin geri dönüş hakkı kararı) ve bu şimdiye kadar gerçekleşmedi.

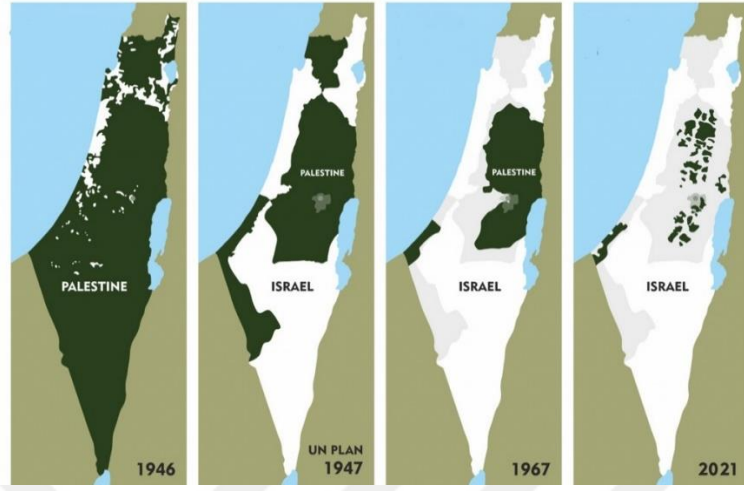
5 Haziran 1967 Pazartesi sabahı İsrail savaş uçakları Mısır havaalanlarına büyük bir saldırı başlattı ve Mısır uçaklarını 3 saat içinde yerde imha etti. İsrail işgal güçleri altı gün içinde Arap ordularını üç cephede (Mısır, Suriye ve Ürdün) yenmeyi başardı, üstelik, Mısır Sina'sını ve Gazze Şeridi'ni Süveyş Kanalı'na kadar, Batı Şeria'dan Ürdün Nehri'ne ve bin kilometrekarelik bir alanla Suriye'deki Golan Tepeleri'ni işgal etmektedir. Savaşın kayıpları; İsrail'in 1948'de işgal ettiği toprağın neredeyse üç katı olan 68.000 kilometrekarelik Arap toprakları işgalin eline geçti, 15 bin Arap şehidinin düşüşü ve Süveyş Kanalı çalışmayı durdurdu, İsrail'in Ürdün yönetimindeki eski Kudüs'ü ele geçirmesinin ardından Kudüs'ün tamamı Siyonist varlığın başkenti olarak İsrail işgalinin egemenliği altına girdi, Bir çeyrek milyon Filistinlinin Batı Şeria ve Gazze Şeridi'nden Ürdün, Suriye ve Lübnan'a yerinden edilmesi ve 150.000 Suriyelinin Kuneytra ve Golan Tepeleri'nden Şam'a tahliyesi. Ayrıca, yaklaşık bir milyon Mısırlı, kanal şehirlerinden Kahire ve diğer Mısır şehirlerine göç etti, Gazze Şeridi ve Batı Şeria'da kalan bir milyon daha Arap İsrail işgalinin egemenliğine girdi (Al-Natsheh vd, 1991:74).

Bugüne kadar aynı şekilde ve 1973 savaşı ve 1978 savaşı, katliamlar ve zorunlu yerinden edilme gibi diğer savaşlarda İsrail, Filistin'in% 70'ini işgal etmektedir. Böylelikle, Filistinlilerin topraklarından çıkarılması ve komşu ülkelerde kalan mültecilerin ardından Yahudilerin yüzdesinin% 8'den% 50,3'a çıktığını, bu Yahudiler ülkeye silah zoruyla, tanklar ve askeri araçlar üzerinden yasadışı ve gayrimeşru olarak girdiğini bize açıkça görüyoruz.

Filistinliler % 49,7'sını oluşturur ve İsrail'in 1967 savaşında işgal ettiği Batı Şeria ve Gazze Şeridi'nde yaşarlar³. İsrail'in Batı Şeria üzerindeki askeri kontrolüne ek olarak, işgal altındaki topraklardaki şehirlerde yaşayanlar, 1994'ten beri Oslo Anlaşmalarına dayanarak nüfusun sivil işlerini yöneten bir Filistin özerk otoritesine tabidir. İsrail'in 2005'te Gazze Şeridi'nden çekilmesinden bu yana Gazze Şeridi'nin

³ Kaynak: https://info.wafa.ps/ar_page.aspx?id=S6EMdBa27761683257aS6EMdB

tamamen Filistin Ulusal Otoritesine tabi olmasıdır. 2007 yılında, özerk bölgelerdeki siyasi iktidarın bölünmesi, biri Gazze Şeridi'nde ve diğeri Batı Şeria'daki şehirlerde olmak üzere iki otoritenin kurulmasını neden olmaktadır.



Harita (1): İsrail'in 1946-2021 yılları arasında Filistin'i işgali

3.2. İsrail 70 yılı aşkın süredir Filistin'de uyguladığı politikalar

Soykırım Operasyonları: İngiltere'nin Siyonist hareketin Filistin topraklarına ayak basmasını sağlamak için yarattığı koşullar ışığında, İngiliz hükümeti 14 Mayıs 1948'de Filistin'den çekilme niyetini açıklamaktadır. İngiltere, Filistin'i Tel Aviv'deki ana Siyonist milislere (Haganah) teslim etmeye başlamaktadır. 10 Mart 1948'de, Siyonist liderler ve iki subaydan oluşan 11 kişilik bir grup, Filistin'i etnik olarak temizleme planına son rötuşları yaptı. Aynı günün akşamı, Filistinlilerin ülkenin geniş bölgelerinden sistematik olarak sürülmesine hazırlanmak için karadaki birimlere emirler gönderildi. Emirler, insanları zorla tahliye etmek için kullanılabilecek yöntemlerin ayrıntılı açıklamaları ile birlikte eklenmiştir: Geniş çaplı terör, Köyleri ve nüfus merkezlerini kuşatmak ve bombalamak, Evlerin, malların ve eşyaların yakılması ve imha edilmesi, kovmak ve Son olarak, tahliye edilen sakinlerin evlerine dönmesini önlemek için enkazın altına mayınlar yerleştirdi. Her birime, plan Dalet [İbranice "D/7" harfi] adı çizilmiş ana planda hedefleri olarak belirlenen köy ve mahallelerin adlarını içeren bir liste verildi. Karar verildikten sonra görevi tamamlamak altı ay sürdü. Uygulama tamamlandığında, köklü Filistin nüfusunun yarısından fazlası veya yaklaşık 800.000 kişi yaşadıkları yerlerden koparılmış, 531 köy yıkılmış ve 11 sivilsel mahalle sakinlerinden tahliye edilmiştir (Pappé, 2007:2-3).

Rakam	Yer	İcra tarihi	Uygulayıcılar	Şehit sayısı
1 Nolu Katliam	Şeyh kasabası / Hayfa	31-12-1947	Haganah Çeteleri	600
2 Nolu Katliam	Hayfa treni	31-03-1948	Ştern çetesi	40
3 Nolu Katliam	Deir Yassin	10-04-1948	Ştern ve Haganah	360
4 Nolu Katliam	Hayfa şehri	22-04-1948	Siyonist çeteler	150
5 Nolu Katliam	Abu Shousha köyü	14-05-1948	İsrail Givati Tugayı	50
6 Nolu Katliam	Tantura	22-08-1948	33. Tabur	90
7 Nolu Katliam	Yafa katliamları	1947/ 1948	Argon Çetesi	109
8 Nolu Katliam	Kudüs katliamları	1938/ 1948	Argon\ Ştern	120
9 Nolu Katliam	Lod şehri	11-07-1948	Moshe Dayan liderliğiyle komando birimi	426

Tablo (2): İsrail çetelerinin Filistin'de gerçekleştirdiği etnik temizlik katliamlarından bazıları⁴

Zorunlu Göçtme: Devam eden İsrail işgali projesi, 1948'de başlayan ve bugüne kadar devam eden zorunlu göç yoluyla Filistin'deki yerli nüfusu kökünden sökmeyi amaçlamaktadır. İsrail'in 1967'den beri Filistin'de uyguladığı zorunlu nüfus göçü politikası, Filistinlilere yönelik etnik temizliğin devamından başka bir şey değildir. İsrail, Aralık 1947 ile Mayıs 1948 arasında yaklaşık yarım milyon Filistinliyi yerinden edip evsiz bırakmaktadır. Bugün İsrail tarafından zorla yerinden edilen Filistin

⁴ Kaynak: Filistin Haber ve Enformasyon Ajansı, Wafa, erişim tarihi 26 Ocak 2021
https://info.wafa.ps/ar_page.aspx?id=dvXcoha4793979861advXcoh

halkının yüzde 66'sı dünya çapında yaşamaktadır. Bu yerinden etme kampanyasına karşılık İsrail, dünyanın dört bir yanından gelen Yahudi göçmenleri, İsraililerin zorla ele geçirdiği Filistin topraklarında kurulan yerleşim yerlerine yerleştirmeyi hedeflemektedir. İsrail'in zorla göç edilme planları öncelikle C Bölgesi'nde yaşayan Filistinlileri, Kudüs ve banliyölerinde yaşayanları, Bedevi ve tarımtopluluklarını hedef almaktadır.

David Ben-Gurion, Haziran 1938'de Yahudi Ajansı Yürütme Komitesine hitap etmekte; *"Zorla sınır dışı etmeyi destekliyorum ve bunu ahlaka aykırı olarak görmüyorum."*

Ev Yıkım Politikası: İsrail, zorla yerinden edilme politikasını tamamlamak için Filistinlilerin evlerini ve mülklerini yıkma politikası uygulamaktadır. İsrail işgal güçleri tarafından vatandaşların evlerini yıkma politikası, İsrail'in 1967'de Filistin topraklarını bir tür toplu cezalandırma olarak işgal etmesinden bu yana fasıllarını başlatan en belirgin insanlık dışı uygulamalardan biri olarak kabul edilmektedir. İsrail, güvenlik veya izinsiz inşaat bahanesiyle veya İsrail işgal otoritelerinin barınma veya bu evlerin İsraililerinin yaşadığı yerleşim birimlerine yakınlığı politikasını ihlal etme gibi çeşitli iddialarla evleri yıkma politikası izlemektedir.

Apartheid: Apartheid sistemi ile İsrail siyasi sistemi arasında tam bir uyum olduğu görülmektedir. İsrail'in Filistinlilere karşı uyguladığı ırk ayrımcılığı politikası, ne 1967'de Batı Şeria ve Gazze Şeridi'ni işgalinin başlangıcından bu yana kanunlar şeklinde verdiği askeri emirlerle, ne de 1948 bölgelerinde Filistinlilerin yaşamını, özgürlüğünü ve haklarını kısıtlamayı amaçlayan yasalarla sınırlı değildir. Üstelik, bu politika, Filistin yaşamının tüm yönlerini, insani, sosyal, sağlık, ekonomik ve güvenliği kapsayacak şekilde emirlere, yasalara, prosedürlere, düzenlemelere ve koşullara bunun ötesine geçti. Bu ırkçı politikalar arasında, askeri emirlerle özel mülkiyetin, arazilere el konulması ve üzerinde yerleşimler kurulmasına yönelik günlük ihlaller, ayrıca askeri kontrol noktaları dikilmesi ve vatandaşların herhangi bir sosyal, ekonomik veya eğitimsel faaliyeti kısıtlayacak şekilde hareketlerinin engellenmesi veya durdurulması yer almaktadır. Bu İsrail politikaları, herhangi bir altyapıda veya tarımsal, endüstriyel veya ticari alanlarda herhangi bir gelişmeyi engellemektedir. İsrail'in politikası tüm bunlarla yetinmedi, ancak daha fazla Filistin topraklarına el koymak ve onları kalıcı olarak İsrail'e ilhak etmek ve Filistin bölgelerini birbirinden izole kantonlar haline gelecek şekilde ayırmak amacıyla apartheid duvarını da kurmaktadır (Salameh, 2016:149-150).

İsrail Yerleşimleri: 1967 yılında 6 Gün Savaşıyla beklediklerinden fazla neredeyse bir küçük imparatorluğun sahibi olan İsraili siyasetçiler küçük bir yapıya göre kurgulanan ülkenin Sina, Golan ve Ürdün Nehri'ne kadar olan geniş sınırlarını nasıl yönetecekleri sorusuyla karşı karşıya kalmışlardır. İşgalin uluslararası kamuoyunca kınanmasına karşılık İsrail özellikle bu bölgelerde işgal siyasetinin etkin bir enstrümanı olarak yerleşimleri kullanmıştır. Diğer taraftan bu savaşı ilahi bir işaret olarak yorumlayan dini gruplardan bazıları artık siyasetin ve alandaki aktivizmin bizzat birer parçası olarak İsrail yerleşim siyasetini bu dönemden itibaren şekillendirmeye başlamışlardır (Yüksek, 2010:76).

Sharon'un "İsrail'in 21. Yüzyıl Planı"nda 2000'lerin başında 2 milyon Yahudi'nin yerleşimlerde yaşaması amaçlanarak Siyonist kolonyalizmde geri dönüşü olmayan kritik bir eşiğin aşılması hedeflenmiştir. El-Halil ve Cenin başta olmak üzere Filistin şehirlerin izolasyonunu ve daraltılmasını, 1967 öncesi var olan Yeşil Hat'ın yerleşimler aracılığıyla hem zihinsel hem de alanda de facto olarak silinmesini hedeflenmiştir (Yüksek, 2010:77). 1993 yılında barış sürecinde yerleşimler konusunu diğer meselelerden (Kudüs, mültecilerin dönüşü, kurulacak bir Filistin Devleti'nin niteliği gibi) ayıran en önemli özellik meselenin imkânsız bir çıkmaza doğru yol almasıdır (Yüksek, 2010:79). Başlangıcından günümüze yerleşimler, çatışmanın belki de en hassas belirleyicisi olarak süreç üzerindeki dominant karakterini korumaya devam etmektedir (Yüksek, 2010:83).

Demografik Tehdit: Ardışık İsrail hükümetleri, Yahudilerin demografik üstünlüğünü çeşitli şekillerde korumak için çalıştılar; bunlardan en önemlisi, Yahudilerin Filistin'e göçüne izin veren ve teşvik eden yasaların çıkarılması ve buna karşılık, Araplar, Filistin'den sıkıştırarak ve topraklarına el müsadere ederek yerinden edilmektedir. Ayrıca İsrail, demografik üstünlüğünü korumak için Ruslar ve Etiyopyalılar gibi saf Yahudi olmayan grupları da bünyesine katmaya çalışmaktadır. İsrail, demografik bağlamda ulusal güvenliğini koruma kisvesi altında çeşitli yollar izlemektedir Bunlardan; Birincisi, "Dönüş Yasası" ve "Ulusal Yasa" başta olmak üzere, Yahudi karakterini garanti altına alacak yasa ve yönetmeliklerin çıkarılması. İkincisi, Nüfus ve Göç İdaresi ve güvenlik servislerinin gözetiminde ülkeye giriş vizeleriyle ilgili katı bir politikanın uygulanması. Üçüncüsü, Batı Şeria bölgelerindeki Apartheid Duvarı gibi, ayırma duvarlarının inşası. Dördüncüsü, dünyadaki Yahudi toplulukları ile ilişkileri güçlendirmek ve Yahudilerin göçünü teşvik etmek.

3.3. İsrail-Arap İlişkilerinin Tarihsel Süreci

Siyonist Filistin'i işgal etmesinden sonra, "İsrail" adına işgal ettiği topraklarımızda kurulan devlet, Arap Birliği'nin boykotuna uğramış ve diplomatik olarak "İsrail" i izole etme girişimlerine maruz kalmış ve ilişkiler genel olarak saldırganlıkla damgalanmıştır. Bundan sonra David Ben-Gurion, İsrail'i Arap dünyasını çevreleyen ülkelerle, Türkiye, Etiyopya ve İran ile yakın ve kalıcı ilişkilerle bağlamaya çalışarak temsil edilen "dış halka" teorisini başlattı. Ben-Gurion, teorisinin öncelikle İsrail'in bu ülkeler aracılığıyla bölgesel ve uluslararası düzeyde ve siyasi, ekonomik ve askeri alanlarda tam bir akciğerle nefes almasına yardımcı olmayı amaçladığını açıklamaktadır (Odeh, 2003:17). Ben-Gurion'dan sonra, teorisi, İsrail'in boğulmasını önleyen ana direği temsil eden Akdeniz havzası ülkelerini içerdiği için gelişti ve dallandı. Yıllardır birbirini izleyen İsrail hükümetleri, Akdeniz'in kıyılarındaki ülkelerle ilişkilerini geliştirerek bu teorinin hükümlerini uygulamak için sürekli çaba sarf ettiler.

Birleşmiş Milletler'in toplam 30 üye devleti İsrail Devletini tanımıyordu: Bunların 17'si Arap Devletleri birliği üyesidir: Cezayir, Komorlar, Cibuti, Irak, Kuveyt, Lübnan, Libya, Fas, Umman, Katar ve Suudi Arabistan Somali, Suriye, Tunus ve Yemen; İslam İşbirliği Teşkilatı'nın da 11 üyesi var: Afganistan, Bangladeş, Brunei, Gine, Endonezya, Malezya, Mali, Nijer ve Pakistan. Butan, Küba ve Kuzey Kore dahil İsrail'i tanımayan başka ülkeler de vardı. 2002 yılında Arap devletleri birliği, Arap Barış Girişimi çerçevesinde Filistin-İsrail çatışmasına bir çözümün parçası olarak Arap ülkeleri tarafından İsrail ile ilişkilerin normalleştirilmesini önermektedir. Böylece, resmi Arap-İsrail ilişkileri savaştan barışmaya doğru kaymaya başlamaktadır. Arap-İsrail ilişkilerinin genel bir özetini şu şekilde verebiliriz:

Arap-İsrail ilişkilerinin doğasını açıklamadan önce, hükümetin görüşünün, İsrail'in Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki varlığını kategorik olarak reddeden Arap kamuoyunu temsil etmediğine ve İsrail'in değiştirmek istediği şeyin bu olduğuna işaret etmeliyiz.

Arap-İsrail ilişkilerinin yolu

Mısır: İsrail, Mısır-İsrail Barış Antlaşması'nın 1979'da imzalanmasından bu yana Mısır ile tam diplomatik ilişkiler içindedir. 2011 Arap Baharı'nda Hüsnü Mübarek rejiminin sona ermesinin ardından Müslüman Kardeşler, İsrail ile barış anlaşmasının referanduma götürülebileceğini duyurdu. Şimdilik, Abdel Fattah El-Sisi'nin askeri

darbesinden sonra iki taraf arasındaki ilişkiler stratejik bir ittifak düzeyine yükselmektedir.

Ürdün: Ürdün ve İsrail arasındaki ilişkiler, barış anlaşmasının imzalanmasından sonra İsrail'deki yönetim seviyesinde süregelen değişikliklere denk gelen üç kısa aşamadan geçti: İlk aşama (1994-1996); İsrail'de Rabin ve ardından Peres'in hükümetin başında olduğu evre olan sıcak barış aşaması olarak adlandırılabilir, ikili toplantı ve temasların bolluğu ve akdedilen uzlaşma ve protokollerin ivmesi ile karakterize edilmiştir. İkinci aşama (1996-1999) arasında uzanan aşamadır; Mayıs 1996 sonunda Netanyahu liderliğindeki İsrail'de Likud'un iktidara gelmesinin bir sonucu olarak gergin ilişkilerin damgasını vurduğu bir dönemdir. Netanyahu hükümetinin yerleşim yerleri ve Kudüs konularında artan bir politika izlediği dönemde benimsemesi, Ürdünlü karar vericiler arasında Likud hükümetinin politikaları hakkında endişelerin dile getirilmesine neden oldu. Üçüncü aşamaya gelince, (1999'dan günümüze) uzanan merhaleler; Ariel Şaron'un Mescid-i Aksâ ziyaretinin bir sonucu olarak El-Aksa İntifadası'nın patlak vermesiyle temsil edilen nihai statü müzakereleri başarısız olmaktadır. İki taraf arasındaki ilişkiler bazen gerginliğe, bazen de uzlaşmaya tanık olur. Bununla birlikte, iki taraf arasındaki barış anlaşması sağlam ve kalıcıdır.

Arap Körfezi Ülkeleri: Ortadoğu'da Oslo barış sürecinin bir sonucu olarak Körfez ülkeleri, 1948'den bu yana ilk kez İsrail ile ilişkilerin kurulmasına ilgi gösterdi. İlk temaslar başladıktan sonra üst düzey yetkililer tarafından bir dizi karşılıklı ziyaret gerçekleştirildi. Mayıs 1996'da İsrail, su kaynakları, turizm, tarım, kimya endüstrileri ve ileri teknolojilerin kullanımına odaklanarak ekonomik, bilimsel ve ticari ilişkileri geliştirmek amacıyla Umman ve Katar'da bir ticari temsilcilik ofisi kurdu. 13 Ağustos 2020 yılında eski ABD Başkanı Donald Trump, İsrail ile Birleşik Arap Emirlikleri arasında "tarihi bir barış ve normalleşme anlaşması" olduğunu duyurdu. 11 Eylül 2020'de ABD, İsrail ve Bahreyn arasında ortak bir açıklamada üç ülke diplomatik ilişkilerin kurulduğunu ve İsrail ile Bahreyn Krallığını içeren bir barış anlaşmasını açıklamışlardır. İsrail ve Kuveyt arasındaki ilişkiler kesintilidir. Kuveyt, Arap-İsrail çatışmasının önemli bir parçası ve İsrail'i tanımıyor, İsrail pasaportu veya İsrail seyahat belgelerine sahip herhangi birine ülkeye girme izni vermiyor, buna ek olarak İsrail ile ilişkilerin normalleşmesine tamamen karşıdır.

Mağrip Arap Birliği (MAB): 1994 yılında Fas, Tunus ve Moritanya olmak üzere üç ülke, İsrail ile diplomatik ilişkiler kurarken barış ve uzlaşma yolunu seçerek diğer Arap ülkelerine katılmışlardır. Moritanya İslam Cumhuriyeti ve İsrail, Kasım 1995'te

Barselona Konferansı sırasında İspanya Dışişleri Bakanı'nın huzurunda, Tel Aviv ve Nouakchott'taki İspanyol Büyükelçiliklerinde bir çıkarlar şubesi kurmak için anlaşmaya vardılar, ondan sonra Moritanya, İsrail ile ilişkilerinin tam olarak normalleşmesi arzusunu dile getirerek Mayıs 1996'da Tel Aviv'de diplomatik misyonunu açmıştır. İsrail ayrıca, Ocak 1996'da İsrail, Tunus ve Amerika Birleşik Devletleri arasında oluşturulan bir zaman çizelgesine göre, Nisan 1996'da Tunus'taki çıkarlarını korumak için ofisinin açılışını yapmıştır. Altı hafta sonra, aynı yılın Mayıs ayında, Tunus benzer bir adımla karşılık vermiştir. Tunus, İsrail ile normalleşmenin tamamen reddedilmesiyle sınırlı ilişkiler sürdürmektedir. 10 Aralık 2020'de Fas, Amerikan arabuluculuğuyla İsrail ile ilişkilerini normalleştirmeyi onayladı ve ABD, Fas'ın Batı Sahra hakkını ilan etti. Aynı gün ABD, Fas'a gelişmiş dron satmayı kabul etmiştir.

Afrika ülkeleri: Afrika Boynuzu ve Kızıldeniz'in güneyi, özellikle Mısır'la yapılan savaşların ardından Bab al-Mandab'ın Arap kuşatmasından sonra İsrail'in dikkatini çekmiştir. Bu nedenle İsrail, hem Etiyopya'da hem de Eritre'de deniz tesisleri elde etmek için istasyonlar ve üsler kurmaya çalıştı (Al-Ahram, 2001). Şimon Peres ile 1966'da yaptığı bir basın röportajında, İsrail'in dış politikasının hedeflerinin bir listesinden bahsetti ve ana hedefler arasında "Afrika'da başka bir Mısır kurulması", yani, Etiyopya'nın ekonomik gücünü Mısır'a karşı bir güce dönüştürmek olduğunu belirtmiştir (Al-Rai, 1988). 1993'ten beri Sudan, Amerika Birleşik Devletleri'nin terörizme sponsorluk yapan ülkeler listesine dahil edildikten ve Hartum'un El Kaide lideri Usame bin Ladin'e ev sahipliği yapmasından kısa bir süre sonra ekonomik yaptırımların art arda gelmesinden dolayı boğucu bir ekonomik kriz yaşamaktadır. 2017'de ABD yaptırımlarının kısmen kaldırılmasına rağmen, Sudan'ın tanık olduğu siyasi ve güvenlik kargaşasına ek olarak, terörizme destek veren devletler listesinde Sudan'ın kalması, uluslararası yatırımcıları ülkeye girmeye teşvik etmemesi nedeniyle Sudan'ın yaklaşık 60 milyar dolarlık ağır bir dış borcu bulunmaktadır. Sudan, İsrail ile normalleşmeyi, biriken iç ve dış krizlerinden kurtuluşa açılan kapı olarak görmektedir. Sonuçta, 23 Ekim 2020'de Sudan İsrail ile barış ve normalleşme anlaşmasını imzaladı.

Suriye ve Lübnan: Suriye, İsrail devletini hiçbir zaman tanımadı ve İsrail pasaportuna sahip kişilerin Suriye'ye girişini kabul etmedi. İsrail ayrıca Suriye'yi düşman bir devlet olarak görür ve genel olarak vatandaşlarının oraya gitmesini yasaklamıştır. Yirminci yüzyılın ortalarında kurulduklarından bu yana iki ülke arasında diplomatik bir ilişki asla olmamıştır. Lübnan, 1967 veya 1973 savaşına önemli ölçüde

katılmadı ve 1970'lerin başına kadar, Lübnan'ın İsrail ile olan sınırları, İsrail ile çevredeki Arap ülkeleri arasındaki en sessiz cepheydi. Buna rağmen İsrail ile Lübnan arasında ekonomik veya diplomatik ilişki yoktur, ancak Lübnan, 1949'da İsrail ile ateşkes anlaşması imzalama arzusunu gösteren ilk Arap ülkesidir.

3.4. Araplar (BAE; SUDAN) ve İsrail Arasında İmzalanan Barış Antlaşmaları ve Normalleşme Süreci

ABRAHAM veya İBRAHİM anlaşmaları, (İbranice; אברהם), ABD himayesinde İsrail ile Arap ülkeleri arasında yapılan bir grup barış anlaşmasına verilen isimdir. Bu isim ilk olarak İsrail, BAE ve ABD'nin 13 Ağustos 2020'de yayımlanan ortak açıklamasında kullanıldı ve daha sonra İsrail ve Arap devletleri arasında imzalanan barış anlaşmalarına toplu olarak atıfta bulunmak için alıntı yapıldı. Anlaşmalar nominal olarak, İslam ve Musevilikte peygamber olan, bütün Peygamberlerin babası anılan Hz. İbrahim'e (as) atfedilir.



Resim (9): Eski ABD Başkanı Donald Trump, İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu, BAE Dışişleri Bakanı Abdullah bin Zayed ve Bahreyn Dışişleri Bakanı Abdul Latif Al-Zayyan, 15 Eylül 2020 Beyaz Saray-Washington'da İbrahim Anlaşması'nı imzalamakta (Yayın hakları SAUL LOEB / AFP)

1- BAE-İsrail Barış Anlaşması (Abraham):

13 Ağustos 2020'de eski ABD Başkanı Donald Trump, BAE ile İsrail arasında "tarihi" olarak nitelendirdiği bir barış anlaşmasının imzalandığını duyurdu (Smith ve Lederman, 2020). 29 Ağustos 2020'de BAE Emiri Şeyh Khalifa bin Zayed Al Nahyan, İsrail'in boykotuna ilişkin 1972 tarihli 15 sayılı Federal Kanunun yürürlükten kaldırılmasını öngören 4 sayılı Federal Kanun ile bir kararname çıkardı (CNN, 2020). Aynı yılın 15 Eylül'ünde BAE ve İsrail, Beyaz Saray'da ilişkileri resmen normalleştirmek için bir anlaşma imzalamaktadır (Crowley, 2020). Bu anlaşma bu çalışmanın temellerinden biri olduğundan dolayı, daha sonra maddelerini ve sonuçlarını daha geniş bir şekilde detaylandırmak için bir bölüm ayrılacaktır.



Resim (7): Trump'ın, Twitter'da İsrail ile BAE arasında barış anlaşması duyurusu

2- Sudan-İsrail Barış Anlaşması:

23 Ekim 2020'de, Sudan-İsrail arasındaki ilişkileri çözmek ve aralarında tam diplomatik irtibatlar kurmak için çalışacak olan Sudan-İsrail anlaşması açıklandı. Açıklamada, iki tarafın, tarım teknolojisi, havacılık, göç ve diğer alanların yanı sıra başta tarım olmak üzere ekonomik ve ticari ilişkileri başlatma konusunda anlaşığı belirtilmektedir. Bu normalleşme ve barış anlaşması, Donald Trump'ın Sudan'ın terörizm listesinden çıkarılmasına imza atmasıyla aynı gün olmaktadır (Abdurrahim, 2020).

Abraham Anlaşmaları'nın Maddeleri:

İsrail işgali ile bazı Arap ülkeleri arasında barış ve normalleşme hakkında İbrahim Anlaşması'nın bentleri temel noktalarda buluşur ancak her ülkenin durumuna ve çıkarlarına göre bazı ayrıntılarda farklılık gösterir. Anlaşmalar, iki taraf arasında çeşitli alanlarda tam diplomatik ilişkiler ve ortak iş birliği kurma yükümlülüğüne dayanmaktadır, bu yükümlülükler şunlardır:

- 1- Egemenlik ve güvenlik:** Bu uzlaşma, her devletin barış ve egemenlik hakkının tanınmasını, istikrarı teşvik etme taahhüdünü, İsraililer ve Filistinliler arasındaki çatışmaya çözüm çabalarına destek olmayı ve çatışmaları çözmek için askeri güç kullanma tehdidinden kaçınmayı sağlar. İlişkiler ayrıca büyükelçilik ve konsoloslukların kurulmasını, her ülkede ikamet eden büyükelçilerin değişimini ve iki ülkenin güvenliğini tehdit eden herhangi bir riske karşı işbirliğini de içerir..
- 2- Ekonomik iş birliği:** Normalleştirme anlaşması, yatırımlar, turizm, doğrudan havacılık, enerji ve teknoloji dahil olmak üzere önemli ekonomik hususları içermektedir. İsrail, yaşadığı ekonomik kriz ışığında İsrail'de iktisadi refaha yol açabilecek devasa Körfez yatırımlarından yararlanmayı arzular zira anlaşmanın hemen ardından İsraili şirketler ve bankalar BAE şirketleriyle ticaret

anlaşmaları imzalamaya başladı. İsrail Ticaret Odaları Federasyonunun verilerine göre BAE'de yaklaşık 300 İsraili şirket faaliyet gösteriyor ancak bunların çoğu uluslararası şubeler aracılığıyla işlem yapıyor. Bu anlaşma sayesinde bu şirketlerin çalışmalarını engelleyen birçok yasal kısıtlamayı kaldırarak Emirlikler'de doğrudan ticari ilişki kurmaları mümkün olacak; özellikle küçük ve orta ölçekli ve gizli ticaret değişimi döneminde Emirlikler şirketleriyle iş birliği yapmakta zorluklarla karşılaşmış İsraili şirketler bundan faydalanacaktır (wataad, 2020). Öte yandan, İbrahim Anlaşması turizm yatırımı için fırsatlar yarattı; İsrail özel havayolu şirketi olan Israel Air, iki ülkede arasında turizm pazarlama kampanyaları düzenleyerek BAE ile turizmi teşvik etmek için Emirlik turizm şirketleriyle anlaşmalar imzaladı.

3- Teknik iş birliği, bilimsel ve uzay araştırması: Dünya Ekonomik Forumu (World Economic Forum) tarafından yayınlanan istatistiklerde İsrail, gayrisafi yurt içi hasılasının % 4,2'sini bilimsel araştırma ve geliştirmeye harcıyor, bu alana en çok harcama yapan ülkeler arasında. (Desjardins, 2018). Böylelikle İsrail, işgalci bir ülke olmasına ve insan hakları konusunda kötü bir sicile sahip olmasına rağmen büyük uluslararası şirketleri kucaklayarak, onları araştırma ve geliştirmeye teşvik ederek ve yeniliğe giden yolu açarak teknoloji ve bilimsel araştırmada öncü olmayı başarmaktadır. İsraili Rafael şirketi ile araştırma ve geliştirme alanında işbirliği yapmak ve Covid 19 salgınına neden olan SARS-Covid 2 virüsü ile mücadelesinde etkili çözümler bulmak için iki mutabakat zaptı imzalayan Emirlik 42 Grubuna benzer şekilde, Yapay zeka konusunda uzmanlaşmış Emirlik şirketleri, aynı alanda öncü olan İsrail uzmanlığından yararlanmaya çalışmaktadır.

4. Kültürel saha: Anlaşma, dinler arası diyalogu, kültürel, akademik, gençlikle ilgili, bilimsel ve diğer alışverişleri teşvik eden programlar oluşturarak etkili ve güvenli seyahatleri kolaylaştırmak için vizeler ve konsolosluk hizmetleriyle ilgili önlemler olarak iki ülke halkları arasında bir arada yaşama kültürünü teşvik etmeyi içerir. İki taraf, nefreti, bölünmeyi ve terörü körükleyen aşırılığa karşı mücadele etmek için birlikte çalışırlar. Ayrıca, bu hedefleri ilerletmeye adanmış "barış ve birlikte yaşama için ortak bir üst düzey forum" oluşturulacaktır.

Anlaşma Hakkında Çelişkili İfadeler

Daha önce Donald Trump, yüzyılın anlaşması olarak bilinen Orta Doğu girişiminin bir parçası olarak Batı Şeria'nın ve Ürdün Vadisi'nin bazı kısımlarının İsrail

ulusal güvenliği için hayati alanlar olduğunu ve İsrail yönetimi altında olması gerektiğini açıklamıştı. Trump inisiyatifini açıkladıktan sonra, 1967'den beri İsrail tarafından işgal edilen Arap toprakları olarak mevcut statüsü yerine Batı Şeria ve Ürdün Vadisi'nin yaklaşık yüzde 30'unu tam İsrail egemenliğine katma planından bahsedildi. İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu'nun 1 Temmuz 2020'den itibaren bu toprakları ilhak etmek için pratik adımlar atması planlanıyordu ancak plan, bölgeye istikrarsız bir durum getirmesine yönelik tepkiler, yaygın eleştiriler ve uyarılarla karşılandığından, geçici olarak askıya alındı. Aynı yılın 23 Haziran'ında 25 Avrupa ülkesinden 1080 parlamenter, bakan, siyasi yetkili ve parti lideri, İsrail'in ilhak planına karşı çıktılar ve uygulanmasının bölgede barış umutlarını yok edebileceği uyarısını yaptılar. Bu 1080 kişi, hükümetlerinin İsrail'i caydırmak için daha sağlam duruşlar sergilemelerini talep ederek Avrupa ülkelerinin liderlerine açık bir mektup gönderdiler (Fakih, 2020).

İsrail ile BAE arasındaki ilişkileri normalleştirmek için eşi görülmemiş bir adımın duyurulmasıyla birlikte, İsrail'in Batı Şeria ve Ürdün Vadisi'nin bazı kısımlarını ilhak etmesi konusuna ilişkin açıklamalarda farklılık oldu. Anlaşma, İsrail'in ilhaktan vazgeçmesi şartıyla BAE ile barış değiş tokuşuna dayanıyordu fakat üç lider bunun yorumlarında tenakuz gösterdi. Muhammed bin Zayed El Nahyan İsrail'in Filistin topraklarını ilhakını durdurmaya karar verildiğini açıklarken Netanyahu Batı Şeria'nın ilhakı meselesinden vazgeçmeyeceğini ve İsrail'in bu adımı durdurmayı değil, askıya almayı ve dondurmayı kabul ettiğini izah etti. Netanyahu anlaşmanın ilan edilmesinden bir saat sonra televizyonda verdiği bir röportajda , **"BAE'ye, Batı Şeria'nın ilhakını iptal etme taahhüdü vermedim ve ilhak kararı hâlâ yerinde ve biz de uygulayacağız."** dedi. Emirlik kanalı Sky News Arabia, 17 Ağustos 2020'de İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu'yu, Emirlik-İsrail anlaşmasının ardından özel bir röportaj için ağırladığında Netanyahu, birçok Arap ülkesinin İsrail'e karşı tutumunda önemli bir değişim yaşandığını ve Ürdün Vadisi'nin ilhak kararının Amerika'nın talebi üzerine askıya alındığını belirtmiştir. Öte yandan Trump, barışı iki ülke arasındaki ilişkilerin tamamen normalleşmesi olarak göz önüne aldı, aynı anda bin Zayed anlaşmada ikili ilişkilere yol açan, ortak iş birliği başlatmaya yönelik bir yol haritası görüldüğünü değerlendirmektedir.



Resim (10): Muhammed bin Zayed'in İsrail ile normalleşme hakkındaki açıklamaları ⁵

Abraham Anlaşmaları'nın Etkileri

İbrahim anlaşmaları'nın nedenleri, İsrail'in işgal ettiği toprakları geri almak karşılığında barışı tesis etme ilkesine dayanan Mısır ve Ürdün'ün İsrail ile normalleşme anlaşmalarının arkasındaki motivasyondan çok uzaktır. Filistin meselesi, ikili anlaşmalar gibi taraf devletlerin güvenlik, ekonomi ve strateji çıkarlarına dayanan İbrahim Anlaşmaları'nda büyük ölçüde ihmal edilmiştir. Mevcut olay, ürettiği destek ve muhalefetin tepkilerinin yanı sıra yerel ve bölgesel düzeyde ortaya çıkacak etkilere dair birçok yorumla kamuoyunda açık bir bölünme oluşturmaktadır.

Bu anlaşmanın stratejik boyutu, bazı ülkelerin bölgeye yönelik çıkarları ve vizyonları doğrultusunda doğu bölgesindeki jeopolitiğin yeniden yapılandırılmasındaki tekiliğidir ve bazı ülkelerin İsrail'le normalleşme yarışına yön veren de budur. Bu nedenle, Filistin meselesi bir kenara bırakıldı ve normalleşme konusu artık davanın ve Filistin hakkının neye yol açacağıyla bağlantılı değildir. Arap düzeyinde bu anlaşma ve Arap ülkelerinin İsrail işgaliyle gelecekteki herhangi bir anlaşması, Filistin davasına Arapların kucak açmasını zayıflatır. Ayrıca, özellikle son yıllarda işgalci devletle yapılan görüşmeler, Arap ülkelerinin tanık olduğu bölünmeler ve çatışmalar ışığında, sorunun ileride çözülmesi pahasına işgalciyle anlaşmalar da sunar. İsrail, Amerika'nın Filistin-İsrail ihtilafını çözmeden "bölgesel barışın" mümkün olduğu iddiasını güçlendirmektedir. Uluslararası düzeyde ise anlaşma, Filistinlilerin Siyonist projenin genişlemesi ışığında işgali caydırmak ve cezalandırmak için uluslararası toplumdan gelen taleplerini güçsüzleştirecek. İsrail, ABD önlemlerinin ve kararlarının küresel reddini kırmak amacıyla, Arap ülkelerinin Filistin davasına yönelik yeni ABD politikalarını kabul etmesinin propagandasını yapar. "Toprağa karşı barış" yerine "Barışa karşı barış" ilkesinin benimsenmesi, 1967'den beri tüm uluslararası kararlarda

⁵ Kaynak: <https://twitter.com/MohamedBinZayed/status/1293925353560461312> Erişim tarihi; 26 Şubat 2021.

bir sıçrama ve ilişkilerini normalleştiren Arap ülkelerinin Filistin'e karşı yükümlülüklerinden vazgeçmesidir ve tüm bunlar, Filistin davasının tamamen tasfiye edilmesi ve bunun tüm girişimlerden, koşullardan ve taahhütlerden çıkarılmasıyla sonuçlanacaktır.

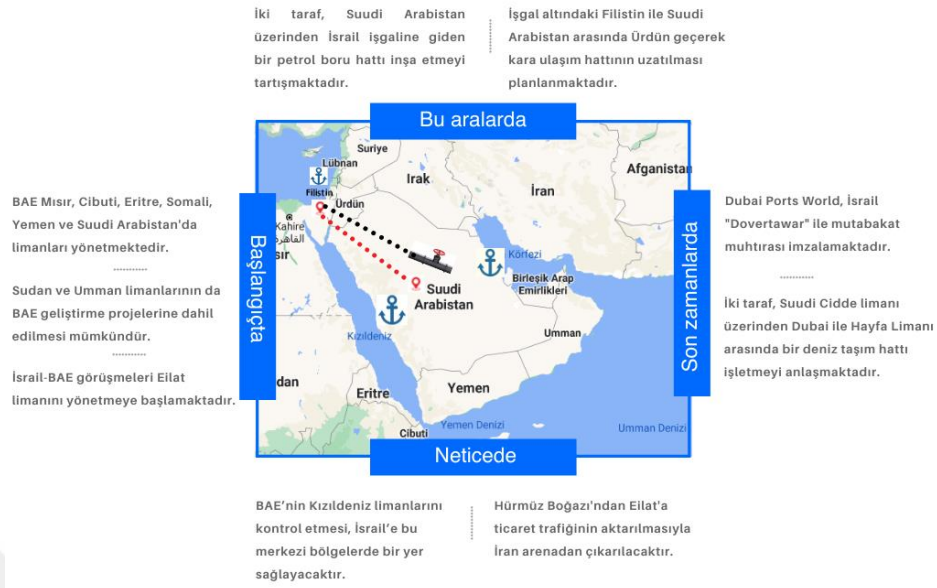
Açıktır ki Arap-İsrail normalleşmesinin en net sonuçlarından biri, İsrail'in boykotunun ve izolasyonunun sona ermesidir. Sudan-İsrail normalleşme anlaşmasının imzalanmasından iki gün sonra İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu, Arap ülkeleriyle yapılan üç normalleşme anlaşmasının, Suudi Arabistan, Bahreyn ve Emirlikler üzerinden yapılan uçuşların Hindistan ve diğer Asya noktalarına giden yolcularına daha kısa ve ucuz uçuşlar sağlayarak İsrail'in coğrafi izolasyonunu bitirdiğini söylemiştir.

Netanyahu: **"İsrail tamamen izole edilmişti ... İsrail bugün tüm dünyayla temas halindedir".** ⁶

İzolasyonun ayrıştırılması bağlamında İsrail Boru Hattı Şirketi (EAPC), petrolün BAE'den Avrupa'ya, Kızıldeniz'deki Eilat şehri ile Aşkelon Limanı'nı birbirine bağlayan bir boru hattı aracılığıyla taşınmasına yardımcı olmak için bir ön anlaşma imzalandığını ve bunun tüketicilerin daha hızlı erişimini sağlayabileceğini ve Asyalıların, Akdeniz ve Karadeniz bölgelerinde çıkarılan petrole daha hızlı erişmesini sağlayacağını duyurmaktadır.

İsrail ve BAE, Bahreyn ve Suudi Arabistan da dahil olmak üzere bazı Körfez İş Birliği Konseyi devletleri, İran'ın artan nüfuzunu en tehlikeli tehdit olarak görür ve bu ortak neden, İsrail ile bu ülkeler arasında yakınlaşma için verimli bir zemin yaratmaktadır. Bu kapsamda, Amerikan politikacı ve eski ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo'nun yanı sıra Emirliklerli, Bahreynli ve İsrailli yetkililer, İran'ın tehditlerine karşı koymak amacıyla normalleşme anlaşmalarından sonra yeni güvenlik ittifakları kurmaktan söz ettiler. Bu güvenlik ittifakları sayesinde İsrail'in Yemen, Somali, Libya, Eritre, Suudi Arabistan ve Mısır'da BAE tarafından yönetilen limanlardan ve belki de askeri üslerden faydalanması muhtemeldir. Buna ilaveten, ticaret trafiğinin Hürmüz Boğazı'ndan, Kızıldeniz üzerinden Eilat Limanı'na yönlendirilmesi, İran'ın Hürmüz Boğazı konusuna yönelik tehditlerinin çoğunu geçersiz kılacaktır.

⁶ 25 Ekim 2020'de İbrance TV açıklaması. <https://www.youtube.com/watch?v=nMufNQxhz4A>
Erişim tarihi: 3 Mart 2021.



Şekil (2): İsrail, BAE'nin Limanlarda etkisinden nasıl yararlanacak?

Normalleşmenin Afrika kıtası üzerindeki etkilerine gelince Hartum, Sudan'ın adının terörizme sponsor olan ülkeler listesinden çıkarılmasının ardından, başta hibeler, krediler ve ABD'nin de yardımıyla geniş yararlar elde etmek için bekleyip ülkede tarımsal ve endüstriyel üretimi geliştirmek gayesiyle İsrail teknolojisinden ziraat, sulama ve enerji sektörlerinde istifade etmektedir. Coğrafi olarak ve iki taraf arasında ortak bir sınır olmamasına rağmen Sudan, İsrail'in terörist veya düşmanca hareketler olduğunu gördüğü Çad, Mali ve Nijer gibi Sudan'a komşu veya yakın bölgelerdeki çeşitli faaliyetler nedeniyle İsrail için stratejik güvenlik değerlendirmelerinin bir parçasıdır. Nüfus ve Göçmenlik Kurumu verilerine göre, 2003 yılında Darfur'daki soykırım suçlarından Tel Aviv'e kaçan yaklaşık 6000 Sudanlı mülteci ikamet izni olmadan kalıyor, bu nedenle İsrail işgal hükümeti Sudan'la yapılan anlaşmada Afrikalı göçmen işçi dosyasını kapatma fırsatı görmektedir.

Kitleler düzeyinde barış ve normalleştirme anlaşmaları, halkın barışın barış karşılığında sağlanabileceği ve ille de özgürlük karşılığında sağlanamayacağı konusundaki farkındalığını etkileyen bir faktör oluşturmaktadır. Ayrıca Filistinlilerin ülkelerini geri kazanma ve mültecilerin evlerine dönme hakları konusunda ulusların anlaşmaya varılan sabitler üzerinde özel çıkarların önceliğine yol açacaktır. Normalleştirme yolunda ilerleyen Arap ülkelerinde hâkim olan güvenlik baskısına gelince, halkı sosyal izolasyon ya da güvenlik baskısı korkusuyla fikirlerini ifade

etmekten caydıracak bir sessizlik sarmalına götürecektir. Öte yandan, kamuoyunu oluşturmaya çalışan medyanın ışığında İsrail toplumunun hakkında vatandaşların imajı ve o toplumla ilişkisi etkilenecektir.



IV. BÖLÜM: İSRAİL VE ARAP MEDYASININ, ARAP İSRAİL UZLAŞMASINA DAİR KAMUOYU OLUŞTURMA ÇABALARI

4.1. Kanal 12'nin Arap İsrail Uzlaşmasına Dair Haberlerinin Analizi

Bu çalışma sürecinde İsrail Kanal12'nin 30 haber bülteni incelenerek, bazı arap ülkeleri ve işgalci İsrail arasındaki yeni ilişkilerle ilgili 16 haber bulunmuştur. Bunlardan 5 tanesi ana haber (Manşet) olarak yayınlanmıştır. Bu konuyla ilgili diğer haberler, bu medya söylemini üretmekten sorumlu olanlar tarafından Arap ülkeleriyle normalleşme sorununun temel bir mevzu olduğunu ve izleyicilerin ilgisini en çok çekmesi gerektiğini varsayarak, bültenlerin ilk bölümünün başında yayınlanmıştır. Ayrıca görsel kompozisyona göre incelenen 9 görüntü bulunmuştur.

4.1.1. Haberlerin Konuları ve Başlıkları

1. "Yeni Bir Orta Doğu"

"Beyaz Saray'daki imza töreninden sadece saatler sonra İsrail, Birleşik Arap Emirlikleri ve Bahreyn arasında imzalanan tarihi anlaşmalar bu gece açıklandı. Birkaç hafta boyunca bu anlaşmaların detayları liderler tarafından açıklanmadı. İsrail, Bahreyn ve BAE arasındaki barış ilanı, üç ülkenin yeni bir dostluk ve işbirliği çağı başlatma ve tüm ülkelerin ve halkların yararına istikrarlı, güvenli ve müreffeh bir Orta Doğu için çaba gösterme istekleriyle başlamaktadır".

Bu haber, ABD yönetiminin ve İsrail'in Arap ülkelere yönelik politikasının benimsediği yeni özellikleri sunmaktadır. İsraili izleyici, "yeni bir Orta Doğu" ifadesi ile Arap ülkeleriyle barış anlaşmaları arasında bağlantı kurarak bölgeyi İsrail'in hedefleriyle tutarlı bir şekilde yeniden şekillendirmek için yeni kurallar olduğunu fark etmiştir. İsrail Kanalı haberlerinde kısa, aktif cümle yapılarını tercih etmektedir. Kelime düzeyinde de İsrail'in tüm bölge ülkelerini uzlaşma ve normalleşme tarafına dahil etmeyi amaçladığından hareketle, Orta Doğu teriminin kullanımında cümlelerin terminolojisi hakimdir.

Bu haberde kanal, İsrail ile Bahreyn arasındaki yeni anlaşmayı "Barış İlanı" olarak adlandırıyor. İlan, bir şeyin tanıtılması ve açığa vurulması anlamına, yani yeni ilişkilerin gizli olmadığı anlamına gelmektedir. Bu ilanı, Arap ülkeleri ile İsrail arasındaki ilişkilerde hüküm süren savaşın karşıtı olan barışla bağlantılıydı. Kanal, anlaşmanın büyük ölçüde yakınlaşmaya yol açacağına kamuoyunu ikna etmek için

"işbirliği ve dostluk çağı" ifadesini kullanmıştır. Çağ kelimesi, bir aşamadan diğerine geçişi ifade etmek için kullanılır ve aynı zamanda bir koşuldan diğerine evrilmeyi ifade eder. İşbirliği kelimesi ise refah ve kalkınmaya ulaşmak için ortak olmak demektir. Bu fayda, kanalın haberde bildirdiği gibi tüm ülkelere tahakkuk edecektir. Tüm bu olumlu terimlere önem verilmiş ve anlaşmanın dünyanın önemli bir yerinde, yani Beyaz Saray'da imzalanmasından bahsedilerek olaya değinilmiştir.

2. "Kuşkusuz 15 Eylül 2020 bizimle anlaşmaya varan arap ülkelerinin ikiye katladığı, tarihi bir anlaşma günü olarak hatırlanacaktır. Törenler büyük ölçüde önceki törenlerin aksine toprak kaybetmeden, kurban vermeden, Arafat askeri elbiselerini giymeden ve imza sürecine hileler karışmadan, sevgi ve barış dolu geçti."

İsrail kanalı 12'nin görüşüne göre tarihe geçecek gün, geçmişte işgal olarak görülen bir oluşumla normalleşme anlaşmasını imzalayan Arap ülkelerinin sayısının iki katına çıkacağı gündür. Bu haberin kavramları, İsrail hükümetinin dış politikasının izlediği yeni yoldan ana kazancı alıcıya adamaktadır. Bu kazanım, Arafat'ın 1991 normalleşme anlaşmasında giydiği devrimci ilkeleri yansıtan askeri üniformasının, BAE ve Bahreyn ile anlaşma imzalama ortamında hakim olan sevgiyle değiştirilmesiyle ve Mısır'la Camp David Anlaşması'nda olduğu gibi İsrail'in Araplara taviz vermemesiyle temsil edildi.

Sözler analiz edildiğinde İsrail kanalının Filistinlilere yönelik dolandırıcılık gibi olumsuz özellikler kullandığı da tespit edilmektedir. Uzlaşmayı tartışılmaz bir aksiyom olarak sunmak için haberin başında "kuşkusuz" kelimesi kullanılmıştır. Fiile daha fazla güç vermek için "arttır" yerine 'ikiye katlama' kelimesi kullanılmıştır. "Tarihi bir anlaşma" terimi, bu anlaşmanın daha önce uluslararası ilişkilerde tanık olunmayan benzersiz ve dikkate değer bir olay olduğunu belirtmek için kullanılmıştır.

3. Cohen, İsrail ile BAE arasındaki normalleşme anlaşmasının, askeri dengeye yol açacak veya İsrail Devleti'nin bölgedeki askeri üstünlüğüne zarar verecek silah satışına ilişkin herhangi bir anlaşma içermediğini beyan etmektedir".

Araplara taviz verilmemesi ve bu uzlaşmanın İsrail'in hedefleriyle bağdaşması bağlamında, bu televizyon söylemi İsraili alıcıya İsrail askeri üstünlüğünün bir ayrıcalık ve korunması gereken bir zorunluluk olduğunu da teyit etmektedir. İki tefsir

hiçbir şekilde taşımayan bir cümle kullanılmıştır. Bu cümlede geçen istikrar kelimesi ve zarar kelimesi haberden kastedilen anlamı teyit etmektedir.

4. "İsrail ile Birleşik Arap Emirlikleri arasında barış anlaşmasının imzalanmasından bu yana, birçok İsraili cazip destinasyonda tatil yapabilecekleri günü beklemektedir. Öyleyse, dünyanın ve Orta Doğu'nun en zengin ülkelerinden birine geldikten sonra İsrailileri neler bekliyor? Bu raporda Danny Kashmiro, yakın zamana kadar İsraililer için yasaklanmış bir yer olarak kabul edilen bir ülkede çılgın bir keşif gezisinde."

Bu haber, İsrailileri en çok tedirgin eden konulardan biri olan İsraililerin Arap ülkelerinde turist ya da aktivist olarak kabul görmemesi konusunu ele almaktadır. İzleyiciye bu konuyu sunmanın en iyi yolu, İsrail kamuoyuna Orta Doğu'daki en zengin ülkelerin artık girilmez olmadığını söyleyen bir televizyon muhabiriyle bir keşif gezisi yapmaktır. Kanal, "İsrailileri neler bekliyor" ve "cazip destinasyon" gibi gerilim yaratan kelimeler kullanmıştır. Kanal ayrıca "çılgın keşif turu" kelimelerini kullandığında izleyiciyi heyecanlandırmak için kelime düzeyinde çalışmıştır.

5. "Barış, İsrail ve Birleşik Arap Emirlikleri vatandaşlarına her iki tarafın da yararına olacak yakın ilişkiler kurmaları için mükemmel bir fırsat sunuyor."

İsrail Kanal 12, televizyon söylemi aracılığıyla BAE ile uzlaşmanın avantajlarını sunmaya devam ediyor. Bu haberde kanal, iki ülkeyi bir anlaşmaya varmaya sevk eden bir çıkar dengesi kurmaya çalışmaktadır. Mikro analize göre, haberde kullanılan cümle ve kelime kombinasyonları, bu uzlaşmaların sonuçlarının olumlu olacağı izlenimini vermektedir. Halkı anlaşmayı kabul etmeye ikna etmek ve teşvik etmek için bu haberde fırsat kelimesi geçmektedir ki bu kelime, doğru zaman veya alışılmadık ve her zaman tekrarlanmayan bir konu anlamına gelmektedir. "Yakın ilişkiler" kelimesi, bu anlaşmanın ciddiyetini, sağlamlığını ve gücünü akla getirmektedir.

6. "Rishon Lezion, Dubai'yle kardeş şehir olacaktır. Rishon Lezion Belediye Başkanı Raz Kinstlich, salı günü Birleşik Arap Emirlikleri'nin ikinci büyük şehri Dubai'deki mevkidaşına iki şehir ittifakını imzalamak amacıyla bir mesaj

gönderdi. Rishon Lezion'un Dubai Belediye Başkanı'na iletteği mesaj, iki ülke arasındaki barış sürecinde önemli bir adımdır. Kinstlich N12'ye verdiği demeçte, 'Onlarla çok olumlu ve yakın bir diyalog içindeyiz.' dedi."

Rishon Lezion Belediyesi ile Dubai arasındaki bu anlaşmanın ayrıntılarını araştırırken, bunun ticari, ekonomik, kültürel ve eğitimsel iş birliğine dayandığı görülmüştür. Bu haber, alıcıyı, Rus Saint Petersburg ve Amerikan Indianapolis de dahil olmak üzere dünya çapında en az 16 kardeş şehre sahip olan Rishon Lezion'un, küresel çok uluslu yatırımlarla uluslararası ticarete açık bir platform ve Orta Doğu'nun en önemli Arap şehri olan Dubai ile ittifakta daha güçlü olacağına ikna etmeye çalışmaktadır.

"Kardeş şehir" kelimesi, iki taraf arasındaki uzlaşmanın gücü ve ciddiyeti hakkında derin bir izlenim vermek için kullanılmıştır. Mikro analize göre, uzlaşmanın olumlu yönlerini artırmak için "olumlu" kelimesi "biz" zamiri ile ilişkilendirilmiştir.

7. "Bahreyn'in Birleşik Arap Emirlikleri'nden sonra İsrail ile bir anlaşma imzalamak için sırada yer almaya çabaladığına dair bir dizi işaret vardır. Bahreyn Sanayi, Ticaret ve Turizm Bakanı Zaid bin Rashid Al-Zayani bugün perşembe günü ülkesinin Yahudi ve Samiri menşeli ürünler de dahil olmak üzere İsrail ürünlerini ithal etmeye kapılarını açacağını duyurdu. Bu açıklama, 15 Eylül 2020'de ABD aracılığında normalleşme anlaşmasının imzalanmasından bu yana iki ülke arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesi için önemli bir adımdır."

İsrail Kanalı, İsrail-Arap normalleşmesi, barış ve yakınlaşma planının birçok Arap ülkesinde büyük ilgi gördüğünü ve bu ülkelerin İsrail ile ilişkileri çözme yarışında olduğunu izleyicilerine sunmaktadır. Haberin cümle yapılarının inşasında "sırada" kelimesinin kullanılması, sürü mantığının devamı anlamına gelmektedir. Haberde Batı Şeria'ya atıfta bulunulan "Yahudi ve Samiri" terimi yer almıştır. Haberin içeriğinde iki ülke arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesinde etkili bir aktör olarak ABD'den bahsedilmiştir.

8. "63 yıl sonra Sudan, İsrail yasalarının boykotunu iptal ediyor. Bugün, salı günü, Hartum'daki Geçiş İşleri Bakanlığı, İsrail'in boykot edilmesini öngören 1958

yasasının yürürlükten kaldırıldığı haberini onayladı. Normalleşme sürecinin bir parçası olarak İsrail'in talebi olan Sudan hükümetinin kararı, Ekim 2020'de İsrail ile İbrahim Barış Anlaşması'nın imzalanmasının ardından geldi."

Sudan ile uzlaşmadan bahsederken İsrail söyleminin dili, Arap Körfezi ülkeleriyle yaptığı anlaşma haberlerinde bulunan siyasi flörtten yoksundur. Bunun nedeni, önceki Sudan rejiminin İsrail'e karşı büyük bir düşmanlığı ve Filistin halkının hakları ve sorunları konusunda kararlı bir duruşu olmasıdır. Bu yüzden, bu haber, alıcının dikkatini çeken ve geçmişle bugünü birbirine bağlayacak şekilde oluşturulmuştur. Cümlelerin oluşumunda Sudan'ın İsrail boykotunun kaldırılması ile normalleşme süreci arasında bir bağlantı kurulmuştur. başında '63 yıl sonra' kelimesi ve Haberin sonunda ise 'İsrail'in talep ettiği' kelimesi uzun zamandır aranan bir İsrail iradesinin gerçekleşmesini ifade etmek için kullanılmıştır.

9. "Sudan Egemenlik Konseyi Başkanı Tümgeneral Burhan, dün gece, Trump'ın Sudan'ı terörizmi destekleyen ülkeler listesinden çıkarma niyetini açıklamasını memnuniyetle karşıladı. Anlaşma, Sudan'ın, eski Devlet Başkanı General Omar el-Bashir'in, Usame bin Ladin'i ağırladığı dönemde Doğu Afrika'daki El Kaide saldırılarında terör mağdurlarının ailelerine yaklaşık 335 milyon dolar tazminat sağlama taahhüdünü içeriyor. Emirlik liderlerinin katılımıyla mutabık kalınan plana göre, Trump'ın attığı bu adım, Sudan ve İsrail arasında bir dizi kademeli normalleşme hamlesine yol açacak."

Aynı bağlamda kanal, yeni Sudan döneminin sorumluluklarını da gözler önüne serdi. Bu yükümlülük, Usame bin Ladin'in saldırılarına bilmukabele tazminat ödemek ve ardından yavaş yavaş başka alanlara geçmektir. Bu haber, kamuoyuna, Araplarla işbirliğine yönelik adımlarda her şeyin İsrail'in istediği gibi "temiz" olacağına dair üstü kapalı bir mesaj içermektedir. Cümle, Sudan'ın suçlu olduğu ve hatasını ödediği anlamını vermek için tazminat kelimesiyle ifade edilmiştir.

10. "Sudan ile normalleşme anlaşmasını imzaladıktan sonra, İstihbarat Bakanlığı bugün İsrail'in bu ortaklıktaki çıkarlarını özetleyen kapsamlı bir rapor yayınladı. Sudan fakir bir ülke ve kaynakları az olmasına rağmen, İsrail'in barıştan

yararlanmasını sağlayacak bir dizi kilit alan var: güvenlik, yasa dışı göçmen, tarım, turizm ve İsraililerin bilmesi gereken budur."

Kanal 12, Sudan-İsrail ilişkilerini normalleştirme kararının nasıl birkaç dosya ile iç içe geçtiğini bu haber aracılığıyla gösterdi. Kanal, Sudan'ın ağır bir dış borcu olmasına ve 1993'ten bu yana ekonomik kriz yaşamasına rağmen, İsrail'in güvenlik, tarım ve turizm alanlarında uzlaşmadan yararlanabileceği konusunda izleyicilerine hitap etmektedir.

11. "Bir terör kuvvüzünden İsrail ile barış için bir kuluçka makinesine, birçok kabilenin ve kültürün ülkesi olan Sudan, rejim tarafından organize pogromlara yol açan onlarca yıllık iç savaşlar yaşadı. Bunun için de, siyasi liderlik ve ordu, savaş suçlarıyla ilgili bir otobiyografi biriktirdi. Uluslararası müdahale ve barış anlaşmaları yoluyla Sudan'ı istikrara kavuşturma girişimleri, 2011'de bağımsızlığını kazanan Güney Sudan'ın ayrılmasına yol açtı. Ancak iç krizi kaldı. Son on yılda kırk milyondan fazla Sudanlı ekonomik durgunluk yaşadı."

Bu haberde, alıcı tarafından daha az zihinsel çabayla bir fikri iletmek için önceki hükümet ile mevcut Sudan yönetimi arasındaki karşılaştırma ögesinin kullanıldığı görülmektedir. Retorik, söylemi pratik bir eyleme dönüştürülmeye ikna etmek için işlevsel olarak bu söyleme bağlanmıştır. Mikro analize göre, geçmişte Sudan'ın durumunu tanımlamak için olumsuz kelimeler kullanılmıştır. Mesela: organize katliamlar, savaş suçları, iç savaşlar.

12. "İsrail'den Sudan'a gönüllü ayrılma planı, ayrılmayı kabul edenlere binlerce dolarlık bir hibedir. İsrail ve Sudan arasındaki ilişkileri düzenlemek için resmi bir anlaşmanın imzalanmasına yönelik ilk gönderide, şu anda Afrika ülkesiyle temasların bir parçası olarak İsrail'de bulunan binlerce Sudanlı sığınmacıya ne olacağı sorusu ortaya çıkıyor. Bu konu çerçevesinde, mali hibe, mesleki eğitim ve güvenlik garantisi olduğunu size temin ederiz."

İsrail'in imzaladığı uluslararası anlaşmaların aksine, Benjamin Netanyahu liderliğinde Likud Partisi, Darfur Bölgesi'ndeki savaştan kaçan Sudanlı göçmenlerin siyasi sığınma talebinde bulunmalarını engellemeye çalışmaktadır. İsrail, göç ettikleri

bölgelerdeki güvenlik durumunun kötüleşmesine ve onları mülteci yapan koşulların devam etmesine rağmen normalleşme kartını zorla ülkelerine geri göndermek için kullanmaktadır. Mültecilerin sınır dışı edilmesinin Likud Partisinin baskısı altında İsrail'in talebi olarak görüldüğü bir dönemde, İsrail kanalı 12, İsrail'in çıkarlarını yansıtan bu haberi, tehcirin göçmenlere bir hibe olarak sunulması ve Sudan ile yapılan normalleşme uzlaşmasının olumlu sonuçlarından biri sıfatıyla oluşturdu.

Gönüllü kelimesi uzlaşmaya daha fazla huzur vermek için ve planlanmış kelimesi bunun hesaplanmış bir aşama olduğunu belirtmek için kullanılmıştır.

13. "İsrail, kurak arazi tarımı ve suyun tuzdan arındırılması konusunda deneyime sahiptir. Bu iki alan, tarıma dayalı olan ancak Nil'in dışında su kaynakları olmayan Sudan'ın ihtiyaçları ile bağlantılıdır. Bunun neticesi olarak, ülkenin tarıma elverişli arazisinin yalnızca %15-20'si fiilen ekilmektedir. Dolayısıyla, Sudan'ın sınırlı kaynakları üçüncü taraf yardımı veya finansmanı için daha uygun olabilir. Ek olarak Sudanlılar İsrail'deki tarımsal eğitim programlarına entegre edilebilir."

İsrail kanalı 12, İsrail hükümetinin Sudan'ın tarımsal potansiyeline yatırım yapma yeteneği sayesinde Sudan ile normalleşmeyi propaganda yaptığını kanıtlamaktadır. Sudan, dünyanın en fakir 20 ülkesinden biri olarak kabul ediliyor, ancak İsrail'in normalleşmeden sağladığı başlıca fayda, Sudan'ın İsrail'in tarım programlarına verdiği desteğin altına gireceği bağımlılığın boyutunun yanı sıra, güvenlik ve hava sahası kullanımınıdır. Bu cümlede hesaplanmış ve doğru oranlardan söz edilerek bu uzlaşmanın her adımının araştırma ve çalışmadan sonra geldiğini teyit etmiştir. Birleştirme kelimesi, ortaklığı belirtmek ve iki şeyden birini yaratmak için kullanılmıştır.

14. "Onların mücadelesi, bizim mücadelemizdir. Fas ve İsrail sandığınızdan daha özdeş. Çöl sakinleriyle onlarca yıldır süren çatışma var ve İsrail-Arap çatışmasıyla paralellikler çarpıcı bir şekilde benzer. Yerleşimler, terörizm ve siyasi bir çözüme yönelik başarısız girişimler. Fas ve İsrail, ortak bir gerçekliktir."

Normalleşme uzlaşmaları imzalayan dört Arap ülkesinden Fas, uzun vadede İsrail'e stratejik olarak en faydalı olanıdır. Fas, coğrafi olarak bir Orta Doğu ülkesi değildir, bu da onu Orta Doğu ülkelerindeki bölgesel çatışmaların doğasına karşı daha az savunmasız kılmaktadır. Bir diğer önemli unsur da Faslı Yahudilerin İsrail nüfusunun büyük bir yüzdesini temsil etmesidir. Sayıları yaklaşık yarım milyon olup 1948'de İsrail Devleti'nin kuruluşunun ilanından sonra işgal altındaki Filistin'e göç eden Yahudilerin en büyük ikinci milliyetidir. Haberin yapımında "çatışma" ve "benzerlik" kelimesi, işgalin karakterini İsrail'den çıkarmak ve Filistinlilerle çatışmaya dönüştürmek için kullanılmıştır.

15. "Görünüşe göre İsrail-Fas ilişkilerinde bir sıcaklık. Başbakan Benjamin Netanyahu ve ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo, dün gece (Çarşamba) Lizbon'da yaptıkları görüşmede İsrail ile bölgedeki Arap ülkeleri arasındaki ekonomik ilişkilerin, özellikle de Fas ile ilişkilerin iyileştirilmesi konusunu ele aldı. Çeşitli tartışmalar arasında, İsrail'de hükümetin kurulması için verilen süreden önce önümüzdeki günlerde bu konuda gerçek bir başarı sunma olasılığı incelendi."

Amerika Birleşik Devletleri'nin İsrail ile ilişkilerin tam ve kamusal olarak normalleşmesi karşılığında Batı Sahra üzerindeki Fas egemenliğini tanıması nedeniyle, iki ülke arasındaki ticaret büyüyebildi. Kanal, haber oluştururken etken cümleler kullanmıştır. Kanalın haberinde, etkinlikte aktör olarak Amerika Birleşik Devletleri kodlanmıştır. Bilindiği üzere Fas-İsrail ilişkileri geçmişte bir noktaya kadar iyiydi. Bu açıdan bakıldığında, "sıcaklık" kelimesi, ilişkilerin önceden iyi olduğunu, sonra bir nedenden dolayı soğuduğunu ve tekrar eski haline döndüğünü belirtmek için kullanılmıştır. "Başarı" kelimesi ise, görevlerin yerine getirilmesi hususunda başarılı olma anlamına gelmektedir.

16. "Eski bir rüya gerçek oldu. İsrail ile Fas arasındaki ilişkilerin kurulduğunun açıklanmasının ardından, iki ülke arasında tam diplomatik ilişkilerin kurulduğu haberi ile Kuzey Afrika ülkesinin İsraili turistlere resmen açılması bekleniyor. El-Al memnuniyetle karşıladı ve yakında Kazablanka'ya direkt uçuşların işleyişini incelemeye başlayacağını duyurdu."

Fas Krallığı, Faslı Yahudi cemaatinin üyelerini ve İsraili turistleri Fas'a ve Fas'tan taşımak için doğrudan bir hava köprüsü kurmak için eski bir İsrail talebini kabul etti. "Eski bir rüya" ifadesi, Fas kökenli İsraililerin, kendi ülkelerine vatandaş olarak gitmelerine izin verecek bir Fas pasaportu alma arzusunu ima etmektedir. Kanal ayrıca, kelimelerin seçiminde dramatik ve çekici ifadelerle de yönelmektedir.

4.1.2 Haberlerde Kullanılan Söylemler

İsrail medyası söylem inşa etmede Orta Doğu'nun dini, tarihi ve kültürel alanlarının tamamen farkındadır. Ayrıca Sünni ve Şii mezhepleri arasındaki doktrinsel anlaşmazlığın nedenlerini kapsamlı şekilde bilmektedir. Buna ek olarak gönderen, insanları harekete geçiren genel psikolojinin, özellikle de "bir mezhebe katılmanın ona önyargı ve içerdiği şeye bağlılık gerektirdiğinin"(Le Bon, 2001:3) bilgi ve bilincindedir. Öyle anlaşılıyor ki İsrail medyasının iletişimde mevcut olan bu bilgi referansları, bu bilginin medya söylemi amaçları için kullanılmasını sağlamıştır. İsrail medyasının Arap ülkeleriyle ilişkilerin normalleşmesini propaganda yapma yöntemleri, İran riski ve Arap bölgesindeki siyasi İslam tehdidiyle yüzleşmeye odaklanıp İsrail-Arap ilişkilerinde önemli bir buluşma noktası olduğunu vurgulamaktadır. Bu tutum, haber raporlarının hazırlanmasında kullanılan düzenleme tekniklerini ve terminolojiyi etkilemiştir (Ek: 1.1).

İsrail medyasının Kanal 12 üzerinden iş birliğini ve normalleşmeyi yasallaştırmak için kullandığı diğer bir yöntem, Filistinlilere karşı Siyonist literatürün mirasına güvenmek ve onları kışkırtmaktır. İsrail medyasının Filistin halkına uyguladığı saldırgan yöntemin tam tersine, normalleşmeye teşvik etmek için İsrail halkı da dahil olmak üzere diğer halklara hitap ederken arkeolojik tarihsel yaklaşımı arkasından gitmektedir (Ek: 1.2.). Faslılar Filistin topraklarına yerleşmiş ikinci büyük Yahudi cemaatini oluşturduğundan bu anlaşma İsrail kamuoyunun büyük ilgisini çektiği için, İbrani medyasının Fas'ın normalleşmesiyle ilgilendiği açıya dikkat ediyoruz. İsrail'in siyasi ve ekonomik arenası, Fas kökenli isimlerle doludur ve Faslı Yahudiler genellikle sağcı partilere aittir, bu nedenle tarihi köken meselesi, Fas ve İsrail arasındaki normalleşme ve iş birliğini tartışırken televizyon raporlarında geniş bir yer tutmuştur. Örneğin, Fas'ın Meknes kentinde doğan doğu Yahudilerinin dini Shas Partisi Başkanı ve İçişleri Bakanı Aryeh Deri'nin yaptığı açıklamada, "Fas'ta doğan bizler uzun bir süre bu günü bekledik." dedi. Mavi Beyaz Partiyi temsil eden Faslı bir ailenin oğlu olan Stratejik İşler Bakanı Michael Biton, "Bugün benim için bir bayram ve yakında

resmi bir ziyaretle Fas'a dönmeyi umuyorum ancak bu sefer İsrail hükümetinde bir bakan olarak." açıklamada bulundu. Aynı yönde Likud Partisinden Fas asıllı Ulaştırma Bakanı Miri Regev de birkaç nesildir bu anlaşmanın hayalini kurduğunu söyledi (Ek: 1.8.).

İbranice Kanal 12'nin medya söylemi, Bahreyn'in İsrail ile ilişkileri normalleştirmede BAE'den sonra ikinci olma konusundaki hırslılığının altını çizmeye dayanıyordu (Ek: 1.4.); Ancak İbrani medyasının özellikle Bahreyn ve BAE ile barış anlaşmasına ilişkin söylemi, İsraililere ilk etapta bu barışın daha sevecen ve dostça olduğunu hatırlatıyor. O, Oslo 1 Barış Anlaşması'nın imzalanmasında, kanalın dolandırıcılık olarak nitelendirdiği Yaser Arafat'ın askeri görünümü, Mısır ve Ürdün ile yapılan normalleşmede toprak devri ve İsraili kurbanları olduğu gibi değildir (Ek: 1.5.).

Kanalı 12, BAE ve Bahreyn ile iki ülkenin yararlandığı turizm ve ekonomik lüks açısından normalleşmeyi ve bu ülkelerin İsrail'e yönelik boykotunu sona erdirmesinin İsraililere sağlayacağı faydayı teşvik ederken Sudan gibi fakir bir ülkenin sağlayacağı tazminat ve güvenlik kartını kullandı. Medya söylemi, yeni Sudan yönetiminin inanılmaz bir ilerleme kaydettiğine ve terörizmden etkilenen Amerikalılara 335 milyon dolar ödemeyi taahhüt edeceğine yoğun bir şekilde odaklandı (Ek: 1.16). İsrail medyasının Sudan hakkındaki temel kaygısı belirli bir biçimde güvenlidir. Buradan bir haber raporu, Sudan'ın Kızıldeniz kıyılarında yer aldığını ve kuzeyden güneye insan, silah ve mal kaçakçılığı yolu üzerinde olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Diğer haberler, Sudan'ın konumunun düşman unsurların kendilerini İsrail'e giden büyük bir nakliye rotası boyunca yerleştirme riskini azaltmaya yardımcı olabileceğini ve uzun vadede bölgede ortak güvenlik faaliyeti potansiyeli olduğunu belirtti. Ayrıca bir başka raporda, Sudan anlaşmasının ardından bu gelişmekte olan ülkenin de Sudan-Mısır-Gazze güzergahında silah kaçakçılığının önlenmesine yardımcı olabileceği, topraklarında "terörist" unsurların ortaya çıkmasını önleyebileceği, Kızıldeniz kıyılarında İran ve Türkiye gibi "düşman" unsurların deniz üsleri kurmasını da engelleyebileceği izah etmektedir (Ek: 1.12).

İsrail kamuoyuna Sudan ile normalleşme yönünde hitap ederken bahsedilen en önemli maddeler arasında Tel Aviv'de yaşayan Sudanlı yasa dışı göçmenlerin dosyasıdır. Haber bültenleri, bu göçmenlerin dosyalarının Sudan ve İsrail hükümetleri arasında üç ana ilkeye dayalı olarak gönüllü bir şekilde çözüleceğini vurguladı; Ayrılmayı seçen herkes birkaç bin dolarlık bir gidiş ödeneği alacaktır. Sudan'a dönen

her kişi, gitmeden önce "saygın" kabul edilen mesleklerde profesyonel eğitim almış olacaktır. Bununla birlikte Sudan hükümeti ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği geri dönenlerin güvenliğini sağlayacaktır (Ek: 1.17).

İsrail medyası, İsrail halkını askeri üstünlük konusunda tatmin ve rahatlatmak için söylem düzeyinde çalışmaktadır. Nitekim İsrail İşgal İstihbarat Servisi (Mossad) Başkanı Yossi Cohen, Birleşik Arap Emirlikleri ile yapılan anlaşmanın ülkeye İsrail ordusunun bölgedeki askeri üstünlüğüne zarar verecek silahlar tedarik etmeyi de içerdiğini reddeden bir açıklamada bulundu. Cohen, Arap ülkeleriyle yapılan anlaşmaların, dengeyi ve askeri üstünlüğü geliştiren silah satışı konusunda herhangi bir anlaşma içermediğini belirterek, İsrail'in sadece Orta Doğu'da değil, tüm dünyada en çok tehdit altındaki ülkelerden biri olduğundan dolayı Amerika Birleşik Devletleri ile arasında askeri ve teknolojik avantajını sürdürmek için bir anlaşma olduğunu vurgulamaktadır (Ek: 1.12).

4.1.3. Haberlerde Kullanılan Retoriksel Unsurlar

- 1. Tanımlama:** İsrail kanalı 12, İsrail ile ilişkilerin normalleşmesinden önce Sudan'ın bir "terör kuvvüzü" olduğunu tanımlamada bulunmaktadır. Ayrıca eski Filistin Başkanı Yaser Arafat'ı Oslo Anlaşmaları'nın imzalanması sırasında bir sahtekar olarak nitelendirdi. Bundan başka, Kanal 12 Yahudi ve Samiri terimlerini Batı Şeria'ya atıfta bulunmak için kullandı. İran ve Türkiye'ye terörist düşman taraf tanımını vermektedir.
- 2. Örnek Verme:** İsrail kanalı 12, Mısır ve Ürdün ile Arap topraklarının geri alınmasına dayalı normalleşme anlaşmaları gibi olmayacağına dair bir örnek vererek, İsraili izleyiciyi bu anlaşmaların uygulanabilir olacağına ikna etmek için kesin bir örnek sunmaktadır. Ayrıca, normalleşme uzlaşması yoluyla şehirler arasındaki kültürel, ticari ve eğitimsel iş birliğine vurgu, Dubai ve Rishon LeZion'un eşleştirilmesiyle ilgili haber bülteninin sunduğu örnek üzerinden gelmektedir.
- 3. Kanıt Gösterme:** İsrail Kanalı 12, Arap ülkeleriyle normalleşmeyi haklı çıkarmak için birçok kanıt sunmaktadır. Bunlardan; Sudan'ın tarımsal potansiyelinden yararlanmanın İsraililere sağladığı faydalar,

hava sahası kullanımı ve Sudan'ın coğrafi konumunun İsrail için güvenlik açısından önemi. BAE ile ticari ve teknolojik ilişkiler yoluyla turizm, ekonomi ve tıp sektörlerine tahakkuk edecek faydalar. Bu normalleşme uzlaşmasında, İsrail Araplara hiçbir taviz vermedi ve barış karşılığında toprak değil, barış karşılığında barıştır. Sudan politikasının İsrail lehine kaymasının kanıtı, ABD'nin Sudan'ı terörizmin devlet sponsorları listesinden çıkarması, karşılığında Sudan'ın İsrail ile ilişkileri normalleştirilmesi ve terör saldırıları yerine mali tazminat vermesidir.

- 4. Metafor Kullanımı:** İsrail Kanalı 12, Arap-İsrail çatışması ve Fas çatışması ile çölün sakinleri arasında bağlantı kurarak metafor kullanmış ve bu durum (onların mücadelesi bizim mücadelemizdir) ibaresiyle ifade edilmiştir. Kanal, uyumluluğu ve anlayışı ifade eden (ilişkilerin sıcaklığı) dile getirmesiyle, zorluktan sonra rahatlık ve neşe deyişle (bugün benim için bir bayram) gibi olumlu metafor kullanmaktadır.
- 5. Korku ve Endişe Yaratma:** Örneğin: Kanal, "Sudan ile normalleşmeye yönelik bir dizi kademeli hareket, Sudan üzerinden Gazze'ye silah kaçakçılığının önlenmesine yardımcı olacaktır." "Sudanlıların Tel Aviv'e sızmaları konusunda iş birliği yapılacaktır." "Sudan'ın konumu, İsrail'e giden ana nakliye güzergahı boyunca düşman unsurların oluşmasına yardımcı oluyor." ve "Bu normalleşme, Kızıldeniz kıyılarında Türkiye veya İran'a deniz üsleri kurulmasını önlemek için, iş birliği yapmak için çalışacak." ifadeleriyle gözdağı vererek izleyiciyi ikna etmeye çalışmaktadır. Kanal, Sudan ile normalleşme olmazsa terör örgütlerinin ve Gazze'ye silah kaçakçılığının yuvası olarak kalacağını, kaçak göçmen meselesinin gönüllü olarak ülkelerine iade edilmezlerse daha tehlikeli hale geleceğini söyleyerek İsraili izleyicide korkuyu artırmaktadır.
- 6. Sürü Mantığı Yaratma:** Sürü mantığını kullanma özellikle karar vermede zorlanan bireyler için etkili olabilen bir yöntemdir. Çünkü kararsız bireyler toplumdaki dışlanma korkusu çektikleri için en güçlü

tarafa daha yakın durmayı kendi çıkarlarının bir gereği olarak görürler. Bu nedenle çoğunluğun tercihini gözetleyerek o yönde kanaatlerini oluşturmaya ve eylemde bulunmaya çalışırlar (Devran, 2010:51). Örnek: "Bahreyn'in BAE'den sonra İsrail ile bir anlaşma imzalamak için sıradaki olmaya çalıştığına dair bir dizi sinyal vardır". Ve "İsrail ve ABD, İsrail ile Umman Sultanlığı arasındaki ilişkilerde bir açılım gerçekleştirmek için her türlü çabayı göstermektedir" haberleri bir sürü mantığını anlatır.

7. Güvenilir Kaynak Kullanma: Haberin inandırıcılığını artırmak için Arap ülkeleriyle normalleşme konusu daha güvenilir kaynaklara referansla sunulmaktadır. Bu bağlamda İsrail Kanalı 12, İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu, eski ABD Başkanı Donald Trump, uzmanlar ve bakanların açıklamalarına dayanmaktadır. Örneğin: "Başkan Trump, yeni Sudan yönetiminin normalleşme yolunda inanılmaz ilerleme kaydettiğini doğruladı". "İsrail İstihbarat Bakanlığı, İsrail'in Sudan ile ortak çıkarlarını gözden geçiren bir rapor yayınladı". "Güvenlik meseleleriyle ilgilenen uzmanlar, havacılık anlaşmalarının henüz onaylanmadığını söylüyor". Haberin bu ağırlıkla kamuoyu tarafından onaylanmış kaynaklardan sunulması, alıcıya iletilen konuşmanın inandırıcılığı konusunda herhangi bir şüpheye yer bırakmamaktadır.

8. Haberde Lakap Kullanma: Kanal, Sudan Devlet Başkanı Abdel Fattah al-Burhan'ın kişiliğini tanımlamak için farklı takma lakaplar kullandı. Bazen ona önder unvanını taktı, diğer haberlerde "Sudan Geçiş Konseyi Başkanı" sıfatını kullandı. Üçüncü kez ise "lider kardeşi" olarak adlandırdı. Bu lakaplar, anlamı netleştirmeye ve alıcının zihninde bir imajının inşasına katkı sağlamaktadır.

9. Meta-Görüşler Sunma: İsrail kanalı 12'nin muhabirleri Arap ülkeleriyle normalleşme konusunda diğerlerinin öne sürdüğü görüşleri gösterirken kanal aynı bakışta olan kişilerin düşüncelerini de çoğunluk görüşünün delili olarak kamuoyuna sunmaktadır. Bunun örnekleri;

Kanal, "Dubai'de sosyal medyada genç bir Emirlik kadınının İbranice konuştuğu ve barış anlaşmasını memnuniyetle karşıladığı bir video yayınlandı" başlığı altında haber yayınladı. Rishon Lezion Belediye Başkanı Raz Kinstlech, N12'ye verdiği demeçte, "Dubai ile çok olumlu ve yakın bir diyalog içindeyiz" dedi.

10. Arka Plan Bilgi Verme: İsrail Kanalı 12, Arap ülkeleriyle normalleşme hakkında arka plan bilgisi sağlarken diğer taraftan gelen olumsuz bilgilere odaklanmaktadır. Örneğin; "Sudan, rejim tarafından organize katliamlara yol açan onlarca yıllık iç savaş yaşadı". "Siyasi liderlik ve ordu, savaş suçlarına karıştığına dair bir öz geçmiş biriktirdi". "Kırk milyondan fazla Sudanlı son on yılda ekonomik durgunluğa tanık oldu" ve "Eski Devlet Başkanı General Ömer El Beşir'in Usame bin Ladin'i ağırladığı dönemde Doğu Afrika'daki El Kaide saldırılarında terör mağdurlarına tazminat ödenmesi". Öte yandan kanal, görüşünü desteklediği taraf hakkında şu gibi olumlu bilgiler verdi; "İsrail, kurak alanlarda tarım ve suyun tuzdan arındırılması konusunda deneyime sahiptir".

11. Haberde İsimlerin Kullanımı: Habere inandırıcılık ve güç kazandırmak amacıyla kanal, siyasi arenada ünlü isimleri kullandı. İsrail Kanalı 12 haberinde bu konuda adı geçen isimler arasında Donald Trump, Benjamin Netanyahu ve Eli Cohen yer almaktadır. Bazı Arap ülkeleriyle normalleşme sürecinde aktif olan isimlerin sunulduğu şekli ise oldukça ideolojik görünüyordu. Örneğin; Tümgeneral Burhan, Sudan lideri Abdülfettah, Mossad şefi Cohen, Arafat. Kanal, söylem aracılığıyla cumhurbaşkanları ile ilişkisini göstermeye veya belli bir ideolojiyi de içeren cumhurbaşkanları ve bakanların uygulamalarına bakış açısını yansıtmaya çalışmıştır.

12. Kişiselleştirme: Konunun istenildiği gibi anlaşılmasını kolaylaştırmak için İsrail Kanalı 12, haber dilinde kişiselleştirme kuralını kullanmıştır. Mesela, "Rishon Lezion Dubai ile ikiz bir şehir olacaktır". Ve " Bir terör

kuvözünden İsrail ile barış için bir kuluçka makinesine" cümlelerinde Rishon Lezion, Dubai ve Sudan insana benzetilmektedir.

13. Kibar Gözükme (Euphemism): Kanalın kullandığı konuşma biçimlerinden biri, terminolojiyi daha olumlu ve kibar görünecek şekilde düzeltmektir. Örneğin: "İsraillilere düşman bir ülke" yerine "İsrailliler için gidilmeyen bir yer". "Bölgesel ittifak kurmak" yerine "Yeni bir dostluk ve iş birliği çağı". "Orta Doğu'daki çıkarlarımızı uygulamak" yerine "İstikrarlı ve güvenli bir Orta Doğu için çabalamak". "Darfur'daki adaletsizlikten kaçan Sudanlı mültecilerin geri dönüşü" yerine "İsrail'den Sudan'a gönüllü ayrılma planı" ifadelerini kullanmaktadır.

14. Üçleme Kuralına Uyuma: Kanal 12, siyasi söylemde en çok tercih edilen üç kelimelik bir cümle olan üçlü yapıyı kullanmıştır. İsrail kanalı 12'nin bu aralıkta kullandığı örneklerden; "Arafat'sız, kurbansız toprak teslim etmeden barıştır". "Dostluk, iş birliği ve gayret". "İstikrar, güvenlik ve refah". "Yerleşimler, terörizm ve siyasi çözüme yönelik başarısız girişimler". "Sorumluluk, önem ve gerçekleştirme". "Güvenlik, sızma, çiftçilik". "Yardım, finans, birleştirme". "Mali hibe, mesleki eğitim ve güvenlik garantisi".

15. Paralel Yapılar Kurma: Kanal 12, metnin akışında belirli bir ritmi yakalamak için haberlerde benzer yapıları bir arada kullanmış, her birinin anlamlarının eşit olduğunu vurgulamıştır. Bu cümlelerde söylendiği gibi: "Mücadelemiz onların mücadelesidir". "Fas'ın Sahra sakinleriyle çatışması, Arap-İsrail çatışmasına çarpıcı biçimde benziyor". "Mısır'daki Arap Baharı gibi, kitleler Hartum sokaklarını süpürdü". Kanal ayrıca çelişki yoluyla paralellik yaratmaya çalışmakta bulunmaktadır. Örneğin: "Burası yoksun ve kaynak açısından fakir bir ülke olmasına rağmen, İsrail'in barıştan faydalanmasını sağlayacak bir dizi kilit alan var". "Sudan'ın kaynakları sınırlı olabilir ancak üçüncü taraf yardımı veya finansmanı için daha uygundur".

16. Zamirler Kullanma: Kanal 12, medya söyleminde zamirleri kullandı, böylece “biz” ve “onlar” zamiri, haber oluşturmada mühim mesajlardan biri haline gelmektedir. Örnekler şunları içerir: "Dubai'de tatil yapma hayalimizde neler olup bittiğini kontrol ettik". "Onlarla çok olumlu ve yakın bir diyalog içindeyiz". "Bizimle barış yapan Arap ülkelerinin sayısının ikiye katlandığı gündür".

17. Ritim Oluşturma: Haber metni için bir ritim oluşturma çabalarında Kanal 12, “Eski bir rüya gerçek oldu”, “Her iki tarafa meyve verecek yakın ilişkiler” ve "Diğerini anlamamanın ilk adımıdır ve gerçek bir diyalog ve dengeye yol açacaktır" gibi yumuşak ve duygusal bir ritim seçmeye çalışmaktadır. Öte yandan kanal, "Sudan hükümetinin kararı İsrail'in talebiydi" ve "Cohen, İsrail ile BAE arasındaki normalleşme anlaşmasının, askeri dengeye yol açacak veya İsrail Devleti'nin bölgedeki askeri üstünlüğüne zarar verecek silah satışına ilişkin herhangi bir anlaşma içermediğini beyan etmektedir" ifadeleri gibi dinamizmi ve kuvveti vurgulamak için güçlü bir ritim kullanmaktadır.

18. Rakamsal Bilgi Kullanma: Kanal, haberlerinin içeriğindeki ikna gücünü rakamlarla desteklemektedir. Örneğin; "63 yıllık düşmanlıktan sonra" cümlesi "yıllarca düşmanlıktan sonra" cümlesinden daha güçlüdür. "335 milyon dolarlık" rakam, "ödenen bir miktar tazminat" demekten daha etkileyicidir. Aynı bağlamda, Sudan'ın şu anda tarım için kullanılan alanını, Sudan'ın toplam geniş alanının sadece % 15-20'si olarak tanımlamak, tarım alanının gerçek alana göre küçük olduğunu söylemekten daha iyidir.

4.1.4. Haberlerde Yer Alan Görsellerin Anlamı

İlk Görsel: İsrail kanalı 12, Dubai TV ve Bahreyn TV Ortak Canlı Yayın



Tanım: İsrail işgali ile BAE ve Bahreyn arasındaki barış uzlaşmasının imzalanması eş zamanda İsrail 12 Kanalı, daha önce İsrail medya kanalları tarafından kaydedilmeyen bir sahne olarak Dubai ve Bahreyn kanallarıyla ortak ve canlı yayın yaptı.. Yayın, üç kanal sunucusu arasında sevgi ve barış sözleriyle açıldı. Dubai TV sunucusu, Arap ve İsraili izleyicilere "Hoş geldiniz, selam, Dubai TV'deki haber merkezinden İsrail'in Kanal 12'deki meslektaşlarına barış selamı. Bahreyn TV'deki meslektaşına selamlar" ifadesiyle izleyicilere aynı şekilde hitap etti. Bahreyn TV sunucusu, "Selam, Bahreyn Krallığı ile İsrail Devleti arasında yeni bir sayfa olan Bahreyn TV'deki haber merkezinden, bizden selamlar. Bahreyn ve İsrail'den medya profesyonelleri olarak aramızdaki bu buluşmaya hoş geldiniz " diye hoş karşıladı. İsraili mevkidaşı Kanal 12 haber sunucusu UNIT Levy ise onları İbranice karşılayıp bunun ortak bir yayın olduğunu duyurdu ve "Selamün Aleyküm. Dubai TV'den Muhammad El-Kaabi'ye ve Bahreyn TV'den Bassam El-Badawi'ye iyi akşamlar" diyerek açılış konuşmasını bitirdi.

Karakterler: İsrail Kanal 12 haber sunucusu Unit Levy, Dubai TV haber sunucusu Muhammed El-Kaabi ve Bahreyn TV haber sunucusu Bassam El-Badawi.

Kod ve Simgeler: Kanallar kültürel semboller kullanıyordu (Emirlik halk kıyafetleri, Bahreyn halk kıyafetleri ve İbranice). Ortak yayın yoluyla, bu üç medyanın kültürel normlar aracılığıyla alıcının görüşünü etkilemede rol oynadığını görüyoruz. Bu paylaşılan yayın, normalleşme ve barış adımını kutlayan birleşik bir medya söylemiyle üç izleyici arasında bir köprü oluşturur. Bu görsel imge aracılığıyla İsrail'in Kanal 12'si, Araplar ve İsraililer arasında uzun süredir devam eden bir düşmanlık izlenimine sahip olan İsrail zihnine hitap etmek için, televizyon görüntünün sayesinde aktarılan politika mesajının iletenlerin yüzleri ve vücut ifadeleriyle, büyük miktarda iş birliği, paylaşım ve dostluk göstermesinden en büyük fırsatı bulmaktadır.

Çerçeve ve Çekim Açısı: Bu medya söylemi, izleyiciye sembolik ve psikolojik çağrışımlar iletmek için yakın bir çerçeveye yayınlandı. Göndericiden alıcıya söylemenin anlamını elde etmek için izleyiciye doğrudan çekim açısidır.

İkinci Görsel: İsrail Kanalı 12'ye ait Fas'ın tarihi yerlerindeki bir röportaj



Tanım: Fas'ta İsraili turisti bekleyen yerleri belirleyen İsrail Kanal 12'nin bir televizyon raporudur.

Karakterler: İsrail Kanalı 12 muhabiri Anat Fogel.

Kod ve Simgeler: İsrail Kanalı 12, Fas'taki Yahudileri birleştiren tarihi akorda oynadı. Rapor, tarihi Fas yerlerini ve sembollerini gösterir. Dolayısıyla, eğer bu önemli bileşen (İsrail tarafından işgal edilen Filistin topraklarında yaşayan Faslı Yahudiler) kültürel ve sosyal entegrasyon yoluyla barışı sağlamadaki rolüne ikna olursa o zaman siyasi karar vericisinin hedeflerine ulaşmada temel katkı sağlayıcılar olacaktır. Tarihi yerler, merkezler ve Fas'taki Yahudi mahallelerini içeren bu rapor, İsraili alıcının manevi bağlantısını yeniden canlandırdı.

Çerçeve ve Çekim Açısı: İsrail Kanalı 12, mekanların simgesel yapılarını gösteren geniş çerçeveye ek olarak mekanın tarihsel derinliğini aktarmak için odak uzaklığına sahip orta çerçeveyi ve izleyiciye daha etkili bir yakınlık sağlamak için yakın çerçeveyi kullanmıştır.

Üçüncü Görsel: Fas'ta Yahudi olaylarının yayınlanması



Kültürel Unsurların Paralellliğini Oluşturma: Fas'tan Anat Fogel raporunda da değinilen bu görsel sahnede de her İsrailinin ne istediğinin bir özeti. Yahudi sembollerinden ve "Yaşasın İsrail" şarkısından oluşur. Bu sahne, her İsraili için Fas toplumunun, İsrail Devleti'nin yaşamasını, devamlılığını ve hayatta kalmasını yan yana hedeflediği anlamına gelmektedir hatta bunun için İsrail dini sembolleri aracılığıyla Yahudi bir simge katarak bunun için şarkı söyleyip dua ederler. Bu düşüncesi ile, İsrail Kanalı 12 izleyicilerine, Fas ile tam normalleşme yoluyla "İsrail" Devleti'ne yaşam ve hayatta kalma getireceğimizi söylemektedir.

Dördüncü Görsel: Dini ve politik sembolleri birbirine bağlamak.



Tanım: İsrail'in dünyada dini temelde İsrail vatandaşlığı veren tek varlık olduğu gerçeğinden hareketle, siyasi projesinde kullanmadan dini bir olayı kaçırmaz.

Netanyahu, Fas'la normalleşmeyi ilan etmek için dini olayı (Hanukkah) istismar etmektedir. Bu dini etkinliği Faslı Yahudiler de kutlar.

Karakterler: İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu ve ABD Büyükelçisi David Friedman.

Kod ve Simgeler: İsrail Kanalı 12 tarafından yayınlanan bu haber, İsrail bayrağının temsil ettiği görsel bir siyasi söyleminin yanı sıra burada Yahudi ışık festivali için kullanılan şamdan sembolüyle temsil edilen görsel bir dini söyleminden oluşmaktadır.

Renkler: Benjamin Netanyahu'nun siyah takım elbise, beyaz gömlek ve kırmızı kravatla ortaya çıkması, uluslararası diplomasında bilindiği gibi sinyaller ve mesajlar vermektedir. Netanyahu'nun önemli etkinliklerde taktığını gördüğümüz kırmızı kravat, Netanyahu'nun politikalarını sürdürme konusundaki kararlılığının küresel bir mesajını temsil etmektedir. Resmi siyah takım gücü, güveni, otoriteyi ve iktidarı ifade etmektedir. Beyaz renk, müzakere ve tartışma için açık bir alanın varlığını göstermektedir.

Beşinci Görsel: İzleyiciyi görsel ve zihinsel olarak doğrudan ilişkilendirmek.



Bölünmüş Ekran Teknolojisi: Alıcı, genellikle muhabirlerin doğrudan olay yerinden sağladığı haberleri tercih etmektedir, Bu nedenle İsrail Kanalı 12, İsrailli izleyiciyi Sudan, BAE ve Fas ile yapılan anlaşmanın sonucundan canlı yayın ve olayların her yerinde halkı bilgilendirmek ve bilgi vermek için görev yapan muhabirlerle doğrudan temas yoluyla haberdar etti.

Altıncı Görsel: İsrail'de müteakip normalleşme anlaşması; Umman ile açılma yakın



24.10.20 | גורמים בישראל: זה הסכם הנורמליזציה הבא

Tanım: Kanalın iddia ettiği gibi Umman Sultanlığı ile olacak bir sonraki normalleşme hakkındaki bu uzun konuşmada, resim ve yazılı kelime İsrail ve Umman bayrağının yanında buluşuyor ve sahne, Umman, konumu ve önemi hakkında bir uzmanın yorumunu birleştirerek alıcıya söyler ki; bakın, dinleyin ve hükümetin İsrail için ne yaptığını ve bölgedeki varlığını görün. Ekrandaki görsel, tüm unsurları ile izleyicinin zihninde olması amaçlandığına göre normalleşme konusunda bir fikir ve görüş oluşturdu.

Meta-Görüşler Sunma: İsrail kanalının ekranı bazı Arap ülkeleriyle normalleşme anlaşmalarına dair yaptığı tartışmada, olumlu yönlerini gündeme getiren uzmanlar, analistler ve politikacılarla kalabalıklaştı. Ekran aynı zamanda Arap ülkelerinin ve onların anıtlarının ve zenginliklerinin resim ve anlık görüntüleriyle dolup taşıyor, bu da izleyicilerin gözlerini onlara erişim ve açıklık avantajlarına açmaktadır.

Yedinci Görsel: Bilginin basit ek açıklaması



23.10.20 | הסכם השלום עם סודן

Grafik Teknolojisinin Kullanımı: İsrail Kanalı 12, büyük ölçüde, İsrail'in iş birliği yaptığı ülkeyi ve Afrika düzeyindeki önemini İsraili alıcısına bildirmeye çalıştı. Kanal, kaydedilen rapora ve muhabirlerle canlı yayına ek olarak zihnin bilgi almasını ve içinde kalmasını basitleştirmek ve kolaylaştırmak için ekrandaki yazı şablonunun kullanımına güvenmektedir.

Sekizinci Görsel: Yeni medyanın gücünden yararlanması



Tanım: İzleyicilerin arzusunu yerine getirmek için ve İsrail Channel 12'nin İsrail izleyicisine BAE ve Arap ülkeleriyle yapılan barış anlaşmasının İsrail'e karşı herhangi bir askeri ilerleme içermediğine dair güvence verme çabaları bağlamında kanal, haber bülteni aracılığıyla, İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu'nun Yedioth Ahronoth gazetesinin İsrail ile barışın bir koşulu olarak BAE'ye F-35 uçak satışına ilişkin yayımladığı bir soruşturmayı yalanlayan bir tweet yayımladı. Netanyahu, kanalın ekranında yayınlanan tweet'e şunları yazdı: "İsrail ile Birleşik Arap Emirlikleri arasındaki tarihi barış uzlaşması, İsrail'in ABD ile BAE arasında herhangi bir silah anlaşmasına ilişkin hiçbir sözleşmesini içermez".

Güvenilir Kaynak Kullanma: Hiç şüphe yok ki bu televizyon resminin değeri, haberleri kaynağından doğrudan alıcıya iletmek için modern iletişim araçlarının kullanılmasında yatmaktadır. Günümüzde kamuoyunun Twitter platformu üzerinden yetkililerin ve cumhurbaşkanlarının resmi hesaplarına duyduğu güven, televizyon ekranındaki haber izleyicilerine de aynı güveni aktarmaktadır. Farz edelim ki bu haberin başka bir haber kalıbında aktarıldığını, örneğin ekranda Netanyahu'nun bir resmi ve sözlerini ileten spikerden bir seslendirme! Kesinlikle, bu yapılsaydı istenen düzeyde etki elde edilemezdi.

Dokuzuncu görsel: Ekranaya yazılan mesajlarla izleyiciye tarihi olayları hatırlatmak



Dilsel Kısım ve Çekim Açısı: İsrail'in Sudan ile anlaşmasına Filistinlilerin tepkisini aktarırken İsrail Kanal 12 ekranının altında şu cümle yer aldı: "Körfez ülkelerinin aksine, Sudan, şer devletler mihverinin bir parçasıdır". Bu medya aracının haber yapımcısı, bu cümle ile izleyicilere İsrail'in hesaba katılması gereken bir güç olmasından kaynaklanan devasa bir değişim olduğunu hatırlatıyor. Nitekim İsrail aleyhine "üç hayır"la sonuçlanan Hartum Konferansı'na ev sahipliği yapan bir İslam devletinin barışçıl ve iş birlikçi bir devlet haline gelmesinin, sadece İsrail'in bölgedeki önemi ve gücü sayesinde olduğunu iletmek istemektedir. Bu görsel kompozisyon birkaç unsuru birleştirmiştir: Bir tavır veya görüşü iletirken izleyiciye daha fazla yakınlık sağlamak için muhabir için orta boy çekim seçmek. Bu yazılı metin, alıcının zihinsel standartlarını tanımlayan bilişsel çerçevenin ve tarihsel ve sosyal uzantının bir sınırlaması olarak kabul edilen bir haber değeri ve seçilmiş bilgiler aktarır.

Bu analizden anlıyoruz ki İsrail Kanalı 12, Arap ülkeleriyle normalleşme anlaşmalarına ilişkin politikasının arkasında destekleyici bir kamuoyu oluşturmak için büyük çaba sarf etmektedir. Haberleri, İsrail-Arap ilişkilerinin normalleşmesinin olumlu yanını vurgulamaya yönlendirebilecek siyasi bir entelektüel çerçeve içinde haberlerin oluşumunda ve haber materyallerinin üretiminde görsel malzemenin yanı sıra birçok dilsel öğeyi kullanmaktadır. Araştırma örneğinde yer alan tüm haberlerde en fazla izleyiciyi çeken İsrail Kanalı 12, Arap ülkeleriyle art arda yapılan uzlaşma anlaşmalarının İsraililere sağlayacağı faydaları övmektedir. İsrail Kanalı 12, bir dizi Arap ülkesiyle imzaladığı uzlaşma anlaşmalarını açıklarken ve yorumlarken İsrail hükümetinin resmi versiyonunu benimsemektedir.

Hükümetin Arap-İsrail normalleşmesi konusundaki politikasına uygun olarak medyanın seferberlik ve kamuoyu yaratma çabalarının bir parçası olarak İsrail Kanal 12, Netanyahu hükümeti tarafından imzalanan uzlaşma anlaşmalarından gelecek olumlu sonuçlar hakkında kendilerini çok bilgili olarak sunan uzmanların ve politikacıların görüşlerini göstermeye var gücünü harcamaktadır. Görsel kompozisyon düzeyinde Kanal 12, mesajları iletirken dini ve kültürel semboller, renkler ve çekim açıları gibi bir sembol ve göstergesel işaretler akışı oluşturmuştur. Tüm bu çabalar, içeriği kanalın gündemine ve yayın politikasına göre doyurmayı amaçlamaktadır.

4.2. BAE TV'nin Arap İsrail Uzlaşmasına Dair Haberlerinin Analizi

İsrail ile normalleşme anlaşmasının imzalanmasından önceki 15 haber bültenini ve sonraki 15 haber bültenini inceleyerek BAE TV'de 15 TV haberine ulaşılmıştır. Bu haberler retorik ve göstergebilimsel yaklaşımlara göre analiz edilmiştir. İsrail ile uzlaşma haberleri, BAE TV'deki haber bültenlerinin manşet ve paragraflarının ilk ve en önemli bölümleri alınmıştır. Bunlardan 13 tanesi haber manşetleri iken diğerleri haber sunumunun ilk bölümünde yer almaktadır.

4.2.1. Haberlerin Konuları ve Başlıkları

- 1. "Dünya liderleri barış girişimini memnuniyetle karşılayıp Orta Doğu Bölgesi'nde barışı geliştirmedeki rolünü oy birliğiyle desteklemektedir":** Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği, BAE ile İsrail arasındaki barış anlaşmasını memnuniyetle karşıladı ve ülkenin önde gelen bazı liderleri, Filistin ve İsrail tarafları arasındaki barış sürecini kurtarmadaki önemini vurguladı. Dünyanın birçok ülkesindeki dışişleri bakanlıkları, BAE'nin bu bağlamdaki aktif rolüne ilişkin övgülerin ortasında, bölgesel ve küresel barışı güçlendirme yolunda bir dönüm noktası olarak tanımladıkları adımı destekledikleri ve memnuniyetle karşıladıkları açıklamalarda bulundular. Uluslararası duruşlar, bölgenin barış sürecinin doğru ilerlediği, patlamayı ve çatışmayı etkisiz hale getirebilecek cesur bir girişime şiddetle ihtiyaç duyduğu hassas bir dönemde atılan adımın önemini tekit etti.

BAE televizyonu, izleyiciyi Emirlik-İsrail hareketinin evrensel olarak memnuniyetle karşılandığına ikna etmek için herhangi bir istisna olmaksızın çoğul kullandı ki bu gerçeğe aykırıdır. Ayrıca 2002'de Beyrut'taki Arap Barış Girişimi'nin bir hatırlatıcısı olarak "barış girişi" ifadesini kullanmaktadır. Bu aynı zamanda BAE'nin bir Arap yaklaşımı izlediği ve bunun dışında olmadığı mesajını iletme çerçevesine de girmektedir. Sözcük analizi düzeyinde, kanal bu haber aracılığıyla İsrail ile uzlaşmanın uluslararası düzeyde memnuniyetle karşılandığını da göstermektedir. Dolayısıyla Birleşmiş Milletlerin, Avrupa Birliğinin ve ülke liderlerinin karşılaması sürünün mantığına girmektedir.

2. "Toprakları ilhak etmeyi durdurma kararı Filistin davası için büyük bir kazançtır": Haber, BAE Dışişleri Bakanı Nuor Gargash'ın bir televizyon röportajından kısa bir açıklama yaptı ve şu ifadeyi söyledi: "Majesteleri Şeyh Muhammed bin Zayed'in stratejik ve cesur bir kararıyla karşı karşıya olduğumuz vurgulanmalıdır. Şeyh bin Zayed, uluslararası arenadaki durumun iyi bir okuyucusu ve aynı zamanda BAE'nin konumu, dengesi ve onları kullanmak için uygun yerin farkındadır. Ben bu anlaşmanın, İsrail'in Filistin topraklarındaki işgalini ilhak etme sorunu olan tedirgin edici bir konu için bir fırsat olduğunu düşünüyorum. Filistin meselesi yıllar geçtikçe sahadaki gerçeklerin sonraki aşamalarda çözümlerin doğasını değiştirdiğini ortaya çıkardı."

Bakanın konuşmasının bu klibinden Emirlik TV alıntısı, Şeyh Muhammed bin Zayed'i yüceltme ve onun benzersizliğini ve yeteneğini gösterme bağlamından ayrılamaz ve bu, rejimlerin resmi televizyonlarının çoğu için geçerlidir. Televizyon ayrıca, yıllar sonra yeni gerçeklerle karşı karşıya kalmamak için "Filistinlilerin çıkarı" olan İsrail ile bu yola girmesinin kendilerine göre mantıklı nedenini Dışişleri Bakanı aracılığıyla netleştirmeye çalışmaktadır. Kanal, bu söylem aracılığıyla Filistin topraklarının ilhakını dondurma kararının İsrail ile uzlaşmanın olumlu sonuçlarından biri olduğunu iddia etmektedir.

"Büyük bir kazanç", "stratejik ve cesur bir karar" ve "bir fırsat" gibi ifadeler de dahil olmak üzere, BAE halkını İsrail ile normalleşmeye yönelik kararına ikna etmenin bir yolu olarak bu habere çok sayıda olumlu nitelik ilave edilmiştir. Şeyh bin Zayed

uluslararası sahnedeki durumun iyi bir okuyucusu olarak tanımlanırken, kitleleri etkilemek için siyasi figürün gücünden yararlanılmıştır.

- 3. "Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın BAE ile bağları koparma tehdidine ilişkin yorumunda Dr. Anwar Gargash, BAE'nin açıklamalar yoluyla yanıt vermektten daha akıllıca olduğunu belirterek, Filistin meselesinin tarihsel olarak bölgesel tamahkâr emellere ve hedeflere ulaşmak için kullanıldığına dikkat çekti".**

Bakanın konuşmasının bu bölümünü seçmek, "Filistin halkının çıkarları" üzerine iletmeye çalıştıkları şeye dayanarak BAE'nin Filistin meselesindeki konumunun farklılaşmasını gösterme girişimleri kategorisine girmektedir. BAE kanalı, izleyiciye, Birleşik Arap Emirlikleri'nin bölgesel hedeflerine ulaşmak için Filistin davasına bağlı olan ülkelerden farklı olduğu mesajını vermektedir. Bu alıntının yayınlanması, iki ülke arasındaki, bölgede mevcut olan bir dizi arenada aralarındaki bölgesel çatışmanın bir uzantısı medya savaşından da ayrılamaz. Kanalın tehdit edici söylemlere odaklanması, Türk ve BAE yönetimi arasındaki genişleyen uçurumu vurgulamak için gelmektedir.

- 4. BAE Şeriat Fetva Konseyi, İsrail'in Filistin toprakları üzerindeki egemenliğinin genişlemesinin durmasına yol açan BAE liderliğinin olumlu çabasını ve attığı adımı övdü. Konsey yaptığı açıklamada, Abu Dabi Veliht Prensi ve Silahlı Kuvvetler Başkomutan Yardımcısı Majesteleri Şeyh Muhammed bin Zayed Al Nahyan'ın bilgeliğine ve Orta Doğu bölgesinde adil ve kalıcı bir barış arayışına değer verdi. Konsey, bu girişimi bölgede barışın bir yolu olarak değerlendirerek, devletin ülke ve halkın yararına yaptığı her şeye konseyin desteğini, Menfaatin, vasinin fiilleri için meşru kriter olduğunu ve vasinin, savaş, barış ve milletler arası ilişkiler açısından, içindeki alanların menfaati ve araştırmacısı olan tek kişi olduğunu göz önünde bulundurarak teyit ederdir."**

Söylemi güçlendirmek için bu haberde dini otorite kullanılmıştır. Velhasıl bu tür haberlerde, siyasi otoriteler, özellikle politikalarda ve seçeneklerde şok edici bir dönüş arandığında din adamları aracılığıyla Siyasi yetkililer, tutumlarını yayılmak ve çatışmayı dini söylem temelinde yönetmekle ilgilenmektedir. Bu dinî söylem, ayet ve

anlatılarda normalleşmenin yasak olmadığı veya haram kılmadığı varsayımına dayanmaktadır. Daha sonra, eylemleri yargılamak için yasal kriterin çıkar olduğu üzerine kuruludur.

5. BAE-İsrail Barış Anlaşması çerçevesinde, iki ülkedeki kök hücrelerdeki araştırma merkezleri, Covid 19 virüsüyle mücadelede iş birliği için bir mutabakat zaptı imzaladı: "BAE-İsrail Barış Anlaşması çerçevesinde, Covid 19 pandemisiyle mücadelede kullanılabilecekler de dahil olmak üzere rejeneratif tıp hizmetleriyle ilgili araştırma ve geliştirme alanında iş birliğine hazırlık olarak Abu Dabi Kök Hücre Merkezi, İsraili Pluristem Şirketi ile mutabakat zaptı imzaladığını duyurdu. Kök hücre alanında yükselen iki kutbu birleştiren mutabakat, Emirlik ve İsraili temsilciler tarafından uzaktan düzenlenen bir törenle imzalandı. İş birliği, hem Abu Dabi Kök Hücre Merkezinin hem de Pluristem Şirketinin hücresel tedavilerdeki uzmanlık alanlarından yararlanarak sadece iki ülkenin vatandaşlarıyla sınırlı olmayan, aynı zamanda bir bütün olarak insanlığa fayda sağlayan rejeneratif tıp sağlamayı amaçlamaktadır".

Bu haberi görüntüleyerek BAE TV bu anlaşmanın bazı avantajlarını vurgulamaktadır. Korona pandemisinin yayılması ışığında bu tür haberlerin dikkat çekici olduğunu ve Emirlik TV'nin bu anlaşmayı Emirlik halkının yararına sunmaya çalıştığı şey budur.

"Mutabakat zaptı" terimi bir anlaşma olarak kullanılmamıştır, çünkü uluslararası ilişkilerde zabit gizli olarak sınıflandırılabilir ve anlaşmadan farklı olarak şartları kamuya açıklanamaz. Corona virüs ile mücadele sürecinde buradaki çalışmaların ortak bir tehlikeye karşı mücadele etmek olacağını vurgulamak için "işbirliği" kelimesi kullanılmıştır. Kutup kelimesi, negatif ve pozitif gibi farklı ama birbirini çeken iki taraf için kullanılır. Artış kelimesi ise İsrail ve Emirlikler tarafından her biri ayrı ayrı elde edilen ilerlemeyi belirtmek için kullanılmıştır. Bundan yola çıkarak kanal, artan bu iki gücün bir araya gelmesinin büyük çıkarlar ve faydalar getireceğini söylemek istemiştir. Haberleri daha ikna edici ve etkili kılmak için genelleme yapılarak bir bütün olarak insanlık kelimesi kullanılmıştır.

6. 14 Eylül 2020'de, resmi Emirati TV "Barış Yapıcılar" başlığı altında bir haber yayınladı ve medyadaki söylem şu şekilde yer aldı: "Birleşik Arap Emirlikleri ile İsrail arasındaki bu tarihi barış ilanı, aşırılık, sertleşme ve terörizm karşı duran dünyanın barışsever ülkeleri tarafından memnuniyetle karşılandı ve övüldü. ABD, Başkan Donald Trump önderliğinde, Arap Körfezi'ndeki en önemli müttefikini Orta Doğu'daki ilk müttefikine yaklaştırmak için Abu Dabi ile Tel Aviv arasında barışa ulaşmak için büyük çaba gösterdi. Savaş ve çatışmalardan etkilenen bölge halklarının güvenliğini, istikrarını ve refahını koruyan diğer ülkeleri bir barış ittifakına sokmak için çabalarını sürdürmektedir."

Bu raporun metninde, izleyiciyi bu anlaşmanın BAE'nin bölgesel ve uluslararası haritadaki konumunu güçlendirmeye hizmet ettiğine ikna etmek için BAE'nin bölge için ABD politikasının sınıflandırılmasındaki konumunu netleştirmeye odaklanmaktadır.

"Tarihi bildiri" terimi, bu anlaşmanın daha önce uluslararası ilişkilerde tanık olunmayan benzersiz bir olay olduğunu belirtmek için kullanılmıştır. " memnuniyet ve övme" gibi kabul terimleri kullanılmaktadır. Ayrıca bu anlaşmayı seven devletlere, anlaşmanın halk tarafından kabulünü artırmak için barışı seven devletler vasfı verilmiştir. Abu Dabi'ye "Körfez'deki en önemli müttefik" sözleriyle Amerikan gücü vasfı verilmiştir. "Çabalarını sürdürmek" ifadesi, sürü mantığının devamlılığını ve diğer ülkelerin de aynı yolu izleyeceğini ifade etmektedir. İsrail ile normalleşme ve barış ilişkileri kuran ülkeler "barış müttefik" olarak nitelendirilmiştir. İttifak kelimesi, üye devletlerden birine yapılacak herhangi bir dış saldırıya yanıt olarak karşılıklı savunmaya dayalı kolektif bir sistem anlamına gelir. Bu terim, halkın zihninde güç ve uyum anlamlarını verir. Bölge ülkeleri, bir barış ittifakı kurmanın gerekliliğine güçlü bir gerekçe bulmak için savaşlardan ve çatışmalardan bitkin düşmüş ülkeler olarak nitelendirilmiştir.

7. "Sanayi ve İleri Teknoloji Bakanı Ekselânsları Dr. Sultan bin Ahmet El- Jaber, ekonomik ve sosyal büyüme ve iş fırsatları yaratmanın güvenlik, barış ve istikrar gerektirdiğini doğruladı. Ekselânsları, barış anlaşmasının imzalanmasının çeşitli alanlarda ortak bir iş birliği zemini oluşturan tarihi ve önemli bir olay olduğunu gördü."

Bu haberde BAE TV, bu anlaşmayı büyüme, refah ve iş birliği için bir gereklilik olarak sunmaya çalışıp İsrail ile bu uzlaşma olmadan hiçbir endüstriyel ve teknolojik ilerleme olmayacağını ifade etmektedir.

8. "BAE ile İsrail arasında normalleşme ve barış anlaşmasının imzalanmasıyla Orta Doğu Bölgesi'ne yeni bir şafak geldi."

Kanal, bu imzanın bölgeye yansımaları anlatmak için seçilen bu cümle, Orta Doğu bölgesinin yeni bir aşamaya gireceğini teyit etmektedir. Bu söylem tarzı, BAE halkının bu aşamaya başlama arzusu güçlendiriyor ve bu da İsrail işgaliyle uzlaşmayı desteklemesini sağlamaktadır.

9. "Arap-İsrail ilişkilerinde büyük bir açılım ve bölgede barış ve istikrar için yeni ufuklar açan önemli bir diplomatik başarıdır": Majesteleri Şeyh Abdullah bin Zayed, Birleşik Arap Emirlikleri, Amerika Birleşik Devletleri ve İsrail'in Filistin topraklarının ilhakını durduran ve bölgede istikrara yol açan bir anlaşmayı duyurduklarını söyledi.

Anlaşma ikili bir uzlaşma olmasına rağmen BAE Televizyonu bu anlaşmayı tüm Arapların temsilcisi ve BAE'yi Arap halklarına lider bir ülke olarak sunmaya çalıştığı için "Arap ilişkileri" terimini kullanmaktadır. Uluslararası ilişkiler sözlüğünde yumuşama kelimesi, düşman bir devlete veya bloğa yönelik bir politikayı ifade eder. Bu politika, diplomatik, ticari ve kültürel ilişkilerin artması ve gerilimi azaltma arzusu ile karakterizedir. Diplomasi, devletlerin dış politika düzeyinde çıkarlarını gerçekleştirdikleri siyasi bir süreç olduğundan, bu terim anlaşmanın değerini artırmak için kullanılmıştır. Yeni ufuklar kelimesi ise alıcının zihninde geleceğe dair ipuçları açar. Kanal, bu haberde bölgenin geleceğini istikrarlı ve barışçıl olarak ifade etmiştir.

10. "Barışı inşa etme yolunda, Emirlikler ve İsrail arasındaki barış anlaşmasının daha istikrarlı ve müreffeh bir Orta Doğu'ya doğru cesur bir adım olduğunu doğrulayan ortak bir üçlü açıklama": Amerikan-İsrail heyetinin ziyaretinin ardından Birleşik Arap Emirlikleri, Amerika Birleşik Devletleri ve İsrail'in ortak üçlü açıklaması, Emirlikler ile İsrail arasındaki barış anlaşmasının daha

istikrarlı ve müreffeh bir Orta Doğu Bölgesi'ne doğru cesur bir adımı temsil ettiğini doğruladı. Açıklamada, barış anlaşmasının bölgenin sorunlarını ve zorluklarını ele alma yolunda yeni bir düşünce sağladığını da ekledi. Üçlü bildiriye, anlaşmanın zamanında olduğu ve mevcut ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılamayı amaçladığı belirtildi.

Çatışma ve savaşlarla dolu bir coğrafyada televizyon, bu anlaşmayı itirazsız yerine getirebilmek için duyguları harekete geçiren barış terimini sunmaya çalışmakta ve bildiriden alınan metin, geleceğe odaklanması bağlamında başlıca hizmet etmektedir. "Barış inşası" terimi ve Üçlü Bildiri'deki bağlantısı, özellikle belirli bir yapı içindeki unsurların organizasyonu anlamına gelir. Bu retorik analizde, "cesur adım" ve "daha istikrarlı ve müreffeh bir Orta Doğu" sıfatları gibi ego pozitiflerinde bir artış görmekteyiz. Arap-İsrail düşmanlığı, dil ve akıl mühendisliği açısından da ele alınması gereken bir sorun olarak nitelendirilmiştir. Öte yandan, "yeni köprüler inşa etmek" ve "mevcut çatışmaların tırmanmasını azaltmak" sözleri, anlaşmayı, İsrail işgalinin karakterini bir devlete ve Üçlü Bildiri'de bir taraf olarak tanınan meşru bir varlığa dönüştürerek barışı tesis etmeye bağlamaktadır. Bu bağlamda anlaşma, doğru zamanda gelen ve daha sonra tekrarlanamayacak bir fırsat olarak sunulmuştur. Ayrıca "şimdiki ve gelecek nesiller" ifadesi, anlaşmanın olumlu etkisinin devamı anlamına gelmektedir.

11. "Abdullah bin Zayed, bir dizi Avrupa ülkesinin dışişleri bakanlarıyla BAE-İsrail Barış Anlaşması'nın bölgedeki istikrarı artırmadaki önemli rolünü tartışıyor".

Bu haberde kanal, alıcıya İsrail işgali ile uzlaşma yoluyla ülke ve bölgenin çıkarlarını teşvik etmek için birden fazla yönde etkili Emirlik diplomasisini sunmaktadır. Buna ilaveten, anlaşma sonrası Avrupa-Emirlik görüşmesine odaklanma, onların istekleri doğrultusunda, BAE'nin küresel düzeydeki rolünü en üst düzeye çıkarmayı amaçlayan çabalara hizmet etmektedir. Bütün bunlar, izleyiciyi, uzlaşmaya yönelik bu adım olmadan bu konunun başarılamayacağına ikna etmeyi amaçlamaktadır.

12. "BAE, İbrahim Anlaşması'nın Orta Doğu'daki barış sürecindeki çıkmazı kırmanın yolunu açtığını doğruladı".

Bu haberi ele alarak BAE TV, BAE'nin üstlendiği uzlaşmanın önemini kıskırtmak ve uluslararası aktörlere hizmet etme imkanı olarak sunmak için uluslararası platformlardaki herhangi bir fırsattan yararlanma çabasının bir görüntüsünü sunar.

13. "BAE-İsrail Barış Anlaşması'na ilişkin bir açıklamada, Federal Ulusal Konsey, bu anlaşmanın, BAE politikasının değişmezlerini ve dünyanın tüm ülkelerine açıklıktaki büyük tarihsel mirasını, yüksek stratejik çıkarlarına ve hoşgörü değer ve ilkelerine göre farklı medeniyetler, kültürler ve dinlerle bir arada yaşamalarına uygun olarak yansıttığını onaylar".

Bu habere değinmek, Emirlik-İsrail uzlaşmasının BAE içindeki yerel ve popüler organlardan aldığı destek düzeyini göstermektir. Değişmezler (Sabiteler), tarihsel mirası, hoşgörü değer ve bir arada yaşama gibi, bireyin davranışlarını etkileyen referanslardan kelimeler çağrılmıştır.

14. "Anlaşmanın imzalanması, BAE'nin on yıllardır dondurulan dosyalarda büyük bir atılım gerçekleştirme konusundaki diplomatik ve siyasi yeteneğini gösterdi. İsrail ile yapılan anlaşmanın bölge için yeni ufukların habercisi olduğu ışığında, BAE, İsrail Devleti ile barış köprüleri kuran ilk Körfez ülkesi olarak ilki başarıyor".

Bu haber metni, Emirlik diplomasisini, kimsenin daha önce yapmadığı bir atılım yapabildiğinden yetenekli ve etkili olarak sunuyor ve BAE'nin benzersizliğini netleştirmeyi amaçlıyor.

15. "İsrail hükümeti sözcüsü, BAE ile yapılan anlaşmanın Orta Doğu'da yeni bir barış dönemi başlattığını doğruladı": İsrail Hükümet Sözcüsü Ofir Gendelman, BAE ile yapılan barış anlaşmasının ekonomi, sağlık ve tarım alanlarında iş birliğini ve korona virüsüne karşı ortak bir aşı bulmayı içerdiğini belirtti.

Gendelman: *"Biz tarihi günlerde yaşıyoruz ve İsrail halkı, Emirlik halkına elini uzatıyor. İlişkilerimizi genişletmeyi ve diğer ülkelerle diplomatik ilişkilere ulaşmayı dört gözle bekliyoruz. Şeksiz Orta Doğu tarihinde yeni bir dönemin kapılarındayız ve inanıyorum ki tüm bölge halkları için daha iyi bir gelecek görmek isteyen herkes,*

bölgenin çehresini olumlu ve benzeri görülmemiş bir şekilde değiştiren bu harekete destek vermelidir. Karşılaştığımız ortak zorluklar ve sorunlar konusunda tüm taraflar için etkili ve faydalı çözümler bulmak için birlikte çalışabileceğimize inanıyorum".

BAE TV, bu haberi ve İsrail hükümetinin görüşünden bu alıntıyı, anlaşmaya olan ilginin sadece BAE tarafından değil, diğer taraftan da olduğunu ve bu uzlaşmanın özlemlerinin ve hedeflerinin iki ülke arasında ortak olduğunu göstermek için yayınlamaktadır.

Haberin başlığındaki "yeni dönem" ifadesi, değişimi ve başka bir ilişki biçimine geçişi ifade etmek için kullanılmıştır. BAE anlaşmasını İsrail ve Orta Doğu'daki barış ile ilişkilendirme hususunda dil akoru çalındı. Bu açıdan başlangıç Emirlikler'den olacak, ardından tüm Ortadoğu ülkeleri onu takip edecek. "Tarihi günler" terimi, Gendelman'ın açıklamasında, bu olayın ne kadar önemli olduğunu ve daha önce herhangi bir benzerinin olmadığını yansıtmak için yer almıştır. "İsrail halkı" terimi, yeni kanalın Filistin'deki İsrail varlığını tanımlamadaki politikasını yansıtmaktadır. "Daha iyi bir gelecek isteyen herkes bu hareketi desteklemelidir" ifadesiyle bölge halklarının çıkarları ile anlaşma ilişkilendirilmiştir. Açıklama, zorluklarla yüzleşmek için ortaklık ve işbirliğini temsil eden kelimelerle sona erdi ve bu, "karşı karşıya olduğumuz ortak zorluklar ve sorunlar" ifadesiyle geldi.

4.2.2. Haberlerde Kullanılan Söylemler

BAE TV, 16 Ağustos 2020 tarihli 18:00 bülteninin başyazısında, BAE ile İsrail arasındaki barış anlaşmasına verilen memnuniyetle karşılanan tepkilerin, uluslararası toplumun Emirlik kararından duyduğu memnuniyeti yansıttığını ve Arap ve uluslararası başkentlerin BAE'yi övdüğünü küresel düzeyde diplomatik başarılarının doruk noktası olma yolunda ilerlediğini iddia etmektedir (Ek: 2.5). Ayrıca, Bu tarihi diplomatik başarı, Orta Doğu Bölgesi'nde barışı pekiştirecek ve Emirlik liderlerinin cesur diplomasisinin ve vizyonunun bir kanıtıdır. Bu haberde medya söylemi, alıcının zihninde bu anlaşmaya dair iyi bir izlenim bırakan sözler (hoş karşılama, övgü, cesaret, kurtuluş) gibi olayın pozitifliğini izleyiciye yükseltmek için kullanıldı. Dilbilimsel retorik (mecaz), Emirlik'in normalleşmeye doğru adımını bölgesel ve küresel barışı güçlendirme yolunda bir "kilometre taşı" olarak tanımlarken de tavzif edildi.

"Kilometre taşı" terimi dönüşüm anlamına gelir ve genellikle en kötünden iyiye dönüşümü belirtmek için kullanılır. Bundan başka, "liderler" kelimesi, hoş karşılamaya önem ve değer katmaktadır (Ek: 2.4).

Emirlik medyası söylemi halka İsrail ile normalleşme anlaşmasının bir fırsat ve kazanç olduğunu, Emirlik hükümetinin bu fırsatı doğru bir şekilde kullanmak için çalıştığını, liderin bilginin farkında ve ona sahip olduğundan dolayı kararlı olması gerektiğini belirten ifadelerle anlaşmayı pazarlamaktadır. Bu medya söylemi, Batı Şeria'yı ilhak etmemeyi ve Filistin haklarını korumayı amaçladığı için normalleşme anlaşmasını da vurgulamaya çalışıyor. Netanyahu'nun bu yalanı reddetmesine rağmen Abu Dabi medyasındaki haber bültenleri, BAE'nin İsrail ile normalleşme anlaşmasından elde ettiği bir kazanç olarak onları kamuoyuna tanıtmaya devam etti (Ek: 2.3). Haberlerin dil seviyesi de normalleşmeye "stratejik ve cesur bir karar" adını verir (Ek: 2.4). Strateji, plan geliştirme ve operasyonları yönetme sanatı ve bilimidir. Bu terimin siyasi söylemde kullanılması, liderliğin kendisini çarpıtmayan kökenlerinin yanı sıra üst düzey planlama yeteneğine sahip bir liderin akıllı vizyonunu ifade eder. André Beaufre tarafından tanımlandığı şekliyle strateji kavramı: "Ulusal çıkarları elde etmeyi amaçlayan organize bir şema içinde siyasi, ekonomik, sosyal, psikolojik ve askeri güçlerin koordinasyonu ve kullanımınıdır." Bu stratejiye cesaret niteliği ekleyerek, kamuoyunun bilincinde devletin bunun sonuçlarının sorumluluğunu üstlenme kabiliyetini oluşturur.

Açık ve sarıh bir konuşmada, Emirlik medyası İsrail ile normalleşmeye karşı çıkan herkesi Filistin davasını sömürme ve bölgesel faydalarının farkına varma çerçevesi içine koymaktadır. Birleşik Arap Emirlikleri TV'nin bu haberdeki söyleminde, gaye veya hedeflere değil, Türkiye'ye atıfta bulunan "tamah, aç gözlülük" teriminden bahsedildi. Zira amaç bariz ve belirlidir, ziyade göz dikmek ise hayatta kalma ihtiyaçlarının ötesine sürekli olarak geçmektir. Ayrıca, açgözlülük sıfatı, başkalarının mülkiyetini elde etmeye istekli olanları ifade etmektedir (Ek: 2.4).

Birleşik Arap Emirlikleri yıllardır, özellikle de son on yılda, İsrail ile barışı İslami bir değer olarak tanımlayan ve onu ulusal kimliğinin temel bir bileşeni olarak gören dini-politik bir doktrini yaymak için çalışmaktadır. Bu yeni inanç, siyasi İslam'ın radikal kavramlarına ideolojik ve değerli bir alternatif olarak pazarlanmaktadır. Aynı yönde, Emirlik medyası söylemi İslam'ı İsrail ile barışın hizmetine yerleştirir ve Şariat Fetva Konseyi aracılığıyla bunun olumlu bir çaba olduğunu ve ülkenin çıkarına olduğunu ve alıcıyı önem konusunda ikna etmek için söyler, Konsey bununla ilgili

olarak, hakimin eylemlerini helal kılmak ve haram etmek için faizin kriter olduğunu onaylamaktadır (Ek: 2.4).

BAE TV'nin medya söylemi, insanlığı bu normalleşmenin faydalarıyla ilişkilendirerek, izleyicilerine bölgedeki en büyük iki kutbun tıp alanında, özellikle de Covid 19 pandemisinin ikilemini çözerek inanılmaz faydalar elde ettiğini, kendisini yükselen şirketlerin ulusu olarak gören İsrail ile kuluçka ortamı ve onlara sağlanan hükümet desteği sayesinde bu şirketleri cezbetmek için en önemli Arap ve uluslararası şehirlerden biri olan Dubai arasındaki bu normalleşme anlaşmasının, tüm insanlığa fayda sağlayacağını söylemektedir (Ek: 2.6 + 2.13).

İkna etmeye çalışan bu medya söylemi, terörizmden kurtulmak ve aşırılık yanlılarına karşı çıkmak olan İsrail'le normalleşmeyi ve barışı haklı çıkarmak için olağan şablondan da yoksun değildi (Ek: 2.15). Raporda, barışsever ülkelerle bu ittifaka katılacak ülkeleri de sanki İsrail barışın tarafındaymış ve farklı tarafta duran herkes terörist, cinayet ve aşırılık aşığı gibi anlattı. Öte yandan rapor, BAE'nin Körfez Bölgesi'ndeki en büyük güç olduğunu ve İsrail'in Orta Doğu'daki güç ve önemdeki muadili olduğunu gösterdi. Bu nedenle bu iki güç birleşirse bölgeye yıllardır süren savaşlar ve çatışmalardan sonra refah, güvenlik ve istikrar getirecektir (Ek: 2.5).

4.2.3. Haberlerde Kullanılan Retoriksel Unsurlar

1. Tanımlama: BAE kanalı, alıcının İsrail ile normalleşme anlaşmasını anlamasını açıklamak ve kolaylaştırmak için tanımı bir dizi terim aracılığıyla kullandı. Kanal, normalleşmeyi Filistin topraklarının ilhakını durduran ve bölgede istikrarı sağlayan bir anlaşma olarak tanımladı. Ayrıca İsrail ile ekonomik, politik, teknolojik, sağlık ve tarım alanlarında işbirliği için ortak bir zemin olarak tanımladı. Kanal, mevcut çatışmaları azaltmak ve gelecekte yeni çatışmaların patlak vermesini önlemek için çalışan yeni bir köprü olarak başka bir açıdan normalleşme tanımını sundu. Arap-İsrail durumu perspektifinden kanal, Emirlik'in İsrail ile normalleşmesini Orta Doğu'daki barış sürecindeki çıkmazı kırmak için bir fırsat olarak tanımladı. Kanalın İsrail ile normalleşmeyi tanımlarken kullandığı terimler arasında; stratejik karar, cesur girişim, dönüm noktası, bilgelik, olumlu çaba ve diplomatik başarı ifadeleri var.

- 2. Kanıt Gösterme:** BAE TV'nin izleyiciye gösterebildiği kanıtlar, esas olarak ülkenin bu karardan elde edeceği ilerlemeye, daha yüksek ve ortak çıkarlara ve Filistin haklarının korunmasına dayanmaktadır. Kanalın söylem düzeyinde kullandığı kanıtlar arasında şu haberler yer almaktadır; "BAE-İsrail barış anlaşması çerçevesinde, Covid 19 pandemisiyle mücadelede kullanılabilecekler de dahil olmak üzere rejeneratif tıp hizmetleriyle ilgili araştırma ve geliştirme alanında işbirliğine hazırlık olarak Abu Dabi Kök Hücre Merkezi, İsraili Ploristem Şirketi ile mutabakat zaptı imzaladığını duyurdu". "Sanayi ve İleri Teknoloji Bakanı Ekselânsları Dr. Sultan bin Ahmed Al Jaber, ekonomik ve sosyal büyüme ve iş fırsatları yaratmanın güvenlik, barış ve istikrar gerektirdiğini doğruladı". "Barış anlaşması, bölgenin sorunlarının ve zorluklarının nasıl ele alınacağı konusunda yeni bir düşünce sağlıyor". "Birleşik Arap Emirlikleri, Amerika Birleşik Devletleri ve İsrail, Filistin topraklarının ilhakını durduran bir anlaşmayı duyurdu".
- 3. Metafor Kullanımı:** BAE TV, İsrail ile normalleşme anlaşması vizyonunu ifade etmek için metaforlar kullandı ve bunlardan; (Orta Doğu'da yeni bir şafak doğdu) cümlesinde karanlıktan sonra gelen ışık sıfatını ödünç aldı. (İyilik tohumlarını ekmek) cümlesinde kanal, Emirlik halkına fayda sağlayacak mahsullerle anlaşmayı nitelemek için metafor kullandı. "Konsey, bir açıklamada, Majesteleri Şeyh Muhammed bin Zayed'in bilgeliğine değer verdi." ifadesinde, kanal, Emirlik liderliğini hikmet olarak tanımlamak için bir metafora yer verdi.. BAE TV de Türkiye'nin normalleşme anlaşmasına tepkisini ifade etmek için aç gözlülük sıfatını kullandı.
- 4. Korku ve Endişe Yaratma:** BAE alıcısını İsrail ile normalleşmeyi kabul etmeye itmek için kanal, teröristler ve aşırılık yanlılarıyla yüzleşecek bir ittifakın olmaması konusunda korku ve endişe yaratmaya yatırım yaptı. Kanal, medya söylemi aracılığıyla bu ittifakı (aşırılıkçılık ve terörizmin önünde duran ülkeler) ifadesiyle açıklıyor. "Covid-19 virüsüyle mücadelede iş birliği için bir mutabakat zaptı imzalanması" ifadesi gibi, korkunun yaratılması, korona virüsüyle mücadele için İsrail ile sağlık alanında tıbbi iş birliğinin gerekliliğinde de temsil edildi. Öte yandan kanal, Arap-İsrail Anlaşması'nın olmamasının barış sürecinin yöneldiği patlamayı ve çatışmayı ateşleyeceğine dair izleyicide

korku yarattı. Örneğin, “Uluslararası duruşlar, bölgenin barış sürecinin doğru ilerlediği patlamayı ve çatışmayı etkisiz hale getirebilecek cesur bir girişime şiddetle ihtiyaç duyduğu hassas bir dönemde atılan adımın önemini tekit etti.”

- 5. Sürü Mantığı Yaratma:** Bu dilsel unsur, toplumsal baskıdan korkan azınlığı, yapay olabilecek bir kamuoyunda asimile olmaya zorlar. BAE kanalı, İsrail ile normalleşme anlaşması etrafında sürünün mantığını veya hakim eğilimi bir dizi cümleyle oluşturmaya çabaladı. Bunu gösterdiği örneklerden; “Dünya liderleri barış girişimini memnuniyetle karşılayıp Orta Doğu bölgesinde barışı geliştirmedeki rolünü oy birliğiyle desteklemektedir”, “Birleşik Arap Emirlikleri ile İsrail arasındaki bu tarihi barış bildirisi, dünyanın barışsever ülkeleri tarafından memnuniyetle karşılandı ve övüldü”, “Başkan Donald Trump liderliğindeki Amerika Birleşik Devletleri, diğer ülkeleri barış ittifakına dahil etme çabalarını sürdürüyor”.
- 6. Güvenilir Kaynak Kullanma:** BAE Kanalı, İsrail ile normalleşme görüşü hakkında izleyiciye ilettiği medya mesajının BAE halkının temel, net ve güvenilir kaynaklarına ikna edici etkisini aramaktadır. Habere daha fazla inandırıcılık kazandırmak için kanal, bilinmeyen kaynaklardan haber aktarmadı. BAE kanalının itimat etiği kaynaklara örnek olarak şunlar verilebilir: BAE Dışişleri, Devlet Bakanı, BAE'nin Şeriat Konseyi, Sanayi ve İleri Teknoloji Bakanı, Dışişleri Bakanı Abdullah bin Zayed Al Nahyan, Federal Ulusal Konsey ve İsrail Hükümeti Sözcüsü.
- 7. Haberde Lakap Kullanma:** Kanal, izleyicide belirli bir zihinsel imaj yaratmak için isimleri takma lakaplarla ilişkilendirdi. Kanalın Muhammed bin Zayed adına eklediği lakaplar arasında: Majesteleri Şeyh, Şeyh, Lider.
- 8. Mitonomi Kullanma:** Örneğin, kanalın haberlerde kullandığı cümleler şunlardır: “Dünyadaki birçok ülkenin dışişleri bakanlıkları, Emirlik hareketine destek açıklamaları yayınladı”, “Uluslararası pozisyonlar adımın önemini vurguladı”, “BAE Şeriat Fetva Konseyi, olumlu çabayı ve BAE liderliğinin attığı adımı övdü”, “Federal Ulusal Konsey, BAE-İsrail Barış Anlaşması’na ilişkin bir açıklamada, bu anlaşmanın Emirlik politikasının değişmezlerini

yansıttığını doğruladı”. Bu anlamda her bakanın, dışişleri bakanının veya Fetva Şurasının üyelerinin adının zikredilmesine gerek yoktur. Çünkü Meclis, birlik veya Bakanlar Kurulu sözcüğü tüm üyeleri temsil eder.

9. Alaya Alma (İroni Yapma): "Filistin meselesi yıllar geçtikçe, sahadaki gerçeklerin sonraki aşamalarda çözümlerin doğasını değiştirdiğini ortaya çıkardı". "Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın BAE ile bağları koparma tehdidine ilişkin yorumunda Dr. Anwar Gargash, BAE'nin açıklamalar yoluyla yanıt vermektten daha akıllıca olduğunu belirterek Filistin meselesinin tarihsel olarak bölgesel tamahkâr emel ve hedeflere ulaşmak için kullanıldığına dikkat çekti". Bu iki cümle bir tür örtülü ironi taşır. İlk cümlede kanal, Filistin meselesine yönelik değişen Arap tutumlarıyla, ikinci cümlede ise kanal, Türkiye'nin uyguladığı politikalarla alay ediyor.

10. Meta-Görüşler Sunma: BAE Kanalı, Emirati-İsrail normalleşme anlaşmasına ilişkin farklı tarafların görüşlerini sundu ancak çoğunluğun düşüncesiymiş gibi görüşü göstermek amacıyla tüm bakış açıları aynı çizgideydi. Örneğin, “Sanayi ve İleri Teknoloji Bakanı Ekselânsları Dr. Sultan bin Ahmed Al Jaber, ekonomik ve sosyal büyüme ve iş fırsatları yaratmanın güvenlik, barış ve istikrar gerektirdiğini doğruladı. Ekselânsları, barış antlaşmasının imzalanmasının çeşitli alanlarda ortak bir iş birliği zemini oluşturan tarihi ve önemli bir olay olduğunu gördü”, Dışişleri Bakanı Enver Gargash'ın yaptığı açıklamada, Majesteleri Şeyh bin Zayed tarafından stratejik ve cesur bir kararla karşı karşıya olduğumuzun vurgulanması gerekmektedir. Ve Gargash'ın, "Bu anlaşmanın, rahatsız edici hale gelen bir mesele için bir fırsat olduğunu düşünüyorum" dediği cümle. Ve “BAE Şeriat Fetva Konseyi, olumlu çabayı ve BAE liderliği tarafından atılan adımı övdü” haberi.

11. Arka Plan Bilgi Verme: Arka plan bilgileri verirken kanal, Arap-İsrail iş birliğinin Filistin meselesi üzerindeki etkisine değinmeden olumlu yönlere tam bir önyargı gösterdi. Örnekler: “Mutabakat zaptı, kök hücre alanında yükselen iki kutbu birleştiriyor”, “İş birliği, hem Abu Dabi Kök Hücre Merkezinin hem de Bluestem Şirketinin hücresel tedavilerdeki uzmanlık alanlarından yararlanarak sadece iki ülkenin vatandaşlarıyla sınırlı olmayan, aynı zamanda

bir bütün olarak insanlığa fayda sağlayan rejeneratif tıp sağlamayı amaçlamaktadır”, “İsrail ile yapılan anlaşma, mevcut çatışmaları azaltıyor ve gelecekte yenilerinin ortaya çıkmasını engelliyor”.

12. Haberde İsimlerin Kullanımı: BAE TV'nin İsrail ile normalleşme anlaşması çerçevesinde kullandığı isimler: Muhammed bin Zayed Al Nahyan, Abdullah bin Zayed, Enver Gargash, Sultan bin Ahmed Al Jaber, Donald Trump, Benjamin Netanyahu ve Ofir Gendelman. Emirlik alıcısı tarafından iyi bilinen bu isimlerin tümü, haber metnine daha büyük ve daha inandırıcı bir güç vermeyi amaçlamaktadır. Bu isimlerin sunulma şekli de haberin gücünü etkiler. Örneğin: Silahlı Kuvvetler Yüksek Komutanı, Abu Dabi Veliht Prensi, Majesteleri Şeyh Muhammed bin Zayed. Bu ad, daha önemli görünmesi için birden fazla resmi sıfatın tanıtılmasını içeriyor.

13. Kişiselleştirme: BAE Kanalı, retorik kişiselleştirme unsuru aracılığıyla, nitelikler (sevmek, yorgunluk, cesaret, düşünme, vaat ve inşa) gibi canlılık kazandırmak için İsrail ile yapılan barış uzlaşmasına insani sıfatları düşürdü. Bu bağlamda, BAE TV haberinde ifadeler şu şekilde yer almaktadır: “dünyanın barışsever ülkeleri”, “Savaş ve çatışmalardan yorgun olan bölge”, “İsrail ile barış uzlaşması cesur bir adım”, “Barış uzlaşması yeni bir düşünce sağlar”, “Barış uzlaşması, yeni köprüler inşa etme vaadini taşıyor”.

14. Kibar Gözükme (Euphemism): BAE TV'nin haber yapımcısı, izleyiciye hitap ederek İsrail ile normalleşme değil; anlaşma, iş birliği, ilişki kurma ve benzeri terimlere sığındı. Bunun nedeni, normalleştirme kelimesinin Arap izleyici üzerinde olumsuz bir psikolojik etkiye sahip olmasıdır.

15. Tekrarlama: Haberin veya bilginin tekrarı iki seviyeyi etkiler; birincisi medya kuruluşunun ulaşabileceği kişi sayısı, ikincisi ise alıcının bilinçaltındaki bilgiyi sabitler. Emirlik medyası söylemi, normalleşme konusunda bir kamuoyu oluşturmak için bu stratejiyi iki temel konuyu tekrarlamak için kullandı; Bunlar, devletin normalleşme ve barıştaki çıkarları ve toprakların ilhakını durdurarak Filistin davası için bir kazanç elde etme meselesidir.

16. Üçleme Kuralına Uyma: Siyasal retorik bağlamında BAE TV, üç sözcükten oluşan bir cümle kullandı. Bunlar; "aşırılığa, sertleşmeye ve teröre karşı duran ülkeler", "halkların güvenliğini, istikrarını ve refahını koruyacak bir barış ittifakı", "savaş ve barış ve milletlerin İlişkileri", "Ekonomik ve sosyal büyümeyi sağlamak ve iş fırsatları yaratmak için güvenlik, barış ve istikrar gerekir", "farklı medeniyetler, kültürler ve dinler ile yaşama".

17. Paralel Yapılar Kurma: BAE TV, bir denge ve benzerlik ritmi oluşturmak için İsrail'in gücüyle paralellik kuralını kullandı. Bunun haber bültenlerinde yer alan örneklerden: "ABD, Başkan Donald Trump önderliğinde, Arap Körfezi'ndeki en önemli müttefikini Orta Doğu'daki ilk müttefikine yaklaştırmak için Abu Dabi ile Tel Aviv arasında barışa ulaşmak için büyük çaba gösterdi", "İş birliği, hem Abu Dabi Kök Hücre Merkezinin hem de Bluestem Şirketinin hücresel tedavilerdeki uzmanlık alanlarından yararlanarak sadece iki ülkenin vatandaşlarıyla sınırlı olmayan, aynı zamanda bir bütün olarak insanlığa fayda sağlayan rejeneratif tıp sağlamayı amaçlamaktadır", "Kök hücre alanında yükselen iki kutbu birleştiren mutabakat BAE ve İsrail temsilcileri tarafından imzalandı".

18. Zamirler Kullanma: BAE kanalı, siyasi söylemin aktarımında belirli bir görüşü vurgulamak için zamirlerin (biz, ben) kullanımına dayalı yönlendirme unsurunu kullandı. Örneğin: "Biz tarihi günlerde yaşıyoruz", "Stratejik ve cesur bir kararla karşı karşıya olduğumuz vurgulanmalıdır", "İlişkilerimizi genişletmeyi ve diğer ülkelerle diplomatik ilişkilere ulaşmayı dört gözle bekliyoruz", "Ben bu anlaşmanın, İsrail'in Filistin topraklarındaki işgalini ilhak etme sorunu olan tedirgin edici bir konu için bir fırsat olduğunu düşünüyorum", "Karşılaştığımız ortak zorluklar ve sorunlar konusunda tüm taraflar için etkili ve faydalı çözümler bulmak için birlikte çalışabileceğimize inanıyorum".

19. Ritim Oluşturma: Kanal, BAE-İsrail normalleşmesi konusundaki haber metnini ritim unsuru aracılığıyla güç ve duyguya doğru getirdi. Mesela "Bölgenin cesur bir girişime çok ihtiyacı var", "Bir bütün olarak insanlığa fayda sağlar", "İsrail halkı Birleşik Arap Emirlikleri halkına elini uzatıyor",

"Anlaşmanın imzalanması, BAE'nin on yıllardır dondurulan dosyalarda büyük bir atılım gerçekleştirme konusundaki diplomatik ve siyasi yeteneğini gösterdi".

4.2.4. Haberlerde Yer Alan Görsellerin Anlamı

İlk Görsel: İsrail işgal hükümetinin başbakanı Benjamin Netanyahu, Emirlik halkını kırk dokuzuncu Ulusal Gün için BAE TV ekranında kutlamaktadır.



Tanım: Emirates TV, ana haber bülteniyle önceki yılların hiçbirinde görmediği şeye tanık oldu. Bu bültende kanal, Arapçaya ve işaret diline çevrilmiş İngilizce bir haber videosu yayınlarken İsrail işgali Başbakanı Benjamin Netanyahu'nun yeni dostlar olarak nitelendirdiği BAE liderlerini ve halkını 49. BAE Ulusal Günü münasebetiyle tebrik etti.

Karakterler: Ekranın altındaki bantta BAE kanalı olarak İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu. Ayrıca toplumun her kesimine ilgi göstermek için işaret dili tercümanı.

Kod ve Simgeler: Bu görsel, iki optik sembolle oluşturuldu; Siyasi bir kutlama boyutu taşıyan İsrail bayrağı ve Netanyahu'nun ailesiyle birlikte sosyal boyut taşıyan bir fotoğrafı. Bu görselin kompozisyonunda mevcut kitaplar, Netanyahu'nun siyasi kişiliğine bilgi, bilim ve aydınlatma nitelikleri eklemektedir.

Görsel biçimlendirici seviye:

- Çerçeve; Belirli bir haber konusuyla ilgili istenen bir görüşü veya konumu vurgulamak için orta boy çerçeve kullanıldı. Çekim genel çerçevede olsaydı, aynı etkiye ve hedefe ulaşamazdı ve seyircinin duygularından daha uzak olurdu.

- Çekim açısı; Normal veya düz bir açı, Netanyahu'nun mesajını Emirlik halkına iletmek için, izleyiciyi kişiye ve konuya karşı samimi ve sevgi besleme hissettirmek amacıyla, özellikle de vatansever bir tebrikle sarılmış siyasi bir mesaj olduğu için kullanıldı.
- Renkler; Bu görsel konuşmada Netanyahu, dış görünüşü ve giyimiyle kendine güven, güç, otorite ve aldığı kararlarda kararlılığın niteliklerini vurgulamaktadır.

İkinci Görsel: İsraili çocuklar normalleşmeyi kutlamaktadır.



Tanım: BAE TV tarafından yayınlanan bir haberde, Abu Dabi Medya Ağı muhabiri, BAE ile İsrail arasındaki normalleşme anlaşmasına ilişkin raporunu bu sahneye sonuçlandırdı; Birleşik Arap Emirlikleri bayrakları taşıyan ve anlaşmayı kutlayan Yahudi şapkaları giyen İsraili çocuklar, ABD ve İsrail bayrakları da kompozisyonda yer almaktadır.

Karakterler: Yahudi şapkalı üç İsraili çocuk. Raporun yönetmeni, İsrail ile yeni ilişkinin derinliğini ve temizliği belirtmek için bu sahnede kasıtlı olarak çocukları kullandı.

Dilsel Kısım: Bu görsele şu yazı eklenmiştir: "Washington, BAE ile İsrail arasındaki barış anlaşmasının imzalanmasıyla salı günü tarihi bir olaya tanık oluyor." Bu görsel, beraberindeki yazılı sözlü formattan yol yönlendirici bir işlev kazanmaktadır. Bu dilsel teknik anlamına çit yapar ve olayın okunmasını birleştirir.

Kod ve Simgeler: Gözle anlamak, okunan veya duyulan metni almaktan daha çok bilinçaltında kök salmıştır. Bu görsel, anlaşmanın taraflarını belirtmek için Birleşik Arap Emirlikleri, İsrail ve Amerika Birleşik Devletleri bayraklarını içermektedir.

Normalleşme uzlaşmasının siyasi anlamlarının yanı sıra dini ve sosyokültürel anlamlar çağrıştıran Yahudi şapkaları da yapsında bulunmaktadır.

Görsel biçimlendirici seviye:

- Çerçeve; Üç kişinin görünümü için doğru boyutta olan orta boy bir çerçeve seçilmiştir.
- Çekim açısı; normal ve düzgün açıdır. Kamera özneye göz hizasında hedeflenir. Görselin öznesi, olayın konusu ile kendini maksimum zihinsel aktivitede olduğunu hisseden izleyiciye eş değer görünmektedir.
- Renkler; Bu görselin renkleri önemini bayrakların renklerinden almaktadır. Çocuklar siyah giysiler giyerler. Bu renk, kişisel görünüm veya giyim ile ilişkiliyse gücü gösterir.

Üçüncü Görsel: İsrail-Amerikan ortak heyetinin Birleşik Arap Emirlikleri'ne inen ilk İsrail ticari uçağıyla gelmesi.



Tanım: BAE TV haber raporunda yer alan bu görsel sunumda, Lod Ben Gurion Havalimanı'ndan kalkan İsrail "El Al" Şirketine ait bir uçak, İsrail ile BAE arasındaki ilişkileri normalleştirmek için bir anlaşmanın açıklanmasının ardından pazartesi günü Emirlikler'e ilk resmi uçuşunu yapmaktadır. İsrail'in Abu Dabi'ye uçuşu, Emirates'in uluslararası arama kodu olan 971 numarasını, dönüş uçuşunda ise İsrail'i aramak için uluslararası kod olan 972 numarasını taşıdı. Şirket, uçağın ön yüzüne İbranice, İngilizce ve Arapça olarak "Barış" kelimesini yazdı ve normalleşme taraflarının, Emirlikler, Amerika ve İsrail'in üç bayrağının ön saflarında yer almaktadır. Emirlik televizyonu, bu görüntünün yayınlanmasıyla birlikte BAE'nin yeni bir barış sayfası açtığını söyledi.

Karakterler: ABD heyetinin üyeleri (Başkan Donald Trump'ın Danışmanı Jared Kushner, ABD Ulusal Güvenlik Danışmanı Robert O'Brien ve ABD'nin İran Özel

Temsilcisi Brian Hook). Güvenlik Danışmanı Meir Ben-Shabbat başkanlığındaki İsrail heyetinin üyeleri ve Başbakan Benjamin Netanyahu'ya yakın yaklaşık yirmi yetkilidir.

Dilsel Kısım: Sol taraftaki görselde (BAE vatanları inşa etmek için insanları inşa eder) ibaresi yazılıdır. Bu cümle, vatan ve vatandaş için yeni ilişkiler kurmanın anlamını izleyicinin zihninde pekiştirmeye çalışır. Diğer sahnede ise iki delegasyonun uçaktan inilmesiyle eş zamanlı olarak (Emirlikler on yıllardır mükemmellik ve liderliğe ulaştı) ibaresi yazıldı. Bu televizyon görüntüsündeki görsel ve dilsel bağlantı, bu heyetle yapılan anlaşmanın Emirates mükemmelliğini ve liderliğini elde ettiği anlamını sağlamaktadır.

Kod ve Simgeler: İsrail havayolu şirketi, Suudi otoritelerin hava sahasından geçmesine izin verdiği Emirlik yetkilileriyle görüşmek üzere İsrail ve Amerikan heyetlerinin üyelerinin götürdüğü uçağa, Gazze'nin kuzeyinde bulunan Irak El-Manshiyya ve El-Felluce Filistin şehirlerinin kalıntıları üzerinde, Nekbe sonrasında İsrail işgalinin kurduğu en büyük yerleşim yerlerinden birinin Kiryat Ghat'ın adını verdi. BAE TV muhabiri bu görsel haberi "tarih yazmada Emirates cesareti" ifadesiyle yorumlarken bu isim, Filistinlilerin zihninde trajik ve facialı bir çağrışıma sahiptir zira bu iki köyün topraklarında siyonist gerillaların eline geçmeden önce 100'den fazla Filistinli ve Arap şehit edildi. Buna ilaveten 1948'de Nekbe Savaşı'nın başlamasından aylar sonra hayatta kalabilen kalelerin sonuncusuydu.

Çekim Açısı: Kanal, sitenin coğrafyasını açıklamak ve sahnenin karakterleri arasındaki mekansal ilişkiyi anlamak için geniş bir temel çerçeve kullandı. Ardından kanal, izleyicinin karaktere yaklaşmasını ve onun eylemlerini ve ayrıntılarını izlemesini sağlamak için orta çekimi kullandı.

Dördüncü Görsel: İsraili politikacıları ev sahibi yapmak



Tanım: BAE TV haber bülteni sırasında TV görüşmesi.

Karakterler: İsrail hükümetinin sözcüsü Ofir Gendelman.

Açı, Çerçeve, Ekran Yapılandırması: Çekimin çerçevesi orta derecede yakındır ve bu, televizyon konuşma görüşmeleri için uygun çekimdir. Açı: kameranın karşısında, yani doğrudan izleyiciyle konuşarak ve hitap ederek mesajları iletmek. Ekran, Gendelman'ın sözleri ile normalleşme anlaşmasını birbirine bağlayan sahnelerin görüntülenmesi için iki bölüme ayrıldı.

Kanalın taraf tutması, BAE ve İsrail için normalleşmenin önemi olan anlaşmanın altını çizerek olayla ilgilenirken Arap-İsrail barışının Filistin meselesine ve Filistin halkının haklarına yansımaları olan diğer görüş tamamen dışlanmaktadır.

Beşinci Görsel: Meta-Görüşler Sunma:



Tanım: BAE TV'nin, Emirlikler ile İsrail arasındaki normalleşme anlaşmasının önemini ve avantajlarını açıklayan bir rapordur. Raporda İsraili uzmanların görüş ve fikirlerine yer verildi. BAE kanalı, İsrail ile ilişkiler konusundaki politikasıyla uyumlu görüşler göstermek için bu yaklaşımı benimsemiştir.

Karakter: Haham ve Simon Wiesenthal Siyonist Araştırmaları Merkezinin Dekanı Abraham Cooper.

Kod ve Simgeler: Cooper resmi kıyafetleriyle görev merkezinde görünür. Bu, izleyiciye olayın genel atmosferini önerecektir.

Çerçeve: Çekimin çerçevesi orta derecede yakındır ve bunun üç nedeni vardır; İlk sebep, genel atmosferi göstermek. İkincisi, karakterin izleyiciye önemli sözler söylemesi, yani izleyici ile konuşmacı arasında yakınlığın sağlanmasıdır. Üçüncüsü ise muhabir ve konuşmacı arasında bir görüş hattı oluşturmaktır.

Çekim Açısı: Röportaj iki nedenden dolayı 3/4 açıyla çekildi; Kişilik özelliklerini ibraz etmek için ve bu açı bir bakış açısı önermektedir. Röportaj, izleyicinin karşısında bir açıyla çekilmedi. Karakter kameraya bakmadan konuşur çünkü misafirin kameraya bakması diyalogu bir hitaba ya da mesaja çevirecektir. Röportajın oluşturulmasında gösterilen odak uzaklığı, karakter ve mekan arasındaki ilişkiyi göstermede rol oynar.

Altıncı Görsel: Bilgileri anlamayı kolaylaştırma



Grafik Teknolojisinin Kullanımı: Modern formlar arasında BAE TV, entelektüel, kültürel ve politik değerleri sanatsal unsurları, sembolleri ve renkleri ve çevirisinde bir yönergesi ürünü içeren görsel bir anlama dönüştürdüğü için etkili bir bilgi ekranı biçimi sağladı. Grafik teknolojisinin kullanımı, teknik bir sembolik simülasyon ve bir mesajı iletmek ve ona başka bir boyut kazandırmak ve izleyiciden daha fazla etkileşim ve yanıt elde etmek için görüntüleri, dijital yazıyı ve eşlik eden sesleri birleştiren medya çıktılarının bir karışımı olarak kabul edilmektedir.

Yedinci Görsel: Haber bülteni araları



Sloganların Kullanımı: BAE ve İsrail bayrağı ile temsil edilen görsel çağrışımların olduğu bir geçiş haber arası ve bunların ortasında Amerikan bayrağı ve ekranda

"Emirlikler Barış Mesajı" ibaresinin yazılı olduğu yer almaktadır. Anlaşmanın iki tarafı Emirlikler ve İsrail, Amerikan arabuluculuğu ve bu, bayrakların bu sırayla düzenlenmesinin sonuçlarını açıklar. Ayrıca ekrana yazılan "Emirlikler bir barış mesajıdır" ibaresi, alıcıya aynı anda hem görsel hem de dilsel bir mesaj iletmekte ve ona bu normalleşmenin, dünyanın tüm ülkelerine barışı taşıyan Emirlik devletinin temel mesajlarından biri olduğunu bildirmektedir. Bu slogan, Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki Twitter platformunda #BAE_Barış_Mesajıdır hashtaginin yayınlandığı BAE TV tarafından tanıtıldıktan sonra sosyal ağ sitelerinde yaygın olarak yankılandı.

Sekizinci Görsel: Yeni dijital medyayı kullanmak



BAE TV'deki haber bültenlerini inceleyerek, kanalın yeni dijital medyada yayımlanan medya materyallerinden, aktivistlerin, analistlerin ve siyasi figürlerin görüşlerini kanal için tasarımlar şeklinde aktararak haber bültenlerini beslediğini görülmektedir. Bu teknoloji, yeni ve geleneksel medyanın gücünü ve etkisini haber oluşturmada ve medyanın mesajını halka ulaştırmada birleştirmektedir.

Birleşik Arap Emirlikleri normalleşme sürecine dahil olduktan sonra, resmi Emirates TV, medya gücü aracılığıyla İsrail'in Filistin topraklarındaki varlığını meşrulaştırmaya çalışmaktadır. BAE kanalı İsrail'i Arap sektöründe normal ve kabul edilebilir bir devlet olarak sunarken, Filistin davasının dini ve ulusal kutsallığını ortadan kaldırarak dünyadaki herhangi bir çatışma gibi izleyiciye sunmaktadır. Emirates kanalı, İsrail'le uzlaşmanın olumlu yönlerine dikkat çekerken, İsrail'in Filistinlilere karşı uyguladığı politikaları gözden kaçırdı, haberlerinde İsrail işgal ordusunun askeri kontrol noktalarında Filistinlileri öldürmesi, tutuklamaları, arazilerine el koymaları ve ev yıkımları haberlerine yer vermemektedir. BAE kanalı, alıcı yönelimleri, medya dezenformasyonu ve önyargı oluşturmak için dilsel ve ifade edici

unsurlar ve medya yetenekleri kullanmaktadır. Kanal, Emirlikler-İsrail normalleşme anlaşmasını önerirken açıkça taraflı davrandı. Bu yanlı tutum, olayın çerçevesi de, halkın arzusunu ve İbrahim anlaşmaları lehine uluslararası karşılama yansıtan geniş bir haber akışı yoluyla normalleşmeye karşı bir sessizlik sarmalının oluşumuna yönelik çalışmalarda, seçilen terimlerle, ekranlarında hükümet tarafıyla aynı fikirde olan siyasi figürleri ve İsraili uzmanları ağırlarken, Filistin görüşünü tamamen marjinalleştirerek temsil edilmektedir. Tüm bunlara ek olarak haber editörleri isim, fiil veya sıfat olsun, telaffuzu salt dilsel bir terimi ideolojik yüklü bir terime dönüştürdüler. BAE kanalının çalışmaları üzerinden gerçekleştirdiğimiz bu analiz, bu kanalın haber bültenlerinde kullanılan sembolün göstergebilimi, görsel kompozisyonu ve televizyon resim çerçevesinin anlamlı çağrışımlarını ortaya çıkarmaktadır.

BAE kanalının, bayrağın temsil ettiği ulusal simgelerin, kıyafetlerde temsil edilen popüler sembollerin ve dini kodların etkili gücünden alıcı üzerinde bir izlenim yarandığını not ediyoruz. Grafik tasarımlarda temsil edilen formun anlamsal organizasyonu, görüntünün bir dizi belirleyici ve düşündürücü anlamının aktarılması yoluyla ikonik ve sembolik işaretlerin söylemsel bir görsel iletişimiyle sonuçlandı. Görüntünün teknolojik boyutlarının incelenmesi bağlamında, analiz ettiğimiz bu kanal, belirli anlamlar ve öneriler vermek için farklı fotoğraf açıları işletmek ve yakalama açısının endikasyonlarını ve derinlik göstergelerini birleştirmek için görüntüleme tekniklerini kullanmaktadır. Çalışma, BAE TV'nin, izleyiciyi idare etmek, kanalın gündeminin ve editoryal politikası hedeflerini destekleyen bir yöne doğru yönlendirmek için bir mekanizma olarak ekrana yazılan görsel mesajlarla video haberlerini destekleme eğilimini göstermektedir.

4.3. Sudan TV'nin Arap İsrail Uzlaşmasına Dair Haberlerinin Analizi

4.3.1. Haberlerin Konuları ve Başlıkları

Çalışmanın devam ettiği sürede Sudan TV'de uzlaşma ve normalleşme ile biten İsrail-Sudan ilişkileriyle ilgili 14 haber yer almaktadır. İncelenen bu haber bültenlerinde 7 ana haber bulunmaktadır.

- 1. "Amerika Birleşik Devletleri, Sudan'ı teröre destek veren devletler listesinden çıkarıyor:** ABD Başkanı Donald Trump, Sudan'ın isminin terörizmi destekleyen ülkeler listesinden çıkarıldığını resmen açıkladı ve bu adım Sudan için büyük bir fetih olarak tanımlamaktadır ve bunun etkileri

ülkedeki genel siyasi ve ekonomik duruma yanı sıra Sudan'ın dış ilişkilerine yansiyacaktır."

Sudan televizyonu, Sudan'ın Amerikan kararına karşılık ne sunacağını izleyiciye söylemediği için haberin ikinci bölümünü tamamlamadı. Bu haber, Amerikan-Sudan ilişkilerinde meydana gelen bu gelişmenin ne gibi etkileri olacağını açıklamadan, bu Amerikan adımının beklenen geniş bir sonucunu sundu. Bu cümlelerin formülasyonunda "büyük fetih" ifadesi kullanılmış ve "Sudan'ın dış ilişkileri" cümlesine bağlanmıştır.

2. El-Burhan, İsrail ile normalleşmenin Sudan'ın çıkarına olduğunu doğruluyor: Sudan Egemenlik Konseyi Başkanı Korgeneral Abdel Fattah El-Burhan, İsrail ile ilişkilerin normalleştirilmesinin ülkesinin çıkarına olduğunu değerlendirerek bu tedbirin Sudan'daki siyasi güçlerin yüzde 90'ı tarafından desteklendiğini vurguladı. El-Burhan, İsrail ile bu ilişkilerin Sudan'ın çıkarına hizmet ettiğini ve ulusal çıkarların diğer menfaatlerden önce gelmesi gerektiğini belirtti. Ve açıklamasında, "Biz kendi çıkarlarımızı gözeterek ve kimseyi düşman etmeden ülkemizin algısını değiştirmek istiyoruz." dedi.

Sudan siyasetine topluluğun güvenini artırmak ve çevresinde halk desteği kazanmak amacıyla, Sudan TV, bu konuşmayı Geçiş Dönemi Egemenlik Konseyi Başkanı'na sunarak bu uzlaşmanın sonucunda Sudan'ın faydasını teyit etti. Ancak pratik çıkarların ne olduğunu tam olarak açıklamadı, yalnızca ülkesinin algısını değiştirme hedefini öne geçirdi. Haberinin ilk bölümünde Sudan'ın çıkarları siyasi güçlerin normalleşme konusundaki görüşüne bağlanmıştır. Cümlelerin ikinci kısmı, El-Burhan'ın açıklamasındaki biz zamiri ile oluşturulmuştur, yani Sudan, El-Burhan karakteri ile temsil edilmiştir.

3. "Sudan Cumhurbaşkanı, İsrail ile ilişkilerin normalleşmesinin, uluslararası toplumun Sudan'la uyumlu ve düzenli bir ülke olarak anlaşmasını sağlayacağını açıkladı". Egemenlik Konseyi Başkanı Abdel Fattah El-Burhan, İsrail ile normalleşmenin ilişkilerin normale dönmesi anlamına geldiğini ve doğanın düşmanlık taşımadığını belirtti. Ve "Biz hiçbir

rejimle düşmanlık ilkesini istemiyoruz, çıkarlarımızı arıyoruz ve sadece Sudan'ın menfaatini istiyoruz." dedi.

Sudan TV, ülkenin cumhurbaşkanının bir kanaat önderi olduğunu göz önünde bulundurarak, kamuoyunda İsrail'in ve bölgedeki varlığının doğal bir görüntüsünü oluşturmak için haber bültenleri aracılığıyla el-Burhan'ın sözlerini sunmaya çalışmaktadır. Bu cümle, "İsrail ile normalleşme" ile "düzenli devlet" arasında bir ilişki kurularak oluşturulmuştur. "Doğa" kelimesinin anlamı, İsrail işgali ile düşmanlığı sona erdirmek için yararlanmıştır. Sudan kamuoyuna Devlet Başkanı Abdel Fattah El-Burhan'ın görüşünü benimsettiren "biz" zamiri kullanılmıştır.

- 4. "Sudan, İsrail boykot yasasının onu önemli uluslararası örgütlerden mahrum bıraktığını doğruladı.** Sudan Yatırım ve Uluslararası İş Birliği Bakanı El-Hadi Mohamed Ibrahim, 1959'da çıkarılan İsrail'i boykot yasasının Sudan'ı gayet önemli birçok uluslararası kuruluşu girmekten mahrum ettiğini doğruladı. Ibrahim, İsrail boykotunun yasalarının iptal edilmesinin Sudan için çok büyük bir yatırım fırsatı sağladığını belirtti."

"Her şey zıttıyla kaimdir" önermesinden hareketle televizyon, İsrail'in boykotu nedeniyle ülkenin uğradığı zararlar karşılığında anlaşmadan istenen faydaları açıklayan yetkililerin açıklamalarını yayınlamaktadır. Haber yapımcıları, izleyicinin iki modeli karşılaştırmasını sağlamak için bu stratejiyi kullanmaktadır.

- 5. "Genel Sekreter, Sudan ile İsrail arasındaki uzlaşmanın barışı teşvik etmek için yeni fırsatlar sunmasını umduğunu ifade etti.** Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri António Guterres, Sudan ile İsrail arasındaki ilişkilerin normalleşmesine ilişkin anlaşmanın iş birliğini, ekonomik ve ticari ilişkileri güçlendireceğini, Orta Doğu ve Afrika Boynuzu'nda barış ve ekonomik refahı ilerletmek için yeni fırsatlar sağlayacağını umduğunu belirtti."

Sudan TV'nin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin bu anlaşmayı destekleyen pozisyonuna atıfta bulunması, İsrail ile uzlaşmaya uluslararası meşruiyet kazandırma bağlamında gelmektedir. Bu haber Sudanlı kitlelerde bu adımın uluslararası alanda desteklenmesinin İsrail ile uzlaşmaya yönelik olumsuz ve reddedici bakış açısını

keseceğine dair bir algı yaratmaktadır. Konuşmanın cümlesi, "umut" kelimesinin kullanıldığı dramatik söyleme yönelmektedir. Haber, refah ve fırsat kelimeleri görevlendirerek pozitifliğe itilmiştir.

6. "Hamdok, ABD hükümetinin Sudan'ın adını teröre destek veren devletler listesinden çıkarma kararından dolayı Sudan halkını tebrik ediyor. Başbakan Dr. Abdullah Hamdok, geçen yıl sorumluluk üstlenmemizden bu yana Sudan'ın terörü destekleyen ülkeler listesinden çıkarılması için ABD yönetimiyle ciddi bir diyalog başlattığımızı söyledi. Bugün başardıklarımızı ve uzmanlardan oluşan bir grubun bir yılı aşkın süredir ABD yönetimiyle diyalog ve tartışma içinde olduğunu, yaptırımları on milyar dolardan birkaç yüz milyona indirebildiğimizi de sözlerine ekledi."

Sudan televizyonunun ülke yetkililerinin ABD'nin Hartum'u terör listelerinden çıkarma hareketini öven açıklamalarını haberleştirmeye odaklanması, "ülkenin İsrail'e karşı önceki rolünün terörizm olduğu ve İsrail'e karşı çıkanların terörist olduğu yönünde damgalamayı" amaçlamaktadır. Başlıkta geçen "tebrikler" kelimesi, iyiliği ve fayda elde etmeyi ifade etmektedir. Bu cümlelerin oluşturulmasıyla başarı ile cezaların azaltılması arasında bir bağlantı kurulmuştur.

7. "Sudan, şiddeti, aşırıcılığı ve terörizmi reddederek uluslararası toplumla birlikte beyaz bir sayfa açıyor. Başbakan Abdullah Hamdok, ABD'nin Sudan'ı terörü destekleyen ülkeler listesinden çıkarma kararının, ekonomiyi yönetmek için daha iyi imkanlar ve daha iyi koşullar sağladığını, Sudan'ın uluslararası topluma ve küresel bankacılık ve finans sistemine dönüşünü doğrulamak ve teşvik etmek için kapıyı ardına kadar açtığını, Sudan'ı borç ertelemesine ehil ettiğini, ayrıca bölgesel ve uluslararası yatırımlar için kapıyı sonuna kadar açmaya yardımcı olduğunu ve Sudanlı göçmenlerin, teknolojiden en iyi şekilde yararlanmanın yanı sıra, katkılarını sağlam ve net bir şekilde ve resmi kurumlar aracılığıyla aktarmalarına olanak tanınacağını açıkladı. Bu karar aynı zamanda yedek parça ithalatı yasağı nedeniyle yapıları tahrip olan ulusal kurumların kurulmasına da yardımcı oluyor. Başbakan, önümüzdeki yolun uzun olduğunu ve bu fırsattan en iyi şekilde yararlanmak için ciddi planlama ve birlikte çalışmamız gerektiğini söyledi."

Bu haber bölümünde televizyon, en önemli konu olan normalleşmeyi ele almamakla birlikte, etrafındaki halk desteğini artırmak için Başbakan'ın Amerikan kararının pratik faydalarını açıklamasını yayınlamaktadır. Kelime ve cümle analizi düzeyinde, yeni bir başlangıcı ifade etmek için "beyaz bir sayfa" kelimesi kullanılmıştır. Bu yeni başlangıç, şiddet ve terörün reddedilmesiyle ilişkilendirilmiştir. Cümlelerin oluşumunda ilişkilerin kurulmasıyla Sudan, Cumhurbaşkanı'nın açıklamasıyla temsil edilmiştir.

8. "Gedaref Valisi Dr. Süleyman Ali Muhammed Musa, Gedaref ilçesi kitlelerini, geçiş hükümeti liderlerini ve tüm Sudan halkını ABD yönetiminin Sudan'ı terörizme sponsorluk yapan ülkeler listesinden çıkarma kararından dolayı tebrik etti. Gedaref Valisi, kararın ekonomik durumu olumlu yönde etkileyecek birçok sonucu olduğunu onayladı."

Sudan televizyonunun konuşmacıların dilinden aktarmayı ihmal etmediği ekonomik yansımalar, ekonomik krize güvenerek Sudan toplumunda bu normalleşme adımını atmaya çalışmak bağlamında gelmektedir. Haber yapımcısı bu sayede insanları, Sudan'ı teröre sponsor olan ülkeler listesinden çıkarmadan kurtuluşa ve rahat bir yaşama ulaşmanın bir yolu olmadığına ikna etmeye çabalamaktadır. Bu haberde de tebrik kelimesi devamlılığı teşvik etmek için kullanılmıştır ve mutluluk getiren durumlarda tebrikler sunulmuştur.

9. Başkan Donald Trump, Sudan Egemenlik Konseyi Başkanı Abdül Fettah El-Burhan, Sudan Başbakanı Abdullah Hamdok ve İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu, Sudan'ın on yıllardır vahşi bir diktatörlük altında yaşadığı ve Sudan halkı nihayet devraldıktan sonra bölgede barışı teşvik etme konusundaki tarihsel ilerlemesini ve fırsatlarını tartışmak için konuştular. Sudan geçiş hükümeti, cesaretini ve terörizmle mücadele, demokratik kurumlarını inşa etme ve komşularıyla ilişkilerini geliştirme konusundaki kararlılığını göstermiştir. Başkan Trump, Sudan'ı terörizmin devlet sponsorları listesinden çıkarmaya karar verdikten sonra, ABD ve İsrail, yeni bir başlangıçta Sudan ile ortak olma ve uluslararası topluma tam entegrasyonunu sağlama konusunda anlaştilar.

ABD, Sudan'ın egemen dokunulmazlığını geri getirmek için adımlar atacak ve uluslararası ortaklarını Sudan'ın yükünü azaltmak için harekete geçirecek.

Sudan televizyonunun bu içeriği tercih etmesiyle, dünyanın en güçlü ülkesinin başkanının normalleşmeye meşruiyet ve büyük önem vererek Sudan Geçiş Konseyi ile konuşmasının önünü açtığı için bu uzlaşmayı en üst düzeye çıkarma yoluna hizmet etmektedir. Ayrıca, önceki rejimin tiranlığının ve halkın özgürlükten yoksun olmasının, geçtiğimiz on yıllarda Sudan'daki gelişmelere ulaşmasını engellediği mesajını vermektedir. Dolayısıyla, kitlelere devrimden sonra gelen bir rejim olarak, bu adımla, bir yönetim organı olarak kişisel bir vizyonumuzu değil, popüler bir talebi gerçekleştirdiğimizi söylemektedir. Haber cümlelerinin çoğunda cesaret, ortaklık ve bütünleşme gibi olumlu kelimeler kullanılmıştır ve bu da uzlaşmaya karşı olumlu bir halk tepkisi yaratılmasını artırmaktadır.

10. "ABD ve İsrail, Sudan halkını demokrasilerini güçlendirmede, gıda güvenliğini artırmada, terörizm ve aşırılıkçılıkla mücadelede ve ekonomik potansiyellerinden yararlanmada ve desteklemek için ortaklarıyla birlikte çalışmayı taahhüt ettiler. Liderler, Sudan ve İsrail arasındaki ilişkileri normalleştirme ve aralarındaki düşmanlık durumuna son verme konusunda anlaştilar. Buna ek olarak, liderler ekonomik ve ticari ilişkilere ilk odak noktası tarımla başlamayı ve önümüzdeki haftalarda tarım teknolojisi, havacılık, göçmenlik konuları, iki halkın yararına alanları işbirliği anlaşmalarını müzakere etmek için bir araya geleceklerini uzlaştı. Liderler ayrıca daha iyi bir gelecek inşa etmek ve bölgede barış amacını desteklemek için birlikte çalışmaya karar verdiler. Bu adım, bölgesel güvenliği artıracak ve Sudan, İsrail, Orta Doğu ve Afrika halkı için yeni fırsatların kilidini açacaktır. Bu tarihi anlaşma, dört liderin cesur yaklaşımının ve vizyonunun bir kanıtıdır. Başbakan Netanyahu, Başkan El-Burhan ve Başbakan Hamdok, eski çatışmaları sona erdirmeye ve bölgedeki tüm halklar için barış ve fırsatlardan oluşan bir gelecek inşa etme konusundaki pragmatik ve benzersiz yaklaşımından dolayı Başkan Trump'a takdirlerini dile getirdi."

Sudan TV, ciddiyetin yalnızca hükümetin kendisinde olmadığını değil, diğer tarafların taahhütlerini de göstermeye başladı. Ayrıca bu sunum aracılığıyla İsrail'i

demokrasinin devlet sponsoru olarak tanıtmaktadır. Bu haber, Sudan halkının İsrail ile uzlaşması sonucunda yararlanacağı ekonomik akışları alıcıya aktarmaktadır. Söz ve sorumluluk anlamına gelen taahhüt kelimesi kullanılmıştır. Uzlaşma sonucunda Sudan'ın yararlanacağı tüm alanlarda destek sözüne bağlanmıştır. Olumluya yönelik tüm bu söz ve eylemlerin seferber edilmesiyle, her yurttaşın kendi ülkesinde gerçekleştirmek istediği bu ideal ve haberdeki cümlelerin oluşumu hakim olmuştur.

- 11.** ABD yönetiminin Sudan'ı terörizm listesinden çıkarma konusunda attığı adım, 30 yıl süren ablukanın ardından Sudan'ın uluslararası toplumdaki yerini tekrar kazanma arzusuyla yaşamaya devam etmesini bekleyip gözledikten, Sudan halkını çeşitli seviyelerde ekonomik olarak yakın bir feraha kavuşturma noktasına ilerleme umduktan sonra geldi.

Sudan TV bültenlerindeki bu söylem, popülerlik gösterme ve Sudan kamuoyunda bu adımı benimseme çabalarından ayrılamaz. Haberin anlamını güçlendirmek için eş anlamlı ve zıt anlamlı kelimeler kullanılmıştır.

- 12.** Sudan hükümeti, ABD Başkanı Donald Trump'ın Sudan'ı terörizme sponsor olan devletler listesinden çıkarma kararını resmen imzalamasıyla, uluslararası toplum tarafından ülkeyi on yıllarca boykot etme ve geçmiş rejimin en ağır mirasından kurtulma sayfasını dürüyor. Bu, ülkemize uluslararası topluma hak ettiği şekilde geri dönmesinin ve üzerinde uzun süre dayatılan tecridin ardından uluslararası sisteme entegre olmasının kapısını açmaktadır.

Bu haberi benimseyen metin, bu adımı uluslararası topluma bağlayarak büyütür ve insanların bu karardan sonra ülkenin asla acı çekmeyeceğine dair inançlarını güçlendirmeye gelmektedir. Bu haber, kısa cümleler, etkili ve dokunaklı kelimelerle karakterizedir.

- 13.** "Adalet Bakanı Dr. Nasreddin Abdel Bari, İsrail ile normalleşmeye ilişkin açıklamalarda bulundu ve açıkladı ki Sudanlıların büyük çoğunluğu tarafından desteklenen, orduya yaslanan ve Sudan tarihinde hiçbir başbakanın desteğine sahip olmayan bir başbakan tarafından yönetilen mevcut geçiş hükümetinin önemli kararlar alma konusunda siyasi yeterliliğe sahip oldu. Geçiş hükümeti,

istikrarsız zaman ve koşullara göre değişen Sudanlıların çıkarlarına uygun olarak dengeli ve bağımsız bir şekilde dış politikayı yönetmek için iktidardaki anayasa belgesi gereğince yetkilendirilmiştir. Anayasa belgesi, hükümetin dış politika belirleme ve yönetme uygulamasına menfaat, bağımsızlık ve denge dışında kısıtlamalar getirmediği gibi İsrail ile ilişkilerin kurulmasını da engellemiyor. Dış politika, bireysel veya partilerin ideolojik eğilimleri ve inançları tarafından değil, sadece avantajlarla belirlenmelidir. İsrail ile normalleşme konusunda sorulması gereken doğru soru, hükümet tarafından alınan normalleşme kararında kazanılmış bir menfaat olup olmadığıdır. Normalleşme kararı kısa ve uzun vadede Sudanlılara büyük fayda sağlayacak ve bunun etkisi önümüzdeki günlerde görülecektir."

Adalet Bakanı'nın ifadesinin aktarılması, imzalayanların Sudan halkını temsil etmediğini söyleyen herhangi bir iç veya dış pozisyona bir yanıt niteliğindedir. Ayrıca Sudan TV, Bakan'ın anayasal belge hakkında söylediklerine atıfta bulunarak bu uzlaşmanın meşru olduğunu ve anayasaya aykırı olmadığını teyit etmektedir. Bu haberde olay, alıcının bilinçaltına hitap etmek için uzun cümleler halinde anlatılmıştır. Cümle inşası, yetenek, otorite, bağımsızlık ve egemenliği ifade eden kelimelerle karakterize edilmiştir.

14. "Sudan Dışişleri Bakanı Omar Qamar El-Din, ulusal yapı diyalogu programında İsrail ile normalleşme anlaşmasının Sudan'a çeşitli alanlarda geniş ufuklar açtığını belirtti."

Sudan TV, bu açıklamayı İsrail ile normalleşme ve uzlaşmanın ekonomik alandan ve insanların yaşam koşullarının iyileştirilmesinden daha büyük faydaları olduğuna işaret etmek için aldı, ancak "çeşitli alanlar" ibaresi ile açık ve geniş bıraktı. Sudan'ın bir durumdan diğerine çıkışını ifade etmek için (açmak) kelimesi kullanılmıştır. İlişkilerin genişlemesine işaret etmek için haberlere ufuk kelimesi de gelmiştir. Bu söz diziminde normalleştirme ve ufuklar birbirine bağlanarak mikro düzeyde analiz yapılmıştır.

4.3.2. Haberlerde Kullanılan Söylemler

Sudan televizyonu örneğindeki paradoks, Emirati, Bahreyn ve Fas TV'nin aksine, her tür medya söyleminde (haber programları, siyasi, sosyal, sanatsal ve

kültürel) Filistin davasını destekleyen bir cephe olup İsrail ile düşmanlık konusunda derin bir Arap bilincini oluşturan en önemli araçlardan biri olmasıydı. Nasıl olmaz ki elli üç yıl önce, 1967'de Hartum'da düzenlenen Dördüncü Arap Zirvesi'nde, işgalci İsrail'e karşı "Uzlaşma yok, tanıma yok, müzakere yok" Üçlü Hayır olarak kararı çıkmıştır.

İsrail ile barış anlaşmasının imzalandığı ve Trump'ın Sudan'ı terörizme sponsorluk yapan ülkeler listesinden çıkaracağını duyurduğu gün, Sudan TV, eski ABD Başkanı Donald Trump'a Başbakan Abdullah Hamdok, Geçiş Egemenliği Konseyi Başkanı Abdül Fettah El-Burhan ve diğerleri de dahil olmak üzere devlet yetkilileri tarafından yayınlanan, bu yapıcı adımı anlatarak ve yeni Sudan'ın barışsever bir ülke olduğunu teyit ederek uzun bir teşekkür olarak kabul edilen bir haber bülteni sundu (Ek: 3.1).

İsrail ile barış ve normalleşme anlaşmasının imzalandığını duyurmadan önce, Sudan televizyonu Sudan'ın terörizm listesinden çıkarılmasının nedenlerine değinmedi, kararın uygulanma mekanizması ve İsrail ile normalleşme ile ilişkisi hakkında herhangi bir haber de yoktur. Bunun yerine, kanalın çabaları, Sudan'ı listeden çıkarma kararının önemini ve bunun sonucunda insanlara sağlayacağı faydaları açıklığa yorumlamaya, açıklamaya ve Netleştirmeye odaklanmaktadır (Ek: 3.2). İsrail medyasının söyleminin aksine, Sudan TV konuşması Sudan'ın terörizm listesinden çıkarılması dosyasını ve İsrail ile normalleşme anlaşmasını ilişkilendirmedi. Sudan TV'nin ana haber bültenleri üzerinden terörizm destekçileri listesinden çıkma haberleri medyada ivme kazanırken, normalleşme anlaşmasına odaklanması da ikincil bir konu olarak bahsetmek ile sınırlı kaldı. Bunun nedeni, Sudan hükümetinin Sudan Halk kuluçkasının normalleşme karşılığında Amerika'nın Sudan'dan muafiyetini bağlama sürecini reddetmesi konusundaki farkındalığından kaynaklanmaktadır (Ek: 3.3). Sudan televizyonunda bakanların ve yetkililerin Sudan-İsrail ilişkilerinin normalleşmesine ilişkin açıklamalarını yayınlarken kullanılan konuşma dili, alıcının farkındalığını "Sudan'ın siyasi kararı üzerindeki tarihi Arap hegemonyasından" çıkma gerekliliğine yönlendirmektedir. Dolayısıyla, irtibat kişinin görüşüne göre, normalleşme süreci Sudanlı kimliğini ve egemenliğini yeniden tesis etmeye yönelik bir adımı somutlaştırır (Ek: 3.5).

İsrail-Sudan barış ve normalleşme anlaşmasının imzalanmasının ertesi günü Sudan televizyonu, Sudan hükümetinin Vakıflar ve Din İşleri Bakanlığı sponsorluğunda düzenlenen Kökeni ile Yaş Arası İslam ve Yenileme başlıklı bir

konferansın organizasyonu hakkında ana ve haber raporları yayınladı. Bu konferansın organizatörleri, modern değişikliklere ayak uydurmak için dini söylemin yenilenmesi çağrısında bulundular (Ek: 3.9). Bu haber materyalinde Sudan TV, Sudan'ın attığı yeni siyasi adımlara ve terörizmi ve aşırılığı reddetme ihtiyacına yoğunlaştırdı. Sudan televizyonu, medya söyleminde İsrail ile normalleşmeye doğrudan ve açık bir şekilde atıfta bulunmadı, ancak bunu örtük olarak başka ifadelerle ilettili. Örneğin Sudan toplumunun görüşleriyle çelişen Batı görüşlerinden uzaklaşmama çağrısı. Geçmişte düşman kabul edilen toplumlar ile Sudan halkı arasında yakınlaşma köprüleri kurma ihtiyacını vurgulaması. Bu konferans, Sudan ve Mısır arasındaki entelektüel ve dini koordinasyon çerçevesinde, konferansın terörist gruplar olarak nitelendirdiği "İslami gruplar" ile yüzleşmek için düzenlendi (Ek: 3.12).

Sudan TV'nin medya söylemi, İsrail ile normalleşmeyi ülkenin yüksek çıkarlarına siyasi bir taahhüt olarak ele almış ve bu normalleşmeyi Sudan'ın ulusal ve güvenlik çıkarları arayışı çerçevesinde sunmuştur. Ana haber bültenleri ayrıca Sudan'ın İsrail'e olan ihtiyacıyla yüklü bir dil sağladı ve İsrail'le normalleşmenin kanunun veya anayasal belgenin ihlali olmadığını söyledi (Ek: 3.13). Sudan resmi medyası kamuoyuna, İsrail anlaşmalarının ekonomik düzeyde Sudan'a tarıma yatırım yapma ve İsrail veya Amerika Birleşik Devletleri'nden elde edebildiği teknolojilerden yararlanma fırsatlarını artırdığını söylüyor. İsrail'in sağlık düzeyinde Sudan'a yardım ve tavsiye sağlayabileceği ve ayrıca tedavi için İsrail'i ziyaret edebilecek Sudanlı seçkinler için bir turist sağlık merkezine dönüşebileceği bilgisini veriyor (Ek: 3.16). Haber bülteni aynı kapsamda elektrige erişimi olmayan yerlerde yaşayan Sudanlı nüfusun yüzde 40'ının alternatif enerji sistemleri alanında İsrail'in sağlayacağı çözümlerle ve esas olarak güneş enerjisine dayanan elektrik elde edebileceğini sürdürüyor (Ek: 3.17).

Sudan medyası, İsrail ile normalleşme anlaşmasının şartlarını açıklığa kavuşturmak için bir tür aldatma uygulamaktadır. Ana haber bültenleri, silahların Sudan üzerinden Gazze'ye ulaşmasının engellenmesi ve Kızıldeniz kıyılarında İran ve diğerleri gibi İsrail düşmanları için deniz üsleri kurulması olasılığının boşa çıkarması gibi Sudan'ın İsrail varlığına sağlayacağı güvenlik meselesine değinmemektedir. Üstelik, Tel Aviv'e kaçan Sudanlıların kaderine ve İsrail'in, Sudan hava sahasını kullanmasına izin vermesine de göz yumdu (Ek: 3.22).

4.3.3. Haberlerde Kullanılan Retoriksel Unsurlar

- 1. Tanımlama:** Sudan TV, eski rejimi (Ömer El Beşir rejimi) acımasız bir diktatörlük olarak tanımladı. Kanal, İsrail'in Orta Doğu'daki varlığını işgal değil halk olarak tanımladı. Sudan televizyonuna göre, Trump'ın planı da benzersiz ve pragmatik bir yaklaşım olarak tanımlandı. Haber yapımcısı, Sudan'ın terörü destekleyen ülkeler listesinden çıkarılması kararına önem vermek için önceki dönemi Ömer rejiminin bıraktığı ağır mirasla tanımladı. Sudan TV, "İsrail ile normalleşme konusunda sorulması gereken doğru soru, hükümet tarafından alınan normalleşme kararında gerçek bir çıkar olup olmadığıdır" haberde belirtildiği gibi, İsrail ile normalleşmeyi menfaat açısından tanımlayan bir sorgu kalıbını içinde izleyiciyi sınırladı. Sudan televizyonu ayrıca Mısır ve Sudan'daki İslami grupları terörist gruplar olarak tanımladı.
- 2. Kanıt Gösterme:** Sudan TV, İsrail ile normalleşmenin yasallığı, egemen kararın bağımsızlığının gerekliliği ve bu adımın Sudan'a sağlayacağı ekonomik ve siyasi faydalar hakkında kamuoyuna kanıt niteliğinde haberler sundu. Örneğin; " Anayasa belgesi, hükümetin dış politika belirleme ve yönetme uygulamasına menfaat, bağımsızlık ve denge dışında kısıtlamalar getirmediği gibi İsrail ile ilişkilerin kurulmasını da engellemiyor". "Dış politika, bireysel veya partilerin ideolojik eğilimleri ve inançları tarafından değil, sadece avantajlarla belirlenmelidir". " İbrahim, İsrail boykotunun yasalarının iptal edilmesinin Sudan için çok büyük bir yatırım fırsatı sağladığını söyledi". "ABD ve İsrail, Sudan halkını demokrasilerini güçlendirmede, gıda güvenliğini artırmada, terörizm ve aşırılıkçılıkla mücadelede, ekonomik potansiyellerinden yararlanmada ve desteklemek için ortaklarıyla birlikte çalışmayı taahhüt etti".
- 3. Metafor Kullanımı:** Sudan TV, alıcının önceden var olan zihinsel algılarına daha güçlü ve daha yakın nitelikler vermek için metafor kullandı. Örneğin; "Bu adım Sudan için büyük bir fetihtir", "Sudan hükümeti, uluslararası toplumun onlarca yıldır ülkeyi boykot etmesinin sayfalarını dürüyor", "Geçmiş rejimin en ağır mirasından kurtulmak", "Sudan, şiddeti ve terörü reddederek uluslararası toplumla birlikte beyaz bir sayfa açıyor".

- 4. Korku ve Endişe Yaratma:** “Sudan'ı terörizmin devlet sponsorları listesinden çıkarın”, “Sudan'ın yükünü azaltmak”, “Sudan, İsrail’i Boykot Yasası’nın, onu önemli uluslararası örgütlerden mahrum bıraktığını doğruladı”, “Kuşatmayı kırmak”, “Uluslararası toplumun Sudan'ı boykot etmesi” ve “Uzun süreli bir izolasyondan sonra” bu cümlelerde kanal, alıcıda “terörizm, yükler, mahrum kılmak” dahil olmak üzere korku ve endişe yaratan kelimeler kullandı. Bu cümleler izleyiciye Sudan, İsrail ile normalleşme ittifakı içinde değilse, o zaman bu korkunç sonuçları yaşayacağımızı söyleme işlevi görmektedir.
- 5. Sürü Mantığı Yaratma:** “Bu tedbirin Sudan'daki siyasi güçlerin yüzde 90'ı tarafından desteklendi”, “Sudanlıların büyük çoğunluğu tarafından desteklenen ve ordu tarafından dayanılan ve Sudan tarihinde hiçbir başbakanın desteğine sahip olmayan bir Başbakan tarafından yönetilen mevcut geçiş hükümetinin önemli kararlar alma konusunda siyasi yeterliliğe sahip oldu”. Bu söz ve cümleler, Sudan TV'nin çoğunluk görüşü olarak yansıttığı, tereddütlü veya korkmuş izleyiciyi sürüye katan birçok terim ve yapı içermektedir.
- 6. Güvenilir Kaynak Kullanma:** Sudan TV, İsrail ile normalleşme uzlaşması haberlerini iletmek için olaya dahil olan aktörlere ve resmi makamlara yalnızca güvenilir kaynaklar olarak kullandı. Bu kaynaklar; Sudan Geçiş Hükümeti (Başbakan Abdalla Hamdok, Sudan Adalet Bakanı, Sudan Dışişleri Bakanı ve Sudan Yatırım ve Uluslararası İş Birliği Bakanı). Sudan Egemenlik Konseyi Başkanı Abdel Fattah El-Burhan ve Eski ABD Başkanı Donald Trump'ın açıklamaları.
- 7. Mitonomi Kullanma:** Sudan TV, bu anlatı ögesini, mantıksal olarak ona benzeyen bir ilinti diğeriyle ilişkilendirmek amacıyla ve İsrail ile normalleşme hakkında bir fikir oluşturmak için onu bütünü temsil eden bir parça olarak kullandı. Bunun Sudan TV haberlerinde gelen örneklerden: "ABD hükümetinin Sudan'ı teröre destek veren ülkeler listesinden çıkarma kararı", "Geçiş hükümeti, dış politikayı yönetmek için anayasal belgeyle yetkilendirilmiştir", "Sudan Cumhurbaşkanı, İsrail ile ilişkilerin normalleşmesinin uluslararası toplumun Sudan'la uyumlu ve düzenli bir ülke olarak anlaşmasını sağlayacağını açıkladı", "Bu uzlaşma, bölgenin tüm halkları için barış ve fırsatlarla dolu bir

gelecek inşa edecektir". Bu cümlelerde haberci bir parça kullanmış ve onu bütünün üzerine atmıştır. Nitekim geçiş hükümetinin üyelerinden bahsetmeye veya uluslararası toplumun Sudan'la ilgilenecek ögelerini belirtmeye gerek yoktur.

8. Alaya Alma (İroni Yapma): Sudan TV haberlerinde, İsrail ile ilişkilerin kurulmasını engelleyen önceki yönetim ve Ömer El Beşir rejimiyle alay edilmektedir. Uluslararası toplumun Sudan'ı boykot etmesini ve rejimin geride bıraktığı ağır mirası anlatan cümle ve ifadelerde bu açıkça görülmektedir.

9. Meta-Görüşler Sunma: Sudan TV, İsrail ile normalleşme politikasına benzer ve destekleyici görüşler sunmaktadır. Örneğin: "Genel Sekreter, Sudan ile İsrail arasındaki uzlaşmanın barışı teşvik etmek için yeni fırsatlar sunmasını umduğunu ifade etti", "Sudan Dışişleri Bakanı Omar Qamar El-Din, ulusal yapı diyalogu programında İsrail ile normalleşme anlaşmasının Sudan'a çeşitli alanlarda geniş ufuklar açtığını belirtti", "Dr. Nasreddin Abdel Bari, açıklamasında ifade ettiği gibi normalleşme kararı kısa ve uzun vadede Sudanlılara büyük fayda sağlayacak ve bunun etkisi önümüzdeki günlerde görülecektir".

10. Arka Plan Bilgi Verme: Sudan TV haberleri, yeni Sudan-İsrail ilişkisi hakkında arka plan bilgileri verirken bu uzlaşmayı haklı çıkaran ve meşrulaştıran bilgilerin yanında yer almaktadır. Bunlardan: "Bu anlaşma, ekonomiyi yönetmek için daha iyi imkanlar ve daha iyi koşullar sağladığını, Sudan'ın uluslararası topluma ve küresel bankacılık ve finans sistemine dönüşünü doğrulamak ve teşvik etmek için kapıyı ardına kadar açtı", "Bu karar aynı zamanda yedek parça ithalatı yasağı nedeniyle yapıları tahrip olan ulusal kurumların kurulmasına da yardımcı oluyor", "Liderler ekonomik ve ticari ilişkilere ilk odak noktası tarımla başlamayı ve önümüzdeki haftalarda tarım teknolojisi, havacılık, göçmenlik konuları, iki halkın yararına alanları iş birliği anlaşmalarını müzakere etmek için bir araya geleceklerini uzlaştı. Liderler ayrıca daha iyi bir gelecek inşa etmek ve bölgede barış amacını desteklemek için birlikte çalışmaya karar verdiler".

- 11. Haberde İsimlerin Kullanımı:** Sudan TV'nin İsrail ile normalleşmeye ilişkin haberleri, haberin temel anlamı ve ismin semantik anlamından kaynaklanan etkili bir ikna gücü oluşturmak için yerel ve uluslararası sahnede önemli isimlerle bağlantı kurmaktadır.
- 12. Kişiselleştirme:** Kanal Sudan'ı, "Sudan onaylıyor", "Sudan açıyor", ve "Sudan uluslararası toplumdaki konumunu geri kazanma umuduyla yaşıyor" terimleriyle kişileştirdi.
- 13. Kibar Gözükme (Euphemism):** Sudan TV haber yapımcıları daha kibar ve insan doğasına daha yakın ifadeler seçmektedirler. Örneğin: "İlişkilerin normale dönmesi", "Düşmanlık durumuna son vermesi", "Çıkarlarımızın peşinde", "Komşularımızla ilişkilerimizi geliştirmek".
- 14. Üçleme Kuralına Uyuma:** Politikacıların tercih ettiği kuralına uygun olarak Sudan TV'deki medya söylemi üç cümleyi benimsedi. Örneğin; " Şiddeti, aşırıcılığı ve terörizmi reddetmek". "Amerikan kararı daha iyi olanaklar ve daha iyi koşullar sunuyor ve kapıyı sonuna kadar açıyor". " Sudanlıların büyük çoğunluğu tarafından desteklenen, orduya yaslanan ve Sudan tarihinde hiçbir başbakanın desteğine sahip olmayan bir Başbakan tarafından yönetilen mevcut geçiş hükümet".
- 15. Paralel Yapılar Kurma:** "Sudan hükümeti, ABD Başkanı Donald Trump'ın Sudan'ı terörizme sponsor olan devletler listesinden çıkarma kararını resmen imzalamasıyla, uluslararası toplum tarafından ülkeyi on yıllarca boykot etme ve geçmiş rejimin en ağır mirasından kurtulma sayfasını dürüyor" cümlesinde, Sudan TV, eski rejimden kurtulmakla Amerika Birleşik Devletleri'nin Sudan'ı teröre destek veren ülkeler listesinden çıkarma kararı arasında bir nevi paralel ilişki kurmaya çalıştı. Bu televizyondaki haber metinlerinin çoğu da İsrail'le normalleşmeyi Sudan'ın elde ettiği ilgiyle eş tutmaktadır. "Tüm rejimlerde düşmanlık ilkesini istemiyoruz." Sudan Cumhurbaşkanı, ifadesinde İsrail'i işgalci bir güç olarak değil, başka herhangi bir rejim gibi ele alıyor.

16. Zamirler Kullanma: Sudan TV'nin dil zamirlerini kullanması (biz) üzerine odaklanmaktadır. Bu dilsel zamir, medya söylemine itimat biçimini kazandırmakta ve bu formülü siyasi yetkilinin hedeflediği amaçların güvenilirliğinden almaktadır. Sudan TV'deki konuşmacılar ve haberciler, muhatap grubu kendilerine dokunan bir zamirle sunulan fikirleri Kabul etmeye motive etmek ve onları bu karara ortak kılmak için siyasi söylemi bu kolektif formda (biz) aktardılar. Örneğin: "Biz kendi çıkarlarımızı gözeterek ve kimseyi düşman etmeden ülkemizin algısını değiştirmek istiyoruz", "Biz bütün rejimlerde düşmanlık ilkesini istemiyoruz, çıkarlarımızı arıyoruz ve sadece Sudan'ın menfaatini istiyoruz", "Ciddi planlama ve birlikte çalışmamız gerekir".

17. Ritim Oluşturma: Sudan TV'nin sunduğu haber metni hızla ABD'nin kararı, İsrail'le normalleşme ve Sudan'ın terörü destekleyen ülkeler listesinden çıkarılmasının önemi ile Sudan halkına sağlanacak muazzam faydaları listelemeye doğru akmaktadır. Buna örnek olarak şu haberler ve cümleler yer almaktadır: "İbrahim, İsrail boykotunun yasalarının iptal edilmesinin Sudan için çok büyük bir yatırım fırsatı sağladığını söyledi", "Bunun etkileri ülkedeki genel siyasi ve ekonomik duruma yanı sıra Sudan'ın dış ilişkilerine yansiyacaktır", "Başbakan Abdullah Hamdok, ABD'nin Sudan'ı terörü destekleyen ülkeler listesinden çıkarma kararının, ekonomiyi yönetmek için daha iyi imkanlar ve daha iyi koşullar sağladığını, Sudan'ın uluslararası topluma ve küresel bankacılık ve finans sistemine dönüşünü doğrulamak ve teşvik etmek için kapıyı ardına kadar açtığını, Sudan'ı borç ertelemesine ehil ettiğini, ayrıca bölgesel ve uluslararası yatırımlar için kapıyı sonuna kadar açmaya yardımcı olduğunu ve Sudanlı göçmenlerin, teknolojiden en iyi şekilde yararlanmanın yanı sıra, katkılarını sağlam ve net bir şekilde ve resmi kurumlar aracılığıyla aktarmalarını olanak tanınacağını açıkladı. Bu karar aynı zamanda yedek parça ithalatı yasağı nedeniyle yapıları tahrip olan ulusal kurumların kurulmasına da yardımcı oluyor".

Öte yandan metin, Sudanlıların bu normalleşmeyi sağlama ve önceki durumdan kurtulma arzusunu göstermek için duygusal bir ritme ve hassas sözlere yöneliyor. Örneğin: "Sudan halkının çeşitli seviyelerde ekonomik durumda yakın bir feraha kavuşturma noktasına ilerleme umduktan sonra geldi", "Bu adım, Sudan'a otuz yıldır

eşlik eden kuşatmadan sonra uluslararası toplumdaki konumunu geri getirme umuduyla bekleyip gözledikten sonra geldi".

18. Rakamsal Bilgi Kullanma: "30 yıllık kuşatmadan sonra" ifadesi, "yıllarca süren kuşatmadan sonra" veya "uzun bir kuşatmadan sonra" ifadesinden daha güçlü olduğu şüphesizdir. Sayıyı "siyasi güçlerin %90'ı İsrail ile normalleşmeyi destekliyor" ifadede kullanmak alıcıya daha fazla ikna sağlamaktadır. Ayrıca, yaptırımların on milyar dolardan birkaç yüz milyona indirilmesinin miktarını belirlemek, Sudanlı izleyiciyi büyük veya birikmiş borçları azaltmak gibi kelimeler kullanmaktan daha çok İsrail ile normalleşmenin faydası hakkında düşünmeye yönlendirecektir.

4.3.4. Haberlerde Yer Alan Görsellerin Anlamı

Sudan TV haberleri, sunucu tarafından sunulan haberlerde temsil edilen ve hareketsiz görüntülerin eşlik ettiği tek bir şablonla karakterize edilmektedir. Doğası gereği, bu tür haberler, video materyallerinin kullanımına dayalı televizyon çalışmalarıyla çelişirdir. Sudan TV haberlerinde Sudan-İsrail ilişkilerinin normalleşmesine dair video malzemesi olmamasına rağmen haber yapımcıları haberin görsel bir söylemle aktarılmasını sağlamak ve televizyonda sabit görüntülerin kullanılmasının verdiği zararı azaltmak için grafiklere başvurmamıştır. Televizyon haberciliği, İslam ve yenilenme konulu bir konferansı kapsayan bir haberle sınırlı tutuldu ve mekandan muhabirlerle canlı yayın yapılmadı. Tüm bunlar, Sudan TV'nin anlaşmanın gidişatından haberdar bir kamuoyu yaratma çabalarını azaltmaktadır.

Sudan TV, İsrail ile uzlaşma ve normalleşme konusunda BAE TV ve İsrail Kanalı 12'ye kıyasla büyük bir çaba göstermemektedir. Sudan medyası söylemi, Juba ile barış meselesi ve Etiyopya ile Barajı sorunundan sonra İsrail ile uzlaşma anlaşmasını üçüncü düzeyde ele almaktadır. İsrail ile normalleşme uzlaşmasının imzalanmasından önceki dönemde Sudan TV'nin haber akışı Juba ile barış anlaşmasına doğru ilerleyip İsrail ile normalleşme konusunu etkisiz hale getirmektedir. Sudan TV aracılığıyla resmi medya söylemi, Sudan'ın terörü destekleyen ülkeler listesinden çıkarılması karşılığında İsrail'le normalleşmenin bir kısmını sunmadığından, olayların gidişatını bildirirken yanıltıcı bir uygulama yapmaktadır. Öte yandan Sudan televizyonu, normalleşme

karşıtı haberleri gizledi ve İsrail ile barış kararına karşı çıkan halk protestolarını haber yapmamaktadır.



SONUÇ

Bu çalışmada, İsrail kanalı 12, BAE TV ve Sudan TV olmak üzere üç medya kuruluşunun 2020 yılında imzalanan Arap-İsrail uzlaşma anlaşmaları hakkında kamuoyu oluşturma çabaları incelenmiştir.

İsrail kanalı 12 ve BAE TV, haber bültenlerinin ana bölümünü Araplar ve İsrail arasındaki uzlaşma ve normalleşme konusunda çeşitli biçimlerde haber materyalleri yayınlamaya tahsis etmiştir. Sudan TV'nin haber bültenleri ise Juba ile uzlaşma ve Etiyopya ile arasındaki Rönesans Barajı sorununa odaklanırken, İsrail ile normalleşme konusu kanalın gündemine göre üçüncü sırada yer almıştır.

Çalışmanın esas aldığı dönemde, İsrail kanalı 12'de yayımlanan haber bültenlerinin manşetlerinde, İsrail'in bazı Arap ülkeleriyle imzaladığı uzlaşma anlaşmaları konusuna ilişkin beş başlık yer almıştır. BAE TV ise, İsrail ile uzlaşmayı büyük ve önemli bir olay olarak sunma konusunda, çalışma dünyasının üç kanalı arasında en büyük çabayı göstermiştir. Çünkü incelediğimiz dönem kapsamında bu televizyonda haber bülteni olarak 13 ana başlık yer almıştır. Son olarak Sudan TV'de ele aldığımız haber bültenlerinde ise, Sudan-İsrail uzlaşmasına yönelik 7 manşet yer almaktaydı.

Çalışma evrenselinin üç kanalı, haberlerde kullanılan ifadeler açısından neredeyse eşit çaba sarf etmiştir. Bu ifadeler, uzlaştırma anlaşmalarının olumlu yanını gösterme ve olumsuz yanını azaltıp gizleme şeklinde ortaya çıkmıştır. Her üç kanal da belirli bir entelektüel, politik, ideolojik, dini ve kültürel çerçevede cümleler ve deyimler kurarak kullanılan ifadelerde ideolojik yanlılığı kullanmıştır. Bu ifade eğilimi, haber renklendirme veya yandaş medya olarak bilinmektedir. Öte yandan bu kanalların haberlerinde kullanılan ifadeler, İsrail'le uzlaşmayı reddedenlerin tecride ve zayıflığa mahkûm olduğu imasıyla birlikte işgal ordusunu işgal altındaki halkla eşit saymak olarak nitelenmiştir. Ayrıca, her iki tarafın uzlaşma konusundaki çıkarlarının yanı sıra Filistin'in işgalinden bu yana süregelen düşmanlığın ve Filistin davasının yol açtıklarından Filistin halkını sorumlu tutmanın bir sonucu olarak başlarına gelen zararı serdeden haber ifadeleri de kullanılmıştır.

Üç medya kuruluşunun çabaları, medya söylemini ikna edici kılabilen retorik unsurlar açısından zengin haber metinleri yaratmaya odaklanmıştır. Bunu gerçekleştirmek için üç medya kuruluşu (BAE TV, Sudan TV ve İsrail kanalı 12), fikrin

taşıyıcısı olarak dilsel malzemeye ve haberin özelliklerini, benzerliklerini ve üslup biçimini belirlemek için semantik ve retorik unsurlara odaklanmıştır.

Araştırmanın kapsadığı üç TV kanalı, medya söylemlerinde, izleyiciyi ikna edebilecek ve kendi görüşüne katılmaya teşvik edebilecek iyi hazırlanmış bir retorik formül oluşturmaya dayanmıştır. Bu televizyonlarda kullanılan bazı retorik unsurlar: Tanım, örneğin: İsrail ile barış anlaşması yapan ülkelerin barış müttefiki olarak tanımlanması ve Batı Şeria'nın Yahudiye ve Samiriye bölgesi olarak tanımlanması. Bu anlaşmalar sonucunda tüm ülkelere fayda sağlayacak olumlu sonuçları gösteren örnekler vermek. Haber inandırıcılığını artırmak için Arap ülkeleriyle normalleşme konusu daha güvenilir kaynaklara referansla sunulmuştur. Halka kanıt göstermek, örneğin: Sudan siyasetinin İsrail lehine kaymasıyla ilgili kanıt, ABD'nin Sudan'ı terörizmin devlet sponsorları listesinden çıkarmış olmasıdır. Bunun karşılığında Sudan, İsrail ile ilişkileri normalleştirecek ve terör saldırılarının mağdurlarına tazminat ödeyecek. İlişkilerin sıcaklığı, Ortadoğu'da doğan yeni bir şafak ve Sudan hükümetinin, uluslararası toplumun onlarca yıldır ülkeyi boykot etmesinin sayfalarını dürmesi gibi birçok haber cümlesinde metafor kullanılmıştır. Ayrıca kullanılan retorik unsurlar arasında, bu anlaşmaların olmaması durumunda gelecekte ne olacağı konusunda korku ve endişe yaratmak da vardır. Örneğin: kuşatmadan kurtulmak, bu anlaşma bölgenin patlamayı ve çarpışmayı etkisiz hale getirebilecek cesur bir girişime şiddetle ihtiyaç duyduğu hassas bir zamanda gelmiştir. Toplumsal baskıdan korkan azınlığı, şekillendirilmiş bir kamuoyuna kaynaşmaya zorlamak için, haber yoluyla sürü mantığı oluşturma unsuru kullanılmıştır. Örneğin: dünya liderleri barış girişimini memnuniyetle karşılıyor ve Ortadoğu'da barışı teşvik etmedeki rolü konusunda oybirliğiyle hemfikirler. Ayrıca bu uygulama Sudan'daki siyasi güçlerin %90'ı tarafından desteklenmektedir.

Bu bağlamda, araştırmanın ele aldığı kanallar, normalleşmeyi reddetmeye yönelik herhangi bir eğilimle alay etmek ve normalleşmeyi BAE ile İsrail arasındaki denge ve benzerliğin anahtarı olarak göstermek için paralel yapılar kurma ve kibar gözükmeye de dahil olmak üzere diğer retorik unsurları kullanmıştır. Ayrıca normalleştirme, temsil etme, yumuşatma ve üçlü kural anlaşmalarının etkisi için dijital verileri görüntüleyerek bilgi için dijital destek kullanılmıştır. Kanalın görüşünü takip eden kişilerin benzer görüş ve düşünceleri, çoğunluğun görüşüymüş gibi kamuoyuna sunulmuştur. Habere inanılabilirlik ve güç kazandırmak için Lider, Tümgeneral, Lider

Kardeş, Eli Cohen, Gendelman, Donald Trump, Benjamin Netanyahu, Şeyh Zayed gibi takma adlar ve ünlü isimler kullanılmıştır. Akış ve ritim unsuruna gelince, üç televizyon, bu anlaşmalardan sonra elde edilecek muazzam faydaları anlatmaya doğru hızla ilerleyen haberleri sunarken, aynı zamanda "Sudan hükümetinin kararı İsrail'in talebiydi" ifadesi gibi, dinamizm ve kontrolü vurgulayan duygusal bir ritim ve güçlü bir ritim yaratmaya çalışmıştır.

Bazı yöntemler ve detaylar farklılık gösterse de üç kanaldan gelen haberler tek bir yerde toplanmaktadır ki bu, İsrail ile barış anlaşmalarını teşvik etmek ve bunu doğal ve kaçınılmaz bir yol olarak göstermenin yanı sıra, uluslararası izolasyon ve terörden kurtulmanın yoludur ve Filistin-İsrail sorununun, Arap topraklarının işgal edilmesi, yerine başka bir devlet kurulması, etnik temizlik, bir halkın yerinden edilmesi ve evlerinin ve mülklerinin çalınması meselesi değil, yalnızca bir çatışma olduğudur.

Temel bilgileri verirken, üç kanalın haberlerinde İsrail'in Filistin topraklarını işgaline atıfta bulunan herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Bu bölümde ayrıca bu çalışma, Sudan ve Emirlik televizyonlarının Filistin'i artık haklı görülemeyecek bir yük olarak ve İsrail ile uzlaşmanın bu ülkelerin boşuna geciktiği bir yola girmek olarak sunduğu sonucuna varmıştır. Üstelik 1948'den beri süregelen bu düşmanlık, Arap halklarını uluslararası fırsatlardan, örgütlerden ve toplumlardan mahrum bırakmıştır. Buna ek olarak, bu kanallar tarafından yayımlanan medya söylemi, yeni çatışma önceliklerini göstermeye ve bunları Ortadoğu'daki İran ve Türk genişlemesine karşı koyma zorunluluğu gibi Filistin meselesi üzerinden sunmaya çalışmıştır. Emirlik ve Sudan televizyonları, İsrail'in Filistin'i işgali konusunu hafife almış ve bunun sınırlı bir çatışma ya da ikinci dereceden bir sorun olduğunu telkin eden bir düzeye yerleştirmiştir. Üstüne üstlük Filistin'i ve halkının haklarını, Arap kolektif benliğinden (bizden) soyutlayarak, karşıt bir sipere yerleştirmiş, hasım şeklinde sınıflandırmış ve üzerlerine (Müslüman Kardeşler veya Şii desteği gibi) entelektüel ya da mezhepçi bir leke ya da renk atmıştır.

Bu uzlaşmanın doğasına ve bu anlaşmanın mevcut ve gelecekteki yansımalarına daha fazla ışık tutmak için İsrail kanalı 12 ve BAE TV, uzmanların, yerel politikacıların, ekonomistlerin ve diğer alanların görüşlerine atıfta bulunmuştur. Bu iki kanala göre, haber bültenlerinde yer alan uzmanların özelliği, İsrail ve BAE hükümetlerinin politikalarının tarafında olmalarıdır. Bu yerellerin önerileri, analiz

bağlamında gizli propaganda yaptıkları için uzlaşma anlaşmasını desteklemektedir. Bu sayede iki kanal, uzlaşma anlaşmasının imzalanmasını haber sahnesine hakim bir olay haline getirmeye çalışmıştır. Bu konuda İsrail-Arap uzlaşmasını reddeden Filistinli uzmanlara yer verilmediği gibi uzmanların farklı ya da muhalif görüşleri talep edilmemiştir. Sudan TV ise İsrail ile uzlaşma anlaşmasının imzalanmasından bahsetmek için haber bültenleri bağlamında uzmanların görüşünü almak gibi bir çaba göstermemiştir.

Çalışmanın ele aldığı üç kanalda da haber kaynakları cumhurbaşkanları, başbakanlar, bakanlar, siyasi şahsiyetler ve İbrahim anlaşmalarının taraftarı olan seçkinlerin açıklamaları ile sınırlandırılmıştır.

Sudan TV'nin İsrail ile uzlaşma anlaşması hakkında kamuoyu oluşturma çabaları kapsamında, haberciler haber metnini oluştururken neden-sonuç ilişkisi kurmaya odaklanmıştır. Bu haberlerden birine göre, eski rejimin politikaları nedeniyle Sudan'ın uluslararası kuruluşlara katılımı engellenmiş ancak bu uzlaşma, Sudan'ın uluslararası topluma tam entegrasyonunu sağlayacak ve Sudan'ın borçlarını ve yüklerini hafifletecektir. BAE TV ise, Ortadoğu'daki çatışmaların nedenlerini İsrail işgaline değil İran ve Türkiye'ye bağlayarak bu stratejiyi güçlendirmiş ve bu ortak üçlü anlaşmanın sonucunun refah ve istikrar olacağını söylemiştir. Bu bağlamda İsrail kanalı 12, İsrail'in bazı Arap ülkeleriyle uzlaşma planının gerekçelerini, İsraililere fayda sağlayacak güvenlik, ticaret ve turizm sonuçlarıyla ilişkilendirmiştir.

Hem İsrail kanalı 12 hem de BAE TV, haberlerde kullanılan resimler ve görsel materyaller aracılığıyla metni destekleyen ve istenilen hedefe yönlendiren bir dizi sembol ve çağrışım oluşturmaya çalışmıştır. Dini semboller, giysiler, renkler ve grafik tekniklerinin yanı sıra yeni medyanın kullanımı ve fotoğraf çerçevesi ve açısı, alıcıya İsrail ve Arap ülkeleri tarafından imzalanan uzlaşmanın önemini vurgulamaya hizmet etmiştir. Bu bağlamda Sudan TV, görsel malzeme oluşturma düzeyinde herhangi bir çaba göstermemiş ve olayla ilgili karakterin bir resmini ekranda göstererek haber metnini doğrudan yayıncıdan okumaya dayalı bir televizyon şablonu ile yetinmiştir.

Ele alınan haberlerdeki cümle yapıları, Sudan'ın barış ve normalleşme algısının Emirlik, Fas ve İsrail algısından farklı olduğunu telkin etmektedir. Ana haber bülteninde sunulduğu şekliyle Sudan etkeni, özellikle iç savaşların ve istikrarsızlığın artmasıyla şiddetlenen terörün, yoksulluğun ve düşük ekonomik düzeyin

desteklenmesine yönelik yaptırımlar olmak üzere, Sudan toplumunun karşı karşıya olduğu temel sorunların pragmatik bir çözümdür. Onlara göre normalleşme, kaynakları kalkınma ve istikrar hedeflerine yönlendirmenin bir aracı haline gelmiştir. Bu, İsrail ve BAE vatandaşlarını, büyük ölçüde kültür, toplum hayatı, ticaret, teknoloji ve ekonomi de dahil olmak üzere birçok alanda aktif bir barışçıl değişime çekmek şeklinde yayın yapan BAE TV'nin gözünde normalleşmeden farklıdır. BAE TV'nin medya söylemi, İsraililere kalplerin dönüşümünün ciddiyetini ve BAE toplumunun İsrailileri Ortadoğu'da bir komşu ve kendilerine eşit bir meşru varlık olarak kabul etme kararlılığını ispat etmeye çalışmıştır. BAE TV ve İsrail kanalı 12'nin haber bültenlerine yansıyan medya çabasının ideolojiyle dolmasının nedeni budur.

Bundan sonraki yapılacak araştırmalarda, araştırmacılar bu haberin sadece Arap ülkelerinde değil, diğer ülkelerde de kamuoyu üzerindeki etkisinin ölçüsünü incelemek için bu analizi yapmalıdır. Bu haberlerin kamuoyu yaratma ve yönlendirme üzerindeki etkisini bilmek için, bu haberlerle ilgili gelecekte yapılacak çalışmaların halk ile röportajlar yapmayı ve kamuoyu yoklamaları oluşturmayı içermesi gerekmektedir.

EKLER

1. İsrail Kanalı 12 Haber Ekleri

- 1.1. <https://bit.ly/3jHaWmE>
- 1.2. <https://bit.ly/36cuUOa>
- 1.3. <https://bit.ly/3jK0aMC>
- 1.4. <https://bit.ly/2VbPj3N>
- 1.5. <https://bit.ly/3AyhMRB>
- 1.6. <https://bit.ly/2SKErZE>
- 1.7. <https://bit.ly/3At0GV1>
- 1.8. <https://bit.ly/3hzi4Ph>
- 1.9. <https://bit.ly/3696WU6>
- 1.10. <https://bit.ly/3hQ0TcD>
- 1.11. <https://bit.ly/3yn5N7r>
- 1.12. <https://bit.ly/2TCEUh5>
- 1.13. <https://bit.ly/3jHb0mo>
- 1.14. <https://bit.ly/3jIDHiY>
- 1.15. <https://bit.ly/2Uv6htv>
- 1.16. <https://bit.ly/3wsurSz>
- 1.17. <https://bit.ly/3wvm3Sn>
- 1.18. <https://bit.ly/3xv5E1R>

2. BAE Kanalı Haber Ekleri

- 2.1. <https://bit.ly/2VqkRTr>
- 2.2. <https://bit.ly/3hx9npR>
- 2.3. <https://bit.ly/3wv957b>
- 2.4. <https://bit.ly/3e4IxmM>
- 2.5. <https://bit.ly/3wBhQwu>
- 2.6. <https://bit.ly/3ALe7Qt>
- 2.7. <https://bit.ly/2VqwwBH>
- 2.8. <https://bit.ly/2UGoncd>
- 2.9. <https://bit.ly/3htvqhg>
- 2.10. <https://bit.ly/3xxLxzS>

- 2.11. <https://bit.ly/3i0KRML>
- 2.12. <https://bit.ly/36xDTd3>
- 2.13. <https://bit.ly/3wAdeqm>
- 2.14. <https://bit.ly/3e27Eqz>
- 2.15. <https://bit.ly/3xCBQjU>
- 2.16. <https://bit.ly/3r3c5qm>
- 2.17. <https://bit.ly/3e9N1bQ>
- 2.18. <https://bit.ly/3wzHbqP>
- 2.19. <https://bit.ly/3hQUTju>

3. Sudan Kanalı Haber Ekleri

- 3.1. <https://www.youtube.com/watch?v=bEzQ1Fv1-mg>
- 3.2. <https://www.youtube.com/watch?v=XU1MbPl225o>
- 3.3. <https://www.youtube.com/watch?v=jSWEsTm1hck>
- 3.4. <https://www.youtube.com/watch?v=MCVFYJzka48>
- 3.5. <https://www.youtube.com/watch?v=fzFwQIk2N2E>
- 3.6. <https://www.youtube.com/watch?v=E9xyN-QFlsQ>
- 3.7. https://www.youtube.com/watch?v=G_Un_LnecQo
- 3.8. https://www.youtube.com/watch?v=iZZI3r6_BLU
- 3.9. <https://www.youtube.com/watch?v=5kAu935IxF0>
- 3.10. https://www.youtube.com/watch?v=a7dN51G_NmM
- 3.11. <https://www.youtube.com/watch?v=vgeC0HIjq7w>
- 3.12. <https://www.youtube.com/watch?v=AV2nUPrV0KE>
- 3.13. <https://www.youtube.com/watch?v=KBuAoJ3fL-0>
- 3.14. <https://www.youtube.com/watch?v=vanZDYK7QfA>
- 3.15. https://www.youtube.com/watch?v=jHURRn_ZpNU
- 3.16. <https://www.youtube.com/watch?v=YzzM4vhgbR8>
- 3.17. https://www.youtube.com/watch?v=RxVY_ewlGGk
- 3.18. <https://www.youtube.com/watch?v=LxWedsidnk4>
- 3.19. <https://www.youtube.com/watch?v=-PSLfu0sNGM>
- 3.20. <https://www.youtube.com/watch?v=i3dnBAzFyp8>
- 3.21. <https://www.youtube.com/watch?v=WHkuQf-XMMo>
- 3.22. <https://www.youtube.com/watch?v=z5zKMWwVN4A>
- 3.23. <https://www.youtube.com/watch?v=-5np0476YHM>
- 3.24. <https://www.youtube.com/watch?v=WHU9LkOfTZA>

3.25. https://www.youtube.com/watch?v=kkBISd_v3Ng

3.26. <https://www.youtube.com/watch?v=vzajpstUugU>

KAYNAKÇA

- Abadan, N. (1987). Politika Bilimlerine Giriş. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Abdülkadir, M. (1989). الرأي العام وتأثره بالإعلام والدعاية. Beyrut: Lübnan Kütüphanesi.
- Abdurrahim, A. (2020). ترامب وقع قرار إزالة السودان من قائمة الإرهاب: الخرطوم. Anadolu Ajansı: <https://bit.ly/2UMfkq1> adresinden alındı
- Abed, A. (2006). الرأي العام وطرق قياسه "Kamuoyu Ve Ölçmenin Yolları". Kahire, Mısır: Arap Düşünce Evi.
- Adıgüzel, Y. (2010). İletişim Sosyolojisi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi.
http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/sosyoloji_lisans_ao/iletisim_sosyolojisi.pdf adresinden alındı
- Akkaya, E. (2019). Algı Yönetiminin Tarihçesi. Ankara: Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.
https://www.academia.edu/44261517/ALGI_Y%C3%96NET%C4%B0M%C4%B0N_TAR%C4%B0H%C3%87ES%C4%B0 adresinden alındı
- Albig, W. (1956). Modern Puplic Opinion. New York: McGraw-Hill.
- America, E. (1979).
- Anwar, A. (2010). الصحافة الدينية في اسرائيل. Kahire: Kitap Dünyası.
- Aslan, N. (1962). Jean Jacques Rousseau: Hayatı Sanatı Eserleri. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Aslan, Ö. (2019). Televizyon Ana Haberlerinin Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Bağlamında İrdelenmesi. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi İletişim Çalışmaları Dergisi. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/768117> adresinden alındı
- Atabek, N. (2013). Medya ve Kamuoyu. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları.
- Baltà, J. (2009). Introduction to: Allport "Toward a Science of Public Opinion. Spain: Universitat Autònoma de Barcelona.
- Baş, T., & Akturan, U. (2008). Nitel Araştırma Yöntemleri, Nvi vo 7.0 ile Nitel Veri Analizi. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Bayındır, B. (2017). İletişimin İki Aşamalı Akış Modelinin Yeniden Yorumlanması. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/426001> adresinden alındı

- Bedir, A. (1998). *الرأي العام ، طبيعته وتكوينه وقياسه ودوره في السياسة العامة*. Kahire: Zatuselasel.
- Behbehani, H. (1986). *The Soviet Union and Arab Nationalism, 1917-1966*. London: Routledge.
- Bek, Q. (2014). "الدعاية والحرب النفسية وتأثيرهما على الرأي العام للطلاب العراقيين" *Propaganda ve psikolojik savaş ve bunların Iraklı öğrencilerin kamuoyuna etkisi*". Sudan: Gezira Üniversitesi, İletişim Bilimleri Fakültesi.
- Bektaş, A. (1996). *Kamuoyu, İletişim ve Demokrasi*. İstanbul: Bağlam Yayınlan.
- Bernat, H. (2018). *Traditional Media And Communication Theories In News Media Spaces Gate Keeper Theory As a Model*. Mostaganem: Abdülhamid Ben Badis Üniversitesi.
- Bishr, M. (2008). *Ideology of Media*. Riyadh: Ginaa Publishing.
- Bosworth, J. (1978). *تراث الإسلام "İslam Mirası"*. Kuveyt: Bilgi Dünyası Serisi.
- Bourdieu, P. (1996). *Sur la télévision: Suivi de L'emprise du journalisme*. Quebec: Liber éditions.
- Bromhead, T. D. (1982). *Réalité, film et anthropologie*. Paris: Journal Des Anthropologues.
- Bryce, J. (1981). *The Nature of Public Opinion*. içinde: *Reader in Public Opinion and Mass Communication*. (M. J. Hirsch, Dü.) New York: Third Edition The Free Pres A Divison of Macmillan Publishing Company.
- Burdeau, G. (1968). *Traite de Science Politique*. France: Sciences Po University Press .
- Çali, H. (2006). *Çevreci Toplumsal Hareket Olarak Greenpeace-Türkiye Hareketi*. Ankara: Ankara Üniversitesi .
- Çebi, M. (1996). *Medyada Haber Seçiminin Teorik Boyutları*. Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi. <http://bilig.yesevi.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/3617-published.pdf> adresinden alındı
- Christi, J. (1898). *Siyonizm- II. Abdulhamid Han ve Theodor Herzl*. Zeus Mobilax.
- Clinton, J., & Grissom, J. (2012, Temmuz). *Public Information, Public Learning, and Public Opinion:Democratic Accountability in Education Policy*. California : Center for the Study of Democratic Institutions. https://www.vanderbilt.edu/csdi/research/CSDI_WP_07-2012.pdf adresinden alındı
- CNN. (2020, Ağustos 29). *رئيس الإمارات يصدر قانونا عن العلاقات مع إسرائيل بعد اتفاق السلام*. Cable News Network: <https://arabic.cnn.com/middle-east/article/2020/08/29/uae-shiekh-khalifa-decree-israel-relations> adresinden alındı

- Crowley, M. (2020, Eylül 15). Israel, U.A.E. and Bahrain Sign Accords, With an Eager Trump Playing Host. The New York Times: <https://www.nytimes.com/2020/09/15/us/politics/trump-israel-peace-emirates-bahrain.html> adresinden alındı
- Daami, G. (2016). التلفزيون وصناعة الرأي العام (Cilt İlk baskı). Amman, Ürdün: Amjad Yayınevi.
- Dağtaş, E. (1998). Kamuoyu ve İletişim. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları.
- Dalton, R. (1995). Citizen Politics in Western Democracies: Public Opinion and Political Parties in the United States, Great Britain, Germany, and France . London: Chatham House.
- Demir, Ü. (2006). Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Giriş Sürecinde Gazetelerin Kamuoyu Oluşturma İşlevinin Haber Söylemlerine Yansımaları. Elazığ: Fırat Üniversitesi. Kasım 14, 2020 tarihinde <https://openaccess.firat.edu.tr/xmlui/handle/11508/16106> adresinden alındı
- Deschamps, F. (2004). Lire l image au collège et au lycée. Paris: Hatier Pédagogie.
- Desjardins, J. (2018, Aralık 18). Innovators wanted: these countries spend the most on R&D. World Economic Forum: <https://bit.ly/3AeEoWO> adresinden alındı
- Devran, Y. (2010). Haber, Söylem, İdeoloji. Başlık Yayınları: İstanbul.
- Dinçkol, B. (2006). YÖNETİLENLERİN "ÖZ" YÖNETİMİ - KAMUOYU. İstanbul, Türkiye. Kasım 11, 2020 tarihinde <https://www.istu.edu.tr/uploads/Kutuphane/dergi/s10/M00145.pdf> adresinden alındı
- Dollard, J. (1985). The Life History. New haven: Yale University Press.
- Ebu-Zeid, M. (1980). الشائعات والضبط الاجتماعي. İskenderiye, Mısır: Mısır Genel Kitap Örgütü.
- Edelman, B. (1981). L'homme des foules . paris : Petite Bibliotheque Payot.
Ankara: Ortadoğu .İsrail Yerleşimleri Filistin'de .(Kasım, 2010) .Emre Yüksek
.Merkezi Araştırmaları
- Ertaş, H. (2000). Kamuoyu Ve Kamuoyu Oluşturma Yöntemleri. Konya. <http://acikerisimarsiv.selcuk.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/9805/217498.pdf?sequence=1&isAllowed=y> adresinden alındı
- Fakih, İ. (2020, Eylül 10). "إدعاء إماراتي لتجميل التطبيع" الاتفاق مع إسرائيل أوقف الضم . Anadolu Ajansı: <https://bit.ly/2SC7yyr> adresinden alındı
- Faqih, A.-A. (2012). الضبط الاجتماعي الآليات و الطرق و الوسائل الرسمية و غير الرسمية. İskenderiye: Üniversite Basını.
- Fehmi, A. (2015). هندسة الجمهور. Riyad: El-Bayan Araştırma ve Çalışmalar Merkezi.

- Fishman, J. (2001). Documenting Death: Photojournalism and Spectacles of the Morbid in the Tabloid and Elite Newspaper. Philadelphia: University of Pennsylvania.
- Garcia, C. (2006). Walter Lipmann and George Santayana; A Shared Vision of Society and Public Opinion” (Cilt 2). Malden: The Journal of American Culture.
- Gerbner, G. (1998). Cultivation Analysis: An Overview.” Mass Communication and Society. Temple University: Philadelphia.
<http://cultivationanalysisrvtf173.pbworks.com/f/GerbnerJS.pdf> adresinden alındı
- Gibbs, J. (1981). Norms, Deviance, and Social Control. New York: Elsevier .
- Girgin, A. (2000). Yazılı Basında Haber ve Habercilik Etiki. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Gökçe, O. (1996). kamuoyu kitle iletişim araçları. Konya, Türkiye: Selçuk Üniversitesi. <http://bilig.yesevi.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/3698-published.pdf> adresinden alındı
- Graugnard, G., & Hugo, J. (1983). L'audio-visuel pour tous. Lyon.
- Güngör, N. (2013). İletişim Kuramlar ve Yaklaşımlar. Ankara: Siyasal Kitabevi.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/360787> adresinden alındı
- Hallaq, B. (2020). الرأي العام وطرق قياسه. Suriye: Suriye Sanal Üniversitesi.
- Hardt, H. (1994). Eleştirelin Geri Dönüşü ve Radikal Muhalefetin Meydan Okuyuşu: Eleştirel Teori, Kültürel Çalışmalar ve Amerikan Kitle İletişimi Araştırması. (M. Küçük, Çev.) Ankara: Ark Yayınevi.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/177853> adresinden alındı
- Hartley, J. (2002). Communication, Cultural and Media. London: Routledge.
- Hâşimi, M. (2006). البرمجة اللغوية العصبية والتأثير النفسي للألوان. Amman: El Ahlia Yayıncılık ve Dağıtım.
- Hassanein, M. (1974). الضبط الاجتماعي في الإسلام. Riyadh: Adwaa al-Shari'a, Şeriat Fakültesi.
- Hatip, M. (1995). أصول التربية الإسلامية. Riyadh: Al-Khuraiji Yayıncılık ve Dağıtım evi.
- Hegel, G. W. (1991). Hukuk Felsefesinin Prensipleri. (C. Karakaya, Çev.) İstanbul: Sosyal Yayınları.
- Herbert, S. (1986). المتلاعبون في العقول Zihin Yönlendirenler". Kuveyt: Bilgi Dünyası yayınevi.
- Herodotus. (1920). The Histories. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- inceoğlu, . (2010). Tutum Algı İletişim. İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınları.

- Jorgensen, M., & Philips, L. (2008). *Discourse Analysis As Theory And Method*. New Delhi: SAGE publications.
- Kahn, K., & Kenney, P. (1999). *The Spectacle of U.S. Senate Campaigns*. New Jersey: Princeton University of Princeton Press.
- Karadağ, E. (2018). *Kullanımlar Ve Doyumlar Ölçeğinde Survivor 2018 Allstar Programının İzleyici Temelli Araştırması*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
<https://openaccess.maltepe.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12415/500/10255413.pdf?sequence=1&isAllowed=y> adresinden alındı
- Kılıç, Ö., Gülay, G., & Binbir, S. (2013). *Kullanımlar ve Doyumlar Kuramı Çerçevesinde Facebook Uygulamalarının İncelenmesi: Yaşar Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi, İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi,.
- Köseoğlu, . (2012). *Sosyal Ağ Sitesi Kullanıcılarının Motivasyonları: Facebook Üzerine Bir Araştırma*. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi.
- Kress, G. (1985). "The Ideological Structures in Discourse" in Teun Nan Dijk. London: Academic Press. *Handbook of Discourse Analysis* .
- LaRose, R., & Straubhaar, J. (2000). *Media Now, Communication Media in the Information Age*. Wadsworth.
- Le-Bon, G. (1991). *kitleler psikolojisi*. Beyrut: Dar Al-Saqi.
- LeBon, G. (2001). *Kitleler Psikolojisi*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Library, J. V. (1998). *Israel International Relations: International Recognition of Israel*.
- Matheson, D. (2005). *Media Discourse: Analysing Media*. Berkshire: Open University Press.
- Mcguinn, P. (2017). *From ESEA to NCLB: The Growth of the Federal Role and the Shift to Accountability.*” In *The Every Student Succeeds Act: What It Means for America’s Schools, Systems, and States*. (F. Hess, & M. Eden, Dü) Cambridge, MA: Harvard Education Press.
- McMahon, S. (1998). *Professional Purpose and Academic Legitimacy: Ross's Social Control and the Founding of American Sociology*. Springer .
<https://www.jstor.org/stable/27698880?seq=1> adresinden alındı
- McPhail, C. (1989). *Blumer's Theory of Collective Behavior: The Development of a Non-Symbolic Interaction Explanation*. University of Illinois at Urbana-Champaign: Taylor & Francis.
- Melek, G. (2017). *Medya Arası Gündem Belirleme Kuramı Araştırmalarında Bir Yöntem Uygulaması: Hürriyet Online ve Twitter Örneği*. İzmir: Yaşar

Üniversitesi İletişim Fakültesi. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/335629> adresinden alındı

- Michael, D. (1980). معجم علم الاجتماع "Sosyoloji Sözlüğü". Bağdat: kültür ve medya bakanlığı.
- Milburn, M. (1998). Sosyal Psikolojik Açından Kamuoyu ve Siyaset. (A. Dönmez, & V. Duyan, Çev.) Ankara, Türkiye.
- Mill, J. S. (1859). On Liberty . United Kingdom London .
- Mills, S. (2004). Discourse (The New Critical Idiom). London: Routledge.
- Mitrovic, M. (2018). Genesis of Propaganda As a Strategic Means of Hybrid Warfare Concept. Vojno Delo: Belgrad.
- Mora, N. (2008). Medya Çalışmaları Medya Pedagojisi ve Küresel İletişim. Ankar: Altkitap.
- Morgan, C. T. (1981). Psikolojiye Giriş. (S. Karakaş, Çev.) Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
- Mutlu, E. (1994). İletişim Sözlüğü. Ankara: Ark Yayınları.
- Nalçoğlu, N. (2010). Kitle İletişim Kuramları. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi.
http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/radyotelevizyonsinema_ue/kitleiletisimkuramlari.pdf adresinden alındı
- Natsheh, R., Yagi, İ., & Ebu Aliya, A. (1991). تاريخ فلسطين الحديث والمعاصر. Beyrut: Arap Araştırmaları ve Yayıncılık Enstitüsü.
- Nemeth, D. (1996). Ideology. Thousand Oaks: SAGE Publications.
https://www.researchgate.net/publication/319630131_Ideology adresinden alındı
- .Yayınları Malta: Timaş .Psikolojik Savaş .(2002) .Nevzat Tarhan
- Noelle-Neumann, E. (1998). Kamuoyu, Suskunluk Sarmalının Kesti. Ankara : Dost Kitabevi.
- Odeh, C. (2003). إسرائيل والعلاقات مع العالم الإسلامي. Hayyat Elkitabı: Kahire.
- Özdağ, Ü. (2016). Algı Yönetimi. Ankara: Kripto Basım Yayım Dağıtım.
- Özer, Ö. (2004). Yetiştirme Kuramı: Televizyonun Kültürel İşlevlerinin İncelenmesi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/83966> adresinden alındı
- Özer, Ö. (2013). Medyanın Etkilerine Yönelik Yaklaşımlar, İletişim Kuramları. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Öztürk, B. (2001). Polis Taktikleri. Ankara: Polis Akademisi Yayınları.

- Paehlivanlı, H. (2014). Türkiye'de Yerel Basın (Kırıkkale Örneği 1951-1983). Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale. Kasım 15, 2020 tarihinde https://www.academia.edu/14374268/T%C3%9CRK%C4%B0YEDE_YEREL_BASIN_KIRIKKALE_%C3%96RNE%C4%9E%C4%B0_1951_1983_ adresinden alındı
- Pappé, I. (2007). التطهير العرقي في فلسطين "Filistin'de Etnik Soykırım". Beyrut: Filistin Araştırmaları Kuruluşu.
- Pınarcı, E. (2013). John Stuart Mill'in Liberalizm Anlayışı. Bursa: Uludağ Üniversitesi.
- Polat, V. (2010). Kamuoyu Araştırmaları. İstanbul , Türkiye.
- Polat, V. (2016). Kamuoyu Araştırmaları. İstanbul. http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kok/kamuoyu_arastirmalari_u102.pdf adresinden alındı
- Punch, K. (2011). Sosyal Araştırmalara Giriş: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar. (D. Bayrak, B. Arslan, & Z. Akyüz, Çev.) Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Qaddoumi, I. (2004). فلسطين وأكذوبة بيع الأرض. Nablus: Bait Al-Maqdis Yayıncılık ve Dağıtım Merkezi.
- Rashdan, A. (1999). علم اجتماع التربية. Amman: Dar Al-Shorouk.
- Rashti, J. (1975). الاسس العلمية لنظريات الاعلام. Kahire, Mısır: Arap Düşünce Evi.
- Razi, M. b. (1982). مختار الصحاح. Kuveyt: Dar Al-Resala.
- Reda, H., & Ammar, R. (1998). الرأي العام والإعلام والدعاية. Beyrut: Üniversite Araştırmaları, Yayıncılık ve Dağıtım Vakfı.
- Ricoeur, P. (2003). Interpretation Theory: Discourse and the Surplus of Meaning. Beyrut: Aldar Albaida Yayıncılık.
- Rüzgar, N., & Akdemir, A. (2017). Retorik Söylemin İçerik Kalitesi ve Etkileme Amacına Yönelik Algının Akademisyenler Düzeyinde Araştırılması. Antalya: İşletme Araştırmaları Dergisi. https://isarder.org/2017/vol.9_issue.2_article14_full_text.pdf adresinden alındı
- Saeed, A. (2013). الايديولوجيا، الخطاب، النص نحو مقارنة مفاهيمية. Cezayir: Journal of Al-Atheer.
- Salameh, A. G. (2016). مظاهر الأبارتهايد في السياسات الإسرائيلية. Ramallah: FKÖ Araştırma Merkezi.
- Saydam, A. (2015). Algılama Yönetimi. İstanbul : Remzi Kitabevi.
- Sebei, S. (2014). دور الضبط الاجتماعي في الحد من السلوك الإجرامي في المجتمع الجزائري. Mostaganem: Abdülhamid İbn Badis Üniversitesi.
- Severin , W., & Tankard, J. (1994). İletişim Kuramları: Kökenleri, Yöntemleri ve Kitle İletişim. (A. Bir, & S. Serdar, Çev.) Eskişehir: Kibele Sanat Merkezi.

- Sezer, D. (1972). Kamuoyu ve Dış Politika. Ankara, Türkiye: Sevinç Matbaası.
- Shatara, A. (1995). (تصور لعالم أفضل) أنسنة النظم الاجتماعية. Beyrut: Arap Araştırmaları ve Yayıncılık Enstitüsü.
- Simonson, P. (2013). The Rise and Fall of the Limited Effects Model. New Jersey, United States: Blackwell Publishing.
https://www.colorado.edu/commrap/sites/default/files/attached-files/simonson_rise_fall_of_ltd_effects.pdf adresinden alındı
- Smith, P. (2005). Kültürel Kuram. (S. Güzelsarı, & I. Gündoğdu, Çev.) İstanbul Türkiye: Babil yayınları.
- Smith, S., & Lederman, J. (2020, Ağustos 13). Israel, United Arab Emirates agree to full normalization of relations. The National Broadcasting Company NBC:
https://web.archive.org/web/20200813171246if_/https://www.nbcnews.com/news/world/israel-united-arab-emirates-agree-full-normalization-relations-n1236606 adresinden alındı
- تم الاسترداد .Bekçisi Modeli Gazetecilik Biliminde Kapı .(Eylül , 2020 1) .Su Akpınar MİK Portal: <https://medyaveiletisim.kulup.tau.edu.tr/gazetecilik-biliminde-men/kapi-bekcisi-modeli>
- Sumaisam, H. (1992). "نظرية الرأي العام". Bağdat: İşler ve Kültür Evi.
- Taşkıran, H. (2010). Algı Yönetimi. İstanbul.
<http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kok/algionetimi.pdf> adresinden alındı
- Tohamy, M. (1979). الرأي العام والحرب النفسية. Kahire: Al Maaref Basım ve Yayıncılık Vakfı.
- Tüysüz, B. (2019, Eylül 9). İsrail'in Hasbara Çalışmaları Üzerinden, İsrail'in Tehdit Algılarının Değerlendirilmesi. İstanbul, Türkiye: İstanbul Üniversitesi.
<http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/ET001298.pdf> adresinden alındı
- Ümütlü, A. (2014). John Stuart Mill Ve Herbert Spencer'da Özgürlük Bağlamında Adalet kıyaslaması. Konya, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye.
- watad, M. (2020, Ağustos 29). التطبيع مع الإمارات، رافعة لاقتصاد إسرائيل وأخطبوط تجاري لها. بالخليج. Aljazeera: <https://bit.ly/3dsvKdM> adresinden alındı
- Watson, J. (2006). Media Communication: An Introduction to theory and Process. London: Palgrave Macmillan.
- Yavuz, C., & Kaynar, İ. (2015). Kamuoyu Oluşumunda Stratejik Bir Araç Olarak Sivil Toplum Kuruluşları. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, s. 185.
- Yetkiner, B., & Öztürk, B. (tarih yok). Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Bağlamında İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Tik Tok Kullanımı. İğdir: İğdir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.
[http://sosbilder.igdir.edu.tr/Makaleler/876313828_10_Yetkiner_\(215-235\).pdf](http://sosbilder.igdir.edu.tr/Makaleler/876313828_10_Yetkiner_(215-235).pdf) adresinden alındı

Yolcu, Ö. (2020, Aralık 10). Haber Üretim Sürecinde “Eşik Bekçiliği Modeli”. Akademik Paradigma: https://www.akademikparadigma.com/haber-uretim-surecinde-esik-bekciligi-modeli/?doing_wp_cron=1622401077.4756031036376953125000 adresinden alındı

Yüksel, E. (2007). “Kamuoyu Oluşturma” ve “Gündem Belirleme” Kavramları. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi. <https://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423869665.pdf> adresinden alındı

Zümrüt, O. (1937). Floyd H. Allport, "Toward A Science Of Public Opinion". Public Opinion Quarterly.

Zümrüt, O. (1997). İslamda Kamuoyu Oluşumu. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

